هاوكاری
التضامن

ژمارە - ١٥ -
نرخی ٢٠ فلسە

رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتیە دەزگای گشتی چاپەمەنی‌و بلاوکردنەوە دەری ئەکات

٢٤ی نیسان ١٩٧١

سەرۆکی فەرماندە سەرپەرشتی ئاهەنگەکانی جەژنی کرێکاران ئەکات

سەرەك کۆمارو سەرکردەی گەلی عیراق کاك احمد حسن البکری تێکۆشەر لە یەکێ ئایاردا سەرپەرشتی ئەو مەسیرە گەورەیە ئەکات بەبۆنەی جەژنی کرێکارانی جیهانەوە رێك ئەخرێ ئەم مەسیرە جەماوەریە کە رێکخراوە یەکێتیەکانی کرێکاران‌و جوتیاران‌و ئافرەتان‌و رێکخراوە پیشەیەکان بەشداری تیا ئەکەن لەسەعات نۆی بەیانیەوە لەپانای مەیدانەوە دەست پێ ئەکات‌و بە شەقامی رەشیددا تێ ئەپەرێ هەتا ئەگاتە پانای - تحریر -، لەوێ میهرەجانێکی گەورەی ووتار خوێندنەوە رێك ئەخرێت .

ئەوەی شایانی باسە یەکێتی گشت کرێکارەکانی عیراق چل رێك خراوی کرێکارانی جیهانی بانگ کردوە بۆ بەشدار بون لە ئاهەنگەکانی جەژنی کرێکارانی جیهان لە عیراقدا . لە سەروی ئەو رێك خراوانەوە بانگ کراون : یەکێتی دوەلی کرێکارانی عەرەب ، یەکێتی کرێکارانی جیهان ، رێك خراوەکانی کرێکارانی وولاتە پێش کەوتن خوازەکانی ئەفریقا ئەمریکای لاتینی ، ئاسیا ، ئەوروپا .

وە یەکێتی گشت کرێکارەکانی عیراق بەرنامەیەکی رێك‌و پێکی بۆ وەفدەکان رێك خستوە کە بریتیە لەچاو پێ کەوتنی سەرەك کۆمارو چەند لێ پرسراوێکی ترو سەردان‌و لە شارەکانی وولات‌و کارگەو دامەراوە گرنگەکان .

هەروەها زانراویشە کە چەند وەفدێکی کرێکاران ئەم هەفتەیە بەغدا بەجێ ئەهێڵن‌و ئەچن بۆ : سوریا ، کۆماری عەرەبی یەکگرتو ، یەکێتی سۆڤیەت ، بلگاریا ، چیکو- سلۆڤاکیا ، ئەڵمانیای دیمکراتی بۆ بەشداربون لە ئاهەنگەکانی ئایاردا کە لەو وولاتانە ئەگێرێن .

بڕیارەکانی کۆنگرەی دووهەمی یەکێتی ئافرەتانی کوردستان

سوپای رزگاری خوازی ڤێتنامی خوارو هێزێکی گەورەی دوژمن لەناو ئەبات

بڕیارەکانی کۆنگرەی ئافرەتانی کوردستان

لە هەفتەی رابوردوودا یەکێتی ئافرەتانی کوردستان کۆنگرەی دووەمی لە بارەگای یەکێتی لاوانی دیموکراتی کوردستان دابەست .

لەم کونگرەیەدا مامۆستا شهاب شبیب حاکمی بدایەی بەغدا ئامادە بو . هەروەها مامۆستا یەدالله کریم سەزەکی یەکێتی لاوانی دیموکراتی کوردستان ئامادە بو .

وە خاتو زەکیە اسماعیل حقی راپورتی ئیداری‌و رێك خراوی دەزگای دامەزرێنەری یەکێتی خوێندەوە کە باسی ئیش‌و کارەکانی دەزگای دامەزرێنەری تیا کرا بو لە رۆژەوە سەربەستی ئیش کردنی پێ دراوە کە ١٨-١١-١٩٧٠ بو . دوای ئەو خاتو قمریە سعدالله ... ئەمینداری سندوقی یەکێتی راپۆرتی دارایی خوێندەوە ، بە دوایا لیستەی یەك بوی دەزگای بەرزی بەرێوەبەر ئاشکرا کرا و دەنگ دان دەستی پێ کردوە ئەم خوشکانە سەرکەوتن :

زکیە اسماعیل حقی ، حسیبە قەزاز ، نوزیە مراد ، سەواهام ابراهیم ، پەیمان معروف ، فخریە سعدالله ، زەهرە مراد ، فخریە حیدر ، عفیفە جاسم ، فائزە نصر الله ، ثریا محمد ، گلاوێژ سالح ، هێرۆ ابراهیم ، پرشنگ محمد مامند ، نەرمین عثمان ، وە خوشکان : عطیە احمد ، جیهان معروف ، نیعمە محمود بە احتیات دەرچون .

وە لە کونگرەکەدا بروسکەی پیرۆزبای مکتبی سیاسی پارتی دیمکراتی کوردستان‌و یەکێتی لاوانی دیمکراتی کوردستان‌و یەکێتی ئافرەتانی کوردستان لەسلیمانی‌و خانەقین‌و کوت خوێندرانەوە .

وە کونگرەکە لە کوتای کاروباریا چەند بڕیارو داواکاریەکی بلاوکردەوە کە لێرەدا بەشێکی بلاو ئەکەینەوە :

● « گونگرە سلاوی ئاراستەی پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالست‌و سەرکردەی تێکۆشەر کاك احمد حسن البکرو پارتی دیمکراتی کوردستان‌و سەرکردەی تێکوشەری کاك بارزانی ئەکات‌و رێزی هەوڵ دانی هەردوو لایان ئەگرێ کە بووەهوی بەرهەم هێنانی بەیانی ١١ی ئاذاری مێژوی‌و دانان بە مافە رەواکانی گەلی کوردا بە ئوتونۆمیەوە بۆ کوردستان لە چوار چێوەی کۆماری عیراقدا و بەرێزەوە سەرنجی ئەو هەنگاوانە ئەدات کە لە پێناوی جێ بەجێ کردنی بەیانەکەدا نراون‌و داوای جێ بەجێ کردنی بەندەکانی ئەکات بۆ زیاتر بەهێز کردنی یەکێتی نیشتمانی‌و پتەو کردنی لەسەر بنەرەتێکی ساغ‌و زاخی کردنی پێویستیەکانی خەباتی توندی دژی ئیمپریالیزم‌و سەهیونیزم .

● بۆ زاخی کردنی باشترین رێ رەوی هاوکاری‌و ئیشی بەرهەم داری بەینی یەکەتیەکەمان‌و یەکێتی ئافرەتانی عیراق‌و بۆ خستنەکاری هەموو ئافرەتە بێ ئیشەکان کۆنگرە داوا ئەکات بۆ پێك هێنانی لیژنەیەکی گشتی بۆ کردنەوەی دامەزراوی فێر کردنی بەرگ دورین‌و بازاری خێری .

● وە بۆ زافی کردنی پلەی تەندروستی باسی منداڵانی کوردستان‌و دایکان لە لادێ کانا کونگرە وای بەباش ئەزانێ لیژنەی تێکەڵ لەگەڵ یەکێتی گشتی داپێك بهێنرێ بۆ وەرگرتنی ئەو خواردەمەنیانەی یەت بۆ حکومەت وەك یارمەتی بەخۆرای دوەلی و دابەش بکرێن بەسەر لقەکانی یەکێتی‌داو لیژنەکانی تەندروستی گەیاندیان و دابەش کردنیان زامن بکات .

● لەبەر ئەوەی لە ناوبردنی نەخوێندەواری پێویست ئەکات هەموو توانایەکی هاوولاتیەکانی کوردو عەرەبی بۆ بخرێتە کار کونگرە ئەخوازێ لەگەل یەکێتی گشتی لیژنەی لەناو بردنی نەخوێندەواری‌و کردنەوەی دەورەی پێویستی پێك بێت وە هەوڵ بەرێ لای شوێنە دیاری کراوەکان شەهادەی دەرچون لە قوتابخانەکانی لەناو بردنی نەخوێندەواری بەشەهادەی چواری سەرەتای سەیر بکرێ » .

ئەمانەو بێجگە لەوەی کونگرە پشت گیری تەواوی خوی سەلماندوە بۆ خەباتی عادیلانەی نەتەوەی عەرەبی برا دژی دواکەوتنی کۆمەڵایەتی‌و تەواو کردنی سەربەستی ئابوری هەروەها لەخەباتی پاڵەوانانەیا بۆ رزگاری زەوی‌و زاری زەوت کراوی عەرەب‌و سەندنەوەی مافی خوراوی گەلی فەلەستین .

هەروەها کونگرە پشت گیری دەربری‌وە بۆ خەباتی ئافرەتانی ئاسیاو ئەفریقاو ئەمریکای لاتینی لە پێناوی رزگاری نیشتمانی‌دا .

سوپای رزگاری خواروی ڤێتنام ژمارەیەکی زۆری هێزی دوژمن لەناو ئەبات

هانۆی : نیسان : شینخوا .

سوپای رزگاری خواروی ڤێتنام چەند هێرشێکی ئازایانەیان کردۆتە سەر هێزەکانی دوژمن لە ناوچەی نگوك رنە رواو زیانێکی گەورەیان پێ گەیاندوە .

هەرێمی « نگوك رنە روا » ناوچەیەکی ستراتیژیەو بەسەر سنوری ڤێتنام‌و لاوس‌و کەمبۆدیادا ئەروانێت لەبەر ئەوە دوژمن هێزێکی ئەستوری رەوانەی ئەو ناوچەیە کردبو بۆ پاسەوانی‌و جێ پێ خۆش کردن‌و چەندین هێرشی کرد بۆ سەر ناوچەی سێ سنورەکە بۆ لەناوبردنی هێزە چەکدارە شۆڕش گێرەکانی ئەم ناوچەیە !!

لە سەرەتای مانگی مارتی رابردووەوە سوپای رزگاری خواروی ڤێتنام لە هێرشی بەردەوامدایە بۆ سەر دوژمن بۆ هەڵکەندنی‌و شوێن پێ هەڵگرتنی لەو مۆلگایەدا .

وە لە ئەنجامداو لە ناوچەی نگوك تو با کە ئەکەوێتە خواروی رۆژئاوای « نگوك رنە روا » سوپای رزگاری بۆ ماوەی ٤ رۆژ بەردەوام بووە لە هێرش‌داو ٣ کەتیبەی دوژمنی لە

ناوبردوو نزیکەی ٧٠٠ کەسی لە هێزی سایگۆنی بەکرێ گیراو بەدیل گرتوە کە چەند شارەزاییەکی سەربازی ئەمریکایان لەگەڵدا بووە .

وە لە رۆژی ٢١ی مارتی رابردوو سوپای رزگاری هێرشێکی پاڵەوانانەی کردە سەر هێزی دوژمن لە « نگوك رنە روا » لە هەموو لایەکەوە دوژمنیان ئاگر باران کرد هێزی پیادەو بەزگری‌و تۆپەکان تەنگیان بە بەکرێ گیراوان هەڵچنی‌و لە ماوەی ٥ سەعاتدا کە تیبەیەکی تێکەلاو کە لە بەکرێ گیراوان‌و سوپای ئەمریکا پێك هاتبو زیندە بەچاڵ کرا . دوژمن بە ناچاری داوای بە تالیوی ٤١ی هێزی بەکرێ گیراوانی کرد لەناوچەی ترونگ بوی ناوەراست بۆ ئەوەی فریای کەوێت‌و لەو ئابلۆقەیە رزگاری کات فرۆکە دیرەگیەکانی ئەمریکا کەوتنە گواستنەوەی هێزەکانیان بۆ ناوچەی گەمارۆ دراو هێزی رزگاری توانی پێنج لەو فرۆکانە بخاتە خوارەوە ، وە لە پاش نیوەرۆی هەمان رۆژدا کەتیبەی ٢و چواری هێزی بەکرێ گیراوان بەرەو ناوچەکە کشان بە تەمای شکاندنی ئەو ئابلۆقەیەو دوای ٧ سەعات جەنگ‌و ئاگرباران سوپای رزگاری ٥ سریەی دوژمنی لە ناوبردو ژمارەیەکی زۆری لێ بەدیل گرتن وە لە ئێوارەی هەمان رۆژدا دوژمن دەرفەتی دیبوو بە پەلە پڕوزە کشابوونەوە بۆ گردی ٧٠٢ و ٣٥٠ لاشەیان لەدوا بەجێ مابوو .

دوای ئەوەی دوژمن شەپرزە بوو زیانێکی گەورەی لێ کەوت دوو بەتالیون سەربازی ٤٤ و ٤٥ی ئامادەکرد بە یارمەتی فرۆکەکانی ئەمریکاو خستنیە ناوجەنگەی شەڕەوە وە سوپای رزگاری مەردانە توانی بەرەنگاریان بێت‌و کە تیبەی یەکەمیانی تێك شکاندو بەڵام تاقمی بەکرێ گیراو ئەمریکایەکان بەم تێ شکانە وازیان نە هێناو ٨ کەتیبەی کەیان خستە گەر بۆ تێك دانی ئەو ئابلوقەیەی کە دوو چاری بوون‌و سوپای رزگاری زەبرێکی باشی لیدان‌و توانی لە١٣ی نیساندا کەتیبەی سێهەمی بەتالیۆنی ٤١ لە ناوبەرێت‌و سەدان لە دووژمن بەدیل بگرێت .

بەم جۆرە سوپای رزگاری خواروی ڤێتنام لە ماوەی ١ی مارت‌و ١٣ی نیساندا توانی ٩ کەتیبەی دوژمن لە ناوبەرێت لە سەروی رۆژئاوای هەرێمی کون توم‌و تائیستاش شەر بەردەوامەو هەمان ناوچە هەر گەمارۆ دراوە .

سەرنجێك

لە ژمارەی پێشوی هاوکاری‌دا هەوالێکمان بلاو کردەوە سەبارەت بە بریارەکانی پارتی کرێکارانی تورکیا لە سەر مەسەلەی کوردوە ئەو هەواڵەمان لە رۆژنامەی کوردستانی ئورگانی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئیراونەوە وەرگرتبو جا تکا لە خوێنەرانی خۆشەویست ئەکەین کە ئاگاداری ئەمە بن .

هاوکاری

هێرشێکی درندانەی نوێ بۆ سەر ڤێتنامی دیموکراتی

سایگونی - ئادن :

هەفتەی رابوردوو فرۆکەکانی ئەمریکا دەستیان کردوە بە بۆردومان کردنی خاکی کۆماری ڤیتنامی دیموکراتی .

وە قسەکەرێکی ئەمریکای لە سایگون بلاوی کردۆتەوە کە لەم بوردومانەدا (بۆمبای تیژرەوی ٥٢) بەکار هێنراوە ،

هەر ئەو رۆژەش شوێنێکی نێوان سنوری لاووس‌و کۆماری ڤیتنامی دیموکراتی بۆردومان کراو بەو ناوەی گوایە هیزەکانی سوپای رزگاریان لێ بوە .

ئەمەوا بلاو کرایەوە ، ئەم بوردومان کردنە پێش دەستیە بۆ جولانەوەیەکی سەربازی نوی کە ناونراوە (لام سۆن ٧٢٠) و ئەو راپورتانەی لە سایگونەوە گەیشتون وا ئەگەیەنن کە هیزەکانی ئەمریکاو سایگون نیازیان وایە لە ماوەی چەند رۆژێکی کەمی داهاتودا دەست بەم جولانەوەیە لە نزیکی سنووری بەینی ڤیتنامی خوارو وە لاووس بکەن

یادی چل ساڵەی دامەزراندنی هێزی ئاسمانی

سەرەك احمد حسن البکر سەرەك کۆمارو سەرکردەی گەلی عیراق‌و فەرماندەی گشتی هیزە چەکدارەکان لە رۆژی پێنج شەممەی رابوردوا سەرپەرشتی ئەو ئاهەنگە گەورەیەی کردلە لە فرۆکەخانەی - مثنی - گێرا بەبۆنەی دەرچونی دەستەیەکی نوێی قوتابیانی کلیەی ئاسمانی‌و بیرەوەری چل ساڵەی دامەزراندنی هێزی ئاسمانی عیراقیەوە گێرا .

وە سەرەکی فەرماندە لەجیاتی خۆی فریق روکنی یەکەم صالح مهدی عماش جێ گری سەرەك کۆمارو ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی نارد بۆ سەرپەرشتی کردنی ئاهەنگەکە .

هەروەها لەم ئاهەنگەدا چەند وەزیرێك‌و فریق (ئیڤان بستاکۆ) جێ گری فەرماندەی هیزی ئاسمانی سۆڤیەت‌و نیراوەکانی دەزگا دبلوماسیەکان و پاشکۆ سەربازیەکان‌و لێپرسراوە گەورەکانی سەربازی‌و مدنی ئامادە بون .

وە بەگەیشتنی جێ گری سەرەك کۆمار سلاوی کۆماری لێدراو دوای جێ گری سەرەك کۆمارو فریق حماد شهاب ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و وەزیری بەرگری‌و فریق رکنی سەرەکی ئەرکانی سوپاو عمیدی فرۆکەوان ... فەرماندەی هێزی ئاسمانی بەسەر ئەو هێزە ئاسمانیانەدا گەڕان کە لە پانای فرۆکەخانەی - مثنی - رێز بووبوون .

دوای فەرماندەی هیزی ئاسمانی ووتارێکی دا تیایا سلاوی ئاراستەی سەرەك کۆمارو فەرماندەی گشتی هیزە چەکدارەکان کردو مدحی شۆڕشی ١٧ی تەموزی کرد لە گرنگی دانیا بە چەك دار کردنی هێزی ئاسمانی . وە پەیمانی نوی کردەوە کە ئەم هێزە بەوەفابێ بەرامبەر ئامانجەکانی نەتەوەو شۆڕشی ١٧ی تەموز لە یەکێتی‌و ئازادی‌و سەربەستی‌دا .

دوای ئەوە قوتابیە دەرچوەکان پیشان دانێکی رێك‌و پێکیان کرد بە بەردەم جێ گری سەرەك کۆمارو میوانەکاناو چەند فروکەیەك بەشداریان کرد کە ئاڵای کۆماری عیراق‌و بەعس‌و هیزی ئاسمانیان هەڵگرتبو .

هەروەها جێ گری سەرەك کۆمار پاداشتی سەرەك کۆمارو فەرماندەی گشتی هیزی چەکداری دابەش کرد بەسەر سەرکەوتوەکانا .

وە عمیدی فرۆکەوان دیاری هیزی ئاسمانی پێش کەش بە سەرەك کۆمار کرد ، کە فریق روکنی یەکەم کاك صالح مهدی عماش لە جیاتی ئەو وەری گرت ، دوای دیاری بۆ جێ گری ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش‌و جێ گری سەرەك کۆمارو وەزیری بەرگری‌و وەزیری دەوڵەت بۆ کاروباری سەربازی‌و فریق رکنی سەرەکی ئەرکانی سوپا ...

دوای قوتابیەکان سوێندی ئاسایان خووارد ئاڵای پۆلەکەیاندا بەقوتابیەکانی دوای خویان‌و ئاهەنگەکە بەسلاوی کۆماری کۆتای پێ هات‌و بەرێزەوە نێراوی سەرەك کۆمار بەرێ کرا .

وە ئێوارەی ئەو رۆژە میهرەجانێکی گەورە لەلایەن هێزی ئاسمانی عیراقەوە لە یارێگەی گەل رێك خرا کە هەزارو دووسەد قونابی بەشداریان تیا کرد . بێجگە لەوەی کە فرۆکەوانە ئازاکان چەند جولانەوەیەکی جوانی فرۆکەوانیان لە ئاسمانەوە پیشان دا .

هێزی رزگاری نشتمانی کەمبۆدیا بەردەوامە لە هێرشەکانیا

پەکین - شینخوا :

بروسکەیەکی ئاژانسی دەنگ‌و باسی «کەمبۆتشیا» وا ئەگەیەنێ کە هیزەکانی رزگاری خوازی کەمبۆدیا لەم دوایەدا چەند هێرشێکی توندیان کردۆتە سەر بنکەکانی دوژمن لە « بونوریای » و « کەنار » و « براثێت » لە هەرێمی « کومبۆنگ تشام » ...

ئەوەی شایەنی باسە لەوهەرێمە هێزە دەست درێژی کەرەکانیی حکومەتی بەکرێ گیراوی سایگون بۆ پارێزگاری حکومەتی بەکری گیراوی « لۆن نۆڵ » دا بەزیونی . وە لە یەکەم هیرشی شۆڕش گێڕەکانا بۆ سەر ئەو هێزانە «١٢» تانگ سوتێنراون ...

وە لەم رۆژانەدا کەتیبەیەکی تری حکومەتی بەکری گیراوی سایگون نێرا بو بۆ ناوچەی« بۆنوریای » و « کەنار » بۆ یارمەتی دانی هیزی پێنجەم ، بەلام شۆڕش گێرەکان ریان بەو کەتیبەیە گرتوەو زیانێکی گەورەیان لێ داوە .

ئەمەوا بلاوکرایەوە کەژمارەی ئەو سەربازانەی لە هیزەکانی حکومەتی سایگون کە لە کەمبۆدیا کوژراون گەیشتۆتە (١٠٠) سەربازو ئەفسەر وە(١٦) تانگ شکێنراون و سێ فرۆکەش خراوانەتە خوارەو چەکێکی زۆریش دەست شۆڕش گێرەکان کەوتوە .

بێ کاری لە بریتانیا

لندن - ئادن :

ژمارەی بێ کارەکان لە بەریتانیا گەیشتۆتە ٨١٥ هەزار کەس کە ئەمە گەورەترین ژمارەی بێ کارەکانە لە بەریتانیا و ماوەی سێ ساڵ ئەبێ نەگەیشتوتە ئەم ژمارەیەی ئیستە .

ئەو راپورتەی هەفتەی رابوردوو وەزارەتی ئیش‌و کار بلاوە کردەوە ئەڵی تەنیا لە ماوەی مانگی مارتەوە بۆ نیسان ٢١ هەزار کەس بێ ئیش زیادی کردوە .

نوێنەرەی هەمیشەی عیراق لە نەتەوە یەکگرتوەکان نارەزای دەرئەبرێ بەرامبەر خۆپیشاندانی سەهیونیزمەکان

کاك طالب شبیب نوینەری هەمیشەی عیراق لەنەتەوە یەکگرتوەکان یاداشتێکی نارەزای دەربرینی داوە بە نوێنەری ئەمریکا بەرامبەر خۆپێشان دانی سەهیونیزمەکان لەبەردەم بارەگای نێراوی عیراقدا لەنیویورك . کە ئەم خۆپیشان دانە هەفتەی رابوردوو رووی دابو .

پەیام نێری (ئا.د.ع) لە نیویورك ئەڵی هاخام «کاهانا» کە گوایە پێشەوای ئەو کۆمەڵەیە ناوی خوی ناوە کۆمەڵەی بەرگری کردن لە سەهیونیزمەکان گیراوەو ١٧ی ئایاری داهاتو بە گوناهی هەستان بەکاروباری تێك دەرانە موحاکەمە ئەکرێت .

نیویورك ئا.د.ع

institut kurde de paris

ژمارە – ١٥ –
٢٤ی نیسان ١٩٧١

یادی سەد ساڵەی کۆمونی پاریس

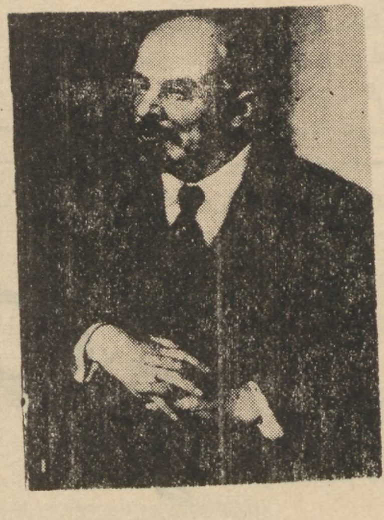

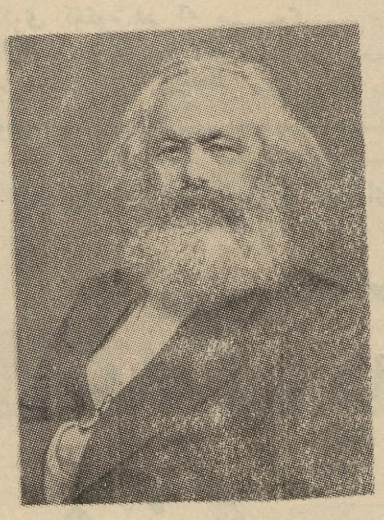

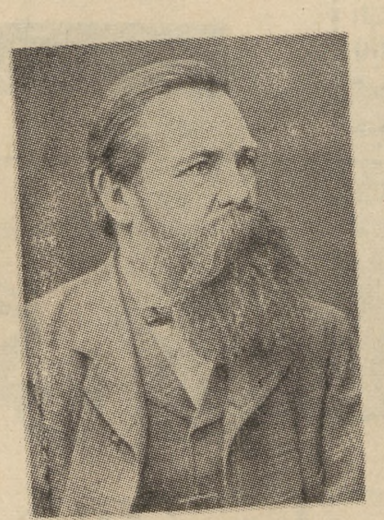

پەکین شینخوا :

بلانکیو برۆدونیەکان خۆیان کێشابۆ ناو کۆمونی پاریسەوە لە تواناشیاندا نەبووزامنی سەرکەوتنو بەردەوامی شۆڕشی پرۆلیتاریا بکەن .

تاقی کردنەوە مێژوویەکان سەلماندیان کە لەگەڵ بوونی بارو زروفی شۆڕشو تەوژمو هەستی شۆڕشگێڕانەی جەماوەر ئەوا پێویستە کاکڵەیەکی فەرماندەیی بەهێز هەبێت بۆ رابەری کردنی پرۆلیتاریاواتە : بوونی حیزبێکی شۆڕشگێڕ لەسەر بنچینەی مارکسیزمی – لینینزم دامەزرابیو تەنها بەم رێگایە ئەتوانرێ سەرکردایەتی پرۆلیتاریاو گەل بکرێتو ئیمپریالیزمو بەکرێ گیراوان لەناو ببرینو گەیشتنە ئامانجو سەرکەوتن زامن بکرێت .

لە رۆژانی جەنگی جیهانی یەکەم بارو زروفێکی شۆڕشگێڕانە لەزۆر ولاتاندا هاتەکایەوە ، بەڵام لەبەر ئەوەی زووربەی حزبەکانی ئومەمیەی دوەم ببون بەحزبێکی ریڤیژ- یونیزم (واتە لەرێ لایان دابو) و ببون بە شۆڤیەنیزم ئەوا بەلایانەوە گرنگ نەبو بگرە هەر گوێیان نەئەدا بە رابەریو ئاراستەکردنی پرۆلیتاریا لە پێناو وەدەستهێنانی دەسەلاتی سیاسیدا . بەتەنها روسیا نەبێ شۆڕشی ئوکتۆبەری سوسیالیزمی مەزنی تێدا سەرکەوت بەڕابەرایەتی حزبی بەڵشەفیو سەرکردایەتی لینینی مەزن . وە لەسەردەمی جەنگی جیهانی دوەمداو لەپشانی شۆڕشی چینی سەرکەوت بەڕابەرایەتی حزبی کومونیستو سەر- کردایەتی سەرەك ماو وەلە چەند ولاتانی تر شۆڕش سەرکەوتو

خەباتی شۆڕشگێڕانەی درێژ خایەن بەردەوام بوە بەهۆی دەورو رابەرایەتی حزبە مارکسیزمە – لینینزمەکان . شۆڕش لەچەند ولاتێکدا توشی نشوستی هات بەهۆی ئەوەی رێختی ئینتیهازیو ریڤیژیونیزم جڵەوی رابەرایەتی گرتبۆ دەست .

وە لە سەردەمی ئیستاماندا شۆڕشی جیهانی بارو سیمایەکی کەی وەرگرتوە لە وەوپێش شتیوا هەڵنەکەوتوە و لەگەڵ بارو زروفی مەوزوعی زیاتر بوونی سەرکردایەتێکی لێهاتوی حزبە مارکسیزمە – لینینزمەکان ئەسەلمێنێ لەگەڵ دامەزراندنی حزبی شۆڕشگێڕی پرۆلیتاریا بەمەرجێ هەموو پەیوەندیەك لەگەڵ بەرەی ریڤیژیونیزمەکان بنەبڕ بکات خۆی کۆ بکاتەوەو چەکدار ببێ لەروی ئایدلۆژیو سیاسیو ریكو پێکیەوەو

سروشتو سیمایەکی جەماوەری فراوان وەربگرێ .

حزبی پرولیتاریا ئەگەر بیەوی رابەرێکی دروستی شۆڕش بێت ئەوا ئەبێ مارکسیزمی – لینیزم بکات بەچاوگەو تیشکێك لەپرکتیكو چالاکی سیاسیدا لەگەڵ رەچاو کردنی بارو واقعی ولاتەکەی . بەبێ پشت قایم بوون بەڕیبازی مارکسیزم – لینیزمو دانانی نەخشەیەکی دروست ئەوا شۆڕش دوو چاری چەندەها کۆسپ ئەبێتو دوور نیە تێ بشکێت .

ماوتسی تۆنگ بە درێژایی ژیانی خەباتو سەرکردایەتی شۆڕشی گەلی چین نیشانی داوەکە :

(کاتێ حەقیقەتی مارکسیزمی – لینیزم لەگەڵ پرەکتیکی شۆڕشی چیندا بون بەیەك سیماو وزەو تەوژمێکی نوێی کرد

بە بەردا) و بەستەنەوەی تیوری مارکسیزمی – لینینزم بەپرەکتیکی شۆڕش چینی سەرمەشقو مەبدەئی ئایدیولیژی حزبمانە) .

وەلەچەند بۆنەو شوێنێکا سەرەك ماو ئەم راستی یەی سەلماندوە بەتایبەتی لە کاتێکدا کە لەگەڵ وەفدێکی کریکارانی ژاپۆندا چاویان بەیەکتری کەوتوەو رای گەیاندوە کە :

تاوەکو بەتەواوی حەقیقەتی مارکسیزمی – لینینیزم لەگەڵ چالاکی شۆڕشی ژاپۆندا زیاتر یەك بگرێ ئەوا شۆڕشی ژاپون

زامنی سەرکەوتنێ ئەکرێت .

پێویستە لەسەر حزبی پرۆلیتاریا کە بەپێی مەبدەئە بنەڕەتیەکانی مارکسیزمی – لینینزم بچێ بەرێوەو رەوتو هەڵوێستو جیهان بینی مارکسیزمی – لینیزم بکات بەسەر مەشق لەکاتی دراسەو لێکۆڵینەوەی پەیوەندیە چینایە- تیەکانی کۆمەڵو شی کردنەوەی باری هاودەمو مێژوو شۆڕشو چارە سەرکردنی مەسەلە تیوزیو پرەکتیکیەکان کە پەیوەندیان بە شۆڕشەوە هەیە لەوولاتدا . پێویستە کەلك وەربگیری لەتاقی

کردنەوە جیهانیەکان بەڵام نەك بەلاسایی کردنەوەیەکی کوێرانە بەڵکو بەڕەچارکردنی واقعی زروفی ولاتو خولقاندنی تەجربەی تایبەتی ئەوەش تاکە رێگایە کەزامنی سەرکەوتنی شۆڕش و بەشداریەکی تەواو ئەکات لەمەسەلەی شۆڕشی جیهانی پرۆلیتاریا .

ئەگەر حزبی پرۆلیتاریا بیەوی بەراستی تیۆرو پراکتیك بکات بەیەك ئەوا پێویستە بچێتە ناو جەرگەی جەماهیرەوەو ئسلوبی سەرکردایەتی بچەسپێنێ (لەجەماهیرەوە بۆ جەماهیر) بۆ ئەوەی رێرەوی راستەقینەو سیاسەتی ببێ بەکردارو چالاکی جەماهیر . لە هەمانگاندا پێویستە توانای پوختەکردنی تاقی کردنەوەکانو کەڵك لێوەرگرتنی هەبێت لەگەڵ سنگ فراوانی بۆ رەخنەو رەخنە گرتن لەخۆلەگەڵ سور بون لەسەر شتی راستو راستکردنەوەی چەوت بۆ بەرژەوەندی گەلو دۆزینەوەی یاساکانی شت لە رەوتی خەباتداو بەکارهێنانی وەکو رابەرێك لەکارگوزاری چالاکیدا

ماوتسی تۆنگ ئەڵێ : دژایەتی نێوان بیرە جیاجیاکانو زۆرانی نیوانیان کە لە رێزەکانی حزبدا بە بەردەوامی سەر هەڵئەدەن ئینعکاسی ناکۆکیەکانی نیوان چینەکانو ناکوکی نیوان کۆنو نوێ یە لە کۆمەڵدا .

کە حزبی پرۆلیتاریا بیەوی زامنی دروستی نەخشەی سیاسیو پتەوی تنظیمی بکات پێویستە هەستێ بەخەباتێکی درێژخایەنو مساوەمە نەکات لەکاتی بەرەنگار بونی ئینتهازیو ریڤیژیونیزمو هەموو جۆرەکانی و دژ بیرو باوەری بۆرژوازیە- کانو چینە چەوسێنەرەکان . بورژوازیەکان بە هەموو توانایانەوە هەوڵی کارکردنە سەر کۆمەڵو حزبی پرولیتاریا ئەدەن بەلەرێلادانو کڕینو لەخشتە بردنیان بە جۆری تر جا لەئاقار ئەم هەڵوێستەدا پێویستە حزبی پرۆلیتاریا خەباتێکی سەختو بێوچان بکاتو دژ بە هێرشی بیروڕای بۆرژوازیەکان بۆ پاراستنی کەسایەتی لەڕوی ئایدیولوژیو سیاسیو تنظیمیەوە ئەگینا مەترسی بونی بە کلكو باشکوێ بورژوازیو حزبە سیاسیەکانی لێ ئەکرێت .

ماویەتی

کتێبی هاوکاری

سەرەتایەك لە فەلسەفەو ڕێبازەکانی

حمید عزیز

فەلسەفە بە یەکێك لە گرنگترینو کۆنترین بەرهەمی بیری ئادەمیزاد ئەژمێری ئەو ئادەمیزادەی کە لە یۆنانی کوندا گەیشتوتە ئەو رادەیەی بیر بکاتەوە لەوەی کە (بیر ئەکاتەوە) .... وە شارەزایان بەتێکرایی لەو بروایەدان کە ئەو قۆناغەو سەرهەلدانی ئەو فەلسەفەیە ئەگەڕێتەوە بۆ سەدەی شەشەمی بەر لەزایین لە وولاتی یۆناندا . بەڵام بۆ چونیەتی بریاردان لە سەر ئەوەی کە ئایا ئەو سەرهەلدانەی فەلسەفە ئەگەڕێتەوە بۆ بلیمەتی یۆنانیەکان یاخود لەئەنجامی کارتێکردنو پەیوەندیو تێکەڵ بونیان بووە لەگەڵ نەتەوەکانی کەی رۆژ هەلات وەکو هندو بابلو میسر لەکاتێکا زوربەی فەیلەسوفەکانی یونان چەندین گەشتیان کردوە بەرەو رۆژ هەلات . ئەوا شارەزایان ئەبن بە دوو بەشەوە بەشێکیان ئەڵێن ئەو بلیمەتیە تەنها هی یۆنانیەکانەو هەندێکی کەش ئەلێن لە ئەنجامی پەرینەوەی بیروڕای نەتەوەکانی رۆژهەلاتو تێکەڵ بونی لەگەڵ بەرهەمی مێشکی یۆنانیەکانەوە بووە . بەلام تازەترین لێکۆڵینەوە دەری خست کە ئەم دانایییە ئەگەڕێتەوە بۆ یۆنانیەکان چونکە ئەو مەسائلە ئاینیو زانستیو داستانانەی کە لەوولاتانی رۆژ هەلاتدا بوون ئەو مەرجانەیان تیدا بەدی ناکرێت کە بەفەلسەفە ناوببرێن چونکە :-

● **خاوەنەکانیان نەناسراوە(١) .**

● **چۆنیەتی دارشتنو مەنهەجی لێکۆڵینەوەو شارەزاییو زانینیان کە هەبووەلەڕوی ئەندازیاریو ژمێرەو فەلەك بریتی بوە لەچەند تێبینیەك کە لە ئەنجامی تاقی کردنەوەی ژیانی رۆژانەیانەوە پێی گەیشتونو شارەزاییەکی ئەوتۆی تێدا بەدی ناکرێت لەروی (برهانو علل) واتە رون کردنەوەی هوی مەسەلەیەكو سەلماندنی(٢) .**

● **کەمو کوریو بێ پێزیو لاوازی لەڕوی سەرنج دانو تێفکرینو شیی کردنەوەی عەقلیو زانستیو گەیشتن ئەنجام(٣) .**

● **مەرجی فەلسەفە هەوڵدانێکە بۆ شارەزاییو زانین لەبەر شارەزا بوونو زانین نەك بۆ سودو ئامانجێکی تایبەتی کە لەژیانی رۆژانەدا پێویستمان پێی بێت . رۆژ هەلاتیەکان کەلە چەند مەسەلەیەکیان کۆڵیوەتەوەو گەیشتونە رایەك ئەوا لەئەنجامی چارەسەرکردنی چەند مەسەلەیەکی ئاینیو ژیانی رۆژانەوە بووە بەلام یۆنانیەکان کە لە ئەصلو سەرچاوەی بونو گەردونیان کۆلیوەتەوە تەنها بۆ زیاتر شارەزابوونو زانینی بووە نەك بۆ چارەسەرکردنی گرفتێکی ژیان ورۆژانە(٤) واتە لە فەلسەفەدا هەڵوێست شیوەی تاکەکەسیو جوری بیرکردنەوەو رای خاوەنیەتی لەگەڵ ئەو گرفتانەی کە تەنها لەمێشکی ئەودا جوڵاونەوە .**

جگە لەمانەش پێویستە لەهەر بەرهەمێکدا ئەممەرجانەی تێدا بەدی بکرێت ئەمجار بەفەلسەفە ئەژمێررێت :

١ - هەوڵ دان بۆ زانینی ئەصلو بنچینەو سەرچاوەی هەموو شتێكو زانینی هۆی یەکەمو سەرەکی کە هۆی بونی هەموو بوونێکە نەك هۆی نزیكو سەرەتاییو سادە .

٢ - سەرنج دانو تێفکرینێکی گشتی (شامل) .

٣ - تەقەلا دان بۆ گێرانەوەی زۆری (کثرە) و جیاوازی بۆ یەك چاوگەو سەرچاوەو (وحدە)(٥) .

خۆ خەریك کردنی یۆنانیەکان بەفەلسەفەوەو فراندنی تاجی شاهانەی جگەلە هۆی زاتی هۆی مەوزوعیش هەبوو وەکو بارو زروفو هۆی مێژوییو وراماریو سیاسی . گۆڕانی باری کۆمەلایەتی یۆنان لە کۆمەلێکی تیرەگەریەوە کە لە ژیر چەپوکی داستانو ئەفسانەی ئایندا ئەینالاند وکۆلەکەی ژیانی کشتو کاڵو شوانکارەو مەرو مالات بەخێو کردن بوو بەرەو کۆمەلێکی نوێ کە بەکۆمەلی دەولەتی سار city-state ناو ئەبرێو بەرپا بوونی بازرگانیو پەیدابونی پیشە(٦) بەڕادەیەك وولاتی یۆنان دابەش بوو بە چەند ولایەتێکی سەربەخۆ کە لە شاریك وچەندین پارچە زەوی پێك هاتبوو پلەو رادەی شارستانیەت لە یەکێك لەو وولایەتانەلەولایەتەکانی کە جیاواز تر بوو(٧) بێ گومان ئەو بارو گۆڕانەش بۆ بە هۆی گورانی ژیانو گوزەرانو جۆری بیرکردنەوەو پێشکەوتنیان لەچاو میللەتانی ڕۆژهەلات . لەلایەکی کەوە یۆنانیەکان بەپێچەوانەی ڕۆژ هەلاتیەکانەوە سەربەست بوون لەڕوی بیرکردنەوە . کۆتو پێوەندی ئایینیو بروا دەورێکی وا کاریگەری نەبوو لە ژیانیاندا . بەلام شایەکانی ڕۆژ هەلات لەکاتی فەرمان رەوایەتیدا چەند پیاوێکی ئاینیان لەخۆیان نزیك کردبۆوەو شێوەیەکی ئاینیان بگرە پیرۆزیان دابوو بە حوکمو دەسەلاتیان ئەمەش ببوە هۆی سەپاندنی یەك بڕواو ئایین لە هەمو ڕویەکی ژیانو ئابوریوسیاسیداو هیچ کاتێك ئاسان نەبوو کە خاوەن بیران بتوانن ئەو قاوغە بشکێننو لەو سنورە بچنە دەرەوە . دوبارە تەقەلای یۆنانیەکان هەوڵدانێك بوو بۆ لێكدانەوەی کارەساتو (ظواهر)ی (جزئی) بەهۆی یاسایەکی گشتی بە پێچەوانەی ڕۆژهەلاتیەکانەوە کە هەموو زانینەکانیان چەند (قواعد)یك بوو بۆ چارەسەرکردنی گیروگرفتی (عملی)و ڕۆژانە نەك (نظری)(٨) .

یونانیەکان یەکەم میللەتن کە ووشەی فەلسەفەیان بەکار هێناوە بۆ یەکەم جار وەووشەکەش پێك هاتووە لە دوو بەش . فیلۆ : کەواتای حەزکردن ئەبەخشێو دوەمیان سۆفیا : کە بە داناییو زانین دێت کەوابوو ووشەی فەلسەفە

بڕوانە ل ٧

دوا دفاعی کۆمەڵی فەلەستین

لە بەردەم دادگای عەسکەری ئێران دا

لەسەرەتای ساڵی ڕابووردوودا ، ڕێکخراوێکی نهێنی ئاشکرا بوو لە ئێران، وەزۆر لە ئەندامەکانی بەردەستی ڕژێمی بەکرێ گیراوی شا کەوتن ، دەرکەوت کە ڕێکخراوێکی مارکسییە ، یەکێك لەئامانجەکانی ئەوەیە کە پەیوەندی بکات بە شۆڕشی فەلەستینەوەو بەشداری خەباتی قارەمانانەو عادیلانەی بەرگری فەلەستین بکات دژی سەهیونیزمو ، وە بۆ وەرگرتنی دەرسو شارەزایی لەشۆڕشی فەلەستینەوە بۆ خۆئامادەکردن بۆ شۆڕشی ئێران . هەر لەبەر ئەو هۆیەش لەئێرانو لەدەرەوەشدا ناسران بە « کۆمەڵی فەلەستین » .

ئەندامانی کۆمەڵەکە ،ساڵێك لەبەندیخانەدا بوون ، لەو ماوەیەدا دووچاری ئازاردانێکی دڕندانەی دەسگاکانی ڕژێمی شابوون ، کە لەو بوارەدا قارە مانێتییەکی بێهاوتایان نواند. هەر لەهەمان ساڵیشدا،لەلایەن گەلانی تێکۆشەری ئێرانو کۆنفدراسیۆنو هەموو ڕێکخراوو کەسانی ئازادیخوای دنیاوە پشتگیری لەخەباتیان کراو داوای ئازادکردنیان کرا .

ڕژێمی بەکرێ گیراوی شا بەتەمای ئەوە بوو کە زۆر لە ئەندامانی کۆمەڵەکە اعدام بکات ، بەلام لە ژێر زەبری داواکردنی ئازادیخوایانی دنیاو خۆپیشاندانی خەڵکی ئێرانو مان گرتنی قوتابیانی ئێرانی لە ئەوروپاو ئەمریکا ، ڕژێم ناچار بوو واز لەو نیازەی

بهێنێ وە لەکۆتایی ساڵی ڕابووردودا دران بە مەحکەمەی عەسکەری .

لە مەحکەمەکەیانا ، گەلێك ڕۆژنامەنووسیو هەواڵدەری ڕۆژنامەکانی بێگانەو ئاژانسی دەنگوباس ئامادە بوون ئەندامانی « کۆمەڵی فەلەستین» لەو دادگا مێژووییەدا توانیان نەك هەر تومەتەکانی سازمانی ئەمن بەدرۆبخەنەوەو ڕژێمی شا ڕسواکەنو پارێزگاری لە بیروباوەڕی خۆیان بکەن،بەڵکو توانیان لەدادگاکەدا ڕژێمی شا مەحکەمە بکەنو تاوانباری بکەن مۆری خیانەتی بە ناوچەوانا بنێن .. وە بەوەوە ڕووی ڕووناکی بزووتنەوەی شۆڕشگێڕانەی گەلانی ئێرانیان خستە ڕوو وەنمونەو ڕەمزی خەباتی کۆمەلانی خەڵکی ئێران بوون .

لە ئەنجامدا ، دادگای عەسکەری حوکمیدا بەسەر سێ کەسیانا بەحەپسی هەمیشەیی (موبد) لەگەڵ کار پێکردنی سەختا کە ئەوانیش « پاك نژاد ، یطمائی ، کاخساز » بوون ، وە بەسەر ئەوانی تریشا حوکمی جۆر بەجۆری ناڕەوای دا .

ئەم دفاعەی لێرەدا بڵاوی ئەکەینەوە ، بەشێکە لەدفاعی « شکرالله پاك نژاد » لەبەردەم دادگای عەسکەری دا ، کە کۆنفدراسیونی جیهانی قوتابیانی ئێران لە ئەوروپا بڵاوی کردەوە لەگەڵ پێشەکەیەکی کۆنفدراسیۆن خۆی .

دفاعەکە بەفارسی دوو بەشە بەشی یەکەمی لە ڕووی قانونیەوە نادروستیو ناڕەوایی ئەو دادگایەو گرتنەکەیان ئەخاتە ڕوو ، ئەویش بە مناقشەکردنی چەند بەندێك لەدەستووری ئێرانی .

کە ئەو بەشەی لێرەدا نە گۆڕڕاوە بۆ کوردی . لەبەرئەوە ئەمەی کەئێستا بلاوئەکرێتەوە تەنها پێشەکییەکەی کۆنفدراسیۆنە ، لەگەڵ بەشی دووهەمی دوا دفاعی پاك نژاد .

ئەو کەسانەی کە لەپێناوی مەسەلەی جەماهیردا،هوشیارانە ڕائەپەڕن ، لەو کاتە سەختو ناسکانەدا کە لەسەر دوو ڕێیانەی مردنو ژیان دان ،بە هەنگاوی پتەو .. ڕێگەی مردن هەڵ ئەبژێرنو ئەیگرنە بەر ، مردنێکیوا کە مایەی ژیانە بۆ گەل وە سەرچاوەی دروست کردنی ئازایەتی نواندنی ترە بۆ خەڵك .

ئەو ناکۆکییەی کە لە لایەکیانەوە ئۆردووی گەورەی ڕەنجدەرانو زەحمەت کێشانو زۆرلێ کراوانە ، لە لایەکی تریشەوە کۆمەڵێ خوێن ڕێژو دزی ڕەنجی خەڵکە .. ئەو ناکۆکییەو ئەو خەباتە مەزنەی لەنێوان ئەو دوو بەرەیەدایە ، هۆیەکی گەورەو ئەنجامێکی ناچارییە بو بزووتنەوەی مێژوو وە گەشە کردنی کۆمەڵ،وەبۆ لابەلاکردنی ئەو زروفەی کە ئیتر ناتوانێ بەردەوامبێو مۆری نابووتی بەچارە نووسیا نراوە . ڕە لە ڕاستیدا .. هەر لەبەر ئەو هۆیەیە .. واتە پێویستی

پێشکەوتنو گەشەکردن ، وە عەدالەتی ڕاپەڕینی جەماهیرە کە ئەم خەباتە لەسەرەنجامدا ، وەلەدوای قوربانی دانو بەرگە گرتنێکی زۆرو دووچار بوونی شکستی زۆر .. ئاخری هەر بەسەرکەوتنی گەل کۆتایی دێت .

پێویستی بەرپاکردنی ئەم خەباتەو هوشیارکردنەوەی گەل لەو ڕێیەدایە کە جەماهیرو خەبات کەرانی دلێر پەروەردە بکات ، جەماهیرێکیوا کە لە پێ نەکەوێتو لە ئازارو مردن نەسڵەمێتەوە .

لەم خەباتە درێژخایەنەدا، لەم خەباتە سەختو دژوارەدا، کەسانێك هەن کە بێوڕەو عەزم بوونو لە ناوەڕاستی ڕێگەدا چەقیونو لەکاروان بەجێمانو .. ئەژنۆیان شکاوەو چۆکیان داداوە لەبەردەم دوژمن دا . بەڵام ئەم بێهێزیو نەوێرانە ، لەئاستی ئازایەتیو ڕاوەستانی قارەمانانەی خەباتەکەرانی گەلدا ئەمەندە بچوكو بێنرخە کە بێجگە لە نیشانەی ڕسوایی لەناو چەوانی ئەو کەسە بەزیوە لەڕیزدەرکراوانەدا ،هیچ ئەسەرێکی تری بەجێ نەهێشت.

ئەم دفاعە .. نموونەو نیشانەی خەباتو ڕاوەستانێکی هوشیارانەی خەبات کەرانی وڵاتی ئێمەیە دژی ئیمپریالیزمو ڕژێمی شا،وە دژی بەستنەوەی وڵاتەکەمان بە بێگانەوە . نیشانەی ڕاوەستانی دەستەیەك تێکۆشەرە ، کە سەرچاوەی هێزو توانای خەباتیان ، « واتە کۆمەڵانی فراوانی خەڵك »باش ناسیوە ، هەروەها دوژمنانی

گەلیان باش ناسیوە ، وەپێویستیو حەتمیەتی خەباتی بێوچانو خوێناوی خۆیان بۆ ڕوخانی ئەو ڕژێمە باش زانیوە ، وە لەبەر هوشیاریو باوەڕی بێ سنووریانەوە بە عەدالەتی ئەو خەباتەی خۆیانو بە پێویستی ئەوخەباتە .. هەرگیز نەبەزیونو کۆڵیان نەداوە .

ئەمە .. دفاعی یەکێك لە ئەندامانی «کۆمەڵی فەلەستین» کەناوی شکر اللەی پاك نەژادە لەڕاستییا ئەمە تەنها دفاعی پاك نەژادو کۆمەڵی فەلەستین نیە بەڵکو هەروەکو « شالگونی - یەکێك لەئەندامانی کومەڵەکە ، لە بەردەم دادگای تمیزدا وتی :-

« قسەکانی پاك نەژاد،قسەی جەماهیری ڕەشو ڕووتو پێپەتی یە ، وەمن شانازی پێوە ئەکەم » .

لەڕاستی دا .. کۆمەڵی فەلەستین ، بە دفاعی گەرمی خۆی .. ڕژێمی شاو سەهیونیەتو ئیمپریالیزمی مەحکەمە کرد ، وە ئەو ڕاستی یەی سەلماند کە گەلی ئێمە ، بەپێچەوانەی هەموو سەرکوتاندنەوە یەکی فاشستی یانەو تەقەلاو فروفێڵی ڕژێمی بەکرێ گیراوی ئیمپریالیزم لەئێران ، بە بڕوایەکی زۆرەوە بەسەرکەوتن ، درێژە بەخەباتی خۆی ئەدات .

کۆمەڵی فەلەستین ، لەگەڵ ئەوەشدا کە لە دادگای یەکەمدا حوکمی قورسو ناڕەوایان

بڕوانە : ل ٧

فەرهەنگی سیاسی

میکاڤیلیزم

جۆرە هەڵوێستو کردارو چالاکیەکەو نازناوەکەی لە ناوی میکاڤیل نیکولو دی بیرناردی ئیتالیا یەوە وەرگیراوە کە لە نیوان ساڵانی ١٤٦٩ - ١٥٢٧ ی زاییندا ژیاوەو دەم ڕاستو میرزای ئایدیۆلۆژی بۆرژوای سەرهەڵداوی ئەو سەردەمە بووە .

میکاڤیل لەو بڕوایەدایە کە بڕۆێنەری مێژوو هێزو بەرژەوەندی مادی یەو لە هەمانکاتدا پێی لەوە ناوە کە ناکۆکی (تناقض) لە نێوان بەرژەوەندی جەماوەری میلەتو چینە دەسەلات دارەکاندا هەیە . جا داوای کردوە کە دەولەتێکی (نشتمانی!) بەهێز دامەزرێت بەجۆری کە هیچ ناکۆکیەکی دەرەبەگایەتی تێدا نەبێتو بتوانێ میللەت دەم کوت کات .

هەروەها ئەڵێ : مروڤ هەر چۆنێکی بلێی وا خراپە کە وابوو توندو تیژیو بێ بەزەییو ئاگرو ئاسنو فێلو تەڵەکە بازی باشترین ڕێگان کە کاربەدەستان بتوانن بەهۆیەوە هەمو شتێ مەرزەم بکەنو کاروباری دەولەتو وولات ببەن بەڕێوەو هەیبەتو هێزو تواناو دەسەلاتیان بنوێنن .

بۆ گەیشتنە ئامانجو مەبەستش هیچی تێدا نیە کە هەموو ڕێگایەك بەکار بهێنرێ با بە پێچەوانەی یاساو قیەمو مەقایسەوە بێو لەگەڵیا نەگونجی بگرە دژیشی بێ !

وەرگێڕ : ح . ع

● بۆ ماموستا جلال دباغ

پێشنیارەکەت بەجێیە سوپاست ئەکەین .

ئەدەب و ژیان

هۆنراوەی شاعیری ئەرمەنی
کریکۆر واهانیان
گۆڕینی بەدەستکاریەوە
عثمان شاربازێڕی

خەوم بینی ، خەوێکی پڕ ترسو سام
لە خەوما دیبیم ، کە من مردمو نەمام
لەم کاتەدا (بوذا)ی پیرۆز پەیدابوو
دەسەڵاتی گیان گۆڕینی لەو بوو
فەرمووی بەمن ، لەمانە هەڵبژێرە
بتکەم بەگوڵ ، فریشتە، یا ئەستێرە
پاڕامەوە ، لەبەردەمیا ، تا تاوێ
ووتم گەورەم ، هیچ کامێکیانم ناوێ !
من ئەمەوێ ، بمخەیتە شێوەی پیاڵە
ئەو پیاڵەیەی هۆگری لێوی ئاڵە
بووم بە پیاڵە چوومە بەردەستی یارم
بوو بە هۆگر لێوی یاری نازدارم
تاکو ڕۆژێك یاری نازدار گرتمی
بەنازو فیز بەرەو لێوی بردمی
هەر نەگەیمە سەر ، لێوی ئاڵی جوانی
یادی دێرین ، گری بەردالە گیانی
پیاڵەی توند گرت ،بەقین دای بەزەویدا
ووردوخاش بوو ، لەتی پیاڵە لەویدا !!

خۆشەویست

تۆزقالێکی ، هەڵبەزیەوە ، کەوتە ژێر ··
پێی نازدارم ، یاری جوانی پێ بەخێر
ئەو تۆزقاڵە (دڵم) بوو کەوتە ژێر پێی
بەهەشتێکە چێی ئارامە، خوا (دای پێی) !

● هەمانشت ·· شاعیری گەورەی مەهجەری (فوزی معلوف) دەربارەی فنجانی تێك شکاو ووتویەتی ·· لە دانیشتنێکی تایبەتیدا لەگەل (جبران خلیل جبران)و (مارون عبود) ·· جا نازانین‌دەری (توارد الخواطر) چ پەیوەندیەکی لەنێوان کریکۆرو مەعلوفا گێراوە !

هاوکاری

کاوەی ئاسنگەر : ڕەخنەو لێکۆڵینەوە

کەمال میراودەلی

بەشی یەکەم

دارشتنی چیرۆکی شانۆیی عادەتەن بەپێی پلۆتێك (پلانێك) دەبێ کە پێی دەووترێ : پێکهاتووی دراماتیکی «درامایتیك سترەکچەر » کە ئەویش بەم پێیەیە :

١ — پێشکەش کردنی مەسەلەکە ، واتە ئەو کێشەیەی کە نووسەر دەیەوێ چارەسەری بکا ·

٢ — پەرەسەندنو خەست بوونی کێشەکەو ئەو گرێ کوێرکانەی تووشی دێن ·

٣ — لووتکە (کلایماکس) ·

٤ — حەل کردنی کێشەکەو کۆتایی پێهێنانی · وە پێوانەی سەرکەوتنی نووسەر ڕاددەی توانابوونیەتی لە گونجاندنی بیرو ، ڕووداوەکانی بەپێی ئەم پلانەو لەئەنجامی ئەمەشا پاراستنی یەکیەتی باسو یەك لەدوایەك هاتنی مەنتیقی ڕووداوەکان · وە چیرۆك یاداستانی کاوەی ئاسنگەریش هەروەکو لەناو کوردەواریدا باوەو ، شێرکۆش بەکاری هێناوە بریتیە لە :

١ — زوڵمو زۆری ئەژدەهاكو
٢ — بێزاربوونی میللەت لێیو ·
٣ — دەرکەوتنی کاوەو هەڵسانی بە شۆڕشو ·
٤ — لەناوچوونی ئەژدەهاكو سەرکەوتنی میللەت :

وەئێمە لێرەدا دەمانەوێ کە چەند سەرنجێك لە تابلۆکانی داستانەکەی شیرکۆ بدەینو بزانین تاچ ڕادەیەك توانیویەتی کەڵك لەم داستانە مێژووییە وەرگرێو وەکو کارێکی هونەری شانۆگەری پێشکەش خوێندەوارانی کوردی بکات · وە ئەوەی کە لێرەدا پێویستە بیلێم ئەو ڕاستیەیە کە چیرۆکی شانۆیی — دراما — بۆ نواندن لەسەر شانۆ دەنووسرێ ، نەك بۆ خوێندنەوە :

جا لەبەر ئەوە لەسەر خوێنەر پێویستە کە لەکاتی خویندنەوەیدا ، هەوڵدا پاڵەوانەکان بێنێتە پێش چاوی خۆی ، هەروەکو کە لە سەر شانۆ قسەبکەنو بێنو بچن ، بۆ ئەوەی بە تەواوی بتوانی نرخ شناسی « تقییم » هەڵوێستو کردەوەکانیانو کارکردنی لە کۆمەڵی سەیرکەران —ئۆدیەنس— بکات ·

تابلۆی یەکەم :

شیرکۆ داستانەکەی بەدیمەنی گۆڕستانێك دەکاتەوە کە دوو گۆڕ هەڵکەن — زیمریو زاماوا — تێیا خەریکی گۆڕ هەڵکەندن · دوای پشوویەك لەبارەی مانگەوە قسەدەکەن · بەباوەڕی من شێرکۆ سەرکەوتووە لە هەڵبژاردنی · ئەم دیمەنە بۆ سەرەتای داستانەکەی · لەلایەکەوە دیمەنێکی سەرنج ڕاکێشە — وەلەلایەکی کەشەوە ئەم — گۆڕ — هەڵکەندنە لەپێشەوە لەسەیرکەر ئەگەیەنێ کە شتێکی نائاسایی لە ئارادا هەیە·ووتو وێژی نێوان دوو گۆڕ هەڵکە نەکەش حاڵەتی نەفسیان دەردەخا · تەنانەت تریفەی مانگیش — کەنیشانەی جوانیو خوشیە — ئەوان بەنیشانەی غەمباریو مردنی لێك دەدەنەوە بەم جۆرە شێرکۆ سەیرکەر ئامادە دەکا بۆ پێشکەش کردنی کێشەکە ئەو (بەلاو) «مۆتەکە ڕەشەی» لەسەرسنگی خەڵکە ، کە دەرکەوتنی سێ کاسە سەرەکە لەدواییدا ڕوونی دەکەنەوە · وە ئەمەش زیاتر — شیرکۆ ، نە ڕێگای گفتو گۆی دوو گۆڕ هەڵکەنەکەوە بۆمان دەردەخا کە خەڵك گومانی لە خواکانو فریشتەکان پەیدا کردووە ، هەندێکیان هەر باوەڕیان پێیان نەماوە · بەڵام دەرکەوتنی سێ ڕێبوارە کە لەو دەمەدا — کە نیوە شەوە وەك زاماو ئەڵێ — شتێکی مەعقول نیە بەتایبەتی کە هیچ زیادو کەمیەك ناخەنە سەر پێشکەوتنی ڕووداوەکانی مەسرەحیەکەو بوونی ئەوان هیچی لێ شین نابێتەوە ·

تابلۆی دووەم :

سێ مردوو لەگۆڕەکانیان ڕاست دەبنەوەو سەرگوزشتەی خۆیان پێش مردن ئەگێڕنەوە · ئەتوانین بڵێین کە ئەمەش بەردەوامی تابلۆی یەکەمە کە کاسە سەرەکان تێیا دەردەکەون · بەڵام ئەگەر کاسە سەرەکان — دیارە هەرچەن عەقل نایبڕێ — مبرراتی دەرکەوتنیان هەبێ (کە بە ڕاستی هەیانە — بۆ زیادکردنی ڕەنگێکی ئەفسانەییو سەیر بۆ شانۆکەو ڕاکێشانی سەرنجی ئۆدیەنس) دەرکەوتنی ئەم مردووانە لەم تابلۆیەدا — بۆ هەمان مەبەستو باس — شتێکی گونجاو پێویست نیە· شێرکۆ ئەبوو لەجیاتی ئەمە تابلۆیەکی زیندوومان پێشکەش بکا · خۆ ئەگەر هاتبایەو ئەو جووتیارەی کە بەمردوویی سەرگوزشتەی خۆشەویستی خۆیو دڵدارەکەی دەگێڕێتەوە ، بیکردبایە بە تابلۆیەکی زیندووی دڵداریەکی گەرمو گوڕ لە نێوان ئەو جووتیارەو دەسگیرانەکەیدا ، وە لە دوایدا نیشانی دابایە چۆن کاربەدەستانی ئەژدەهاكی زۆردار جووتیارەکە ئەکوژنو دەزگیرانەکەی بەتەنیا دەمێنێتەوەو شینی بۆ دەکا ·· ئەو کاتە تابلۆکە زۆر دڵگیرترو کاریگەرتر دەبوو بەلای تەماشا — کەرانەوەو زیاتر هەستی ڕقو کینەیانی لەدژی ئەژدەهاك دەهاروژاند · بەڵام گێرانەوەی ئەم سەرگوزشتەیە لەسەر زمانی (مردوو) یەكو پیرۆزبایی (مردووەکان) لە جووتیارە (مردووەکە) بۆ ئەوەی کە ئەو کاتەی زیندوو بووە کچێکیان بەگەنم داوەتێ ·· شتێکە زۆر لە — سەیر — دەچێ بەتایبەتی کە ئەو مردووانەش بە زیندوویی نیشانی تەماشاکەران دراون !

تابلۆی سێیەم :

جارچییەك جار ئەدا بۆ بەرپاکردنی ئاهەنگو هەڵپەرکێ بەبۆنەی ژنهێنانی ئەژدیهاکەوە بۆ سێیەم جار· وە دەوری ئەم — تابلۆیەش درووستکردنی — تناقض — یکە لەگەڵ تابلۆکانی پێشووا· لێرەدا ئەژدەهاك بێباك لە ئازارو مەینەتیو مەرگەساتی خەڵك ژن دەهێنێو ئاهەنگو زەماوەند بەرپا دەکا · ئەمەش زیاتر دەبێتە هۆی هەڵچوونی ڕقو کینەی تەماشاکاران دژی ئەژدەهاکو چاوەڕوانی دەرکەوتنی تەکانێك بن لەلایەن میللەتەوە بۆ بەرهەڵستی تاوانەکانی ئەژدەهاك ·

تابلۆی چوارەم :

(کارون) شوانی ئاژەڵەکان لەگەڵ — کارداو مادیا — دانیشتوون باس لەقات وقڕی ئەو ساڵەو برسێتی ئاژەڵو ئاهەنگی ژن هێنانی ئەژدەهاکەوە دەکەن · گرنگی ئەم تابلۆیە لەمەدایە کە کاوە بۆ یەکەم جار لەم تابلۆیەدا دەردەکەوێ · لێرەدا جارێکی تر شیرکۆ باوەڕی خەڵکە بەخواکانو پشت پێبەستنیان دەردەخا · وە لە — کاردا — دا نموونەی کەسێکی ڕەشبینمان دەداتێ کە بەتەواوی باوەڕی بە فریشتەکان هێناوەو فەرمانی ئەوان بە هەموو شتێك دەزانێ :—

ژیان خەوە
ئەنجام تاریکایی شەوە ··
کۆڵ بەدنیاوە هەڵمەگرن
ئەمڕۆ سبەی ، زوو بێو درەنگ
ئەبێ بمرن

وە لە شوێنێکی ترا ئەڵێ :

چەنەی خۆتان بۆ شل ئەکەن
تووشمان مەکەن !
خواستی فریشتەکان وایە
قڕەی ناوێ ··

وە (مادیا) و (کارونیش) هەر چەندە بێزارنو نیشانەی یاخی بوونیان تیا بەدی ئەکرێ بەڵام هێشتا باوەڕیان بە خواکانو فریشەکان ماوە · وە هەرسێکیان ماوەیەك قسەدەکەن لەکاتێکا — کاوە — بەبێ دەنگ لەتەنیشتیان ڕاوەستاوە · ئەم بێدەنگیەی کاوە لێرەدا زیرەکیو ووردی « شیرکۆ » دەردەخا لە هونەری شانۆییدا · لە بەر ئەوەی کاوە بۆ یەکەم جارە دەرکەوتووەو تا ئێستا هیچ ووشەیەکی لەدەم نەهاتۆتە دەرەوە ·· وە لەبەر ئەوەی (کاوە) پاڵەوانی داستانەکەیەو ئەم بێدەنگیەی پێویستە بۆ ڕاکێشانی سەرنجی تەماشاکەران بۆ کاوەو کەسایەتی — شخصیەتی —کاوە وە ئەو پلارو توانجانەی (مادیا) و (کارون) لە — کاوەی دەگرن زیاتر ڕاژەی ئەم مەبەستە دەکات :

مادیا : « تەماشای کاوە ئەکات » :

کاوە بەردە دەنگی نایە
کارون : وای تێ مەگەن
لەدڵا زیتو وووریایە

وەلێرەدا جارێکی کەش هەستی خۆ بەدەستەوە دانە لای — کاردا — لە توانجەکەیا دەردەکەوێ :

کاردا :
قڕەی ناوێ ، وا باشترە
هەربێ دەنگ بێ «مەبەستی کاوەیە»
ئەم ئاگرە
بەمنو ئەو دانامرکێ !
ئەو چاك ئەکا
قسە ناکا ··

بەو بێدەنگیەی کاوەو توانجو پلاری هاوەڵەکانی : شیرکۆ تەماشاکەران ئاما دەکا بۆ پێشوازی قارەمانی داستانەکەو شۆڕشەکە ئەو هەڵی دەگیرسێنێ ، ئەبێ لەیەکەم دەرکەوتنیەوە شتێکی وا نیشان بدا کە شایانی ئەو دەورە گەورەیەیە کە لە داستانەکەدا پێی دراوە · وە (شێرکۆ) توانیویەتی ئەمە بکا ، بەو ووتارە گەرمو گوڕەی پڕە لەهەستی شۆڕشو یاخیبوونو دیلی نەویستن کە — کاوە — ·· پێشکەشی هاوڕێکانیو تەماشاکەرانی دەکا کە ئەمە بەشێکیەتی :

قسەی مێشکم بۆ کەسێکە
بتی بێگیان ووردو خاش کا
چۆك بە ژێردەستی دا بدا!
پشتی قەدەر بنەوێنێ
ئەگەر ئاسمان ، ئەگەر زەوی
گەر ڕەشەبا ، ئەگەر دەریا
بەربەستی بن، ئەو کۆڵ نەدا

ئەم قسانە باسی توانا و فەرمایشتی فریشتەکان نین · ئەم قسانە تازەن · هاوڵەکانی لەوەپێش شتی وایان نەبیستوە لەبەرئەوە کاریگی گەورە دەکاتە سەر بیروڕاو هەڵوێستیان کە کارون ئەڵێ :

ئەم قسانە دەستی موژدەن
باوەش بەژیانما ئەکەن

کاردا !ئەو زەلامە ڕەشبینەی بڕوای تەواوی بە فریشتەکان بوو · ها ئەوەتا ئەویش دەڵێ ئەم قسانە : تاریکی بڕوام ڕائەدەن !

کاوە شۆڕشگێرە · شۆڕشگێریش ئەبێ بە سڕینەوەی باوەڕی کۆنو ناشیرین دەست پێبکاو نوێیەکی درووستی داهێنەری لەجێدانێ · کاوە ئەمە دەکا ·

بەووتە ئاگرینەکانی هەموو هەستێکی کزیو بێدەسەلاتیو ڕەشبینی هاوەڵەکانی دەتۆێنێتەوە · تا دەگاتە سەر باسی فریشتەکانو بۆیان ڕوون دەکاتەوە کە ئەو فریشتانەی ئەوان باوەڕیان پێیان هەیەو بەتەمان لەو نەگبەتیەی تووشی بوون قوتاریان کا : هەر ئەو فریشتانەن کە ئەژدەهاکیش هاواریان ئەکاتێ تاهێزو توانای زیاتر بدەنێ بۆ خوێن ڕشتنو زۆرداری · وەلەدوایدا کاوە ئەم ئەنجامە — مەنتیقیەیان — دەداتە دەست :

چاك بزانن قەت یەك نابێ
قەت یەك ناگرێ
خوای منو تۆو هێنی زۆردار
فریشتەیەك کە ئەژدەهاك
بیپەرستێ ·· ئەیبێمە خاك !!

وە هەروەكو شۆڕشگێڕێکی خاوەن باوەڕو بایەخی بەرز کاوە بۆ مادیاو کارونو کاردا دەردەخا کەتەنها نانو ئاو بەس نیە · چونکە ژیان تەنها نانو ئاو نیە بەڵکو — کاوە دەڵێ — ژیان تەنها سەربەستیە ·· وە لێرەدا دەنگدانەوەی قسەکەی — مەسیح — دەبیسین کەئەڵێ — مرۆڤ تەنها بەنان ناژیا ··

ماویەتی

تابلۆیەکی شارەکەم

● ئێوارەی ڕۆژی شەممەی ڕێکەوتی ١٧—٤—١٩٧١ لە بارەگای یەکێتی نووسەرانی کورد کۆڕێکی ئەدەبی ڕێکخرا بە سەرپەرشتی د· مارف خەزنەدار بۆ قوتابیانی بەشی کوردی و لەوکۆڕەدا چەند بەرهەمێکی قوتابیان پێشکەش کرا لە ئەنجامدا هەڵبەستەکەی قوتابی ڕەفیق صابر — پۆلی یەکەم — لە لایەن بەشداروانەوە پەسند کرا · وەئەمەش تەواوی هەڵبەستەکەیە :

ڕەفیق صابر

لە گشت لایەکی شارەکەم
لەناو باخچەی بەهارەکەم
ئەخولێمەوە ·····
لە گێژاوی سەرسامیدا،
ئەتلێمەوە !!

***

بە هەر لایەکا ئەڕوانم !
لە ڕووی نیگای چاوەکانم
پەردەی تاریك هەڵخراوە
هەموو شوێنێ
وەکو دوێنێ
بە شورەی بەرز تەنراوە
ملوانکەی ژێر لە گەردنی
شارەکەما داکەنراوە !

***

باڵی بەسامی نیوە شەو
بە زۆرداری ····
چاوی هەزاران ڕێبواری
خستۆتە خەو

***

لە سەر شانۆی دڵی گشتیان
ورد ، درشتیان
پاڵەوانی چاو خەواڵو
لە سوچێکا لێی کەوتوە ،
وەکو مردو

***

شارەکەم وەك گۆمێکی مەند
لە شوێنی خۆیدا وەستاوە
لە ژێر باری کۆتو پێوەند ،
دۆش داماوە ···!

***

تاکەی ئاوا زەنگاوی دووچاوەکانم
گۆڕستانی نیگای مردوی بێ گیان ئەبێ ؟!
تاکەی بزەی چاو نەکراوەی سەر لێوی دڵ
خۆراکی ، هەناسەی گەرمی خەزان ئەبێ ؟!
تاکەی ··· ئاوا نیشتمانم
بێ بەهارو بێ نەورۆزو بەیان ئەبێ ؟!

تریشەبەرەی هاوکاری

شانۆی ناوماڵ
· کۆمەڵی قسەی خۆشو چیرۆکی کورتو گاڵتەو گەپی ناو کوردەوارییە ·
کۆکرنەوەو نووسینەوەی خوا لێخۆشبوو (مەلا مستەفا سەفوەت)ی حاجی مەلا ڕەسووڵە ·

بەرهەمێکی تری وەرگێڕی (گولستان)ی سەعدییە بەکوردییە ساکارە ڕەنگینەکەی خۆی دەچێتە سەر سامانی پەخشانی کوردیمان ·

پێشەکیو بڵاو کردنەوەی دوکتۆر عیزەدین مستەفا ڕەسووڵ ·
کەوتە بازارەوە

● ڕێگەی دوور : دووەم بەرهەمی مامۆستای شاعیر کەریم شارەزا کەوتە بازارەوە بە ناوەرۆکێکی تیرو تەسەل کە چەندین پارچە هەڵبەستی ورشەداری تێدایە · مامۆستا شارەزا دانەیەکی (ڕێگەی دوور)ی پێشکەش کردوین سوپاسی ئەکەین ·

● جوتیارێکی کۆڵ نەدەر چیرۆکێکی کۆمەڵایەتیەو تابلویەکی ژیانی لادێی کوردە واریمان نیشان ئەدات لە نوسینی مامۆستا سەلام عبدالغفور مەنمی لەم ڕۆژانەدا کەوتە بازارەوە ·· نوسەر دانەیەکی پێشکەش کردوین سوپاسی ئەکەین ·

سروود بۆ شار

نووکی ڕمی تێکۆشانی دێرینمی
نەبەردێکی قارەمانی شیرینمی
تۆ دینمی ·· تۆ ژینمی
سلێمانی ··

ئەی ئاسۆی بەرز ، لە ئاسمانی خەباتی سەخت
ئەی ڕاپەڕیوی نەترساو لەکاتو وەخت
تۆ دینمی ·· تۆ ژینمی
سلێمانی ··

تۆی پاڵەوانی ڕۆژانی پڕ ترسو خۆفو سامناکی
قوتابخانەی کۆڵنەدانو دەرس خوێندنی بێباکی
تۆ دینمی ·· تۆ ژینەی
سلێمانی ··

تۆ فەرهەنگی وشەی سووری ،شاری هەڵمەتو قوربانی !
ئەو ئەستێرەیەی کە ناتووی دوای خۆرئاوا تا بەیانی
تۆ دینمی ·· تۆ ژینمی
سلێمانی ··

نوری حەیران

پاشماوەی ژمارەی پێشوو

چیرۆك

ئەنتۆن چیخۆف

ماتەم

وەرگێڕ : ئەورەحمانی حاجی مارف — لینینگراد

— تف لەتۆو لە شەیتان · کورە پشت کۆم توورە ئەبێ — گاپیر لێ ئەخووری یان نا ؟ ئەوە چۆن لێ خوورینێکە ·

(ئیۆنە) هەست ئەکا کە لەپشتیەوە کورە پشت کۆمە وەستاوە وهەر ئەنەڕێنی · گوێی لێیە چۆن هەر جوێنی پێ ئەدەن ، بەڵام ئەم بەم جۆرەش هەر قایلەو ئەمە هەستی تەنهایی ناهێڵێو کەم کەم خەفەتی دڵی دەرئەکا · کورە پشتکۆم هەتا لە توانایدا هەیە جوین ئەدا · دوو کوڕە درێژەکە ئەکەونە باسی (نەدرێژدە پیترۆڤنە)(٧) ·

(ئیۆنە) ئاورێك ئەداتەوە · پاش وەستانێك دەم ئەکاتەوەو بەلەرزینەوە ئەڵی :

— لەم هەفتەیەدا کورەکەم ئەمری خوای کرد ···

— هەموو ئەمرین ··· کورە کۆمە هەناسەیەك هەڵئەکێشیو ئەکۆکی · دەست ئەکاتەوە بەنەڕەنەر · لێ خووره ·· لێ خوورە !· کورینە لە توانامانەما کەی ئەمانگەیەنێت ؟

— زللەیەك بدە بەلا ملیدا ·

— بەپێ بڕۆیشتینایە باشتر بوو · ئەتەوی لاملت شی بکەمەوە ؟ گەماڵە پیر گوێت لێیە ؟ یا بێ باکی ؟

— (ئیۆنە) دڵی لایان نەبوو تەنها گوێی لێیان بوو ·

— ها ··· پیکەنی ·· گەورەم جەماحەتێکی ڕوو خۆشن· خوا دەست بەباڵتانەوە گری ·

— عارەبانەچی تۆ ژنت هەیە؟ یەکێك لەکورە درێژەکان پرسیاری کرد ·

من ؟ ها ··· چەند ڕوو خۆشن ! ئێستا ژنی من تەنها گۆرە کە چاوەڕوانم ئەکا · بەڵی گۆرم هەیە !··· واکورەکەم مردو من ماوم · ئیزایل هاتە ماڵمان گیانی من بکێشی ، کەچی لەجیاتی من گیانی کورەکەمی کێشا ·

(ئیۆنە) خۆی وەرچەرخانو ڕووی تێکردن تاوەکوو بۆیان بگێرێتەوە چۆن کورەکەی مرد· یەکسەر کورە کۆمە قیژانی لە سایەی خواوە گەیشتین · دابەزین وبیست کەپیکەکەیان خستە دەستی (ئیۆنە) وە · کورەکان تاوەکوو لە چاو وون بوون (ئیۆنە) ئەیڕوانی لێیان سەر لەنوێ ئەو تەنهایە ، دیسان لەبێ دەنگیدایە ··· بێدەنگیو تەنهایی بۆ ماوەیەکی کەم ماتەمیو دڵ تەنگی بیر ئەخاتەوەو دڵی گران ئەکا · بەچاویك وەك شێت ئەنوارێتە ئەو خەڵکەی کە بەهەردوو بەری شەقامەکەدا هاتوو چۆ ئەکەن· لەم هەزار کەسە تۆ بڵێیت یەکێك نەبێت کە گوێی لێبگری ؟ خەڵکی بەپەلە ئەڕۆن نەهەست بەو ئەکەن نە بە ماتەمەکەی ·· ماتەمێکی بێڕادەو بێ سنوورە · گەر سنگی (ئیۆنە) هەڵدری ماتەمی لێوە دێتە دەرەوە · هێندە زۆرەگشت جیهان پڕ ئەکات ، بەڵام ئەم ماتەمە دیار نیە · ئەم ماتەمە توانیویەتی جیگای ببیتەوە لە قاوغێکی وەها بچووکدا بە جۆرێك کە لە کاتی ڕووناکیو ئاگری نیوەڕۆدا نابینریت ·

(ئیۆنە حەس حەسێکی بەدی کرد · چوە پێشەوە لێیو بڕیاری داکە لەگەڵیدا بدویت ·

— ئەری براله سەحات چەندە ! (ئیۆنە) پرسیاری کرد ·

— سەعات دەیە · ئەوە چی ئەکەی لێرە ؟ بۆ ناڕویتەوە ماڵەوە !

— (ئیۆنە) چەند هەنگاوێك ئەگەڕێتەوە دوواوە · خەفەت دەست پێ‌ئەکاتەوە ··· تازە خەڵك دۆزینەوە بێ سوودە · یەکسەر بڕیار ئەدات کە بڕواتەوە · هەست بە ئازارێکی زۆر ئەکات ·

— بۆ خان ··· بیر ئەکاتەوە (ئیۆنە) ··· بۆ خان ·

یەکسەر ئەسپە تێگەیشتو دەستی کرد بەڕۆیشتن · پاش ماوەیەك وا (ئیۆنە) لە ژووری خانە لەتەنیشت ئاگردانیکی پیسەوە · لەسەر زەویو سەکوێ ژوورەکە خەڵکی پرخە پرخیانە · بۆنو پیسی پیاویان گێژ ئەکرد ·

(ئیۆنە) تەماشای نووستووەکان ئەکاو خەفەت ئەخوا کە بۆچ وازوو گەڕایەوە ماڵەوە ···

— (ئیۆنە) بیرئەکاتەوە — تاوەکوو پارەی جۆی ئەسپەکەم پەیدانەکردووە · ئەمیش دیسان خەفەتیك · مرۆڤێك کە خۆی تێرو ئەسپەی تیر هەردەم

— ماویەتی —

institut kurde de paris

گەلی کورد لە بارەی هونەری ڕۆژنامەگەریەوە دەورێکی باڵای بینیووە ، شان بەشانی ڕۆژنامەگەریتی گەلانی جیهان کاروانی بردووە بەرێوە بەرەو ئاسۆیەکی ڕووناکتر .. لەگەڵ ئەو هەموو گیروگرفت و زۆردارییەی کە دوو چاری هاتووە ، خامەو بیری ڕۆشنبیرو نووسەرانی کورد توانیویانە لەهەموو کات و دەورێکا ژمارەیەکی زۆر لە ڕۆژنامەو گۆڤاری کوردی پێشکەش بە خوێنەران بکات پڕ لە باس و ووتاری ئەدەبی و سیاسی و مێژووی و کۆمەڵایەتی بە شێوەیەکی زۆر نایاب .

تا ئێستا چەند ڕۆژنامەو گۆڤاری کوردی بەم ناوەوە دەرچووە بەڵام من لێرەدا مەبەستم یەکەم ڕۆژنامەی کوردیە وواتە ڕۆژنامەی « کوردستان » .

ڕۆژنامەی « کوردستان »
پێشەنگی کاروانی ڕۆژنامەگەریتی کوردی یە

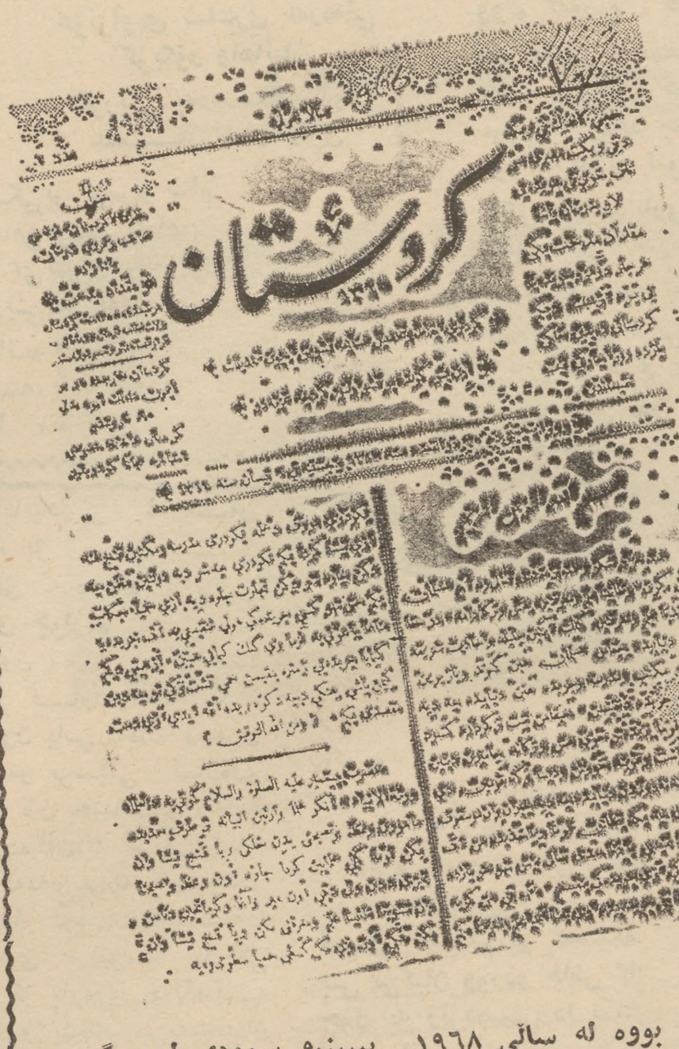
کردستان

ڕۆژنامەیەکی ئەدەبی هەفتانە بووە ، یەکەم ژمارەی ڕۆژی ٣٠ ذو القعدە ساڵی ١٣١٥ بەرامبەر بە ٩ی نیسانی ١٣١٤ی ڕۆمی وە ٢٢ی نیسانی ١٨٩٨ی . ز کە ڕێکەوتی ٢ی بانەمەڕی ساڵی ٢٥٩٨ی کوردی ئەکات دەرچووە .. ئەم ڕۆژنامەیە لە سەرەتادا لەلایەن نەوەی « بەدرخان پاشا » وە دەرکراوە بە سەرپەرشتی « مقداد بگ مدحت بگ » وە لە یەکەم ژمارەوە هەتا ژمارەی پێنجەم لە قاهیرە لە چاپخانەی هیلال لە چاپدراوە .

لە ژمارەی « ٦ تا ١٩ » لە جنێف دەرکراوە ، وە لە ژمارەی « ٢٠ تا ٢٣ » دووبارە لە قاهیرە دەرکراوە لەلایەن « ثریا بدرخان »ەوە . بەڵام ژمارەی « ٢٤ »ی ئەم ڕۆژنامەیە لە لەندەن چاپکراوە ، لە ژمارەی « ٢٥ تا ٢٩ »ی لە فولکستون دەرکراوە . وە ژمارەی « ٣٠ ، ٣١ »ی بۆ جاری دووهەم لە جنێف لەلایەن برای مقدادبەگەوە دەرکراوە کە ناوی عبدالرحمن بگ بووە ..

د. کمال فوئاد لە گۆڤاری ڕووناکی ژمارەیەکدا ئەڵێ لە ژمارەی « ١ تا ٣١ »ی ئەم ڕۆژنامەیە . بێجگە لە ژمارەکانی « ١٠ ، ١٢ ، ١٧ ، ١٨ ، ١٩ »ی ئەم ڕۆژنامەیە ئێستا لە نامەخانەی «ماربورگ» لە ئەڵەمانیای ڕۆژئاوا پارێزراوە دەست دەکەوێت . ژمارەی « ٣١ »ی ئەم ڕۆژنامەیە لە ڕۆژی ٦ی محرم ساڵی ١٣٢٠ك وە ١ی نیسانی ١٣١٨ی ڕۆمی کە ڕێکەوتی ١٤ی نیسانی ١٩٠٢ی . ز ئەکات لە چاپدراوە . ئەم ڕۆژنامەیە بە کوردیەکی زۆر جوان و ڕێك و پێك نووسراوەتەوە بە شێوەی (زاراوەی کرمانجی ناوچەی جزیرەو بۆتان) هەر بە دوو هەفتە جارێك ژمارەیەکی لێ چاپکراوە . ئەم ڕۆژنامەیە بە چوار لاپەڕەیی وە قەوارەکەی (٢٥،٥٠ × ٣٢،٥٠) بووە . جۆری کاغەز و چۆنیەتی چاپ کردنەکەشی باش بووە شایەنی ڕەزامەندیە لەو کاتەدا وە بە پیتی عەرەبی لە سەر تەرزی فارسی چاپکراوە .

ناوەڕۆکی ئەم ڕۆژنامەیە بریتی بووە لە ووتاری کۆمەڵایەتی و مێژووی و سیاسی و ئەدەبی و دەنگ و باسی هەمەچەشنە ، وە لە بارەی کاربەدەستانی عوسمانی و ڕەقیبانیەوە ووتاری زۆر بەنرخی بڵاو کردۆتەوە ڕۆژنامەکە هەر وەکو خاوەنەکانی ویستویانە هەموو جارێك لە کاتی خۆیدا دەرنەچووە چونکە چەندین کۆسپ و تەگەرەی هاتۆتە ڕێگا وە لەبەر ئەوەش بووە لە شوێنیکەوە گوێزراوەتەوە بۆ شوێنیکی تر .. لە ژمارەی چوارهەمەوە بە زمانی تورکیش ووتاری تیا بڵاو کراوەتەوە بە تایبەتی لە ژێرناوی سکاڵانامەدا « عرض و حال » وە لە پاشان نامەی کراوە « ئاچیق مکتوب » کەزۆر جار بۆ سوڵتان عبدالمجید نووسراوە وە دژی بەربەرەکانی ڕۆژنامەکەو ئازاردانی نەوەی بەدرخانەکان وە بەتایبەتی لە سەر کوشتنی مدحت پاشا وهاوڕێکانی و بزوتنەوەی کوردی باسی نایابی بڵاوکردۆتەوە .

ئەم ڕۆژنامەیە نرخێکی مێژووی و سیاسی و ئەدەبی خۆی هەیە لە مێژووی ڕۆژنامەگەریتی کوردیدا وە لاپەڕەیەکی ڕەنگینی ڕەش کردۆتەوە دەستەیەکی ڕۆشنبیری نیشتمان پەروەری کورد لە نووسەرو شاعیرەکانمان بە خامە زێرینەکانیان هاوبەشی ئەم ڕۆژنامەیەیان کردوە بە ووتار نووسین . بەتایبەتی ئەو ڕۆشنبیرە شۆڕشگێڕانەی کە هاوبەشی شۆڕشی کوردیان کردووە لەگەڵ ئەو قووتابیە کوردە دڵسۆزانەی کە لە دانیشگای قاهیرەو ئەستەمبول ئەیان خوێند . جگە لە زاناو هەڵکەوتووەکانی نەوەی بەدرخان خۆیان . شاعیری نیشتمان پەروەری نەمر « حاجی قادری کۆیی» بە هۆنراوە ئاگرینەکانی لاپەڕەی ڕۆژنامەکانی هانیوەتە جۆش .

ئەم ڕۆژنامەیە بەدرێژای تەمەنی ئەوپەڕی تواناو دەسەڵاتی خۆی تەرخان کردبوو بۆ ناساندنی گەلی کورد وە بەر چاو خستنی مەسەلەی نەتەوایەتی بۆ گەلانی جیهان . وە هەموو جارێك « ٣٠٠٠ » ژمارەی لێ چاپ کراوە ، وە « ١٠٠٠ » ژمارەی لە کوردستانا

أنور محمود

✻

بە خۆڕایی بڵاوکراوەتەوە بەسەر خوێنەرانا .

وە ئەم ڕۆژنامەیە لە بەر ئەوەی بەرهەمی یەکەمی ڕۆژنامەگەریتی کوردی بووە دەورێکی باڵای بینیوە لە ئەدەبی ڕۆژنامەگەری نەتەوەکەماندا ، وەکو ئەستێرەیەکی گەشەدار وایە لەگەڵ ئەوەشدا « ٧٣ » ساڵ تێپەر بووە بەسەر دەرچوونیا .

ئەوەی شایەنی باسە وەکو بیستم یەکێك لە مامۆستاکان ، بەڕێز « د. کمال مظهر » بۆ یەکەم جار لە سەر ئەم ڕۆژنامەیەی نووسیوە بە زمانی بێگانە « ڕوسی » ووتارەکەی زانستی بووە لە ساڵی ١٩٦٨ لە گۆڤاری ئەکادیمی زانیاری سۆڤیەتیدا بڵاوی کردۆتەوە بەڵام بەداخەوە فریانەکەوتم ببینم و سوودی لێوەرگرم بۆ ئەم ووتارە ..

بڕوانە : ل ٧

چەند سەرنجێکی زمانەوانی

ڕەشید عومەر دزەیی
کولێژی ئاداب – بەشی کوردی

ئەگەر بێت و سەیری ئەم کتێبانە بکەین کە تاوەکو ئێستا باسی (ناو) یان کردووە باسەکانیان تارادەیەك سەرکەوتووە ، بەڵام چەند هەڵەیەکی بچووکیان کردووە –ئەوا منیش بە گوێرەی توانام بیروڕای خۆم دەرئەبڕم و ئەیخەمە پێش چاوی خوێندەوارانی کوردی بەڕێز – وە واش ئەزانم ئەم جۆرە شتانە گازاندەی نابێت لێ بکرێت لە لایەن نووسەرەکانەوە هەڵەکان .

١ – هەندێك نموونەیان نووسیوە بۆ ناوی لێکدراو – وەکو :– دارتاش ، ئاسنگەر نانەوا نووسیار وە گەلێکی تر .

ئەم نموونانە ناچنە ژێر ناوی لێکدراو ، چونکە بۆ ئەم باسە ناگونجێن ، بەڵکو ئەچنە ژێر باسێکی تر ئەویش (ناوی تازە)یە لە زمانی کوردیدا .

لێرەدا نووسەران ناوی لێکدراوو ناوی تازە (دروست کراو) یان لە یەکتری جیا نەکردۆتەوە ، بەڵکو وەکو یەکیان داناوە – وە ناوی تازە لە زمانی کوردیدا دروست دەکرێت بە گشتی بە یارمەتی پاشگر لەگەڵ ناودا – بۆ نموونە –نەرمەڵان– پێك هاتووە لە ناو (نەرم) + پاشگری (ڵان) .

ناوی لێکدراو – ئەو ووشەیەیە کە لە دوو بەش یان زیاتر پێك هاتبێ بە مەرجێك دوو بەشی ووشەکە بە تەنها واتای سەربەخۆیان هەیەو بۆ مەبەستێکی تایبەتیش بەکاردێن ..

بەڵام لە ناوی تازەدا –ئەگەر شی کەینەوە ، ئەبینین تەنها بەشێکی واتای سەربەخۆی هەیەو بە تەنها بەکار دێت بەڵام بەشەکەی تر واتای نی یە ، ئەویش پاشگرەکەیە .. وەکو (نانەوا) – (نان) واتای هەیە ، (وا) واتای نی یەو بە تەنهاش بەکار نایەت .

٢ – ئامرازی کۆ :

نووسەران دەربارەی ئامرازی کۆ – چەند جۆرە ئامرازو دەستووریان بۆ داناوە – :

أ – ئەو ناوانەی کۆتاییان بە پیتی بێدەنگ هاتبێ ، بە یارمەتی ئامرازی (ان) کۆیان کردۆتەوە وەکو (کەو – کەوان) ، (دەسکە گوڵ – دەسکە گوڵان) – (کانی – کانیان) – ئەم بیروڕایە تەواوە

ب – ئەو ناوانەی کۆتاییان بە پیتی بزوێنی (ا–ۆ–ی) هاتبێ بە یارمەتی ئامرازی(یان) کۆیان کردۆتەوە – وەکو (چرا – چرایان ، هەرمێ – هەرمێیان ، شانۆ – شانۆیان، گۆڕەوی گۆڕەوییان) –لێرەشدا ئامرازی (ان)ە نەك ئامرازی (یان) – وە ئەم ناوانە کۆتاییان بە پیتی بزوێن هاتووە وە ئامرازی (ان)یش یەکەم پیتی واتە سەرەتاکەی بە پیتی بزوێنی (ا) دەست پێ ئەکات – وەکو قاعیدەیە لە زمانی کوردیدا دوو پیتی بزوێن دوابەدوای یەکتری نایەن لە یەك ووشەدا – وە ئامرازی کۆ ئەبێتە بەشێك لە ناوەکەدا ، وە دوو پیتی بزوێن دوای یەکتری زۆر گرانە لەسەر زمان واتە لەکاتی قسەکردن . وە بۆ ئەوەی کە ئامرازەکە بە ناوەکەوە بلکێت ، پیتی (ی) ئەخرێتە نێوان هەردوو پیتە بزوێنەکە وە پیتی (ی) لێرەدا دەبێتە پیتێکی پەیوەند نەك بەشێك لە ئامرازەکە .

ج – ئەو ناوانەی کۆتاییان بە پیتی بزوێنی کورت (ە) هاتبێ –لە کاتی کۆکردنەوەیان پیتی (ە)یان فڕێداوەو لە پاشان ئامرازی (ان) یان لکاندووە بە دوای ناوەکانەوە– وەکو .

(پەنجەرە – پەنجەر – پەنجەران) (کۆترەکە – کۆترەك) – کۆترەکان) ، وە هۆی فڕێدانی ئەم پیتەیان دەر نەخستووە، وە لەگەڵ چۆنیەتی لکاندنی ئامرازەکە .

ڕاستە لێرەدا ئەم پیتە فڕێدەدرێ ، ئەویش لەبەر ئەوەیە چونکە ئەم ناوانە کۆتاییان بە پیتی بزوێنی (ە) هاتووە – وە ئامرازی (ان) یەکەم پیتی،پیتی بزوێنی (ا)ی درێژە ، وە لەو کاتەی کە بمانەوێ ئەم ئامرازە بە ناوەکەوە بلکێنین – هاتنی ئەم دوو پیتە دووا بەدوای یەکتری زۆر گرانە لەسەر زمان وە پیتی بزوێنی (ا) بە تواناو بەهێزترە لە پیتی بزوێنی (ە) لەبەر ئەمە پیتی بزوێنی (ە) لە کاتی قسەکردنا قووت دەدرێ واتە ناووترێ ، وە پیتی (ا) بە تەنها دەووترێ .

د – وە هەندێك ناویان کۆکردۆتەوە بە یارمەتی ئامرازی (گەل) ، (گەل) یەکێکە لەو ناوانەی کە بە ڕواڵەت تاکە وە بە ماناش کۆیە یەکێك لە ناوانەی کە کۆیان کردۆتەوە ناوی (مێ)یە،وەکو– یەکەی (مێگەل) یان داناوە – ئەم ناوە (مێگەل) کۆ یەکەی نی یە – بەڵکو کۆی ئەم ناوە (مێیان) یان (مێیەکان) ە – چونکە مانای (مێگەل) و (مێ) زۆر لێك دوورن – واتە هەردووکیان یەك مەبەست ناگرنەوە .

وە هەروەها ناوی (مێگەل) یش لەو ناوانەیە کە بە ڕواڵەت تاکە بەڵام بە مانا کۆیە – وە بۆمرۆڤ بە دەگمەن بەکاردێت– بەڵکو بە زۆری بۆ ئاژاڵ بەکاردێت – وەك (مێگەلە مەڕێکم هەیە وە (مێگەل) هاو مەبەستی (ران)ە – بەڵکو (گەل) بۆ ئەم ناوانەی کە بەکاری هێناوە دروستە – وەکو (کوڕ – بزن)،وە کۆیەکانیان (کوڕگەل – بزنگەل)یان داناوە – بەڵام (گوڕەگەل – بزنەگەل)ە وە گەل بە واتای زۆر ، کۆمەڵ ..

وە لە ئەنجامدا بۆمان دەرکەوت کە ئامرازی کۆ (ان)ە .. وە ئەم ئامرازە لە شێوەی سۆرانی و کرمانجیدا بەکار دێت ..

نووسەران تەنها باسی ئەم ئامرازەیان کردووە – ئەویش لە شێوەی سۆرانیدا ، وە باسی ئامرازەکانی تریان نەکردووە لە شێوەی کرمانجیدا – تەنها نووسەرێك باسی کردووە (جگەرخوێن) لە کتێبی – (آوا دستورا زمانی کوردی) ساڵی – ١٩٦١ – وە ئەمەش هەندێك لە ئامرازەکانی تیرن –

١ – یت – ید = وەك گوڵیت – گوڵید .
٢ – ین = وەك – گوڵ – گوڵین .
٣ – ن = وەك – گوڵ – گوڵن .
٤ – ا = وەك – گوڵ – گوڵا .

٣ – ئەو ناوانەی کە واتای کۆ ئەدەن لە زمانی کوردی ، هەندێکیان نووسیوە ، وە ژمارەیان زۆر کەمە ، وە سەرەڕای ئەمەش بە هیچ جۆرێك شی یان نەکردۆتەوە– کە بۆ چ شتێك بەکاردێن ، وە یا بۆ چ پێیان ئەڵێن ناوی کۆ ؟

ئەوا بە گوێرەی توانا چەند شتێك دەربارەی ئەم ناوانە ڕوون ئەکەمەوە ، وەکو لای خوارەوە .

ناوی کۆ لە زمانی کوردیدا– بریتی یە لە چەند ووشەیەك– ئەم وشانە لە ڕواڵەتدا تاکن بەڵام لە مانادا واتای کۆ ئەدەن – وە بۆ شتی کۆ بەکار دێن جا شتەکە زۆربێ یان کەم – بە مەرجێك ژمارەکەیان نەزانرێ کە چەندە ، بەڵکو وەکو مەزەندە بیلێی .. هەندێك لەم ناوانە .. بە نموونەوە .

١ – لەشکر – بە زۆری بە سوپا بەکاردێت – وەکو – لەشکری عێراق لەشکری ئێرانی شکاند لە شەڕدا –یان بۆ کۆمەڵی دوژمن بەکاردێت لە کاتی هێرش کردن ، جا کۆمەڵەکە مەرج نی یە هەر لە سوپا پێك هاتبێ بەڵکو هەر جۆرە مرۆڤێك بێ وە بە هەر جۆرە چەکێکیش بێ – وەکو – ئەحمەد لە شکرێکی گەورەی بردە سەر دوژمنەکەی – لەشکری عەلی لە پیرو جاحێل و ژن پێك هاتبوو لە کاتی شەڕکردن .

٢ – پۆل – بۆ باڵندە بەکار دێت – وەکو . تەیرەکان پۆل پۆل بە ئاسمانا ئەڕۆن – یان بۆ کۆمەڵی ژنان – وەکو . سێ پۆلە ژن چوونە سەرکانی – وە ئێستا پۆل بە واتای صف بەکار دێت – وەکو – پۆلی یەکەم – دووەم .

٣ – گەل – بۆ چەند شتێك بەکاردێت کە لە شوێنێکدا کۆبێتەوە ، جا شتەکان هەر جۆرێك بن – وەکو – بزنەگەلی عەلی–کوڕەگەلی دێیەکە– گەلی عێراق ..

٤ – (مێگەل – ران) –ئەم دوو ووشەیە هاومەبەستی یەکتر نیە – وە بە زۆری بۆ مەڕو بزن بەکاردێن – وەکو ئەحمەد سێ ڕانە مەڕی هەیە– ئەحمەد دوو مێگەل بزنی هەیە – مێگەلە مەڕەکەی عەلی سێ سەد سەرە ..

٥ – (دەستە – تاقمە)–ئەم دوو ووشەیە هاومەبەستی یەکتر نیە – بە واتای چین – وەکو – عەلی سێ دەستە پیاڵەی کڕی – ئەحمەد سێ تاقمە پیاڵەی کڕی – پیاوەکان دەستە دەستە چوونە ناو باغان – سێ تاقمە ژن چوونە سەرکانی .

٦ – کۆمەڵ – بۆ کۆ بوونەوەی زۆر شت بەکاردێت لە شوێنێکدا ، هەر جۆرە شتێك بێت – وەکو – کۆمەڵی پیاو کۆمەڵی ژن – کۆمەڵی بەرد – کۆمەڵی دوژمن .

٧ – هۆز – بۆ خێل واتە عەشیرەت (تیرە) بەکار دێت – وەکو – هۆزی عەلی سێ هەزار نفووسە ..

٨ – ڕەوە – بۆ کۆمەڵی ئاژاڵ بەکاردێت – وەکو – ڕەوەی مامز ، ڕەوەی بەراز ، ڕەوەی گورگ ، ڕەوەی وولاغ

٩–گاڕان –بۆ کۆمەڵی چێر بەکاردێت – وەکو – گارانی دێیەکە دوو سەد چێرە .

١٠– چەند – بە واتای (هەندێك – برێك – بڕەك ..)

بڕوانە ل ٧

چەند لاپەڕەیەك لە مێژووی ڕاپەڕینەکەی سمکۆ

برهان شرعی
کۆلیجی ئاداب

نەتەوەی کورد گەلێك ڕاپەڕینی نەتەوایەتی بەرپا کردوە لە پێناوی کوردو کوردستانا وە ناوەڕۆك و هێزی جوڵینەری ئەم ڕاپەڕینانە بەر لە هەموو شتێك لەوەدا بەدی ئەکرێت کە کورد خاوەنی خاك و زمان و مێژووی نەریتی نەتەوایەتی خۆیەتی وەکو هەموو نەتەوەیەکی تر مافی ئەوەی هەیە کە سەربەست و ئازاد بژی بەڵام ئەگەر سەرنجێك لە نەخشەی جیهان بدەین ئەبینین هیچ نەتەوەیەك بەڕادەی میللەتی کورد بەش خوارو نیەو خاکەکەی پارچە پارچە نەکراوە ، کەچی لەگەڵ ئەوەشدا توانیویتی نەریتی نەتەوایەتی خۆی بپارێزی ئەمە بۆتە هەوێنی بەهێز بوونی هەست لە دڵی هەموو کوردێکی بەشەرەفدا کە بێووچان لە خەباتدان بۆهێنانەدی ئامانجەکانی میللەتە کۆڵ نەدەرەکەیان .

ئاشکرایە کە خەبات و تێکۆشانی میللەتی کورد بەگشتی هەتا ئێستا شتێکی ئەوتۆی دەربارەی نەنوسراوە کە شایانی باس بێت چ بەزمانی کوردی چ بەزمانی بێگانەکان وە ئەو شتەکەمەش کە هەیە بەشێکی کەمی تەرخان کراوە بو لێکۆڵینەوە لە جووڵانەوەی ئازادی خوازی نەتەوایەتی لە کوردستانی ئێراندا . لەگەڵ ئەوەشدا مێژوی نەتەوەی کورد پڕە لە لاپەڕەی شانازی و خەباتی قارەمانەی میللەتەکەمان کە قەڵەم لە بەردەمیا ئەکەوێتە لەرزین وە لەبارەی مێژووی ڕاپەڕینەکانی کوردستانی ئێرانەوە لەسەردەمی سەدەی بیستەمدا بەداخەوە تائیستا بەقووڵی و دورو درێژی باس نەکراوەو لەسەری نەنوسراوە .

هەروەك ئاشکرایە کوردەکانی ئیران زیاد لە کوردەکانی وولاتەکانی تر ئەچەوسێنرانەوە وە هەروەها حکومەتی فارس باج و خەرجێکی زۆری لەسەر دانابوون ، وە دەستیان بەسەر زوربەی زەوی وزاری کوردەکانا گرتبوو وە هیچ جۆرە سەربەستیەکیان نەبوو .

زۆرجار کوردەکان هەڵئەسان بەڕاپەڕین بەڵام ماوەیەکی کەمیان ئەخایاند ، لەم کاتەدا قارەمانێکی ئازا پەیدابوو کە سەرۆکی هۆزی (شکاك) بوو ناوی (سمایلاغای سمکو بوو) دەسەڵاتی خۆی بڵاوکردەوە لە ناوچەی (وورمێ)دا بە تایبەتی لەدوای شەڕی جیهانی (١٩١٤–١٩١٨) ئەو باوەڕە کەوتە دڵی هەموولایەکەوە کە هەموو نەتەوەیەك مافی ژیانی سەربەخۆیی هەیە .

ئەوەی زۆر کاری کردە سەر (سمکو) جگە لە هەستی نەتەوایەتی کوشتنی (جەوهەرئاغای) برای بوو لەلایەن ئیرانیەکانەوە . مەبەستی گەورەی بێووچانی سمکو ئازاد کردنی کوردستانی ئێران بوو (مارشمعون) سەرۆکی هۆزی (تەیاری) بوو لەگەڵ (سمایلاغا) ڕێك کەوتن بەناوی ئەوەی حکومەتێکی کوردی ئەرمەنی دابنێن کەوتنە قسەکردن لە (کۆنەشار) دانیشتن بەڵام سمکو لەم کاتەدا (مارشمعونی) کوشت کە ئەتوانین ئەم کارە بەباش دانەنێین چونکە کاتەکەی زۆر ناسك بوو وە بوو بە هۆی تێك دانی پەیوەندی نێوانی کوردەکان و ئاسوریەکان زۆری پێنەچوو کە (سمایلاغا) وولاتەکانی (تەرگور) و (شارویران) و (ورمێ) و (میاندواو)ی پاك کردەوە تاگەیشتە سەر سنوری تورکیا .

دوای ئەوەی (سمایلاغا) ئەوناوچانەی داگیر کرد ئینجا ڕووی کردە (سنەو سەقز) پاش ماوەیەکی کەم هەردوکیانی رزگار کرد .

زەبرو زەنگی (سمایلاغا) وابلاوبوبوە وەدەنگی ئەدایەوە کە دوژمن بەجارێ ورەی بەردابوو کە ناوی لە شکری (سمایلاغای) ئەبیست هەموو ئەسلەمینەوەو دەستیان چەکی نە ئەگرت .

(مصطفی کەمال) ئەتاتورك بەدرۆ خۆی بە دۆستی (سمایلاغا)دا ئەنا بەڵام جاریکیان سمایلاغا لە خاکی تورکیادا ئەبێ شەو لە ناکاو هێرش ئەبەنە سەری وژنێکی ئەکوژن و (خسروی) کوری بەدیل ئەگرن دوای ئەوەی بەسەرهات خۆی رزگار کردەوە بەرەو کوردستانی عیراق ڕۆیشت وە لە ناوچەی ڕەواندوز جێ گیربوو .

(سمکو) لە سالێ (١٩٢٣) چوو بۆ سلیمانی بۆ دیدەنی حکومەتی کوردستان و شیخ محمودی نەمر وە پێشوازیەکی گەرم کرا چ لە لایەن خەلکی سلیمانی وچ لەلایەن حکومەتی کوردستانەوە .

لە سالێ ١٩٢١دا ڕۆژنامەیەکی کوردی بە ناوی (کورد)ەوە لە شاری (ورمێ) دەرکردوە وە لەم ڕۆژنامەیەدا هەموو جۆرە هەوالێکی بلاوئەکردەوە ، بەم جۆرە مەبەستی ڕاپەرینەکەی لە زۆربەی خەلکی گەیاند .

لە سالێ ١٩٢٤ سمکو وە رەزاشا لە (شارو یران) پەیمانێکیان بەست کە وولاتی کوردەواری بۆ سمایلاغا بێت وە (فارس و تورك) بۆ رەزاشا سمکو پاش ئەو هەموو هەوڵ و خەباتە کە هەرماوەیەك لە شوینێك ئەمایەوە دەستی تێ کۆشانی ڕۆژبەڕۆژ لە پەرەسەندنابووە وای لێهات کۆلی بەحکومەتی ئیراندا ، وە حکومەتی ئیران کەزانی بەدوژمنایەتی هیچی پێ ناکرێ لەگەڵیا ئینجا هێنای دوستایەتی لەگەڵ بەست .

لە سالی ١٩٣٠ دا لەگەڵ رەزاشادا ڕێك کەوتن وە هەر لەوسالەدا رەزاشا داوای لە (سمکو) کرد کە بێت بۆ شاری (شنو) بەناوی ئەوەی باسی چونیەتی دوستایەتیەکەیان بکەنەوە ئەم بانگ کردنەش بەیارمەتی (عەمەرخانی) ئامۆزای (سمایلاغای) بوو کەباوەری پێی بوو . پاش ئەوەی کەچەند ڕۆژێك ئەمینیتەوە ئەوڕۆژی کە ئەگەرێتەوە عەسکەر دەوری ئەداو دەست ڕێژیان لێ ئەکەن بەم جۆرە (سمایلاغاو پیاوەکانی تەنها دووانیان نەبێ لێرە ئەکوژرێن بەم جۆرە کوتایی بەرا پەرینەکەی دێت لە سالی ١٩٣٠دا .

بەلام تێکوشان و خەباتی نەوەی کورد کوتایی نەهات وەئەم ڕاپەرینەو وزۆری تر بوون بە چاووگ بو بەرپاکردنی ڕاپەڕین و شورشێکی گەورەو هێنانەدی ئامانج و مەبەستی گەلەکەمان .

نامەیەك لە دانیشتوانی دێی « خەلیفە یونس » ەوە

دانیشتوانی دێی خەلیفە یونس ناوچەی شارەزور نامەیێکیان بۆ ناردووین و داوائەکەن گیروگرفتەکەیان بخرێتە بەردەم لێپرسراوانی میری لە پارێزگای سلێمانی .

گیروگرفتەکەیان بریتییە لە نەبوونی کارەباو هەروەکو نامەکەیان ئەڵێ : (ئێستاش وەك زەمانی کۆن فەتیلەچرا بەکار ئەهێنین) .

بێگومان بڵاو بوونەوەی ڕووناکی کارەبا لە سەرانسەری کوردستانی عیراق ، کارێکی گەلی گرنگ و پێویستەو دەورێکی کاریگەر ئەبینێ بۆ پێشکەوتنی ژیانی کۆمەڵ و باری ئابوری .

بۆیەکا ئەبێ لێپرسراوان بایەخ بەم مەسەلەیە بدەن ، بەتایبەتی ، بەنیسبەت ئەو دێهاتانەی کە نزیکی شارە وەکو دێی خەلیفە یونس کە تەنها (١٥) کیلومەتر دوورە لە دووا شوێن کە کارەبای ئەگاتی ، وەکە بەئاسانی ئەتوانرێ کارەبایان بۆبرن .

هیوادارین ئەم داواکاریەی دانیشتوانی دێی خەلیفە یونس جێبەجێ بکرێ و هەوڵ بدرێ بەزووترین کات ڕووناکی کارەبا بگاتە هەموو گوندێکی کوردستان .

« هاوکاری »

Institut kurde de paris

هونەر

دوو شانۆگەری کوردی لە کەرکوک

تێکۆشانی ئافرەتانی کوردستان

لەسەر شانۆی هۆڵی شارەوانی کەرکوک ، بەبۆنەی بیرەوەری یەکەمی ئازارەوە، لەو ئاهەنگەی کە لەژێر سەرپەرشتی یەکێتی قوتابیانی کوردستان لقی کەرکوک ، لیژنەی قوتابخانەی کەرکوکی کچانەوە رێکخرابوو ، لەم ئاهەنگەدا ، لەلایەن کچە قوتابیەکانی قوتابخانەی ناوبراوەوە بەوپەڕی سەرکەوتنەوە شانۆگەری « تێکۆشانی ئافرەتانی کوردستان » پێشکەش کرا ،کە لە نووسین و دەرهێنانی هونەرمەندی تازە هەڵکەوتوومان کاک « مەهدی ئومێد گەرمیانی »یە · ئەم شانۆگەری یەش لاپەڕەیەکە لەخەباتی ئاگرینی ئافرەتانی کوردمان لەماوەی دەساڵی کوردستان یا نەماندا ، ئەو راستی یە دەرخات کە ئافرەتی کوردمان هەمیشە لەرۆژگاری شووم سەخت و دژوارتر بووەو هەرگیز بێدەسەلاتی و بێدەرەتانی لەخۆی بار نەکردووە ، کام بنچک و بەردو کەستەگڵی کوردستانمان ئەگرێت چیرۆک و داستانی ئافرەتێکی کوردمان ئەگێڕێتەوە · ئەوەی شایانی باسە بۆ یەکەمجار چەند خوشکێکی خاوەن توانایەکی هوونەری بەرز لەم شانۆگەری یەدا بە دەرکەوتن ، وەکوو خوشکە « سعدیە ـ سمیرە ـ فوزیە » بەتایبەتی خوشکە « سعدیە حسن » کە دەوری « دایکێکی کوردی » ئەنواند ، زۆر بە هێزو بایمەتی یەوە نواندی ، بووە مایەی سەرەنج راکێشان ، هەموو ئەو خەڵکی یە سەیرکەرانە بە پاڵەوانی ئەم شانۆگەری یە دەست نیشانیان کرد ، گەلێ خەڵاتی بەنرخیشی پێش کەش کرا لەلایەن خەڵکی یەکەوە ، ئەوەش بزانن یەکەمجارێتی لەنواندندا بەشداری ئەکات ، وەلە وەڵامی پرسیارێکدا کە لێم کردن ، خۆشکە سعدیە ئامادەیی خۆی دەربڕی بۆ بەردەوامی ی هاریکاری کردن و بەشداری لەشانۆگەری دا بۆ پێشخستن و هەڵنانی شانۆگەری کوردی لە کەرکووک ·

وە پێویستە ئەوەش دیاری بکەین کە دەستی باڵا بۆ سەرکەوتنی ئەم شانۆگەری یە بۆ نووسەرو دەرهێنەرەکەی کاک « مهدی ئومێد گەرمیانی » ئەگەرێتەوە ، وەئەتوانین بڵێین هەنگاوێکی تازەی خستە شانۆگەری یەوە لەم شارە ، ئەویش بەکردنەوەی شانۆگەری یەکە بە ئۆپەرێتی « کۆڕپەکەم » ئەم تابلۆیە لەشوێنی خۆی دابوو و مایەی سەرەنج و گوێ لێ گرتنی جەماوەر بوو · وە کاک « ئومێد » نیگارکێشێکی یەکجار بەرزە ، دیکۆرەکانی بە دەستی خۆی کێشابوو · لەهەموو لقەکانی هوونەر توانای هەیە تەقەلای نوێ خوازی لێ بە دەرئەکەوێت ·

هێواشوان

شۆرشی نەورۆز

لەو ئاهەنگەی کەبەبۆنەی جەژنی نەورۆزەوە کرا لەسەر شانۆی هۆڵی شارەوانی کەرکوک ، لەژێر سەرپەرشتی پارتی دیموکراتی کوردستان ـ لقی سێ ، کەلە ٢١ـ٣ وە تا ٢٧ـ٣ی بەردەوام بوو ، لەلایەن « تیپی شانۆگەری مەشخەڵ »ەوە شانۆگەری « شۆڕشی نەورۆز » پێش کەش کرا ، کە لە نووسینی ماموستا « فریدون عثمان» وەدەرهێنانی مامۆستا « سلمان فایق کاکەی »یە ·

گەر لەم شانۆگەری یە بکۆڵینەوەو بەتەواوی دەستنیشانی بکەین ، هیچ شتێکی تازەی تیا بەدی ناکەین ، گەرچی نووسەر لە (١٠) پەردەی رێکوپێکدا دای رشتووە · بەڵام « شورشی نەورۆز » بەم شێوە ساکارو سادەیە وا لە دڵو سەرزاری هەموو منالێکی کوردمان ·· ئەم راستیەش لەوەدادەر ·· ئەکەوێت کە لەزۆر شوێنی ئەم شانۆگەری یەدا خەڵکەکە لەئاخاوتن و بزوتنەوەو جموجوولدا پێش شانۆگەری یەکە ئەکەوتن · وەئیستاش بابێینە سەر کەم و کوڕی دەرهێنانی ئەم شانۆگەری یە :

- لەپەردەی یەکەم و ئەو پەردەکانی تری کە دەوری ئافرەتی تیدابوو ، کەل و پەلی ئافرەتەکان لەگەڵ سەردەمی شۆڕشی نەورۆزدا نەئەلوا وەیان لەراستیی ئەو سەردەمە بەدوور بوو ، وەك « جەرسەو رەفتەو سیمەازی بریق و باق ·· ئالووال » وە سۆڵی مودێلی حەفتاو یەک و ·· بەتایبەتی خوشکە « پەروین » کە دەوری « دایکی هیوا »ی ئەنواند ، وەدایکی چوار کوڕ کوژراو بوو ·· تەمەنی لە حەڤدە ساڵ سەر ناکەوێت · هیچ جۆرە مکیاجێك نەکرابوو ··وەسەری

بڕوانە : ل ٧

شۆڕشی هونەر

عطا فزاز

- هونەری جوان لەهەر شوێنی بێت هەرجوانە و دڵی گشت کەسێك خۆش ئەکاو ئەبێتە خەزێنەیەك بۆ زیندو کردنەوەی پلەی روشنی ئەو کۆمەڵە ·

جا لەوە زیاتریش بۆ ئەو باوەڕە کە ئێمە بتوانین خزمەت گوزاری رێگەی راست و بەوپەڕی دڵسوزیەوە ئیش بکەین لام وابێ توانیومانە کە لەئاستی خۆمانەوە خزمەتێك بکەین ·

ئای کە ئەمەش سەیرە ··· ئاخۆکەی بێدەنگی نیشانەی ژیان بوە !! ئایا بۆگەنی نیشانەی ئاوی ڕاوەستاو نیە · ئایا درەخت سەرەنجامی سیس بوون و هەڵوەرین نیە ئەگەر ئاو نەگاتە رەگ و دەمارەکانی ·

- یاخی بوون هەروەکو ـ کامۆ ـ ئەڵێت بریتی یە لە بزوتنەوەی ژیان لەخۆیدا وە هیچ رێگەیەکیش نیە بۆ وازهێنانو لەیادکردنی تەنها وازهێنان نەبێت لەژیان ·

ئەرکی سەرشانی هونەرمەندانی کورد ئەوەیە کە هۆشمەندی ئەم کەلەپورە لە پلەیەکی کەشدا زیندو کاتەوەو لەخەلکانی جیهان بگەینێ کە ئێمەش حەقی ژیانمان هەیەو هەین بۆ وابەش خوراوبین لام وابێت بەیەك گرتن و پاڵپشتی یەکتر نەبێت ئەی برای هونەرمەند هەرگیز ئاڵای شۆڕشی هونەرمان ناشەکێتەوە هەرگیز نابین بە خاوەنی قوتابخانەیەکی هونەری تایبەتی کوردی ·

- داخی گرانم هونەرمەندەکانمان هەست بە نێوان هەڵەو سەرکێشی ناکەن · هەر ئەم جیاوازیەشە کە ئێمە هیچ کەسیکمان نازانین نرخی هونەر لەهەموو روویەکەوە چەن گرانە ·

ئەم کارەساتە بەرەوی هونەرمەندی کوردا نەبێت رووی کەسانی تر ناگرێتەوە چونکە ئەوان ئەبێ یاخی ببن لەدەست ساڵانی رابوردو لەدەست خەباتی خۆهەڵخەڵەتاندن زیانر هەوڵی ·

- دەست پێ کردنی سەرەتا لەوکاتەوە بەن کە پیویستە یاخی ببن لەسەر بنچینەیەکی راستەقینەو ئامانجێکی پاك و خاوین · ئەگەر بڕوامان بەیاخی بونەکەی خۆمان بەهێزبو ئەوە لام وابێت هونەری دوارۆژمان پاراستوەو ئەبێ بڕواش بەوە بکەین کە هونەرمەندی کورد خولقینەرە · هەر بەو جۆرەش ئەتوانیت پاریزگاری ئەم کەلەپورە بکات کە هەر چەندە بێ ئارامی و تاڵی و ئازار ئەچێژی لەپێناوی ئەوەدا خۆری تێ گەیشتن و سەرکەوتن لە رووی کورد هەڵبێت ·

- جا بەلای منەوە راست هەیەو راستەقینە هەیەو چاك هەیەو خراپەش هەیە · لەمە زیاتر هیچ شتێکی تر لە دنیادا نیە بەڵام زۆر کەس هەن هەر زۆرباش ئەزانیت کە ئەبێ راست بێ یان چاك بێت بەڵام هەر خراپە ئەکات و هەر خراپە · وە هەر گیز خراپە لەچاکە جیا ناکاتەوە ·

- جا ئێمەش کەمادام وای لێ هات لەوانە یاخی ئەبین کە یاخیش بووین ئەو فرت و فیلانەو تەڵەکەبازیانە گشتە ئەسوتینین لە دوور سنوری شۆڕشەکەمان شۆڕشی یاخی بوون بەرەللا ئەکەین جا ئەو کاتە بەئاسانی بەخەڵکی ئەسەلمینین کە مەبەست لەیاخی بوون چیە ·

لەپێناوی هونەری نەتەوایەتیمەدا

کەرکوک ـ عەلی مام کەریم

داخ و خەفەتی دواکەوتوویی هونەری میللەتەکەم وبەتایبەتی شانۆگەری کوردیمان پاڵی پێوە نام ئەم کورتەباسە بنوسمەوە وبی خەمە بەرچاوی خوێنەرانی خۆشەویست و هونەرمەندانی نەتەوەکەمان بەڵکو ئەمە خوایە ئەوانیش بیری لێ ئەکەنەوەو نەخشەیەکی چاکی بۆ ئەکێشن بەتایبەتی بو دوارۆژ ، خۆ ئاشکرایشە کە شانۆگەری دەستێکی باڵای هەیە لە پێش خستنی کۆمەڵ هەروەکوو وتراوە « نانیك و شانۆیەکم بدەری گەلێکی تێگەیشتوت ئەدەمەدەست » جا بۆ ئەم مەبەستەش واتە بۆ پێش خستنی کۆمەڵگای کوردمان لە هەموو بارێکی ژیانی وە وبەتایبەتی باری هونەری بەمەرجێك ئەم هونەرە لەخزمەتی کوردایەتی بێت · پیویستە بایەخیکی ئیجگار زور بدرێتە هونەری کوردیمان و بەتایبەتی هونەری شانۆگەری کە ئیستا لەجم وجول دایە لەهەندێ لە شارەکانی کوردستان وەك شارەکانی سلێمانیو هەولێر کەرجی یەك دوو تیپی نواندنیش هەیە لە کەرکوك بەڵام بەرهەمی شانوگەریان زۆر کەمە ئارادە یەك نەتوانراوە « جمهورێکی » شانۆیی بەدی بهێنن خۆ ئەگەر هەبوبیتش ئەوا دوومانك یا سێ مانگ جاری بەرهەمێکی شانۆگەریان خستۆتە سەر داری شانۆ جا بۆ ئەوەی هونەرێکی نەتەوایەتی بهێنینە کایەوە بەرهەمەکانی سەرپای کوردستان بگرێتەوەو هەمیشە لە خزمەتی کوردایەتی وئەم سەردەمەی کوردمان بێت پیویستە لەسەر هەموو هونەرمەندان و ئەوانەی کە بەتەنگ هونەری کوردمانەوە دێن کۆشش و تەقەلا بدەن بۆ دامەزراندنی تیپێکی نەتەوایەتی کوردی « الفرقة القومية » بۆ هەموو بەشەکانی هونەر « شانۆ ، موسیقا ، هەڵپەرکی ی و فوالکلوری کوردی » بە مەرجێك ئەم تیپە پێك هاتبی لە هەموو هونەرمەندانی کورد لەگشت سوچێکی کوردستان سەرەرای ئەوەی کە هەموو ئەو تیپە هونەریانە وەك خۆی بمێنێتەوەو چالاکی خۆی بنوێنی لە قەوارەی شارەکەیدا ·

هونەری کوردیمان و بەتایبەتی هونەری شانۆگەری گەلی دواکەوتووە جا بۆ پێش خستنی بەلای منەوە وچاکترین ریگە بۆ گەشەپێدانی ریگەی دامەزراندنی ئەم تیپە نەتەوایەتی یە یە چۆنکە لەرێی ئەم تیپەوە ئەتوانین گشت تواناو ئیمکاناتی هونەریمان کۆبکەینەوە وبەرهەمی چاك و بەکەڵك بهێنینەدی · بەڵام ئایە دامەزراندنی تیپی نەتەوایەتی کورد بەنوسینەوەی سەرکاغەزو قسەکردن دیتەگۆری گەردا وا نەکری لەکار بەدەستان وەدەستگاکانی هونەر خۆ یارمەتی دانی کومەڵی هونەری کوردی و هونەردۆستان ئاواتەکەمان زیاتر ئەهێنێتەدی ، بۆ

- تیپی هونەری یەکێتی لاوانی دیموکراتی کوردستان لقی هەولێر خۆی ئامادە دەکا بۆ پێشکەش کردنی چیرۆکێکی شانۆگەری بەناوی (بووکی پەردە) لە نووسینی مامۆستا (عبدالرزاق محمد بیمار) و لە دەرهێنانی هۆنەرمەند کاك (طلعت سامان) ، لەتەلەفزیونی کەرکوك ·

- خوێندنگای ناوەندی زازای کوران لە هەولێر لە رۆژی ١٠ـ٤ـ١٩٧١ ئاهەنگێکی گورانی و موسیقاو شانۆگەری ساڵانەی ساز کرد بە سەرپەرشتی هونەرمەند (طلعت سامان) ·

دروست کردنی شانۆیەك لە کوردستان چونکە ئەو بەرهەمانەی کە چاوەروان ئەکری لەم تیپە بێ شانۆیەك وهۆڵێکی گەورە خستنە سەر شانۆی ماقوڵ نیە « هەروەکو ئەزانین زوربەی ئەو بەرهەمانەی ئیستامان لەسەر شانۆی خوێندگاکانەوە پێشکەش ئەکری ئەویش ئەبێتە هۆی ئەوەی کە ئەم بەرهەمانە خەڵکیکی زۆر کەم ئەیبینێ · » بەڵام پاش دروستبونی شانۆیەك لەکوردستان و دامەزراندنی تیپی نەتەوایەتی وبەشداری زۆربەی هونەرمەندانی کورد لە دەرهێنانی ئەم بەرهەمانە ئەبێتە هۆی ئەوەی سەرنجی خەڵکەکە رابکێشی و رۆی تێ بکەن · هەروەها ئەبێ ئەوە بزانین کە دەوری چیروك نوس و نوسەرانی کورد لەم مەیدانەدا

بڕوانە ل ٧

کۆمەڵی هونەرو وێژەو شاری کەرکوك

- کۆمەڵی هونەرو وێژەی کوردی لە سلیمانی لەم رۆژانەی پێشوودا بە هاوکاری لەگەڵ یەکێتی لاوانی دیموکراتی کوردستان لقی سلیمانی چیرۆکی شانۆگەری « شایی خوێناوی » یان خستە سەر شانۆ کە هونەرمەند نوزاد مجید ئەندامی کۆمەڵ دەری هێنابو بۆ سەر شانۆ کە ماوەی دوانزە رۆژی خایاند ··
- کۆمەڵ لەجم و جوڵی خۆ ئامادە کردنان بۆ پێشکەش کردنی چیرۆکی شانوگەری « شیخی تەپلە ڕەش » لەنوسینی نوسەری لاو ئەندامی کۆمەڵ «علی توانا » وەدەرهێنانی هونەرمەند کاك رۆف یحی رەبەم زوانە ئەخرێتە سەر شانۆو هەروەها وا چاوەڕوان ئەکرێت لەسەر تلفزیون تۆمار بکرێت ··
- دوابە دوای ئامادە بونی شیخی تەپلە ڕەش چەند چیرۆکێك ئامادە ئەکەن بۆ سەر شانۆو تۆمار کردنیان لە سەر تلفزیون وەکو :

« جەنابی مفتش » وە «بوکی ماتەم » وە «نوشتەی شیرینی» وە « هەر خۆی فشەکەرە » وە « گەیشتن بە ئامانج » وە « مدیری نوێی شەکر » ·

لیژنەی پروپاگەندەو نوسینی کۆمەڵی هونەرو وێژەی کوردی لە سلیمانی

عیسا بەرواری

دەنگی ئەڤیندارا

هەر وەکو بەری نوکە مە گوتی ، یا ژمە بهێت بۆ خزمەتا ئەدەب و هونەرێ کوردی ، دێ کەین و هەروەکی خویندەڤانێت هێژاو بەرکەتی دزانن لژماریت بەری نهو مە ژیانا چەند هونەرمەندێن کورد پێشکێش کر · بۆ ڤێ جارێ (هاوکاری)ێ خو گەهاندە سترانبێژو هونەرمەندێ کوردێ هێژا (عیسابەرواری) ئو چەند ئاخفتنەك دگەل کرن ·

پرسیار : مامێ عیسا ، هەرچەندە ئەم باوەر دکەین کو خویندەڤانێت هاوکاریێ تە چاك دناسن ، وەلێ مەدڤێ تو هندەك ژ ژیانا خو ژڤان برادەرارا روون بکەن ·

بەرسڤ : ناڤێ من عیسایەو ئەزێ لبەرواریا هاتیمە دنیایێ سالا ١٩٣٣ ،هەر ژ بچویکاتییێ من ستران دڤیان و دگوتن،خالێ من گەلە هاریکاریا من دکرو پشتگیرێ من بو ، بو هندێ ئەز سترانا بێژم نەخاسمە ئەو بخو شاعر بو ، هەتا نوکە گەلەك سترانێت من ژ شیعرێت وی نە ·

پرسیار : باشە ژبلی سترانا تو ڤ کارێت دی ناکەی ؟

بەرسڤ : من سترانگوتن، دگەل سازو ئاوازا ژیان ژهەمی تشتەکی پێ خوشترەو ئەز ژبەر هندێ چو کارێت دی ناکەم ·

پرسیار : سترانا کوردی ئەڤرو تو چەوا دبینی ؟

بەرسڤ : یاراست ،سترانا کوردی هەر چەندە چاخەکی درێژە هەرا لجهێ خو راوەستیایە ، بەلێ ئەز دبینم بزافەکا نوی وا دەست پێ دکەت و سترانا کوردی بەروپێش دچیت · بەلێ پێدڤییە سترانبێژێن کورد هاریکاریا ئێکودوو بکەن و خو پێڤە بوەستینن · (چەوا ـ هاوکاری) دڤێت سترانێت نوی پێشکێش کەن ، بەلێ ژ ئاوازێت کوردی یێت راست دەرنەکەڤن ، مەبەستا من ئەو نینە هەر بفلکلوری ڤە مژیل بن بەلکی فولکلوریژی ساخ کەنەڤەو سترانا کوردی یا نوێ ژی پێش بێخن ·

پرسیار : باشە تە چو ستران گوتینە دگەل سترانبێژا بێکڤە ؟

بڕوانە ل ٧

هەمەرەنگ

ژ فۆلکلۆری کرمانجی

هەکە مەزن ئان حاکمێ جهی یێ عاقل و شەهرەزا نە بیت یێ برەحم نە بیت بو فەقیری دێ موهانا هاڤێتە بەر مروڤێت مللەتی دا پێ رویت کەت وەکی وی حاکمی ئەوێ گیسکەك دایە ف مروڤەکێ دەولەمەندو گوت یێ : ئەڤێ گیسکی بخودان کە بەلێ نە مریت ژ برسا دا و حەتا صالەکادی ڤی وەختی دێ کێشمە ڤە ب ترازیێ د ڤێت هندی خو بیت هەکە لخو زێدەکر دی مانێ تە چیت و هەکە ل کێمی دا دی سەرێ تە برم ، بازرگان زور پێکداچو ، و چ خولك الێ نە ما ، برێڤە کوڕکەکێ حەفت سالی دیت ، کوڕکی گوتێ ئەڤە تە چیە تو وێ عاجز !! بازرگانی گوتێ : حالێ من ئەڤە یە دگەل حاکمی ·· کوڕکی گوتێ : شەش هێکێت ڕەنك ڕەنك بو من بکرە دێ ڕێ نیشا تە دەم ، بازرگانی گوتێ : ڕێ چیە دێ بوتە شێستا کرم ·· کوڕکی گوت : کەڤلەکێ گورکی بینە بحەبینە (داگرە ژ کایێ) و هەرو جارکێ نیشا گیسکێ بدە ، هندی تو خارنێ بدەیێ حەتا صالا تە د گەهیتە صال گیسك نە کێم د بیت (ژ بەر خارنێ) و نە زێدە دکەت (ژبەر گورگی) عاقل بو مروڤی گەلەکە وەکی وی ئەوێ دەزی دکونا لەڤەنێ دەه گەز ڕا بری ·· حاکمەکی کرە مواهانە بو مروڤەکی ،لەڤەنەکێ دەه گەز دانا بەر د گەل دەزیەکێ خاڤ ، گوتێ : ڤێ دەزی دڤێ کونا لەڤەنی ڕا دەرباز کە رەخێ دی بدەستی بێ (ئامیر) ، ئەو مروڤ یێ عاقل بو یێ شول زان ، چو (مێری زەرکەك) ئینا و

بڕوانە : ل ٧

دیوانا کرمانجی

ڤان روژا کتێبەکا نوی وا گەهشیە بازاری ، بناڤێ (دیوانا کرمانجی) ژبەراهەڤ کرنا سەیدا (عبد الرقیب یوسف)ی ·

ئەڤ کتێبە ، سەروان کێماسیا ئێن تێدا ، گەلەکا ببهایە ، چنکو هندە تێکبەست و شیعرو ژیانا هندە هوزانڤانێت کورد یێت تێدا ، هەتا نوکە نەکو نەهاتینە بلاڤ کرن ،بەلکی گەلە ژوان هەر کەسێ گولێ نەبووینە ·

ئەم گەلەك سوپاسا سەیدا (عبدالرقیب یوسف)ی دکەین ژبەرکو بڤی کارێ گرنگ رابووی و هەروەسا ژبەر هندی کو کتێبەك وا پێشکەشی مە کری ، هیڤیدارین هەرێ سەرفەراز بیت و دکتێبێن داهاتیدا رویێت تر ژ ئەدەبێ کوردی پتر ژ خویندەڤانارا رون بکەت ·

هاوکاری

رونیشتنەك گەل ئەڤینێ

ئەڤین ·· تو بو پەیدابووی لسەر ڤێ دنێ
ئەڤین · تو ··بو·بو · بویە رەوشا ژینێ
ژیان بێ تە ، چەندا بێ بهایە ، چەندا چونەیە
تو زوورداری !! تو سەروکانیا کول و کوڤان و خەمای
ژیانێ الدلێ ئەڤیندارا تال دکەی ··
بەرێتە مە رێکا روندکانەدزانی ، نەدنیاسی ··نە··نە
ئەم هوی روندك بوین ،هەبێ خەم و کوڤان بووین ··
ئەڤین ·· لمن نەگرە··توپری لناڤبەرا دلان
توی روناهیا تارە دلێن دلداران
بێژەمن ·· بێژەمن ··تو ژکیرێ هاتی ، تو چی ؟
ئەی هەوار ·· تو خوشی، تو نە خوشی !
تو روناهی ، تو تارستانی ··
پەلاتینك دگەرن لدویڤ تە لناڤ گولا
شالیل و بولبول دخونین بتە لسەر سەرچەلا
لناڤ هۆشێنا ئاڤێن چوم و جەلالا ··
لناڤ شینیا بواهاری و رەنگێت گولزارا ··
توا هەی ، هەر هەبووی، دێ هەر هەبی
دێ اهەر هەبی لناڤ بایێ بەرێ سپێدێ
دگەل نرمە نرما دایکاوەکی لاندکا دهژینن
دگەل نال و ئاخ و ڤیغانێن ئەڤیندارا

بڕوانە : ل ٧

نەوزاد زێباری

هێژا

یاراست ئەز نزانم ژ کیژ بەروکی دەست پێ بکەم ، هەکە گل و گازندەنە ، بەسەو بەلا بەس بیت ، ئەم ئێکودوو دناسین ، هەکە خوئینانە پێشەو سینك دەرئینانە، ئەزێ هندێ نینم ··
پا ڤیجا چ بکەین ··
دێ ·· دونیا مە ئەڤرو نەیا دوهی یە ·· یا سوبەژی نابت!
ئێ دوهی خوها ناڤ چاڤا ڤەمالی، کواو کوڤانا دل لێ تڤاندی ، جاخی بێ تورەو شەرم خویناوی مێژتی ، ئەڤرو یێ برسەیە،نان بدەست ناکەڤیت ·· نەکو هەر خانیێ وی هێشتا گاڤلە ، بەلکی کولکەك ژی بدەست نەکەڤتی یە سەرێ خو بدەتە بن ·· دونیا ئەڤەیە ·
هەڤالەکێ من ڤان رۆژا خودانی مەزن کچەکا دایێ ناڤێ وێ ·· خویندەڤانێ هێژا ·· یا کریە (روندك)!! بەلێ (روندك) !! بلا جریسەت سەرێ تە نەگریت ، وەنەبیت هەڤالێ من ئەزمانی زکماکێ خو نەزانیت و نەکاریت هزار ناڤێت کوردی بو من و تە رێزکەت ، وەلێ هندی بەرێ خو دکەتە دونیا ئەڤرو هەر روندکا دبینیت ، روندکێن ژاروو ویرو پەروەریاو بەلنگازا ، ئەڤێن سەر ملێن وان گەلە زەدەهول بسەرکەڤتین ·
دێ بلا ·· وەلێ وەکی من گوتی دونیا ئەڤرو وەکی دوهی نینە ، وەکی سوبەژی نابت ·· سوبە روندك نامینن ،سوبە ئالا ژاروژویرو بێکەس و بێخۆی و خودانا دێ لسەر چیاێن کوردستانا رەنگین هژیێت و رژیێت ··
کەنیێ دویماهیێ هەر بوانە ·· خوزی هەڤالێ من ناڤێ کچا خو کربا ·· خەندە ·

ئاڤاف ئاناڤ

institutkurde.org/paris

لە شارستانی یەتی رابوردوومان وئێستاش « ئاسن کولێن »

برهان قانع

لە نمونەیەکی ئاشکراودەرکـەوتوی دەسـتەلاتی شارستانی‌یەتی‌و پیشەسازی سەردەمـی رابوردوومـان ئەدوێین ، کـە تەمـەنی ئەگەڕێتەوە بۆ سەدەکانی بەر لە پەیدابونی ئیسلام کە ئـەم نمونەیەش یەکیکە لە بەلگـەی پێشـکەوتن‌و رووالـەتی‌شارستانی‌یەتی ئەو سەردەمەی وڵاتی کوردستان ، کە ئێستاش‌هێشتا زوربەی وڵاتانـی دراوسێمان‌و تەنانەت ئەمڕوی خویشمان نەگەیشتوینە تەوە ئەو رادەو پلەیە ، وە بەلـکو تەنانەت توانای لاسایی کردنـە وەشیمان نی‌یە .

لە بەری رۆژهەلاتی پنیجوین‌لە سەر سنووری نیـوان کوردستانی عیراق‌و ئـێران‌چیایەکی بەرز هەیە کە بـە چیای (ئاسن کولێن) ناوبانگی دەرکردوە .. ئەگەر بە وردی سەرنجی ئەو چیایـە بدرێت گەلێك شوێنەواری دیمـەنی شارستانی‌یەتی‌و پێشکەوتنـی کۆن ئەدۆزریتەوە .. بـەر لە ئاینی ئیسلام لەو چیایـەدا کارگەی دروست کردنی ئاسن هەبووە ، وە هاتنی شـەپۆلی لەشکری ئیسلام بووە بە هۆی هاتنە پیشەوەی زروفیـکی تایبەتی لەو ناوچەیەدا کـە زورتر پشتگیری لە دواکەوتن‌و ویرانکاری ئەکرد تاکـو پیشکەوتن ، وە ئەو زروفـەش هۆیەکی کاریگەر بوو بۆ کـەم کردنەوەی تـەووژم‌و وزەی بەرهەم هینان تا لە ئەنجاما بە تەواوەتی خرایە پشت‌گوێ‌وشوێنەواری برا ..

ئەو شاخە هەموی بـەردی ئاسنەو ئیستەش میری هـەر سالێك بە هەزاران تـەنی‌لێ ئەهینیت بۆ هەوینـی چیمـەنتۆی کارگەکـەی سەرچنار .

لەو ناوچەیەدا گەلێك شوێنەواری کـۆنی کوورەی ئاسن کولاندن دەر ئەکـەوێ، تەنانەت شاخەکەش هـەر بەو هۆیەوە ناو نراوە (ئاسن کولێن) .

ئەگەرچی لە کاتی ئیـش کردن‌و بەرهەم هینانی ئـەو کورا نەدا ئیش‌و بەرهـەم لە شێوەیەکی سەرەتایی‌دا بون وە وزەو توانایان ئەوەندە نەبووە کە بەرهەمی مشە بێ‌و بـە تەسەل بەشـی دانیشتوان‌و پێویستیەکانی ناوخۆ بـکات، چونکە ئەو چەرخانەی کـە هێزی ئاسن دروسـتکردن‌و پالاوتنیان تیا بووە لەو کاتەدا تەنیا بریتی بووە لە هێـزی بازوی کریکارەکان وەنەشکە وتبونە سەر جۆری بەرهـەم هێنانیکی نوێ .. بەڵام تـا رادەیەك هەمو کەلەبەریـکی پیویستی ئەو سەردەمەی پڕ کردوەتەوەو بەلکو پەیتـا پەیتاش هەر بەرەو پیشکەوتن‌و بەرهەم هینانی زور تر مـلی ناوەو رویشتووە .. روزگاری ئەو سەردەمەش سەرەتای تاقی کردنەوەیەکی بەرهەمی بـووە بۆ بەرپا کردنی شورشیـکی پیشەسازی گەورە بۆ ئەمڕۆ .

هەر دەستەلاتیکی نیشتمانی ئەگەر بیەوێ رەوتی ژیـانی کۆمەلانی خەلکی کوردستان‌و رووالەتی پاشکەوتن‌و دەسەو سانی لەو ناوچەیەدا بگۆڕی‌و بایەخ بدات بە دانانی کارگـە یەکی ئاسن وە پرۆژەیەکـی فراوان بۆ ئەم مەبەسـتە بکاتەوە جگە لەوە کە بـە هەزاران کریکار ئەبێتە خاوەن ئیش‌و ژیان ، ئەتوانریت لـە هـەر سالیکدا ژمارەیەکی زۆر ئاسنی زیاد لە پێویسـتی ناوخۆی لی بفروشریت بـە بازاڕەکانی دەرەوە ، کە ئەمەش دیسانەوە ئەبیتە هۆی سـەر فرازی دانیشتوان‌و جولانەوەی وزەی ئابوری نیشـتمانی‌و قەلاچۆ کـردنی بێ ئیشی‌و چارەسـەر کردنی چەندەهـا تەنگو چەلەمەی تر کە پەیـوە ندی‌یان بـە بی‌ئیشی‌و هەژاری یەوە هەیە ، هەر وەکو ئەبیتە ئاوینەیەکیش کـە رووی پیشکەوتنی پیشەسازی وڵات‌و بەرهەم هینانی تیا ئەنوینی .. تا ئیستە نەبونی دەستەلاتیکی نیشتمانی بەجەرگ‌و ، بیر نـە کردنـەوە لـە دوارۆژی شارستانیەتی وڵات‌و بایـەخ نەدان بە پێشـکەوتنی وزەی ئابوری نیشتمانی‌و بەتەنـگ نەهاتنی ناوچەکـەوە، هەلەشەیی‌و بـاری ئالۆزی کوردستانیش لە ناو خویـا ، ئەمانە هەر یەکـە هۆیەکـی کاریگەری راستەو خۆ بون بۆ نەهینانەدی ئەم مەبەستە . ئینجا هەر دەسەلاتیك بـە کردەوەبی سەلمێنی کە جێ‌گرێکی شەرعی حوکمی ولاتـەو ناوەڕۆکێکی شورشگێڕی متمانە پێ‌کراوی هەیـەو ئەیەوێت گۆڕینێکی بنەڕەتی لە ژیـانی هەموو کۆمەلانی خەلکی ئـەو ناوچەیەدا بینیتەدی ، با لـەم ڕێگایەوە راستی خۆی تاقـی بکاتەوەو ئەم مەبەستە بینیتە دی .. چونکە رۆژگاری ئیستا زەمینەی خوش کردووە بـۆ داکوتاندنی چەرخی پیشەسازی قورس لەو شوینەدا وە تەنیا پێویستی بـە رژێمێکی شورشگێری دژی برسیەتی‌و چەوساندنەوە هەیە . وە زامنی کردنی ئەم مەسەلەیەش هاتنە پیشەوەی روزگاری ئیستایە.. وە ئەتوانین بەرهەم هینانـی ئاسن لە کوردستانا لەپاش زێڕی رەشی کەرکوکمان بـە دووهەم سەرچاوەی سامانی نەتەوایەتیمان دابنێین .

لە شاعیرە بەناو بانگەکانی کەرکووك
ئەثیری

جەبارجەباری ـ کەرکوك

لەشاری باوە گور گور ، لەناوجەرگەی کوردستان چەندەها کوردی ناودارو بـەناو بانگ هەلکەوتووە ، وە لـە هەموو مەیانەکـانی ژیاندا خۆیـان نواندووەو خزمەتی پڕ سوودو بەکەلکیان گەیاندووەتە گە لـە هەژارە کەساسەکەیان ، وە بـە خامەی نەشتەریان ، وە بەزادەی بیرو مێشکی روناکیان خزمەتی گەلی کوردیان کردووە لـەم پارچە خاکە زێرینەی کوردستان (کەرکوك) ، وائیمە لێـرە یەکێك : لەو شاعیرە بلیمـەتە کۆڵ نەدەرانەی ئەم شـارەیە ئەناسێنن بە خوێنەرانی ئـەم رۆژنامە بەرێزەیە ، بۆ ئەوەی‌لای هەموان روون‌و ئاشـکرا بێت کە کوردی کەرکوك وەکو هـەموو کوردەکـانی تری کوردستان لە کاروانی خزمەت کردنی کوردایەتی هەرگیز دوا نەکەوتوون‌و هەمیشە لە هەموومەیدانەکانی خزمت کردنی کوردو کوردستان‌دا ئەسپی نیشتمان پەروەرییان تاو داوە بێ ئەوەی ئەوەندەی تۆزقالێك لە دوژمنان سـڵ بکەنەوە .

وەشـاعیر (ئـەثیری) سەرباسی ئەم جارەمانە .

ئەثیری ناوی (شیخ عبدالخالق)ە کوری (شیخ حسین)ە و برای نجم الـدین ئەفەندی نیشتمان پەروەری بەناوبانگـی کوردە . شیخ عبدالخالق لـەهۆنینەوەدا نازناوی (ئەثیری) گرتووە بەخۆی ، وە باوکـی ئەثیری لە بەرزنجە لـەدایك بووەو هاتووەتە شاری کەرکوك بەشێخی رابەر ، وەژیانی لـەم شارەماندا بردووەتە سـەرو کۆچی دوایی تێدا کردووە وە‌لـە تەکیەکەی خۆی‌دا لە گەرەکـی (أخی حسین) نێژراوە .

شاعیری پایە بەرزمـان (ئەثیری) رەوشنبیرێکی ئازاو چالاك‌و نیشتمان پەروەر بووە، وەبە هۆنراوە ئاگرینەکـانی خزمەتی رۆڵانی نەتەوەکـەی کردووە ، خۆی پیـاوێکی رووخۆش‌و لە بنەماڵەیـەکی وەجاخ زادەدا چاوی‌پروکاندووە شارەزای زمانەکـانی کوردی‌و تورکی‌و عەرەبی‌و فارسـی بوە بەلام بەزۆری هەر بەزمانی‌شیرینی کوردی شیعری وتووە .

ئەگەر بێتو ئێمە سەرەنجێك لە هۆنراوەکانی ئەم شـاعیرە مەزنە کوردە بدەین وەمرواری‌یەقەشـەنگە بەسۆزەکانی بـە پوختەیی هەلبسەنگێنین بۆمـان دەر ئەکەوێت‌کە هەمیشە گیانی نیشتمان پەروەری زۆر بەهێـز بووەو سۆزو ئاگرینی شیعرەکانی نرخ‌و پایە بەرزی بۆ پەیدا کردووە .

بۆ سەلماندنی راستی‌مەبەست‌ئەم پارچە شیعرە نیشـتمان پەروەرییەی شاعیر ئەخەینەروو :

بێرە کوردستان عـەزیزم گەر تۆ سەیرانت ئەوێ
بت بەمە قەندیل ئەگـەر گوڵزاری کوێستانت ئەوێ
سەیری ئەو خێلانە کـە نیشتوونە داوێنی چیـا
با بچینە ماڵە گەورە گـەر تۆ خوێشانت ئـەوێ
بتبەمە پای تاقی لای سەرپێل‌و سەرمیل‌و زەهاو
پێت نیشان دەم سەد هەزار ئاثاری ساسانت ئەوێ
ئاوی سافو رۆشـنی چەشمانی داوێنی چیا
لێی بنۆشە قوم‌بەقوم گەر ئاوی حەیوانت ئـەوێ
لاوی کوردی من لەبەرکەشـاڵی زاخۆو ئامێـدی
گەر تۆ سەد چاکتر لەرەنگی شاڵی ،کرمانت ئەوێ
هەلسە گەشتی چیمەن‌و گوڵزاری کوردسـتان بکە
گەر لە بۆ دەردی دەروونت داو دەرمانت ئـەوێ
روح‌و ماڵت سەرفی رێگەی میلەتت گە روحەکەم
گەر لەخوا لوتفی عەمیم، وجودو ئیحسانت ئەوێ
ئەی (ئەثیری) هێندە عەشقی میللەتی کوردت هەیە
بش مری لام وایە قەبری گـردی سـەیوانت ئەوێ

ماموستا رەفیق حلمـی کەرکوکلی‌زادە لەکتێبی (شعرو أدبیاتی کوردی) لاپەرە (٤٠) لەبارەی ئەو شیعرەوە ئەلێ :ـ

چە ئەم شعرەو چە ئەوانەی تری کە لەم لاو لـەولا بلاو کراوەتەوە هەمووی نیشـتمان پەروەرانەوە بەسۆزەو تا ئیستە ئێمە توشی شـعرێکی غەرام نەبووین‌و لـە مەیش وا دەر ئەکەوێ عیشقی ووڵات ئـەوی کردووە بەشاعیر ئەگینا لەبەر ئەوە نیەکە شاعیربێ‌و ویستبێتی‌پێرەوی شاعیرانی عەسر بکـاو شعری نیشتمانیش بلێ ...

بەلێ ... ئەو شاعیرەکوردە کەرکوکی‌یەمان لـەمەیدانی هۆنراوەی نیشـتمان پەروەری‌سوارێکی نەبەزو جەربەزەبووەو هەمیشە بیروزادەی مێشکی لەورێبازە پڕ فەخرو شانازی‌یـەدا تەرخان کردووە . لەسـالی ١٩٦٢ دلێ شاعیری گەورەمان لە لێدان کەوت‌و کۆچی دوایی کردو ئەوگەنجینە دێرینـانەی لەپاش خۆی بۆ ئێمەی بـەجێ‌هێشتووەو هەروەکو خۆی بێ دەسکاری کردن ماوەتەوە ، بۆیەئەرکی نیشـتمان پەروەری ئەسەپێنێت بە سەرمانا کـەخولیای ئەوە بکەوین کە ئەبێت ئەو دیوانە شیعری‌یە رەنگینەی لەنەمان‌و تۆزو خۆلی گەردوون رزگار بکەین ، ئـەویش بـەلەچاپ‌دانی لەکتێبێکی شێنەییدا تاکو بەوە خزمەتێـکی تـر بگەیەنین بە ئەدەبی زینـدووی نەتەوەکەمـان‌و مافی رەوای‌شاعیریش بهێنینە دی .

ئاوازێك

لەگەل تۆمە تو بگێرەوە
چاوی شۆرت مەشێرەوە
ئەوی لەکنت بی نێرەوە
لەگەڵ تۆمە توو بلێ چاکـە
لەناو ماڵان پێم بلێ کاکە
لە جێگەی چۆل سینگ‌والاکە
لەگەڵ تۆمە ئەی حەیاتم
تازە لەکن داکت هاتم
توی کردوە بە خەلاتم

حمەصالح نەرهادی

چیرۆکی ڕوداو

دڵداری یەکی سەیر !

کاك مارف فەرمانبەرێـکی تەلەفۆن بوو لە شارێکی بچوکی کوردستان ئەبوایە هەمـوو‌ڕۆژێك دەم نـادەم داوای بەغدای بکردایە بۆ ڕاپەڕاندنو هەل سوراندنی ئیشوکـارو فەرمانی خەڵك‌و ئەم‌و ئـەو .وە گوێی پڕببوو لەقیـژەو دەنگی بەرزو قسـەی زل‌و ناخۆش ، جار جارەش دەنگی ناسکیتی ئەهاتە بەر گوێی‌و لە هێندێ نەهێنی نێـوانی هەندێکەی تێ ئەگەیشت ، جـا بە پێی ئەم ئیشوکـارە لـە دائیرەکەی ئەبوایە هەموو ڕۆژ بەهەلاو .. هەلاو ، دائـیرەی تـەلەفۆنی بەغدا وەربگرێ ، فەرمانبەرەکانی ئەم دائیرەیەش بەزۆری ئافرەتن ، لەبەر ئـەوە مارفی لاو تازە پێ ئەگەیشتوو خوێن گەرم بوو ، تازە هەڕەتی گەنجیەتی بوو ، هەمیشە دایم گەر دەنگی ئافرەتێکی بیستایە دڵخۆش‌و دەم بە پێکە نین‌و شادمان ئەبـوەوە ، هەروەك خونچە گوڵێکی بەیان ئەپشکوت‌و ئەکەوتە گفتوگۆی نەرمو شیرین لەگەلیان ، بەچەشنێکی وا کە بتوانێ دلێ یەکێکیان نـەرم بکات ، بەرە بەرە تا ئەهـات زیاتر ئاشنای‌و دۆستایەتـی لەگەڵ یەکێك لە ئافرەتەکـان بەتێن کرد ، لە گەڵ تریفـەی بەیان زوو تەلەفۆنەکەی هەڵ ئەگرت دەستی ئەکرد بـە هەلاو .. هەلاوو چاکـی‌و چۆنی‌و ڕۆژباش‌و ژیان باش‌و سلاوی گەرم ، گوڕی لە قوڵایی دەرونەوە بۆی ئەڕازاندەوەو پێش‌کەشی ئەکـرد ، تاوای لێ‌هات پەیمان‌و پەیامی سوێند خواردن بە یەکتر بـدەن، هەرچەندە ڕووی یەکتریـان نەدی بوو کەچی کەوتبوونـە خەیالێ دەریای بێ پایـان‌و هەمیشە بەهیوای دیـدار . ئەوەی تەواو کاك مارفی مەست کردبوو سەرنجی پێ ڕاکێشابوو دەنگە ناسکەکەی بوو کـە هەروەك شالوری ڤیان لـە سەرچڵی بنەڕەتی خۆشەویستی ئەی خوێنسد ، یامۆسـیقای دەستی بتهۆڤن بێ گوێی پـێ بزرنگێتەوەو بیرو خەیالاتی پێ سەخت‌کا ، بێ گـومان لای وابوو کـە خاوەن ئەو دەنگە ناسکە ئەبێ وەك ڤینوسـی خوای جوانی بێ ، بۆیە شـەو ڕۆژ بیری لێ ئەکردەوەو چاوە نواڕی ئەوە بوو کە بتوانـێ پیلانێك ڕێك بخا تا پـێی بـگات .

ڕۆژێك وا ڕێ‌کەوت کە ئەو ئافرەتە لەتەلەفۆنەکەدا باسی نانی کوردەواری لێ‌پرسی کـە پێی ئەوترێ (نانی‌تیری) کە جارێك لەمالێ دراوسێیـەکەی خواردبووی زۆری پێ‌خۆش بوو بۆیە لەیادی نە ئەکرد .

کاك مارف هێندەی تـری لاخۆش کردبوو وەك پاقلاوەی حاجی جوادی شکرچی لـێ کردبوو (کە شوینێـکی ناسراوە لە بەغدا) بۆیە داوای لێ‌کرد کە یەك ساجی گەورەی (کە لە هێندێ شوێن پـێی ئەووترێ سێڕ ، بەراداوی بـۆ دروست بکاو بیهێنێ بۆ بەغدا بە دیاری ، بەڕاستی ئەم داوایە زۆر کاریگەر بوو لە کاك مارف وە زۆری پێ خۆش بوو قاچـی بە ئەرزا نەئەکەوت ، وە زۆر شانازی پێوە ئەکـرد ، لای هێندێ دۆستەکانی ، هەستا چووە بازاڕو لای وەستا حسن ساجێکی گەورەی ڕەشـو جوانی بۆ دروست کـرد ، وە ڕۆژێك ڕۆیشت بۆ بەغدا کـە ئەم دیاریە ببا بۆ یارەکەی وە بەم هۆیەوە یەکتر ببینن کـە وێنەکەی وەك شای جوانـی پاریـس بو لەپێش چاوی،ساتێ کە گەیشتە جێ هیچ نەڕۆیشتە مێوان خانەیەك یا مالی خزمێك بۆ حەسانەوە ، چونکە زۆر بە پەلەو بەتاو بوو بۆ دیدەنی یارە نازدارو شۆخوشەنگەکەی ، بالا بەرزەکەی ، دەنگە خۆشـو ناسکەکەی ، ئەم هەمـوو خەیالاتـە دلـێ ڕا ئەمالێ ، هەناسەی گەرم‌و قوڵێ پـڕ لەدەردی ئەوین‌و ڤیساندا هەل ئەکێشا بۆیە پێش هـەموو شتێك خۆی گەیاندە دائـیرەی دولبەرەکـەی وە وای ڕاسپارد کە زوو بۆی بانگ بکـەن . ئەویش کەوتە خۆ ئامادە کردن‌و قژ داهێنان‌و بۆینباخ ڕاسـت کردنەوەو تۆز وەشان ، بـەلام دلی هەروەکو کاتژمێر لـێی ئەداو ، دەستەکانی کـەوتبووە لەرزین ، چاوی لێل‌و وێل هەل گەڕابوو ، بیری لەوە ئەکردەوە ئەبێ چ شاپەری‌یەك بـێ ، چ فریشتەیەکی ئاسمان بێ خۆیو دەنگە ناسکەکەی وای مەسـت کردوە ، تائەهات زیاتر گیانی ئەلەرزی ، هەر لەو کاتەدابـوو ئافرەتەکە هاتە دەرەوە بۆبـە خێرهاتن کردنی بە لام چـی؟! هەروەك تەنەکە ئاوێـکی بەسەرا بکرێ وای لێ‌هـات ، دەنگی وەك پێشان خۆش بوو، بەلام رەنگی لە ڕووی ساجەکـە ناشیرین تر بوو ! خۆ هەر لە بەژنو بالای چین مەپرسـە کە وەك ساجەکە داتەپی بـوو . کاکە مارف ساتێ چاوی بـەم شۆخو شەنگە کەوت ، نەلەرزین ماو نە شەرمی ماو هۆپێـکی لە خۆی زانی ، لە دل خۆیـا ئەی ووت : ئەمە ئـەوە بەزەردەخەنەوە وتووێژێکو چاك‌و چونیەکی لەگەلا کردوو ، بەدەستێکی ساردو سـڕو بەچاوێکی بێ تەماشاو ، بەدلێکی خاوو ناکام ، دوعا خوازی لـێ خواست‌و تا بەپەلە رزگـاری بوو ، ئیر ئەوەی ڕاستی بـێ ببڕای ببڕای لە تەلەفۆن چیتر قسەی لەگەلا نەئەکردو ئـەم دلداریەو ئەم خوشەوسـتیە بەم جـۆرە سەرنەکـەوت‌و کۆتایی پێ‌هات !!..

هەولێر : مجید عمر

پەخشانی سادە
ئەم ناسە

صبحی غفور سالەیی

من والێرەم .. لەبەر بارانا چاوەروانم ..
با نمەی باران تەڕم‌کا ، بـالومەی خەلك کاسم‌کـا ..
بلێن : بۆ وەستاوە ؟ چـی ئەوێ ؟..
لەسەر رێی کێ ؟ تاکـو کەی ئەوەستێ ؟
من باکم نیە لەم وتانە ..باتەر بم‌لەسەر رێی تۆ هەرئەوەستم

× ×

ئەمرۆ رێی قسەکردنمان نەبو..ئەمرو برادەرت لەگەڵ بوو.
دوێنێش وەکو ئەمرۆ بوو..قەی‌ناکە ،من پاکم نیە،پاکم نیە
دیتنی تۆ دوربەدوریش .بۆ من دەرمانە ..خوشی دڵ‌و گیانە

× ×

وا ئەمەت پێ‌ئەلێم.بەلکو بزانی راستی دلم..بەلکو بزانی‌من
چونم بوت.. من باکم نیەلەتەربون بەئاوی‌باران‌لەلۆمەی‌جیران
هەر ئەوەستم‌تاکو راستی دلمت بۆ دەرئەخەم بەیەك جاری.
چاوەروانم .. چاوەروانم..بزانم چی ئەلێیت ؟

بانگێك لە چەمی ڕەزانەوە بۆ لیژنەی ئاشتی

شێخ حەسەن عەوالانی

گەلێ جار ، بەنووسراوو بەباس کردن ، ئەبینین‌و ئەبیسین، کە ناوی (چەمی رەزان) بـە (چەمی رێزان) ناو ئەبرێ ..لە راستی‌دا (چەمی رەزانە) نەك چەمی رێزان !!

چەمی رەزان کە ئەکەوێتـە ناوچەی (سورداش) وسـەربە پارێزگـای سلێمانی‌یە ، و (قزقاپانی) .

شوێنێکە ، چوار دەورەی چیای بەرزو رازاوەو دارستان‌و رەزو باخ‌و گوڵ‌و گولزارە ، سروشت لەهەموو جورە جوانیێك شتێکی پێ بەخشیوە .

ئەم چیایانەی کە دەوروپشتی چەمی رەزانیان داوەو کردویەتی بەگەلی‌یـەکی خۆش‌و رەنگین ، برێتین لە شاخی (ئاوەرێژ) و (خورما خاچ) و (گێچەل) .

دێهاتەکانی ئەم ناوچـەیە برێتین لە (عەولان) و (قوجبلاغ) و (زەرزی) و (کانی هەنجیر) کە ژمارەی دانیشتوانی زیاتر لە صەد خێزان . لە هاوینادا جیگەی فینك‌و ئاوی سازگاری هەیە وەك (بافل) کە زۆر لە مێژە ناوبانـگی دەرکردووە . لەزستانیشا جیگەی گەرمێنـی هەیەو لەوەڕگاکـانی بەفرو بەستەلەکی لێ‌ناباریت‌و مەروـ ماڵات تیایا بەخێوئەکرین .

گەلێ ئەشکەوتی گـەورە گەورەی تیادایە کە لە رۆژەکانی تەنگ‌و چەلەمەدا باوەشـیان گرتبۆوە وەك دایکێکی میهرەبان بۆ رۆلە دلسوزەکانی نەتەوەی کوردمان .

هەروەها گەلێ شوێنە واری کۆنی تیـایە وەك (قـەلای جولندی)و ئەشکەوتی (سەحرا)

بەلام ئەوەی جێـگەی داخ‌و سەرسورمانە تائێستە بیرێـك لەوە نەکراوەتەوە . هـەلێ بدرێت رێگەی ئۆتۆمبێلی بـۆ بکرێت‌و پردێك لەو سەرچەمەی بکرێت کە بێ گومان ئەم دوو پروژەیە قازانجێکی هەرەگەورە بەناوچەکەو دانیشـتوانی ئەبەخشێ ، سەرەرای ئەوەی کە ناوچەکە هاوین هەوارگەیێـکی خۆشەو خەلکی تریش ئەتوانن سوودی لێ‌وەرگرن .

گە لەمەش ناوچە پێ‌ویستی بە قوبخانەو بیمارستانی هەیە پێ‌ویستی بە ئاوەدان کـردن‌و یارمەتی دانی هەیە ،بەتایبەتی لە ئەنجامی ئەم چەند سالـەی دووایـیدا گەلی تەنگ‌و چەلەمەی دیوەو ئەتوانین بلێین هـەر وێران بووە .

بویەکا بە پەسەندم زانـی ئەم نامەیە ئاراستەی (لیژنەی ئاشتی) بکەم بۆ ئـەوەی ، یارمەتیێکی بەپەلە پێشـکەش بە ناوچەکە بکات هیوادارین ئەم داوا کاریـەمان بگاتـە (لیژنەی ئاشتی) ، ئەویش بەئەرکی سەرشانی خـۆی هەلسێ لەم رووەوە .

فەرهەنگۆکەکەی هەولێر

بەشی شەشەم لە فەرهەنگۆکەی بەرێوە بەرایەتی‌پەروەردەو فێرکردنی پارێزگاری هەوایرا : ـ ت ـ

تقدیر : رێز لێ‌نان
تقلیص : کورت کردنەوە
تمجید : هەڵ نان
تمشیه : رواندن
تنبیه : ئاگادار کردنەوە
توبیخ : سەرزەنشت
توصیه : راسپاردە
توفیر : پاشەکەوتی
تهرب : خۆ دزینەوە
تأیید : لایەنگیری
تزکیه : پەسەند کردن
تبرع : پیتاك
تحضیر : ئامادەکردن
تحیز : لاگری
تخویل : دەسەلات
تراث : کەلەپوور
ترشیح : پالاوتن
ترمیم : چاك کردنەوە
تسجیل : تۆمار کردن
تسلیم : پێ‌دان
تصریح : راوێژ
تصنیف : ریزکردن
تعدیل : راست کردنەوە

سەرنجێك

ئەلین قسەی مرۆڤی جیهـانی سیهەم سێ بەشی پووچە .. بۆ چی ؟.. خوینەری خوشەویست هاورێ‌یەکمان ، بـەدوای راستیدا وێلـە .. وبرواشی بەبوونی نیـە ! « دوای کلاوی بابردوو کەوتووە » .. ئـەلێ راستی لەگەرووی سرووشـتی کۆمەلا خنکینراوە و دۆزینەوەی شتێکی زۆر مەحالە ؟!.. بەوەدا کـەڕای ئەمرۆو سـبەینێ‌و ئیست‌و سـاتیکی تری زۆر لەیەك جیاوازن « دوو فاقیزمی» چـارە گرانی تووش بووە .. اشەوو رۆژ لـە ئەلقەیەکی بەتالوبێ کۆتایدا ئەسوورێتەوە .. خۆی دان بەوەدا ئەنێـت کەبێ ئەنجام ئەخولێتەوە .. وزۆر جـار چەپوکانی رزگار بوون ئەکات .. بەلیکدانەوەی خۆی ئەلێ : « خۆ خواردنەوەو ئازارم هەیە » وە ناچارم کەپەنا بەرمە بەر کولمی ئالو ، شەوی تارو دنیـای پیش خواردنەوەو خـەیال .. خەلکینە ئـەم دوفاقیزمە نموونەیەکە بـۆ هەزاران سەر لێ شێواوی تری وەك خۆی ، کـە شەوو رۆژ لە تالاو چێشتنی ناکۆکی بـیر کردنەوەیاندان‌و عەودالی بیریکی رۆشن کەرەوەی شەوە زەنـگی ریگای ژیانی کۆمەلن ..

بێ دەرامـەتی بیرکردنەوە کاریکی وای بەسەر هیناوە ، کە هەر چۆنیك هەنگاو ئەنێـت هەر لەزەلکاو دایەو دەربـاز بوونی بۆینـەو .. وای لێ هاتووە گەرکێتی بەقسەی قەبەو بریقەدار کاری خۆی مەیسـەر بکات ..

ئـەلێ پیشکەوتن‌و شۆرشی بەردەوام .. و مرۆڤـایەتی‌و هاوکاری نێوان میللەتانی جیهان دژبە ئیمپریالیزمو زڤیونیستەـ کان .. قسـەی بۆشن .. دواتیووری گرفتاری ئەم هاورێ یەمان ئەوەیەکە « بەتێ گەیشتنی تایبەتی خۆی » گەیشتۆتە ئەو راستیەی کە هەرکەسیك خۆی بکوژێت ئەوپەری ئازایـەتی‌و مەزنییـە ، ومانـایەکی وا ئەبەخشێت کەتائیستا لـە « خـۆی » زیاتر کـەس نەگەیشتۆتە بنجوو بناوانی .. کێ ئەلێ خۆ کوشتن ترسنۆکی وراکردن نیە لەواقیع ..؟ کێ ئەلێ سێ بەشی قسەی جیهـانی سیهەم .. پووچ نیە ؟!

« جوان »

پاشماوەی : هــەمەرە نگ

پاشماوەی : ژ فولكلوری ٠٠

دەزی ب پێد وێ ڤە گرێدا و هندە شەكرا هوير كرە كونــا لەڤەنی و مێری بــەردا دەرێ كونێ ، نابەینەكێ دیت مێری بدەزی ڤە د رەخێ دی یــێ لەڤەنی ٠ هاتەدەرێ جارەكــێ چار زانا لنك حاكمەكــــی ڤەجەمیان ٠٠ حاكمی گــوت : هەر ئێك ژ هەوە قەسەكا عاقل مەندیێ بكەن : ئێكی گــوت: بێدەنگی زێرە ٠٠ یێ دی گوت: پێدڤیە مروڤ بجهــێ خــو بكەڤیت ٠٠ یێ سێ گــوت : مروڤ مایێ خود وی تشتی نــە كەت ئەوێ لبەر مایێ مروڤــی نە ٠٠ یێ چارێ گوت : یا چاك ئەوە خو بهێلیتە بهیڤیا خۆدێ

ڤە ٠٠ ، یێ بەرێ گوتە ڤــە : هەكە ئاخفتنەك ژ دەڤێ مــــن دەرنەكەڤیت دێ شێم خو گرم وێ ڤەسەێ نە بێژم ٠٠ بەلــێ هەكە ژ دەڤێ من دەركەفت ئەز نە شێم بزڤرینم ٠ یــێ دووێ گوتە ڤە : ئاخفتنا ئێك دكەت كو فایدێ وی نەدەت چــێ ترە ژ وێ ئاخفتنێ ئــــەوا لسەرێ وی دبیتە بەلا ٠٠ یــێ سێ گوت : ئەگەر من گـــوت پێ ویستە ئەز بجه بینم وهەكە من نە گوت دێ شێم خو ڤــە گرم ٠ یێ چارێ گوت : ئــەز پێشەمان نە بویمە لســەروی تشتی ئەوێ من نە گوتـــی

زاخوا من

عارف رشدی

زاخو بوهارا دلدار
زاخو باغا دارچنارا
شالیلو بلبل لێت خوینن
شلێلو سیسن دخەملینن
زاخو دلبەرا بەهدینا
مێرگا ئالو بەیبوینا
ئەڤیندارا دلێ هەمیا
جهێ شرین زەریو پەریا
ئاوازا دبێژن بولبول
بەرسڤا لێ ڤەددەن سورگول
زاخو سەر لێڤا خابیری
زاخو چجا تو نە پیری

پاشماوەی : عیسابــەرواری

بەرسڤ : من دوو ستران بێت هەیــن دگەل ستران بێژی مەزن (محمد عارف جزراوی) ناڤێ وان (وەرەئەســمەر) و (دەستمــال)ە ژ سترانێت فولكلوری نە ، ئەزێ بەرهەڤم هەرگاڤ دگــەل برادەرێت سترانبێژ ، بێگڤە ، ســترانا پێشكێش كەین ، دگــەل سترانبێژا زیرەك ((گــول بوهارێ) سترانەك من یا گوتی ناڤێ وی (هەسنو لەعلێ)یە ٠

خویندەڤانێت هێژا ، بڤــی رەنگی سترانبێژێ هێــژاو بەركەتی (عیســابەرواری) ژوەرا ئاخڤت ، هیڤیدارین هەر سەركەڤتی بیتو هـــەردەم سترانێت نوی و خـــوش پێشكەشی وە بكەت ٠

پاشماوەی : رونیشتنەك ٠٠

ژین هەمی ٠٠ بزمانــێ خۆ ، بئوازێن خۆ
ببلویرا شڤانەكێ ئەڤیندار ٠٠ رازا خو دەرێژدكەت
ئەڤین جانیە ، ئەڤــین شەنگیە ، ئەفین خوشی یە
دژیت گەل لێدانا دلێ، دژیت گەل روناهیا ئەسمانی
دگەل بشكوژێن بوهارا نوی دێ ژیت دێهەر ژیــــت
جكو نەهینیا ژیاتـــێ یـــە ٠٠

پاشماوەی : زمانەوانی ٠٠

هەموویان بۆ ژمارەی شــت بەكار دێن ـ وە یا بۆ مایــــە (كمیە) بەكار دێن ـ وەكو ـ چەند دینارت هەیە ، هەندێك پارەم بدێ ، برێك نانم بــدێ ، برەك پارەم بدێ ، پۆ لەكــەتان چەند قوتابی تیایە ؟٠٠

١١ـ بر ـ بریتی یــە لــە بەش كردنی كۆمەڵی شــتێك بۆ چەند بەشێك ، وەكو ـ برە مەڕ ، برە بزن ، بری جۆخین بری شار ، بری دێ ، دێ یەكــە سێ برە ٠ دە توانین بلێین (بر) وەكو (تۆزێك) ـ برێــك ـ برەك ٠٠) بۆ ژمارەش بەكاردێت ـ وەكو ـ برێك بنووسە لــە شیعری دڵدار ـ برێــك لــە غەزەلەكانی دڵدار بنووسە ـ ٠

١٢ـ پارچە ـ بریتی یە لــە دابەش كردنی شتێك بۆ سەر چەند بەشێك ، واتە پارچــە پارچە بكرێت ، وە بەشــێكی شتەكە پێی ئەڵێن پارچــــە ـ وەكو ـ ئەحمەد سێ پارچــە دەغلی هەیە ٠ سێ پارچـــە نانم بدەرێ ، عەلی دوو پارچــە عەردی هەیە ، كەریم چــوار پارچە قوماشی كڕی ٠٠

١٣ـ چین ـ بۆ كۆمەڵی زۆر شت بەكاردێت ـ وەكــو ـ مرۆڤ ـ پیاوەكان چین چــین ئەڕۆن بۆ سەركانی ـ باڵنــدە كۆترەكان چین چین ئەفــڕن ـ وە یا بە واتای جار ـ ئەحمەد سێ چین هات بۆ ئێرە؟ پیاوەكان بوونە سێ چین ٠٠

سەرچاوەكانی ئەم باسە :

(١) صرفو نحوی كوردی ـ سەعید ـ صدقی كابان ـ ١٩٢٨ بەغدا ٠

(٢) رێزمانی كــــوردی ـ نووری عەلی ئەمــین ـ١٩٦٠ ـ بەغدا ٠

رەشید عومەر دزەیی

پاشماوەی : لە پێناوی هونەری

لە دەوری هونەرمەندانی كەمتر نیە كە ئەویش بریتی لـــە نوسینەوەی چیروكی كۆمەڵایەتی بەمەرجی ئەو گیروگرفتانە چارە سەربكات كە توش كۆمەلەكەمان بوە وباوە لەناو ژیانی رۆژانــە كوردەواریماندا سا بو ئەوەی خزمەتی هونەری كوردیمــان وبەتایبەتی شانۆگەری بكەین ٠٠ بۆ ئەوەی شانۆی گەلەكەمــان لەریزی پێشەوەی شانۆگــەری وولاتانی جیهان بی نەوەك هەر پیویستە بەلكو ئەركێــــكی مێژوویە لەســــەر چیرۆك نووسانی كورد كــە چیرۆكی كۆمەڵایــەتی بنوسنەوە خــۆ ئەبی سەرچاوەوكاتو شــوینی ئەم چیرۆكەش كوردستان بێت ئەگەر چیرۆكنووسان ئەمــەیان كرد ئەوا بەچاری شانۆگـــەری كوردیمان رزگاری ئەبێت لـــە گۆرینی چیرۆكو شانۆگـــەری بێگانە كــە دەمیكە تووشــی هونەری شانۆگەریمان بووە ، سا نواندن لـــە هونەرمەندانی كوردو چیرۆكیش لەئیوە ئــەی چیرۆكنوسە دلسوزەكــان ٠٠٠ بۆ هینانەدی بەرهەمێـــكی شانۆگەری نەتەوایەتی پوخت

شتێكی تری گرنگ گـــە پیویستە رچاوی بكەین ئەویش ناردنی قوتابی كورد وهونــەر ـ مەندان بۆ دەرەوەی كوردستان بۆ خوێندنی هەموو بەشەكانی هونەر ئەم ئەركەش ئەكەویتــە سەر دەستگا هونەریكـــان و كاربەدەستانی میری ٠ جا بو خزمەت كردنی هونەری كوردیمان بەهەموو بەشـــەكانیوە بـــۆ خزمەت كردنی فولكلۆری كوردی ٠٠ بۆ زیندوكردنەوەی ئـــەم فولكلۆرە وپێش خستنی بەبێ بۆ پێش خستنی هونــــەری نەتەوایەتیمان سا هیمەتی لـــە هونەرمەندە دلسۆزەكانی كوردە لە پێناوی دامەزراندنی ئـــەم

پاشماوەی : دو شانۆگـــەری

پەتیو جلی رەفتەییو جەرســە و بریقو باقو ئالووالی تەنــكی لەبەردا بوو وە بەدەنگێـــكی ناسكی بێ ئالۆزاو و بێ چرچو لۆچی خستنە روو وە بەئاخــاــ وتنێكی ســــادەییەوە دەوری دایكێكی جگەرسووتاوی ئەنواند ٠٠ سەیرتریش لەمــە هـــەر خۆشـــكی ناوبراو لەپەردەی دووەمدا « كلینكسی ـ دەستەــ سری هەڵمەت » ی بەدەستەوە بوو ٠٠ جاســــەردەمی كاوەو كیلنكسیان ووتووە ؟!

● كاك « فخرالدین محمـــد كریم » كــــە دەوری « كاوەی ئاسنگەر »ی ئەنواند ، « سۆلی ئیسفەنج »ی « نەعل» ی لەپێدا بوو ٠٠ ئەمەش لەســـەردەمی كاوەوە نزیك ناكرێتـــەوە ٠٠ وە بۆ كەسێتیو سەركێشـــێتی و گوزجوو گوڵیو شوڕشگێڕێتی كاوە نالووی ٠٠ « ســـــوڵی ئیسفەنج » ؟!

● لەپـــەردەی دووەمدا ، سەرۆكی یاساوڵەكانی زۆحاك، فەرمانی كردو ووتی : « یاساوــ ڵەكان ، بەندەكان بژمێــرن » كەچی تەنیا یەك یاساوڵ لەسەر شانۆكەدا هەبوو و دەستی كرد بەژمار دنیان ٠ جا لــە رووی زمانەوانی یەوە ئەو ڕستەیــەیان خســـتە هەڵەوە ، چونــكە « پاسەوانەكان » ناوی كۆمەڵەو بۆ پاســـەوانی زیاتر بەكار ئەهێنرێ ٠

وەهەر لەم پەردەیەدا كـــە بەندەكانیان هێنا ، كەگــوایە كۆتو زنجیر مەچەكو دەستیانی سنم كردووە ٠٠ بەڵام دوواں لە بەندەكان بەئاشكرا خــۆیان زنجیرەكانیان گرتبووە دەستیاــ نەوە ، هەر وەكوو بە ئارەزووی خویان بەندكرابن ٠٠ جاچۆن بەندخۆی زنجیرەكە بەدەستێوە ئەگرێت ؟! وەچۆن زوحـــاكی پاشا ٠٠ بەراوێژكارەكەی كــە « شیروان » بوو ئەڵێت گەورەم ٠٠ لەكاتێكدا لەوپەڕی درژیو قیندا بوو ؟!

خـــۆ هیـــچ مەبەستێكی شــــاراوەشی تیدا نەبوو ٠٠ قسەیەكی بێ تویكڵ بوو ٠

● ســـەرۆكی یاساوڵەكانی زوحاك لەپەردەی هەشتەمەوە لە دەوری یەكێك لە شۆڕشگیرەــ كانی كاوەدا بوو ٠٠ وەئەوەش دیاری نەدا كـــە بلێی پشتی لەزوحاك وەرگێرابێ ٠ گــەرچی كەلو پەلەكەی گـــۆڕی بوو ، بەڵام بەئاشكرا ئەناسرایەوە ٠٠ چونكە بیرو ســەرەنج ورووانینی خەڵكێــكە بەهێزترو ووردتربوو لەخۆگۆڕینەكەی ئــــەو ٠٠ جاوابزانم هەڵەیە كە ئەكتەرێك دوو دەور لەشانوگەری یەكدا ٠٠ ئەناسرێتەوە ٠

● یەكێك لە شورشگیرەكانی كاوە ، چەند جارێك بەدەركەوت ٠٠ شمشێرەكەی بەدەســـتی چەپیەوە گرتبوو ، خۆپرسیشمو زانیـــــم كە چەپەوانەیی یە ٠٠ بەدەستی راستیەوە ببوایــــە جوانتر ئەبوو ٠

● لەپەردەی دەیەمدا تەنیــا یەك یاساوڵ دەرگەوانی كۆشكی شایانەی زوحاك بوو ، تا پەردەی شەشەم دوران بوون یەكێكیان كوژرا ٠٠ ئایە زوحاك یاساوڵی تری نەبوو كــــە بیخەنە شوێنی ٠٠؟! لەكاتێكدا لـــە پەردەی هەشـــتەمەوە بۆنی شوڕشكردنە سەری كردبوو ٠

● هەڵــــەیەكی گەورەو ناشیرینبوو ٠٠ كە برادەرێــك ببوو بەمووڵقین وچوو بووە بــن ئەو سەكۆدارینە بن بۆشــە بەپەڕۆداپۆشراوەی كـــە جێی دانیشتنی شایانەی زوحاك بو ، جا ئەو برادەرە خۆشاردووە ٠٠ دەورەكەی زوحـــاكی بۆ كاك « غفور عوزێری » ئەخوێندەوە ٠٠ چونكە هێشـــتا ڕەوانی نەكردبوو ٠ هەروەهاش برادەــ رێكی خۆشاراوەی تریش لـــە دەرگایە كـــەی شانۆكـــەوە بەدەنگێكی ئاشـــكرا دەورەكەی كاوەی بۆ كاك « فخر الدین » ئەگێڕایەوە كـــە ئەم دەورەی ئەبینی ٠٠ تەنانەت توانیشم ئەو دەنگانە بناسم كەكێن ٠٠ كەچی زیاتر لەمانگێك ئەبوو كـــە پرۆڤەی ئەم شانۆ گەری یەیان ئەكرد ٠

● ئەو ئەكتەرانی كە دەوری باڵایـــان بینیو بەسەركەوتووی دەورەكانیان ئەنواند ، كـــاك « غفـــور عوزێری » لەدوری « زوحاك » دا ، وەكاك « فخر الدین محمد كریم » كەدەوری « كاوەی ئاســـنگەری » ئەبینی بەراستی دەورەكانیان بەجوانی لێ ئەنیشاو شایانی خۆی بـــوو كەئەم دەورە گرنگانە بـــەم دوو ئەكتـــەرە خاوەن توانــــایە سپێرابوو ٠

ئیتر هیوای سەركەوتنــــە خوازم بۆ تیپی مەشـــخەڵ ٠٠ مەبەستشم لەروون كردنـــەوەی ئەو تێبینییانە ،سوود وەرگرتنە ٠٠ گوێ شل كردن بۆ رەخنـــەو زانینی كـــەمو كوڕی ، زامنی ســــەركەوتنو خۆراســــت كردنەوەیە ٠

هیوا شوان
كەركووك

پاشماوەی : كۆمەڵەی فەلەستین

بەسەرا درا ، ،ەڵام لەبــەردەم « دادگای تمیــــیز »یش دا، بەگیانێكی پڕ لەگڕی خەباتەوە، ئەوەیان ئاشكرا كرد كە ئێران بەستراوە بــە ئیمپریالیزمەوەو هاوكاری ڕژێمیان لەگـــەڵ سەهیۆینەتدا خستە ڕوو ٠ وە بەوە نیشانیاندا كە خەباتـــی گەلانی جیهان دژی هێزەكـــانی دوژمن بە شۆڕش ، خەباتێكی یەكگرتوو وە پێكەوە بەستراوە پاك نژاد لەبەردەم دادگــای تمیزدا وتی :

« ئێمە تەنها لە بەرئــەوەی ئەمان ویست دژی سەهیونیەت خـــەبات بكەین ، هێنراوینەتە بەر ئەم دادگایە ٠ سەهیونیــە كێك كە ئالەتی دەســـتی ئیمپریالیزمە لە ڕۆژهەڵاتـــی ناوەڕاستدا ٠ محاكمەكردنــی ئێمە لە ئێران دا ، قسەكــانی حكومەت خۆی بەدرۆ ئەخاتەوە كە گوایە پشتگیری هەقـــی عەرەب ئەكات ٠ چونـــكە لەڕاستی یا ئـــەمحكومـــەتە بەستراوە بە ئیمپریالیســـتە كانەوە ، شۆڕشی پیرۆزی گەلی ڤیتنام ، خەباتی باسكی یەكانو ئیسپانیەكانو خەباتی گـــەلانی ئەمریكای لاتینی ، وە فەلەستینو ئێران ٠٠ هەموویان پێیەوە گرێ دراون » ٠

ماویەتی

پاشماوەی : رۆژنامەی كوردستان

سەرچاوەكان :

● گوڤاری رووناكی ژمارەی كوردی « عبدالجبار محمـــد » سالی ١٩٧٠ ٠

● مێژووی رۆژنامەگــەری یەك « د٠ كمال فوئاد » سالی ١٩٦٩ ٠

● گوڤاری رووناكی ژمارەی دوو « محمد توفیق ووردی » سالی ١٩٦٩ ٠

● دفتــــەری كوردەواری « جمال خزنەدار » سالی ١٩٧٠

● رۆژنامەی « التـــآخی » « محمد ملا كریم » ژمارە ٤٦٣ سالی ١٩٧٠ ٠

پاشماوەی : كتێبی هاوكاری ٠٠

بەمانای حەزكردن لەزانـــین حەزكردنلە دانایی دێت[٩] وە واش زانراوە كــە فیساگۆرس یەكەم كەسە ئەو ووشەیـــەی بەكار هێناوەو وتویەتی (مـــن دانا نیم چونكە دنایی هـــەر بۆ خواوەنـــــد هاتـــووە من فەیلەسوفم)[١٠] واتە حـــەز لەدانایی ئەكەم ٠ وەهەندێــكی كە ئەڵێن هیركلیدس قوتـــابی ئەفلاتون گێڕاویەتەوە كــــە فیساگۆرس یەكەم كەســـە ووشەی فەلسەفەی بەكـــارهێناوە بەمانای (لێكۆڵینەوە لەپوختەو جەوهەری شــــت)و شیشرون c'cere ئــەڵی فیساگۆرس وتویەتی : خەلكی هەیە هەوڵ بۆ پایەو مەجــد ئەدەنو هەندێكی كە هــەوڵی سامــــانو دارایـــی ئەدەنو تاقمێــكی كەمیشلە گرنگیدان بەگەڕان بەدوای زانیـــــنو كاكڵەو ناوەڕۆكی شت بەولاوە هیچ مەبەستێكی كەیان نیــە ئەمانەش حەز لە دانایی ئەكەن واتە فەیلەسوفن[١١] ٠

⊙ ⊙ ⊙

(١) حنا اسعد فهمی : تأریخ الفلسفة من أقدم عصورها حتی الان ص ١٦

(٢) یوسف كرم : تأریـــخ الفلسفة الیونانیة ص ح

(٣) الدكتور كـــریم متی : الفلسفة الیونانیە في عصورهـــا الاولی ص ٨

(٤) الدكتور توفیق الطویل: أسس الفلسفة ص ٣٩

(٥) الدكتور احمـــد فؤادالاهوانی : معاني الفلســـــفة ص ١٢

(٦) الدكتورة امـــیرة حلمي مطر : الفلسفة عند الیونـــان ص ٣

(٧) برتراند رسل : تأریخ الفلسفة الغربیة ج١ ص ٣٨

(٨) امیرة حلمی مطر :ص١٢

(٩) احمد فؤاد الاهـــواني ص ٧

(١٠) الدكتور مراد وهبه : قصة الفلسفة ص ٥

(١١) الدكتورتوفیق الطویل: ص ٤٨

ماویەتی
حمید عزیز

بەیاننامەی بەڕیوەبەرایـــەتی ئینحیساری تووتنی ژمـــارە

« ١٣ »ی سالی ١٩٧٠

دوابەدوای بەیاننامەی ژمارە(٩)ی سالی ١٩٧٠ بەیاننامەیەی سەرەوەمان بەمجورەی لێئە كرێت :

یەكەم :ـ مەركـــــەزە كانیفحصو وەرگرتنی تووتنـــــی بەرهەمی سالی ١٩٧٠ :

١ ـ مەركەزی ســلیمانی : تووتنەكانی هەموو ناحیــەكانی قەزای مەركەزیو ناحیـــەیسروچكی لیدا فحص ئەكرێـت وەرئەگیری ، « تەنها بازیـــاننەبی » ٠

٢ ـ مەركـــەزی قەڵادزی : تووتنەكانی قەزای پشدەری لی فحص ئەكریتو وەرئەگیری ٠

٣ ـ مەركەزی رانیە : تووتنەكانی قەزای رانیەی لی فحص ئەكریتو وەرئەگـــیری ـ وەرزیرەكانی قەزای رانیە بۆیـــان هەیە تووتنەكانیان ببەنە مـــەركـــەزی كۆیەش جگە لـــە مەركەزی رانیە ٠

٤ ـ مەركـــەزی هەلەبجە :تووتنەكانی قەزای هەلەبجـــەی لی فحص ئەكریتو وەرئەگیری ٠

٥ ـ مەركـــەزی پینجوین :تووتنەكانی قەزای پینجـــوینی لی فحص ئەكریتو وەرئەگیری ٠

٦ ـ مەركەزی چـــوارتا :تووتنەكانی ناحیەی ســیوەیلو مەركەزی چوار تای لێ فحص ئەكریتو وەرئەگیری ٠

٧ ـ مەركـــەزی ماوەت تووتنەكانی ناحیـــــەی ماوەتی لێ فحص ئەكریتو وەرئەگیری ٠

٨ ـ مەركەزی شـــەقلاوە :تووتنەكانی قەزای شـــەقلاوەی لی فحص ئەكریتو وەرئەگیری ٠

٩ ـ مەركەزی دیانا ،توتنەكانی قەزای رەواندز زیبـــارو چومانی لی فحص ئەكرێتو وەرئەگیری ٠

١٠ ـ مەركەزی كویە : تووتنەكانی قەزای كویەی لی فحص ئەكریتو وەرئەگیری ٠

١١ ـ مەركەزی دهـــوك :تووتنەكانی قەزای دهـــوكو زاخوو ئامیـــــدیو شـــیخانوئاكرێی لێ فحـــص ئەكریت وەرئەگیری ٠

١٢ ـ مەركەزی چەمچەماڵ :توتنەكانی ناحیـــەی مەركەزی چەمچەمالو ئاغجە لەر وبازیانی لێفحص ئەكرێتو وەرئەگیرێ٠

دوەم :ـ پێویستە ئە ســـەرهەمو توتنەوانیك كە مراجەعەتی دەوائرە مختەصەكان ئە ناوچـــەكانیان بــــكەن بۆ وەرگرتنی ئیجازەی چاندنی توتن بەپێی پەیرەوی تایبەتی ئیجـــازەی چاندن ٠

بەرێوەبەری گشتیو
سەرۆكی ئەنجومەنی
بەرێوەبەرایەتی ئینحساری
توتــن
عبد الكریم توفیق

٣ـ٣

بۆ ئاگاداری ژمارە (١١)ی سالی ١٩٧٠

لە ئیدارەی ئینحصاری توتنەوە

بە پێی ئەحكامی فەقــەرەیچوار لە مادەی نۆزدەهەم لــە قانونی ئینحصـــــاری توتــنوگۆڕینەكانی ژمارەی ٥٤ سالی ١٩٥٢ ، وە لە سەر ئەوەی لــە نووسراوی سەرۆكایەتی دیوانی ســـــەرۆكایەتی كۆمـــــار ـ دائرەی دارای ـ دا ژمـــارە ٢٩٥٤ لــــە ١٧ـ٣ـ١٩٧١ داهاتوە :

یەكەم : ئەم بۆ ئاگاداریــەدوا نرخی كرینی توتنو تەنباك لە بەرهەمی سالی ١٩٧١ بــەمجۆرە دیاری ئەكەین :

أ ـ توتنی چاككــراو (توتنی خام)	نرخی یەك كیلو بەفلس
دەرەجەی ممتاز ـ ١	٤٠٠ چوارسەد فلس
دەرەجەی ممتاز ـ ٢	٣٦٠ سێسەدو شەستفلس
دەرەجەی یەك ـ ١	٣٣٠ سێسەدو سێ فلس
دەرەجەی یەك ـ ٢	٣١٠ سێسەدو دە فلس
دەرەجەی دوو ـ ١	٢٦٠ دووسەد شەست فلس
دەرەجەی دوو ـ ٢	٢٤٠ دووسەدو چل فلس
دەرەجەی سێ ـ ١	٢٢٠ دووسەدو بیست فلس
دەرەجەی سێ ـ ٢	٢٠٠ دووسەد فلس
دەرەجەی چوار	١٠٠ سەد فلس

ب ـ تەنباك :

تەنباك دەرەجەی ممتاز (بێشیلە و خۆی)٢٧٥ دوو سەدوو حەفتاو پێنج فلس ٠

تونكە یان شاهات ـ

دەرەجەی یەكەم	٢٢٠ دووسەدو بیست فلس
دەرەجەی دووەم	١٨٠ سەدوو هەشتا فلس
دەرەجەی سێیەم	١٥٠ سەدوو پەنجا فلس

دووەم : كرێ گواستنەوە بۆماوەیەك لە پێنج كیـــلو مەتر زیاتوێ لـــە بەینی كێلگەكەوەبۆ شوێنی وەرگرتنی بـــــەم جورەئەبێ :

١ ـ (١٠) دە فلس بۆ هەرسەد كیلوگرام توتن بەرامبــەر یەك ـكیلومەتر بۆ ئەو رێگایەیبەهوی چارەوێوە ئەگوێزرێتەوە

٢ ـ (٥) فلس بۆ ســەدكیلوگرام توتن بەرامبەر یــەك كیلومەتر بۆ ئەو رێگـــــایەیئۆتۆمۆبیلی تیا بەكار ئەهێنــری

٣ ـ (٥) فلس بۆ ســەدكیلوگرام تەنباك بەرامبـــــەر كیلومەتریك بۆ رێگـــــایگواستنەوەی تەنبـــاك بەهۆی چارەوی یان ئۆتۆمۆبیللەوەبێ٠

بەڕێوەبەری گشتیو
سەرەكی ئەنجومەنی ئیـــدارە
عبدالكریم توفیق

٣ـ١

institut kurde de paris

لاپەڕەیەکی سەربەست

بەسەرپەرشتی نوری حەیران

لەم گۆشەیەوە

وشەکانت قەڵەوو ترسنۆکن ، دنیا لەودیو چاوە ئێشاوەکانی خۆیەوە بەدی ئەکات ، وشەکانت سووتاون بویە لە هیچ جێگایەکی دڵدا گیرناوەستێ ..

من وێڵی دوای ئەو وشانەم، کە دەروونێکی ترسنۆك بشواتەوەو ماناى ترساندنی تیادا نەهێڵێت .. من ئەو وشانە ئەپەرستم کە چاویان شۆڕشی لێ ئەبارێتو لە ناخی تاریکی بێزاری یەوە پرشنگی هیواو ڕووناکی بەدی ئەکەن .. ئاوارەی ئەو ووشانە کەلەدڵی ئەو شۆڕش گێرەوە هەڵبقولێت کە باوەڕی بەمرۆڤو توانای مرۆڤو کۆڵنەدانو زاڵ بوونی مرۆڤ هەبێت .. هەر ئەو وشانەن لە بەهاری سەرکەوتنی مرۆڤایەتیدا ئەبنە ئاوازێکی زیندو وە بە هەموولادا دەنگ ئەدەنەوە ..

منیش وشەی وام ئەوێت وەك چیاکانی کوردستان بەرزو بەتینو پاڵەوانو کۆڵنەدەر بێت .. وشەیەك بێتخۆراکی ورگی کاروانی برسی بێت لەرێگەی خەباتی سەختەدا .. وشەیەك ئەپەرستم وەك پۆلا ڕەق بێت ، هەموو ئاگری دنیا نەرمی نەکاتەوە ..

کە وشەیەکی وات پێ بەخشیم ئامادەم لە پێدەشتو قەدپاڵی چیاکانی خاکی کوردستانی پیرۆزدا منیش ژیانمت پێ ببەخشم ..

نوری حەیران

چەند ووشەیەك

ماوەیەك لەمەوبەر لەشاری بەغدا ، بۆ یەکەم جار لەمێژووی هەڵبژاردنی شاژنی جوانیدا .. واریکەوت کە کچە کوردێك بەیەکەمی جوانی ئەمساڵی بەغدا هەڵببژێردرێت .. ئەوەی شایەنی باسە ئەوەیە کە پەیامنێریکی گوڤاری «الف باء» بۆ ووتو وێژ کردن چۆتە لای ئەم شاژنە جوانە ، بەونیازەی کە لە هەستوو نەستی بگات وەبزانێت چ ڕادەیەك تێگەیشتنو زانیاری هەیە ..

ئاشکرایە پەیام نێرەکە فووتۆگرافی هەرچیەکی بەرچاوو کەوتوە تۆماری کردووەو پیشکەشی خوینەرانی کردووە . پێشەکی نووسینەکەی بەوە کردۆتەوە کەچۆن ماڵی خووشکی شاژنی دۆزیوەتەوە بەچشێرەیەك پێشوازی لێ کراوە .. دوای ئەوە هاتۆتە سەر ئەوەی کەچۆن لەکاتی خۆیا ووتوو وێژی لەگەڵ شاژنیکی جوانیی ئەلەمانیدا کردوەو ڕوونی کردۆتەوە کە ئەوئافرەتە تا ئیستاش زۆر جیگای سەرسوورمانێتی چ لەبابەت تێگەیشتنو زانیاریەوە وچ لەقسەخۆشیو جوانیدا وە بۆ یادگار ونموونە هەندیك لەقسەکانی ئەو ئافرەتە جوانەی بڵاو کردۆتەوە !!

ئەم کارەش زۆر تر ئەوە ئەگەیەنێت کە خووشکە ناسك وخیزانەکەی زۆر بێ توانابوون لەعاستی پرسیارەکانی پەیام نێرەکەدا وە زۆری پرسیارەکان لە بابەتی بێقاڵبوو سادە وەڵام داوەتەوە واهەمووی هەر (نازانموو .. شنو یەعنیو .. شیخ مەحشیو ...) زۆر « مصطلحات »ی تر کە لە هیچ قامووسێکا هاووتایان نادۆزرێتەوە ... ئەوەندە ئەڵێین « کە جوانی مرۆڤ تەنها قاووغەکەی نیە .. چونکە ئەگەر وابێت بووکە شووشەیەکیش جوانە .. » ؟؟

« ئازاد »

ئۆتۆمبیلکی سەیر

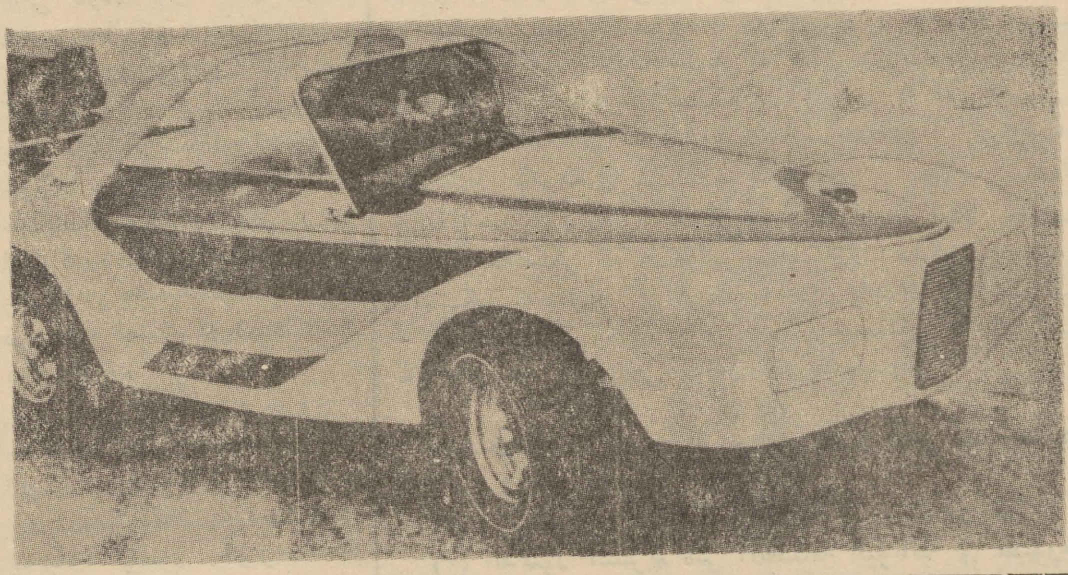

بەم ئۆتۆمبیلە دەووترێت لێکستەر ، ئەوەی تایبەتی یە لەم ئۆتۆمبیلەدا ئەوەیە کە لە سەر زەویی بکاردێتەوە بۆ ناو ئاویش دەست ئەدات .. مەکینەکەی کێش ٥٠ ئەسپی هەیە ، لە چۆراچێوەیەکی تەختەیندا خراوەتە پشتەکەیەوە وە لە ماوەیەکی کەمدا لە وێنەی ئۆتۆمبیلێکی ئاسای یەوە دەگۆرێت بو بەلەمێکی ئاویی . هەر وەها لە بەلەمیشەوە بۆ ئۆتۆمبیل .

ئەندرێ جید

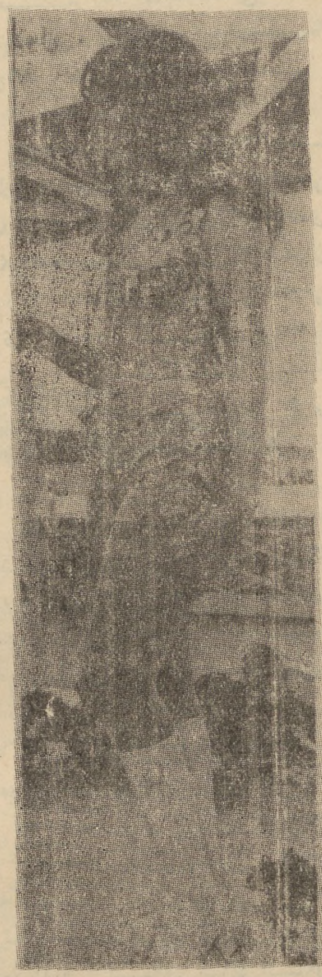

لە هۆڵی مانساری کتێبخانەی نشتمانی پاریس ئاهەنگێك ساز ئەکرێت بەبۆنەی تێپەر بوونی سەد ساڵ بەسەر لە دایك بوونی نووسەری فەرەنسای بەناوبانگ ئەندرێ جید (١٨٦٩) ز .

ئەم پێشنگایەش کە لەهۆڵی ناوبراو نیشان ئەدرێت نزیکەی ٧٠٠ پارچە دەست نووسو بلاوکراوەو نامە کە نووسەری مەزن نوسیونیەوە یاخود لە نووسەرانی کەوە بوی هاتوون لەگەڵ تابلوو وێنەو پەیکەری هاوڕیانیو شتی شەخسی . ئەمانەش کەسایەتی جید وکرداری نیشان ئەدەن جیدی (دوژمنی رەوشت) و(دەرگای تەسك)و (تیزێ) کە گرنگترین بەرهەمەکانیەتی . وە ئیستگەی فەرەنساش بەشداری ئەم ئاهەنگە ئەکات .

پانتۆڵی کورت بۆ ئاهەنگ

ماوەیەك لەمەو بەر یەکی لە دەزگا داهێنەرەکانی جلو بەرگ لە بەریتانیا جۆرە پانتولێکی کورتی داهێناوە کە بۆ ئاهەنگی شەوانە دەست بدات ، ئەوەی ئەم پانتۆڵە لە پانتۆڵە کورتەکانی تر جیا ئەکاتەوە ، ئەو چەند زنجیرەیە کە بەم لاو بەولای ئەم جۆرە بەرگەدا هاتۆتە خوارێ ، لەگەڵ ئەمانەشدا جۆرە پێلاوێکی بریقەدار لە پێ ئەکرێت کە لەشێوەی جزمەدایە .

خەندەیەکی ناسك

حاکم - سەیرێکی تاوان بارەکە ئەکاتو تۆزی لێ ی ورد ئەبێتەوە ، لەپڕ بەسەریا ئەنەڕێنی : هەتیو کەی عار ئەنێت ؟ شەرم ناکەیت ؟ بەرۆژی نیوەڕۆ .. بەرۆژی نیوەڕۆ چۆن دزی ئەکەیت ؟

دز - قوربان . تۆ سەرت لێ شێواندووم ! نازانم چی بکەم !.. جاری پێشوو ، ئەڵێیت .. هەتیوو پیاو چۆن بە شەوی نیوە شەو دزی ئەکات ، ئیستاش ئەڵێیت .. چۆن بە رۆژی نیوەڕۆ دزی ئەکەیت .. هەر وەختەی ئیشەکەمی تیادا ئەکەم تۆ ناقایلیت .. دەباشە پێم بلی کەی ئیش بکەم تاسەر پێچیت نەکەم ؟.

لە نەرمین قادرەوە
کۆلیجی ئاداب

میحوەرێکی ١٠٠٠٠ رۆژ

کۆمیتەی نیشتمانی پشکنینی ئاسمانی ئەستێرەیەکی دەستکردی بەناوی (دیامان ٢) وە وە دروست کردوە کە بریارە لەئەم ساڵدا هەڵدرێت بۆئاسمان، ئەمە یەکەم ئەستێرەی فەرەنسایی ئەبێت کە بە فرێدانێکی غازی بهاوێژیتەدەرەوە .. بەلام میحوەری ئەو ئەستێرەیە هەمیشە رووەو رۆژ ئەبێت .. کاری ئەو ئەستێرەیە دیاری کردنی هایدرۆجینی ئەوتۆمی دەوری زەوی ئەبێت ئەویش بەگوێرەی بریقەدانەوەی تیشکی رۆژو چوار چێوەکەی .

فوندا و جەنگی فیتنام

جین فوندا کە بەیەکێك لە دۆژمنەکانی جەنگی فیتنام ناسراوە بو رۆژنامەچی یەکان دواوە وتویە :-

من ئامادەم دیرەویکی فراوان ساز بکەم بو بەربەرەکانی کردنی جەنگی ڤیتنام لە روما و پاریسو چەند پایتەختیکی تری ئەورووپا ..

فوندا لە وتارێکدا زۆر پەلاماری بردوەتە سەر سیاسەتی چەواشەی ئەمەریکا کە ئالوزاندویەتی یە هیندی چینی . رۆژنامەنوسەکان لە بارەی چالاکی سینەمایی یەوە پرسیاریان ای کردوە لە وەلاما وتویە :- چالاکی هونەری بەردەوامە لە هاوشانی چالاکی سیاسی یەوە .

مەتەڵی هەفتە

مەتەڵی ئەم هەفتەیەمان ناوێکە نیشانەی لە خۆ بوردنو کۆڵنەدانو ئازایەتی یە ، ناوێکە لە هەشت پیت پێك هاتووە .. پیتی :

٣ + ٨ + ٦ = دوژمنی شارستانیو مرۆڤایەتی یە .
٧ + ٥ + ٣ = پێچەوانەی ژاکاوو سیس بوونە .
٤ + ٢ + ٣ = زیندە-وەرێکی بێ کەڵکی زیان بەخشە
٧ + ٢ + ١ + ٨ = خواردنێکی زۆر خۆشو بەلەزەتە .
٣ + ٥ + ٤ + ٤ + ٨ = ناوی رۆژێکە لە هەفتەدا .

خەڵاتی : وەرامدانەوەی ئەم مەتەڵە بۆیەکەم ، ئەلبومێك پولی پۆستەی جیهانی ، پاداشتی دووەم ، پاندانێکی تیکڕ .. پاداشتەکان بە دەستدا ڕەوانەی ئەو کەسانە ئەکرێت کە لە دەرەوەی بەغدان .

لە ئاسۆی ئەرخەواندا

سەبەست

سەیرێکی رۆژژمێرم کرد..
٢٠ نیسان ١٩٤٩، کۆبۆنەوەی یەکەم ئەنجومەنی ئاشتی لە پاریس .
● ئەم ئەنجومەنانەی ئاشتی هەر کۆبۆنەوە ئەکەنو هیچی تر ، ناوی زلو دێ ی وێران !!

⦿ ⦿ ⦿

٢٢ نیسان ١٨٧٠ ، لەدایك بوونی ف ا. لینین .
● باوەرەکانی لینین کە ملیونەها ئینسانی رزگار کردوە لە چەوساندنەوەی چینایەتیو ئازاردانی نەتەوایەتیو بووە بە مشخەڵی رێگای خەباتی ملیونەهای تر .. ئا ئەم باوەرە پیرۆزانەش لە دەستکاریو شێواندنو تێکدان رزگاریان نەبووە ، وە لەگەڵێ شوێن بەناوی لینینو باوەرەکانی جەماوەری کلۆلی زەحمەتکێش هەڵ ئەخەلەتێنرێ !!؟

⦿ ⦿ ⦿

دیسان ٢٢ نیسان ١٨٩٨ ، یەکەم رۆژنامەی کوردی لە قاهیرە دەرچوو بەناوی(کوردستان) . .
● کەچی هێشتا خەباتی پیرۆزی نەتەوەی کورد لەپێناوی مافی چارەنووس .. لەسەرەتایەتی !!

٢٣ نیسان ١٩١٦ و ١٩٦٢ یەکەمیان کوچی دوایی نووسەری بلیمەتی ئنگلیز ووليەم شەکسپیرو دووەمیان هی خوالێ خۆش بوو نجم‌الدین مەلا .
● رێکەوتێکی سەیر !

⦿ ⦿ ⦿

٢٤ نیسان ١٩٥٦ ، رووژی لاوانی جیهان .
● ئەبوایە ئەم ساڵ لاوانی دیموکراتی کوردستان بەم بۆنەیەوە ، لاوانی جەندەهاوولاتی دوستی بانگ کردایەو زیاتر گەلی کوردو بزوتنەوەی شورشگێری کوردی ، بەگەلانی نباسانایە .
ئاخو کەی سوود لە هەموو موناسەبەتێك وەرئەگرین !!

فەرەنساو مەسەلەی خوێندن

فەرەنسا لە هەموو ولاتەکانی تری دنیا دیموکراتی ترە لە مەسەلەی بلاو کردنەوەی خوێندەواریدا .. لەوێ خوێندن بە خۆرایە ، شێوەیەکی ئاینی نەگرتووە ، وە هەتاکو تەمەنی شانزە ساڵی پێویستە هەمووکەس خەریکی خوێندن بێت .. پەروەردە کردنێکی بەوشێوەیە دیموکراتیانە ئەوە ئەخاتە ئەستۆ کە لەپێش هەموو شتێکەوە بایەخ بدرێت بە قوتابیە منداڵەکان ... ئەو منداڵانەی تەمەنیان لە نێوان سێ ساڵو شەش ساڵدایە ئەوەیان فێر ئەکەن کە چۆن شت دەربرن .. لێرەوە گرنگی ئەوە دەرئەکەوێت کە پشت بەمامۆستای بەتوانا ببەسترێت وە ژمارەی قوتابێکانیش لە پۆلەکاندا کەم بکرێتەوە ..

وە دیموکراتی یەت لە پەروەردەکردندا ئەوەش ئەگەیەنێت ، کە بایەخێکی زیاتر بدرێت بەو قوتابخانانەی پیشەسازین .. کاتێ ئەو منداڵەی تەمەنی ئەگاتە ١١ ساڵ ئەبێت رێگای دوارۆژی وانیشان درابێت کە لەگەڵ توانایدا بگونجێت ...

وە ئەوی سەرنج رائەکێشێت ئەوەیە .. زۆر لە قوتابیکان لە تەمەنی ١٦ ساڵیدا کە واز لە قوتابخانە ئەهێنن هیچ توانایەکی تایبەتیان نی یە .. ئەوەش وای لێکردوون کە ئەندامێکی ئامادە نەبن لە ژیانی ئیشکردنا ..

هەروەها دیموکراتی یەت ئەوە ئەگەیەنێت کە پیاوی سبەینێو هاونیشتمانێکی دوا رۆژ دروست بکرێت ، بە سەرەتای قوتابخانە .. وە لە ماوەیەکی کەمیشدا ئەو جیاوازی یە نامێنێت لە نێوان خەڵکی شارو دیهات نشینەکاندا ئەویش بەهۆی کردنەوەی قوتابخانەی ناوەندی یەوە لە هەموو ناوچەکانی وڵاتدا .. ئالەم زرووفە تازەی فێر بوونەوە کۆمەڵێکی نۆی پێك دێت .

بەڵام ئایا فەرەنسیکان بەمە قایلن ؟ زوربەیان رایان وایە کەقوتابخانەکان بەچاکی دەوری خۆی ئەبینێت .. وە زوربەی فەرەنێسکان لەو باوەرەدان کە ئەبێت قوتابخانە لە پێش هەموو شتێکەوە قوتابیکان فێری جۆرێك لە پیشەسازی بکات .. چونکە بە باوەڕی ئەوان تەنیا کەسێکی سنعەت کار توانای ئەوەی هەیە کە بەچاکی بەسەر ژیاندا سەرکەوێت ، وە ئەشیانەوێت رژێمێکی بەردەوام دروست کەن بۆ خوێندن .

Pil Grove

چیرۆکێکی منداڵان

دانایی

هاروونە رەشید لەگەڵ وەزیرو پیاوە ماقوڵانی وڵاتەکەیدا کۆ بووبۆوەو لە کاروو باری وڵات ئەدوان .. لەوکاتەدا یەکێ لە کورە بچکۆلەکانی بەگریان خۆی کردبە دیواندا .. خەلیفەی باوکی لێی پرسی کورم بۆ ئەگریت ؟ ئەویش بەدەم هەنیسکەوە پێی ووت کە کوڕی سەر لەشکر جنێوی بەدایکی داوە .. هاروونە رەشید کەمی بێدەنگ بوو ، لەپاش تۆزێ سەیریکی مەجلیسەکەی کردوو لێی پرسین کە چۆن سزای ئەو کوڕە بدرێت؟ یەکی لە وزیران وتی ئەبێ بکوژرێت .. یەکێکی تریان وتی نا ، ئەبێ زمانی ببردرێت، لەدوای ئەم یەکێکی تر لە دانیشتوانی ناو مەجلیسەکە وتی : حەق وایە کە دەست بەسەر سەروەتو سامانی باوکیدا بگیرێتو لە کاریش دوور بخرێتەوە .. لەم بابەتەهەر یەکە لەو کوڕەدا جۆرە سزایەکی بۆ کورو باوکی دانا بەلام لەپاشاندا هاروون رووی کردە کورەکەیو پێی وت .. خۆیاندا نین ! ئەوجا رووی ئەم سزایانە هیچیان لەجێگەی رەشید بە نەرمیەکەوە وتی .. کورم ئەگەر ئەتوانیت لێی ببورە ، خۆ ئەگەر ئەوەشت لەدەست نایە ئەوا جنێوەکەی پێ بدەرەوە .. چونکە ئەگەر سزا لەمە زیاتر بێت ئەوە ئەوسا ئێمە گوناه بار ئەبین و ئەوان ئەبن بەخاوەن حەق .. چونکە مەرج بو کەسانی عاقڵو دانا ئەوەیە لەکاتی توڕە بووندا کاری ئەوتۆ بکەن کە خراپی لێ نەوەشێتەوە ..

« لە فارسیەوە وەرگێڕاوە »

گێلاس علی
کولیجی ئاداب

کچە قوتابیەکانی تۆکیۆ لە ریزی چەتەگەریدا!

دەزگای پۆلیسی تۆکیۆ بلاوی کردوەتەوە کە (٢٧٧) ئافرەت گیراون لە چوارچێوەی « ١٥١١ » چەتەدا .. بەرێوەبەری پۆلیسی لەم رووەوە بلاوی کردۆتەوە کە رێکخراوە چەتەلی یەکان هەموو ئەندامەکانیان ئافرەتن .. وە ژمارەی (٣٥) ئەندامیان لە کچە قوتابی یەکانی قوتابخانە ئامادەیی یەکانن وە زۆریان تەمەنیان لە نزیکەی (١٧) ساڵی دایە وە وتویە ئەم چەتەگەریەی کچان بە جوولانەوەی گەرجوگول لە ناوبانگە وە پۆلیسەکانی تۆکیۆ گریان بەدەست ئەم چەتە [illegible] گەرەی بەتیە خواردوە وە لە ناکاو لەدەس پۆلیسەکان هەڵدێن

قسەی بەجێ

● هێز نی یە لەم دنیایەدا وازم لە خەبات پێ بهێنێت لە پێناوی رزگاریو سەربەستی گەلەکەمدا ، چونکە خۆم بەئازاد نازانم .

ئەنجیلا دێفس

● خۆشەویستی وەك هونەروایە ، پێویستە مرۆڤ هەر لە منداڵی یەوە فێری بێت .

فەرەنزی

● من مرۆڤی خۆپەرستم خۆش ئەوێت !.. چونکە لەبەر خۆی نایەوێت ئازاری خەڵکی بدات .

حەمیدی

● دڵی هەندێ ئافرەت وەکو دەریا وایە ، ئەوەی ئەمرۆ لەسەری ئەنووسرێت ، سبەینێ ئەسڕێتەوە .

صبریە عارف کۆلیجی ئاداب

هاوکاری

التضامن

ژماره ـ ١٦ ـ | ساڵی دووەم | ڕۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتییە دەزگای گشتی چاپەمەنیو بڵاوکردنەوە دەری ئەکات | نرخی ٢٠ فلسە | ١ی ئایار ١٩٧١

سەرۆك بەکر سەرپەرشتی ئاهەنگێکی کۆمەڵەی ڕوشنبیرانی کورد ئەکات

ئێوارەی چوار شەممەی ڕابوردو بە سەرپەرشتی سەرۆك کۆمار کاك احمد حسن البکر کۆمەڵی ڕوشنبیری کوردی ئاهەنگێکی لە هوڵی خلد گێڕا.

وە مامۆستا صالح یوسفی وەزیری دەوڵەتو ئەندامی مکتبی سیاسی پارتی دیموکراتی کوردستان لەجیاتی سەرۆك کۆمار ئامادەبو ...

وەمامۆستا یوسفی ووتارێکی دا تیاباسی گرنگی دانی سەرەکی کرد بە کۆمەڵی ناوبراو وە ووتی پارچە یەك زەوی بەخشیوە تا بارەگای کۆمەڵی لە سەر بکرێتەوە .

وە بەناوی ئەندامەکانی کۆمەڵەوە زۆر سوپاسی سەرەکی کرد بۆهان دانی کاروباری کۆمەڵ .

هەروەها ووتی : مەبەستی کۆمەڵ زیندو کردنەوەی کە لەپووری نەتەوایەتی گەلەکەمانەو پیارۆیشتووەهەتا توانای هەادوو کوردی . وەباسی ئەو ڕۆژگارە ناخۆشانەی کرد گەلی کوردی پیارۆ شت هەتا توانای هەردوو پارتی دۆست بەعسی عەرەبی سوشیالستو پارتیودیموکراتی کوردستان توانی دوایی بەوبارە بێنێ .

بژی یادی یەکی ئایاری پیرۆز

زادە

ئەی کرێکاران وگەلانی زۆرلێکراوی جیهان یەك گرن

پەیامی هاوکاری

مەزنترین چین وپیرۆزترین جەژن

● لە یەکی ئایاری ـ ١٨٨٦دا ، هەزارەها کرێکاری کارگەکانی شاری شیکاغو لەویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا ، ڕژانە سەر شەقامەکانو مانیان گرت ، لەپێناو چاككردنی باری ژیانی تاڵو پڕ لەئێشو ئازارو نا هەمواریانو وەدیهێنانی مافی چینایەتی زەوت کراویان .

● بەڵام سەرمایەدارە چڵێسو خوێن مژە دڕندەکانو دامو دەزگای ڕژێمی بورژوازی کۆنەپەرستو بۆگەن ، بەگوللە باران پێشوازی خواستو داواکاریەکانی کرێکارانیان کرد ، کە لە ئەنجامدا چەندین کرێکار بوونە شەهیدی ڕێگای ڕزگار بوونو سەرکەوتنی چینی کرێکاران .

هەروەها بەکرێ گیراوەکانی ڕژێمی سەرمایەداری پیلانێکی گلاویان سازکرد بە نیازی لێدانی جوولانەوە شۆڕشگێڕانەکەی کرێکارانو تۆڵەسەندنەوە، بەرامبەر هەڵوێستی مەردانەی کرێکارانی شیکاغو ،وە لە ئەنجامدا چوار ڕۆڵەی دلێری چینی کرێکاران بەپەتا کران .

● لەپاش سێ ساڵو بۆ یەکەم جار کرێکارانی ئەڵمانیا ، نەمسا ، هەنگاریا ، فرنسا ، ئیطالیا ، بەلچیکاو سوید ، یەکی ئایاریان کرد بە جەژنێکی خەباتی چینایەتیو هاوکاری ئەنتەرناسیۆنالیزم .

● لەوساوە تا ئەمڕۆ کرێکارانی جیهان یادی یەکی ئایار ئەکەنەوەو پەرە بەخەباتی چینایەتی قارەمانانەی خۆیان ئەدەن ، لەپێناوی وەرگرتنی مافە سروشتیو ڕەواکانی خۆیانو ڕزگارکردنی تەواوی ئادەمیزاد لە بەندو کۆتی دیلێتیو ئازاردانی نەتەوایەتیو چەوساندنەوەی چینایەتی . وە لە ئەنجامی ئەو خەباتە بێووچانو درێژخایەنانەو بە یارمەتیدانو هاوکاری کردنی چینە نیشتمانیەکانی ترو بە سەرکردایەتی پارتە کومۆنیستە ڕاستەقینەکانو لەژێر دروشمی (ئەی کرێکارانی جیهان یەك گرن) بە سەدەها دەسکەوتی چینایەتیو نیشتمانی مەزنیان وەدی هێناوە ، کە لە سەروی هەموویانەوە ئوردووگای وولاتە سوشیالیستەکانە .

● وەلە ئەنجامی ئەم خەباتە سەختو درێژخایەنەو تاقی کردنەوەی شۆڕشی ئادەمیزاد لە پێناو سەربەستیدا، وەدڕندەیی ئیمپریالیستە چڵێسەکان کەوەکو سەگی هار بەربوونەتە گیانی میللەتان ، کرێکاران دروشمی (ئەی کرێکارانو ئەی گەلانی زۆر لێکراوی جیهان یەك گرن) یان بەرزکردەوەو لەژێر ئەم دروشمە، کە تاقی کردنەوەی شۆڕشی هاوچەرخ دروستی سەلماند، کرێکاران شان بەشانی چینە نیشتمانیەکانی تر بەوپەری لە خۆبوردنەوە سەدەها قوربانیان پێشکەش کردووەو پێشکەشی ئەکەن ، لەپێناوی وەدی هێنانی ئاواتو ئامانجی ڕەوای گەلانو کرێکاران .

● تاقی کردنەوەی مێژوویی و ڕووداوەکانی ژیان ، سەلماندی کەوا چینی کرێکاران ، تاکە چینی پێشڕەوی خەباتی میللەتەو بنیات نەری ڕژێمی ئیشتراکییە ، کە تاکە ڕژێمە مرۆڤ بەتەواوی ڕزگار ئەکا لەچەوساندنەوەو ئازاردانو دیلێتی .

هەروەها ئایدیولوژیەنی چینی کرێکاران تاکە ئایدیولوژیەتە کە ڕێگا خوش ئەکاتەوە بۆرزگار بوونی تەواوی ئادەمیزادو بەرەوپێشەوە هەنگاونانی .

بۆیە چینی کرێکاران بەمەزن ترین چین ئەژمێرێو بێگومان جەژنیشی بە پیرۆزترین جەژن لە لاپەرەی مێژو تومار ئەکرێ .

● کرێکارانی کوردستانیش بەشێکن لە چینی کرێکارانی جیهان ، بەهیچ جورێك خواستو ئاواتیان ، ڕێبازی تێکوشانو ڕێگای سەرکەوتنی ئیجگاریان ،جیا ناکرێتەوە لەو خەباتە ، فراوانو پیرۆزەی کرێکاران لەسەرانسەری جیهاندا .

● کرێکارانی کوردیش خاوەن مێژوییێکی خەباتی چینایەتی خوێناوین ، کە نەك هەرمایەی شانازیو سەربەرزی گەلی کوردی تێکوشەرمانە ،بەڵکو ، گەلی کورمان دلنیایە کە تەنها ئەو خەباتەو ئەو ڕەهبەرەزامنی سەرکەوتنی ئیجگارەکی بۆی ئەکات .

● (هاوکاری) بەبۆنەی جەژنی یەکی ئایاری پیروزەوە گەرمترین پیرۆزبایی پێشکەش بە کرێکارانی وولات ، بە کوردو عەرەبو کەمە نەتەوایەتیە براکان ، ئەکاتو ئاواتە خوازە ، کرێکارانی عێراق سەرکەوتن لە دووای سەرکەوتن وەدی بهێنن .

جەژنی کرێکارانی جیهان

ئەم بەیانیە لەشاری بەغدا خۆپیشان دانێکی گەورە بەبۆنەی جەژنی کرێکارانی جیهانەوە ڕێك ئەخرێ .

ئەم خۆپیشاندانە لەسەعات هەشتی بەیانیەوە لە پانای ئەمینەوە دەست پێ ئەکات وە بەشەقامی رشیدا ئەڕواتو هەتا ئەگاتە پانای ـ تحریر ـ .. لەوێ هەر بەم بۆنە پیرۆزەوە میهرەجانێکی ووتاردان ڕێك ئەخرێ

ئەوەی شایانی باسە هەمووڕێکخراوە میللیەکان :کرێکاران جوتیاران ، ئافرەتانو ڕێكخراوە پیشەیەکان بەشداری ئەم مەسیرە گەورەیە ئەکەنو لە ڕێگای ئیستگەو تلفزیونەوە تەواوی مەسیرەکە بڵاو ئەکرێتەوە .. بێجگە لەوەی بەرژەوەندی سینماو شانۆ راسپێردراوە بەتۆمار کردنی تەواوی مەسیرەکە .

وە زۆر وەفدی کرێکارانیوولاتانی دۆست بانگ کراون بۆ بەشدار بون لەو ئاهەنگانەی بەبۆنەی ڕۆژی کرێکارانی جیهانەوە ئەگێڕین ، وە یەکیتی گشت نەقابەکانی کرێکاران بەرنامەیەکی ڕێكو پێکی داناوە بۆ ڕێز گرتنی وەفدەکانو سەر لە لێپرسراوەکانی وولات ئەدەنو بەشوێنە مێژویەکانا ئەگەڕێن ..

لەو وەفدانەی لە وولاتانی دۆستەوە هاتون وەفدی: یەکیتی سوڤیەت ، ئیتالیا ، هەنگاریا کۆماری عەرەبی یەکگرتو ، سودان ، بلگاریا ، لوبنان ، نایجریا ، فەرەنسا ، مغرب ، فەلەستین . هەروەها وەفدی یەکیتی دوەلی کرێکارانی عەرەب . بێجگە لەوەی کە وەفدەکانی کرێکارانی عیراقیش چون بۆ : یەکیتی سوڤیەتو پولنداو بلگاریاو کۆماری عەرەبی یەکگرتوو سوریاو جەزائرو هەنگاریا بۆ بەشدابون لە ئاهەنگەکانی ١ی ئایارا لەو وولاتانە .

ئەوەی شایەنی باسە لەپانای ـ تحریر ـ و شوێنەکانی تری پایتەخت ماوەی هەفتەیەك ئەبێ خۆئامادەکردن دەستی پێکردوە بۆ پێشوازی ئەم ڕۆژە پیرۆزە .

سەربازەکانی ئەمریکا ئەچنە پاڵ شۆڕشگێڕەکانی ڤیێتنام

هەفتەی ڕابوردو بڵاوکرایەوە کە ژمارەیەکی زۆر لە سەربازەکانی ئەمریکا لە ریزەکانی سوپای ئەمریکا هەڵاتونو چونەتە پاڵ شۆڕشگێڕەکانی ڤیێتنام ..

وە ـ دونگ دینا ثاو ـ قسەکەری ڕەسمی شۆڕشی ڤیێتنام ووتویە : فەرمانێکی لە سەر کردایەتی گشتی شۆڕشی ڤیێتنام پێ گەشتوە کە پاراستنی ئەو سەربازە ئەمریکایانە لە ریزەکانی شۆڕشدا زامن ئەکات .

ئەمەو رادیوی بەرەی ڕزگاری ڤێنامی خوارو بڵاوی کردەوە کە فەرمان دەرچوە بەهێرش نەبردنە سەر ئەو سەربازیانەی بەربەستی جەنگ ئەکەنو داوا ئەکەن بگەڕێنە وە بۆ وولاتەکەیان .

باری نالەبارو شڵەقاوی تورکیا !!

دەسەڵات داریەتی ترکیا شەوی سێ شەممەی ڕابوردوو بۆ ماوەیچوار سەعاتقەدەغەکردنی هاتو چۆی بەسەر شاری « ئەنقەرە »دا فەرز کرد وەفەرمانێکی دەر کرد بەو پێیەرێك خراوەکانی قوتابییە هەڵچوەکان بەتاوان بار دائەنێ .

وە قەدەغەکردنی هاتو چۆ لە ئەنقرە لە سەعات یەکەوە بۆ پێنیجی بەیانی بەردەوام ئەبێ .

ئەمەو بڵاو کرایەوە لەگەڵ ئەو هەموو کاروبارە توندەی لە ١١ هەرێمی ترکیادا کراوە بەڵام لیك دانێکی بەهێز لەبەینی قوتابیانو پولیسدا ڕووی داوە چوار کەس بریندار بوە .

وە سەرکردە عەسکریەکان لەو ١١ هەرێمەی ترکیا کە حوکمی عورفیان بەسەردا فەرز کراوە بەیانیان دەرکردوە بە قەدەغە کردنی هەڵگرتنی چەكو قەدەغە کردنی کۆبونەوەی گشتی لە شارەکانی ترکیا ، هەتا حاکمی عەسکری ئەزمیر هەموو کۆبونەوەیەکی قەدەغە کردوە تەنیا بۆ شایو تەعزیە نەبێ .

ئەوەی شایانی باسە ئەو ئەحکامە عورفیانەی بەسەر ئەنقرەو ئەستنبولو چەند شارێکیترا فەرز کراوە لەلایەن (اسماعیل ئارار) وەزیری عدلەوە بڵاو کرایەوە.. ئەمەش دوای ئەوکاروبارە توندو تیژەی لەلایەن قوتابیانەوە دەستی پێکردوەو دەستیان کردوە بە خەلك شاردنەوەو چون بەگژ پولیسا .

ئەممەو دوا ڕوداوی ئاڵۆزاوی لەتورکیا چوار تەقینەوەی بەهێز بوە لە ئەنقرە . پولیس بڵاوی کردەوە کە سیان لەم تەقینەوانە لە قوتابخانە ئامادەیەکان بوە و چوارەمیان لە نزیك میوان خانەیەکی گەورە بوە لە پایتەختی تورکیا .

هەروەها پولیس بڵاوی کردەوە کە لە ئەنجامی ئەم تەقینەوانەدا کەس بەر نەکەوتوە بەڵام پیاوێك گیراوە .

هەروەها دەسەڵات داریەتی عسکری فەرمانی داوە بە داخستنی دوو ڕۆژنامەی چەپڕەو بۆ ماوەی دە ڕۆژ چونکە گوایە لە ئەحکامی عورفی لایانداوە ، ڕۆژنامەکان یەکەمیان « کۆماری » سەربەخۆیە ودووەمیان ڕۆژنامەی « ئەقشام » ئورگانی یەکیتی کرێکارانی ترکیا .

ڕویتر ـ ئا.د.ع

کورتە هەواڵ

● زیانەکانی هیزەکانی ئیمپریالیزمی ئەمەریکا لەڤیێتنامی خواروودا لە ماوەی هەفتەی ڕابوردوا بەم جۆرە بوە : کوشتنی ٤٦ سەربازی ئەمریکاو بریندار بونی ٤٩٤ی تر ، بەڵام زیانی هیزەکانی حکومەتی بەکری گیراوی سایگون ٣٠٩٠ کوژراو ٨٠٠ برینداربوە .

● ڕۆژنامەی ـ المجاهدی ـ جەزائر بەتوندی ڕەخنەی گرتوو. لەوەی ـ هوفویت بواتییە ـ سەرۆك کۆماری ڕوخی عاج دەستی کردوە بە گفتو گوکردن لەگەڵ حکومەتی ڕەگەز پەرستی خواروی ئەفریقا ڕۆژنامەکە ووتویە ـ بواتییە ـ ئەیەوێ پەیوەندی دبلوماسی لەگەڵ ئەو کەسانەدا بەهێز ببەستێ . وە ڕۆژنامەکە هەڕەشەی کردوەو ووتویە : ئەو پێشەوایانەی پەیوەندیان لەگەڵ ئەوکەسانەدا بەهێز ئەکەن کە وەك بەندە مامەلە لەگەڵ براکانیانا ئەکەن . دوای زۆریان ئەکەوێتە سەرو ئەفریقا حوکمی توندیان بەسەردا ئەدات

● ئوثانت سکرتێری گشتی نەتەوە یەکگرتوەکان کونگرەیەکی ڕۆژنامە نووسی لە جنیف بەستوەو تیایا ئاشکرای کردوە کە چاوەڕێی گۆڕانی فراوان ئەکات پەیوەند ئەبێ بە کاروباری ولیم ڕۆجیرز وەزیری دەرەوەی ئەمریکاوە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست . ئەم گۆڕانە تا ناوەڕاستی ئایار دەر ئەکەوێ.

وە ناوبراو باسی پەیوەندیەکانی ئیستەی کرد بۆ کردنەوەی نوکەندی سویسو ووتی : دوای ئەوەی لە سروشتی پەیوەندیەکانی بەینی واشنطن. لە لایەكو میسرو ئیسرائیل لەلایەکی کەوە ئاگادار کراوە بوی دەرکەوتوە ڕۆجیرز مەبەستی یارمەتی دانی ناوبژیکاری نەتەوە یەکگرتوەکانە بۆ جێگیرکردنی ئاشتی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست .

● بڕیار درا بۆیەکەم جار لە کۆماری عەرەبی لیبیا بە بۆنەی یەکی ئایارەوە ڕۆژی کرێکارانی جیهان ئاهەنگ بگیرێ ئەوەی شایانی باسە لە لیبیا هیچ یەکیتیەك یان ڕێكخراوێکی کرێکاران نیە .

هێرشی فیداکارە عەرەبەکان بۆسەر هێزەکانی ئیسرائیل

قسە کەرێکی سەربازی سەهیونی دانی بەوەدا ناوە کە فیداکارە عەرەبەکان لەشاری ـ رام الله ـ بۆمبایەکی دەستیان گرتۆتە ئۆتۆمۆبێلێکی سەربازی .

لە ئەنجامی ئەم روو داوەدا دوژمن قەدەغەی هاتو چوی کردوە و دەستی کردوە بە پشکنینێکی فراوان . بێجگە لەوە بۆمبایەکی تر لە شەقامی ـ عمر مختار ـ لە غزە تەقیوەتەوە .

بەیانێك کە لە سەر کردایەتی فیداکارەکانەوە بڵاو کراوەتەوە ئەڵێ ئەم دوو تەقینەوەیە بۆتە هۆی کوشتنو بریندار کردنی چەند سەربازێکی دوژمن .

لە لایەکی کەوە بڵاو کرایەوە فیداکارە عەرەبەکان هێرشیان بردۆتە سەر ئۆتۆمۆبیلێکی سەربازی دوژمن لە ڕێی « شجاعە » و سەربازگەی «جبالیە». وە چەند سەربازێکی دوژمنیان کوشتوە .

ئاژانسەکان ـ ئا.د.ع

کومیتەی ناوندی بزوتنەوەی بەرگری نایەوێ ڕژێمی ئوردن دەسەڵاتی بەسەر شۆڕشی فەلەستیندا هەبێت

کۆمیتەی ناوندی بزوتنەوەی بەرگری فەلەستین ووتویە : بەردەوام ئەبێ لە جەنگین بەڕووی هەموو ئەوانەدا ئەیانەوێ خۆیان بکەن بە دەسەڵاتدار بەسەر شۆڕشی فەلەستیندا . وەزیاتر ووتویە ئێمە نامانەوێ هەڕەشە بکەین بەڵام ناشیەڵین لەسەر حسابی خنکاندنی شورشی فەلەستین مساوەمە بکرێ .

لیژنەکە لەو بەیانە بنوسگەی ڕاگەیاندنی ـ فتح ـ بڵاوی کردوتەوە ئەڵێ :

دەسەڵات داریەتی ئوردن نەیتوانی پەیمانی قاهرە جێبەجێ بکات کەچی ئێستە پەنای بردۆتە بەر هەوڵدان بزوتنەوەی بەرگری لە کاتێکدا بۆ خراپ کردنی ناوی وا خوی دەرئەخات کە گوایە ئەو بەدڵسوزی ئەیەوێ شورش بێیننتەوە سەر ڕێی ڕاست .

دەست درێژیەکی نوێی ئەمریکا بۆ سەر ڤیێتنامی دیمکراتی

فرۆکە بۆمبا هاوێژەکانی ئەمریکا دەست درێژیەکی نوێیان کردۆتە سەر خاکی ڤیتنامی دیمکراتی .. سەرکردایەتی سەربازی لەسایگون بڵاوی کردەوە کە سی (٣٠) فرۆکەی تیژڕەوی ئەمریکا لە جۆری ـ ب ٥٢ ـ پێنج شەممەی ڕابوردوو بنکە تۆپەکانی هیزەکانی ڤیتنامی دیمکراتیان لە نزیکی سنووری بەینی ڤیێتنامو لاووسدا

وە سەرکردایەتی هیزەکانی ئیمپریالزمی ئەمریکا ووتویە: سەدان تەن بۆمبا کێشراوە بە سەر بنکەکانی ڤیتنامی دیمکراتیدا لە هەرێمەکانی : ثاوثین ،، کوانگتری ، هەتا نزیکی ڕێ ڕەوی ـ هوشی منە ـ شی گرتۆتەوە .

سەرنج دانی جێبەجێ کردنی چارەسەری کشتوکاڵ لە کوردستان

دوکتور ساماڵ مجید ئەندامی لیژنەی ئەنجومەنی بەرزی کشتوکاڵ ، لەم هەفتەیەدا گەشتی ئەکات بە شارەکانی کوردستاندا بۆ سەرنج دانی جێبەجێ کردنی یاسای چارەسەرکردنی کشتوکاڵو سەرنجدانی کاروباری ئەنجومەنەکانی کشتوکاڵی ناوخۆ بەمەبەستی سەیرکردنی پرۆژەکانی نەخشەی گەشەپێدان لە رووی کشتوکاڵەوە .

ڕۆجەرزو هیوم گەیشتنە ئەنقەرە

پێرێ ولیم ڕۆجێرز وەزیری دەرەوەی ئەمریکا وە ئەلیك دوگلاس هیوم وەزیری دەرەوەی بەریتانیا گەیشتنە ئەنقرە .

ئەم سەردانەی هەردوو وەزیری دەرەوەی ئەمریکاو بەریتانیا بۆ بەشداربونە لە کۆنگرەی ساڵانەی پەیمانی سەنتۆ کە تورکیاو ئیرانو بەریتانیاو پاکستانو ئەمریکای تیایە .

ڕویتر ئا.د.ع

لیژنەی ئاشتی لە کوردستان

هەفتەی ڕابوردو لیژنەی ئاشتی گەشتێکی کەیکرد بۆ کوردستان ، وە کاك مرتضی حدیثی ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو وەزیری ئیشوکاری کۆمەڵایەتیو سەرەکی لیژنەی ئاشتی وە ئەندامانی لیژنەکە کاك سعدون غیدان ئەندامی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو وەزیری ناوخۆوە کاك نوری شاویس وەزیرکارو باری نیشتە جێ کردنو کاك عزیزشریف وەزیری عدلو خالد عبدالحلیم پارێزگاری نەینەوا سەریاندا لەگوندەکانی ئاکرێ .

لەم سەردانەدا لێپرسراوی پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالستو لێپرسراوی لقی یەکی پارتی دیموکراتی کوردستان بەشدار بوبون ئەوەی شایەنی باسە گەشتی لیژنەی ناوبراو بۆ سەرنجدانی جێبەجێ کردنی بەیانی ١١ی ئاذارە .

ئەمەو هەر ئیوارەی ئەو ڕۆژە (پنج شەممەی) ڕابوردوو لیژنەکە گەرایەوە بۆ بەغا .

تاوانێکی کەی ئیمپریالیزمی ئەمریکا لە ناو بردنی ٣٠ ئافرەتو منداڵ لە ڤیتنام

ئەفسەرێکی ئەمریکای کە لە ڤیتنام گەڕاوەتەوە لە بەردەم لیژنەی تایبەتی سەر بە ئەنجومەنی پیرانی ئەمریکا ووتویە ئەو کەتیبەی ئەو کاری تیا کردوە تاوانیکی دڕندانەی نامرۆڤایەتی کردوە کە ٣٠ ئافرەتو منداڵی ڤیتنامی تیاچوە .

ئا.د.ع

ڤیدل کاسترۆ سەر لە شیلی ئەدات

بەرەسمی لەسانتیاگۆ پایتەختی شیلی بڵاو کرایەوە کەدوکتۆر ڤیدل کاسترۆ سەر لە شیلی ئەدات .

وە بەیانەکەی وەزارەتی دەرەوە لەم بارەیەوە ئەڵی :دوکتۆر کاسترۆ لەگەڵسەرەکی شیلی سلفادۆر ئەلیندی لەو ئاهەنگانەدا بەشدار ئەبێ بەبۆنەی جەژنی کرێکارانی جیهانەوە ئەگیرێن .

ئا.ب ـ ئا.د.ع

Institut kurde de Paris

ژمارە – ١٦ –
١ی ئایار ١٩٧١

یەکی ئایار جەژنی کرێکارانی جیهان

نووسینی
پ

هەموو ساڵێك کرێکارانی جیهان ، بەبۆنەی یەکی ئایارەوە ئاهەنگ ئەگێڕنو خوپیشاندانی فراوان سازئەکەنو تەوژمو تین ئەدەن بەخەباتی عادیلانەی خۆیان لە پێناوی ڕامالینی شەوەزەنگی ئازاردانی نەتەوایەتی چەوساندنەوەی چینایەتیو دامەزراندنی جیهانێکی نوێ ٠

یەکی ئایار ڕۆژێکی پیرۆزە لە مێژوی خەباتی قارەمانانەی چینی کرێکارانی جیهان ، لەو ڕۆژەدا کرێکارانی وولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا ، سەرمایەدارە چلێسەکانیان ناچارکرد کرنوش بەرنو دان بەمافێکی ڕەوای کرێکاران بنێن مافی ئەوەی ڕۆژی ئیشکردن لە هەشت سەعات زیاتر نەبێ ٠

ئەم سەرکەوتنە ئەنجامێکی حەتمی یەکگرتنی ریزەکانی کرێکاران بوو ، وە تاقی کردنەوەیێکی شورشگیرانەی تربوو ، ئەوەی سەلماند کە چینی کرێکاران تەنها لەرێگای بەکارهێنانی هێزەوە ئەتوانێ مافەکانی وەدی بهێنێ ، وە هەر بانگێك بۆ چارەسەرکردنێکی ئاشتیخوازانەی گیروگرفتەکانی نێوان سەرمایەدارو کرێکاران بدرێت ، بانگێکی هەلخەلتێنەرەو ئەیەوێ هێزو توانای کرێکاران سڕبکاتو درێژەبدات بەژیانی چەوسینەرە درندەکان ٠

لە ساڵی ١٨٨٤ دا یەکێتی خاوەن پیشەکان (الحرفيين)و نیقاباتی کرێکارانی شیکاغو لە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا ، بریاریاندا هەندێ خۆپیشاندان ڕێکخەنو چەند چالاکێك بنوێنن بۆ ئەوەی ڕۆژی ئیش‌کردن بکرێ بە هەشت سەعات ، وە ڕۆژی یەکی ئایاری ١٨٨٦ یان ترخان‌کرد بو نواندنی ئەو چالاکیانە ٠

ڕێکخراوی (کۆمەڵەی کرێکارانی جیهانیش ٠

International Working Men's Association

کە بە ناوی ئەنترناسیونالی ڕەش

Blackness International

ناسرابوو ، ئەم بریارەی پەسندکرد ٠

ئەوە بوو لە ١ ئایاری ١٨٨٦ ئەم خەباتە بەسەرکەوتووانە دەستپێ‌کراو هیچ ڕەفتارێکی ناپەسند لەلایەن کرێکارانەوە ڕووی‌نەدا ، کە سەرمایەدارە چلێسەکان بتوانن بیکەن بە بیانوو بۆ لێدانی کرێکاران ٠

بەلام لە ڕۆژی ٣ ئایاری ١٨٨٦ وە لە کاتێکا سەرۆکی شورشگێری کرێکاران (ئۆگست سبایز) ووتارێکی ئەخوێند بۆ هەندێ کرێکاران دەربارەی مافەڕەواکانیانو گرنگی یەکگرتنیان ، کومەڵی پولیس دەورەی کۆبووەکانیان داو داوایان لە کرێکاران کرد کە بلاوەی پێ‌بکەن ، هێشتا ئەمانە قسەکەیان لەناو دەما بوو ، یەکێکی نەناسراو نارنجۆکێکی فرێدا ناو پولیسەکان ، کە بومباکە تەقییەوە ، پولیسەکان دەست ڕێژییان لێ‌کردنو چوار کرێکاریان کوشتو زیاتر لە سەد کرێکاری تریان برینداركرد هەروەها حەوت پولیسیش کوژرا ٠

دام‌ودەزگا بۆگەنەکانی پولیس ، ئەنترناسیونالیان بەتاوانبار لەقەلەم‌داو هەشت سەرکردەی نیقابیان گرتو دران بە دادگا ٠

سەروکی دادگاکە (ئەلبرت کاری) بوو کە دامەزرێنەری کۆمپانیەکانی پۆلای ئەمریکی بوو ، دادگاکە بریاری‌دا بە لەسێ‌دارەدانی چوارکەس وە لە ١١ تشرینی دووەمی ١٨٨٧ بریارەکە جێ‌بەجێ کراو (ئوگست سبایزو جورج کیلو ئودولف فیشەرو ئەلبرت بارسنتر) لەسێ دارەدران ٠

پاش ئەوەی دوانزە ساڵ تێپەری بەسەر ئەم کارەساتە، پولیسێك ،لەوانەی بەشداریان کردبوو لە دەستڕێژی کردنەکە ، دانی‌نا بەوەی ڕووداوەی‌کە لەلایەن پولیسو موخابەراتی ئەمریکی ڕێکخرابوو، وە ئەو کەسەی بومباکەی فرێدابوو ، یەکێ بو لە نوکەرەکانی موخابەرات ٠

دەنگی نارەزایی‌و تورەیی کرێکارانی ئەمریکاو سەرانسەری جیهان ، دادگای سەرمایەدارە ئەمریکیەکانی ناچارکرد دووبارە موحاکەمەکە بکاتەوەو لەئەنجامی هەشت کەسەکە تەبریەکرانو ئەو چوار قارەمانەی کە لەسێ‌دارەدرابوون بە (شەهید) دانران ٠

ئیتر نیقاباتی ئەمریکی‌وفرنسی بریاریان‌دا ڕۆژی یەکی ئایار بە جەژنی خۆیان بزانن هەروەها (ئەنترناسیونال)یش هەمان بریاری‌دا ٠

لەوساوە ٠٠ کرێکاران گەلێ دەسکەوتی گرنگیان وەدی‌هێناوەو کاروانە سەرکەوتووەکەیان هەمیشە بەرەوپێش ئەرواتو چەوسینەرو سەرمایەدارەکان ڕوژ لەدوای ڕوژ نزیکتر ئەبن لە گورەکەیان ٠

یادی سەد ساڵەی کومونی پاریس

پاشماوەی : ژمارەی پێشوو   پەکین : شینخوا :

« بەردەوامی شۆڕش لەسای‌سیبەری دیکتاتۆری پرۆلیتاریا» هەر لە بەرەبەیانی کۆمونی پاریسەوەو تاقی کردنەوە مێژووییەکانی‌و شۆڕشی ئوکتۆبەر ، سەلماندیان کە وەدەست هێنانی دەسەلاتی‌سیاسی لەلایەن پرۆلیتاریاوەدوا ئامانجی شۆڕشی‌سوسیالیزم نیە بەڵکو سەرەتایەتی ٠

بۆ چەسپاندنی بنچینەی‌دیکتاتوری پرۆلیتاریاو ڕێگانەدانی گەڕانەوەی سەرمایەداری پێویستە شۆڕشی سوسیالیزم بگەیەنرێتە دوا ئامانج ٠ بزوتنەوەی شۆڕشگیری پرۆلیتاریا لە جیهاندا بەرێگایەکی سەختو پڕ مەترسی‌و پڕ لە کۆسپو هەلدێرگەدا ڕۆیشتوەو ئەم پرسیارە لە ئاقاریدا خۆی ئەسەپێنێ :

ئایا بیرو باوەڕەکانی کومونی پاریس تاکو ئیستا هەرگونجاو دروستن‌و دیکتاتوری پرۆلیتاریا گرنگی هەر ماوە یان نا ؟

تۆپەکانی شۆڕشی روشنبیری پرۆلیتاریای چینی میللی بە کارەماییانە ڕژێمە شرەی برژوازیەکانی تێك شکاند کە لیو چاو چی لەڕی لادەرو باوەر پێ‌کراوی دوژمن‌و خاینی چینی کارگەران ڕابەری ئەکردو خەیال‌و ئاواتە چلێسەکانی دوژمنی زیندە بە چاڵ کردن لە گێڕانەوە سەرمایەداری‌دا بۆ چینی میللی ٠

ماو تسی تۆنگ داناییانە تاقی کردنەوە مێژووییەکانی دیکتاتوری پرۆلیتاریای هەلسەنگاندو لەلایەنی سلبی‌و ئیجابیەوە پوختەی کردو بە دەست پاکی پارێزگاری تیوری مارکسیزمی ـلینینیزمی کردوەو پەرەی پێ‌داوە سەبارەت بە شۆڕشی پرۆلیتاریاو دیکتاتوری پرۆلیتاریاو گرنگترین تیوری‌دا بە دەستەوەدەربارەی بەردەوامی شۆڕش لە ژێر سایەی سێبەری دیکتاتوری پرۆلیتاریاو لە ڕوی نظری‌و پرەکتیکەوەو چارەسەری گرنگترین مەسەلەی سەردەمی ئیستامانی کردوە مەسەلەی پتەو کردنی دیکتاتوری پرۆلیتاریاو نەهێلانی گەڕانەوەی سەرمایەداری ئەمەش بەشدار- یەکی گرنگە لە تیوری - مارکسیزمی لینینزم‌داو دەرگای سەرکەوتنی بەردەوامی شۆڕشی پرۆلیتاریای تاوەکو دوا ئامانج خستە سەرپشت ، لە ڕەوتی شۆڕشی روشنبیری پرۆلیتاریای چینی مەزن‌دا بیرو رای ماوتسی تۆنگ‌ی شۆڕشگێر بە تەواوی لەچالاکی‌و پرکتیکی شۆڕش‌دا چوتە ناو دڵی ملیونەهای جەماوەری گەل بە ڕادەیەك کە هێزێکی مەزن‌و پارسەنگێکی کاریگەرە بۆ چەسپاندنی دیکتاتوری پرۆلیتاریا ٠

کۆمەڵی سوسیالیزم قۆناغێکی مێژوویی درێژخایەنە! بە درێژایی ئەو قۆناغە مێژووییەش چین‌و ناکۆکی ناوچینەکان‌و زورانی چینایەتی هەر ئەمێنی‌و مەسەلەی دەسەلاتی سیاسیش مەڵبەندو محوەری خەبات کردن ئەبێت ٠ چینە لابراوو ڕوخێنراوو دەسەلات لێ ستێنراوەکانیش لە جم‌و جۆڵ‌و تەقەلای ناپاکانەدا هەر بەردەوام ئەبن چونکە ئەم چین‌و تاقمانە کەشۆڕش لای بردوون هەرماون وە بۆ گێڕانەوەی ڕژێمی سەرمایەداری بە هەموو جۆرێ هەول ئەدەن بۆ وە دەست هێنانی‌لایەنگیرانیان لەڕیزەکانی حزبی کومونیستدا ٠

بۆ چەسپاندنی پایەی دیکتاتوری پرۆلیتاریاو نەهێشتنی گەڕانەوەی سەرمایەداری پێویستە پرۆلیتاریا جگە لە هەڵسان بە شۆڕشی سوسیالیزم هەمان شۆڕش واتە سوسیالیزمی بەرپا بکات لە کۆڕی سیاسی‌و ئابوری‌و ئایدیولۆژی و ڕەوشنبیری‌و دیکتاتۆری بەکار بهێنێ بەرامبەر برژوازی‌و ئایدلوژیەکەوە لە هەموو کۆڕێکی سەرخانی‌دا (بناء الفوقی)وە ئامادەکردنی ئەندامانی حزب‌و کادرەکانی‌و جەماوەری ڕەش‌و ڕووت بۆ وەرگرتنی‌مارکسیزمی - لینینزم توانایان بۆجیاکردنەوەی ڕێگای ڕاست لە ڕێگای نادروستو مەتریالیزم لە ئایدیالیزم‌و سەرەك ماو ئەڵێ :-

سەرکەوتنی تەواوی دەوڵەتی سوسیالیزم تەنها پێویستی بەتەقەلای پرۆلیتاریاوجەماوەری گەل نیە بەڵکو پێویستی بەسەر کەوتنی شۆڕشی جیهان‌و لە ناوبردنی ڕژێم‌و سیستەمی چەوساندنەوە وە ودەست بەسەرا گرتنی ئادەمیزاد بە هەموو جورێکیەوە لە سەر ڕروی زەوی هەیەتاوەکو ئادەمیزاد بەتێکرایی رزگار ئەبێت ٠

بزوتنەوەی شۆڕشگیری پرۆلیتاریا سیماو سروشتێکی ئومەمی وە بۆ سەرکەوتنی شۆڕشی پرۆلیتاریاو دیکتاتۆری پرۆلیتاریا پێویستەئەم دروشمە مەزنە بکرێت بە سەر مەشق :

(کرێکارانی جیهان یەك گرن) و (ئەی کرێکارانی گێتی‌و هەمونەتەوەچەوساوەکان یەك گرن) ٠

پرۆلیتاریای وڵاتانی سەرمایەدار پێویستە لایەنگیری میللەتانی ژێر دەستەی ئیمپریالیزم بکات لە خەباتی رزگاریخوازانەدا وپێویستە میللەتانی وولاتانی ژێردەستەو نیمچە ژێردەستە لایەنگیری‌و پشتیوانی پرۆلیتاریای وولاتانی سەرمایەدار بکەن لە خەبات‌داو ئەبێ ئەومیللەتانەی لەشۆڕش‌دا سەرکەوتوون یارمەتی ئەو گەلانە بدەن لە خەباتدان لە پیناو رزگاری‌دا ئەمانەن مەبادئی ئومەمیەی پرۆلیتاریا ٠

شۆڕشی چین بە شێکە لە شۆڕشی جیهان ٠ بەمەسەلەی شۆڕشی گەلانەوە بەستراوە ٠ مەسەلەی شۆڕشی گەلی چین بەستراوە بەمەسەلەکانی‌شۆڕشی گەلانی جیهانەوە ٠ وە ئێمەش خەباتی گەلانی وولاتانی سەرانسەری جیهان بەخەبات‌و پاڵپشتی خۆمان دائەنێین ٠ پیویستە لە گەلانی گێتی‌یەوە فێر بین‌و لایەنگیری خەبات‌و تێکۆشانیان بکەین‌و پەرە بەگیانی ئومەمیەی پرۆلیتاریا بدەین‌و زیاتر هاریکاری لەگەڵ تەقەلاو چالاکی‌پارت‌و ڕێکخراوە مارکسیزمە - لینینزمەکان بکەین بەرەو دوا ڕۆژێکی بە ختەوەر تر بۆ ئادەمیزاد ٠

مارکس بەر لە سەد ساڵ وتویەتی :- چارەنوسی کومونی پاریس‌هەر چۆنێك بێت شابالی زێرینی بە سەر تەواوی‌جیهان‌دا ئەکێشێ

ئەم پێشبینیەی مارکسی مەزن بوە بە حەقیقەتێك لەگەڵ ڕەوتی رۆژ گاردا ٠٠٠٠ سەرنج دانێك لە رابردوو روانینێك بەرەو ئاسۆی ئایندە زیاتر بڕوامان پتەوتر ئەکات کە ئیمپریالیزم‌و کۆنە پەرستان ڕۆژ بە ڕۆژ لە ڕۆخی گۆڕ نزیك ئەبنەوەو سەرکەوتنی دوایشی بۆ ڕەش‌و روت‌و چەوساوانە ٠

ئیمرۆش ئاوازی (سرودی ئومەمی) سەرانسەری جیهانی پڕ کردوە کە لەکاتی کومونە یوژین‌پۆتیێر شاعیری کومونی پاریس دایناوە :-

« با خۆمان لە کۆتی رابردوو رزگار بکەین ٠٠٠٠ ئەبینە خاوەنی هەموو شتێ ٠٠٠٠ باخۆمان کۆ کەینەوە بەیانی ئنترناسیۆناڵ دێتە کایەوە ٠٠»

با بلەرزێ دام‌و دەزگا شرەی ئیمپریالیزم‌وو ریفیژیو- نیزم‌و کۆنە پەرستان لەبەر دەم گەردەلولی بێ ئامانی شۆڕشی گەلانی جیهان ٠

کرێکاران لەکۆت‌و پێوەند بەولاوە هیچیان لەکیس ناچێ‌و هەموو جیهان وەدەست دێنن ٠

دەستەی نوسەرانی :-
ڕۆژنامەی گەلی ڕۆژانە ٠
ڕۆژنامەی سوپای رزگاری ٠
گۆڤاری بەیداخی سور ٠

سەرکەوتن بۆ خەباتی کرێکاران

ئەمرو لە سەرانسەری عیراق کرێکارانی کوردو عەرەب‌و کەمە نەتەوایەتیەکانی برا ، بەشداری کرێکارانی جیهان ئەکەن لە یادکردنەوەی یەکی ئایاری پیرۆزو بەم بۆنەیەوە چەندەها ئاهەنگ‌و خۆپیشاندان سازئەکەن‌و زیاتر یەکێتی‌و برایەتی‌و دوستایەتی لەنێوان ڕیزەکانیان پتەوئەکەن ٠

کرێکارانی عیراق کە مێژووی خەباتی رزگاری خوازی گەلانی عیراق شانازی بەو لاپەرانە ئەکات کە بە خوینی کرێکاران نووسراوەتەوە ، هەمیشە دووا نەکەوتون لە ئاهەنگ گیران‌و جالاکی نواندن بەو بۆونەیەوە، تەنانەت ، لەژێر زەبروزەنگی حوکمی گەندەڵی گوربەگور کراوی پاشەیەتیش ، کە ئەوسا کرێکاران مافی ئەوەیان نەبوو هەر ناوی جەژنی ئایار بێنن ٠

بەلام خەباتی بێ‌وو چان‌و درێژخایەن‌و گیانی لەخۆبوردنی کرێکاران شان‌بەشانی خەباتی چینە نیشتمانیەکانی تری وولات ، توانی چەندەها دەسکەوتی گرنگ بەدی‌بهێنن‌و وەکو هێزێکی کاریگەر کرێکاران خۆیان فەرزکردو هەموو دەسەلاتە یەك بەدووای یەکەی عیراقی ناچارکرد حیسابێکی تایبەتی بۆ ئەم هێزە نوێیە بکات ، کە ئەویەوێ نەك هەر خۆی بەڵکو ،هەموو ڕەنجدەرە- کانی عیراق رزگارکات لە چەوساندنەوەی چینایەتی‌و ئازاردانی نەتەوایەتی ٠

بێ‌گومان ئەم دەسکەوتانەی، کرێکاران تا ئێستا وەدییان هێناوە ، ئەنجامی یەکگرتن‌و خەباتی ناوکۆیی یانە ، وە تەنها ئەو یەکگرتن‌و خەباتە ناوکۆیە، دەستەبەری پاراستنی ئەو دەسکەوتانە ئەکات‌و دەستەبەری هەمیشە بەرەوپێشەوە هەنگاونانی کرێکاران ئەکات لە پێناوی بەدیهێنانی ئاوات‌و ئامانجە رەواکانیان ٠

ئیستاش کە وولاتەکەمان قوناغی رزگاری نیشتمانی ئەبڕێ مەسەلەی ئەوپەری‌سەربەستی- دان بەکرێکاران‌و دان‌نان بە هەموو مافە رەواکانیان ، گرنگی‌و بایەخێکی تایبەتی‌هەیە لەو ڕووەوە کە تەنها چینی کرێکاران ئامادەیە تاسەر شۆڕش بکاو بیپارێزێ، ئامادەیە قوربانی بدا تا رزگاری تەواوی ئابوری‌و سیاسی وولات ، هەروەها ، لەورووەوە کە هیچ تاقم‌و دەسەلاتێك بەتەنیا ناتوانێ ئەرکەکانی ئەم قوناغە جێ‌بەجێ‌بکاو هیچ‌سەرکەوتنێکی راستەقینەی گونجاو لەگەڵ بەرژەوەندی ڕەنجدەران‌و چینە نیشتمان‌پەروەرکان بەدی‌بهێنێ مەگەر لە ڕێگەی یەکگرتن نەبێ لەناو بەرەیێکی نیشتمانیدا کە بتوانێ هەموو هێزە نیشتمان پەروەرو پێشکەوتووەکانی وولات کۆبکاتەوەو لەبەر روشنایەتی بیروباوەری کرێکاران هەنگاو بنێ ٠

دەبا یادی یەکی ئایاری پیرۆز هاندەرێك بێ بۆ :

- یەکگرتنی هێزەکانی گەل‌و زیاتر پتەوکردنی یەکێتی ڕێزەکانی ٠
- لەناو بردنی هەموو ئەو کوسپ‌و تەگەرانەی ڕێگە بەکاروانی سەرکەوتووی کرێکاران ئەگرن ٠

جەنگاوەر

یادداشتە خوێناویەکان

نووسین وئامادە کردنی
(شیروان)

پاش‌شکانی موفتەزەحانەی‌لەشکری ئەمریکاو حکومەتی دەسنیژی ویتنامی خواروو لەلائوس ئەو مەسەلەیە لە مەجلیسی سەنای ئەمریکادا‌هاتوتە گوری : لەو شەرە کی قازانج دەکا ؟ دوارۆژی ئەوشەرە چی‌یە؟٠داخوا سەربازانی ئەمریکایی کە ڕۆژ بە ڕۆژ لەناوەروکی پووچی ئەو شەرە گلاوە حالی دەبن‌دەتوانن ئەمریکالە هیندوچین سەربخەن ؟٠

یادداشتە خوێناویەکانی کە‌پارتیزانەکانی ویتنامی خوارو لەناو قوورو چلپاوی جەبهەی‌شەردا دوزیویانەو بو (مادلن ریفو) ڕۆژنامەنوسی فەرانسەییان ناردوون وەلامی ئەو پرسیارانەی مەجلیسی سەنای ئەمریکا دەدەنەوە ٠

ڕۆژنامەنووسی فەرانسەیی‌چەند ساڵ لەمەوبەر چەند مانگێك لەناو پارتیزانەکانی ویتنام بوو ٠ دوای گەرانەوەی لە زنجیرە یادداشتەکانی خوی‌دا نوسیبیووی : « من لەوە دلنیام کەخەلکی ویتنام ناشکێ ٠ من بەدلنیاییەوە دەلیم ئیمپریالیزمی ئەمریکا لەو شەرە‌سەرناکەوی » ٠

ماوەیەك لەمەوپیش یەکێك‌لە پارتیزانەکانی‌ویتنامی خوارو ئەو یادداشتانەی لە جەبهەی‌شەر دوزیوەتەوە بو (مادلین ریفو)ی ناردوەو نووسیویەتی:

« ئەو یادداشتانە بخوێنەوە تا لە وەزعی سەربازانی ئەمریکایی بگەی ٠ ئەوانە نایانەوی شەربکەن ٠ ئەوانە تێ‌گەیشتوون کە بۆ پاراستنی‌قازانجی مونوپولەکانی ئەمریکا دەبنە گوشتی دەمی توپ‌و بەکووشت دەدرێن سەربازەکانی ئەمریکایی بەخەیالی‌وەدەستهینانی‌میدال‌و نیشان‌و دەرەجەو پارەو ڕاوورووت دینە ویتنام ٠ بەلام‌لە ڕۆژەکانی هەوەلەوە دەزانن کە گالتە نیە ٠ لەگەڵ میللەتیکی ئازاو گیانفیداو کولنەدەر روبەروون ٠ کە بۆ ئازادی خویان بۆ وەدەستهینانی سەربەخویی بۆ وەدەرنانی دوژمن لە نیشتمانەکەیان ڕاپەڕیون‌و گیان‌بازی دەکەن ٠ تکایە یادداشتەکانیان بۆ کەس وکاریان بنێرە ٠ خاوەنی ئەو یادداشتانە زیندوو نین ٠ بەلام بەلکوو دەفتەرچەخوێناویەکانیان‌کە ئیمە لەناو قوورو چلپاوی مەیدانی شەردا دۆزیومانەتەو کەس‌و کارەکانیان وریاکەنەوەو نەختێکیش دلیان ئاوپرژین بکەن » ٠

دوستی تو لە تای‌نینەوە

مادلین ریفو ڕۆژنامەنوسی‌فەرانسەیی پاش چاپکردنی ئەو نامەیە لاپەریکی لە یادداشتی ڕۆژانەی‌سەربازەکانی ئەمریکایی لە گوواری (ئومانیتە دیمانش) چاپی فەرانسەدا بلاوکردوتەوەو دەنووسی :

« چەند دیریك لە دەفتەرچەی‌یادداشتی سەربازیکی‌ئەمریکایی بەناوی « جیمس‌بی‌بەر » کە لە تای‌نین لە پەنا تەرمە خوێناویەکەی دا دوزراوەتەوە ٠ ئەوساڵی ١٩٦٧ چوتە ویتنام لە جەبهەکانی جیاوازدا شەڕی کردوە ٠ لەهەر شوینیك کە دەرفەتی بووە چەند دیریکی نووسیوە ٠

« ٢٢ی ئاوریلی ١٩٦٧ ـ ئەورو پارتیزانەکان پیگەی ئیمەیان پەلاماردا ٠ خوا روحمی‌کرد من نەکوژرام ٠ حەوت کەس لە هاوالەکانم لەپەنا من کوژران » ٠

ئەو نوسراوە خوێناویەش‌لەگیرفانی سەربازیکی کوژراوی ئەمریکایی دا لە دەوروبەری‌سایگون دوزراوەتەوە کە بو خیزانەکەی نووسیوە ٠

« تیلما هاوسەری خوشەویستم ٠ مەسیح ئیمە لەو شەرە بپاریزی ٠ من هیشتا زیندووم ٠ بەلام نازانی لە چ ئاگریکدا دەسووتیم ٠ ئیمە گەمارودراوین‌لەگەڵ مەرکەزی فەرماندە پیوەندمان پچراوە ٠

وەك باران گوولەمان بەسەردا دەباری ٠

کاتیکی بیر لەوە دەکەمەوە کە ئیمە خانووی ویتنامیەکان ئاگر تێ‌بەردەدەین‌ژن‌و منداليان‌دەکوژین ٠ بەلێ تیلما ژن‌و مندالان دەکوژین ٠ بەهەمووکەس رابگەیینە کە ئیمە سەربازانی ئەمریکایی لەویتنام ژن‌و مندالان دەکوژین٠ ئەو نوسراوەی من بە هەمووکەس نیشان‌بدە ٠ با هەموو کەس بزانی ئیمە لە ویتنام لەفاشیستەکان خەراپتر دەکەین٠ رەنگە من بەزیندوویی نەگەریمەوە ٠ بەلام تو ئەو نامەیە هەلبگرە ٠ با روژیك‌مندالەکانم بزانن کە باوکیان لەریگای نیشتماندا نەمردوە ٠ بەلکوو لەریگای قازانجی دژومنانی ئەمریکا لەریگای قازانجی سەرمایەدارەکانی ئەمریکادا وە هەزاران کیلومیتر دوور لە نیشتمانی خوی کوژراوە ٠

**با مندالەکانم بزانن ئیمە‌تووشی شەریکی گلاوبووین ٠ با ببنە جارچی ئاشتی ٠ با لەدژی شەرهەلایسینەر خەبات بکەین ٠ من دوور لە وولات‌دەمرم ٠ نازانم بوچی ؟٠ خوزیا بمزانییایە لەسەرچی‌شەردەکەم ٠ نازانی دوور لە ئیوە مردن چەندە دژوارە ٠ ئەگەر منت خوش‌دەوی ئەگەر حەز لەبەختەوەری مندالەکانت‌دەکەی ٠ لە دژی شەری گلاوی ویتنام خەبات‌بکە ٠ تیلما ئیمەلە ویتنام سەرناکەوین٠ هەرگیز ئەوەت لەبیر نەچیتەوە ٠
روبرت**

ئاوایە چارەنوسی سەربازی‌ئەمریکا کە هەزاران کیلومیتر دوور لە نیشتمانی خوی نازانی‌بوچی شەر دەکاو بوچی دەکووژری ٠

فەرهەنگی سیاسی

دوگماتیزم

زاراوەیەکە لە زانستو فەلسەفەو سیاسەت‌داو بەو جۆرە بیر کردنەوەیە ئەوترێ کە بەندە بە نەگۆرانی بیرێك یان مەبدەئێكی دیاری‌کراو بەپێی کاتو شوێن‌و بڕوا بونێکی کۆیرانە بەو بیرو مەبدەئە بەبێ ئەوەی بە چاوێکی رەخنە- گرتنەوە سەیری بکرێتو پشت‌گوێ خستنی ئەو رایە زانستیە کە ئەڵێ : حەقیقەت لە باروزروفی مەوزوعی‌جیا ناکرێتەوە٠

بنچینەی دوگماتیزم لە تیورەمیتافزیکی‌و ڕێبازەکلیرکیەکانەوە هاتووە کە بیرو رایان بەحەقیقەتێ دائەنێن کە هەرگیز ناگۆڕی‌و پیروزەو نابێ ڕەخنەی لێ بگیرێ ٠ بەلام ئەم جورە بیرکردنەوەیەو هەڵوێستە زیاتر بەرەو پیری‌و نەمان ئەچێ چونکە دژ بە هەموو نوێخوازی‌و پەرەسەندنێکە ٠

تیورێکی ڕەواو دروستدوور نیە ببێ بەتیورێکی مردو نا دروستو ووشك‌و برین ئەگەر بێتو ئەو تیورە وا سەیر بکرێت کە قابل بە پەرەسەندن نیەو ئەنجام‌و مەوزوعەزانستیە- کانچەند یاساو چمکێکی‌تەواون لە هەموو قۆناغو ولاتێك‌دا ئەگونجێن بەبێ ئەوەی گرنگی‌بدرێت بە سیماو بارو زروفی نیشتمان‌و پراکتیك ٠

دوگماتیزم بە پێچەوانەی دیالیکتیکەوەیە چونکە دوەمیان وا سەیری بوون‌و جیهان ئەکات‌کە لە گۆڕان‌و پەرەسەندنێکی بەردەوام دایە ٠

دوگماتیزم ئەبێتە هۆی دروست بونی هەست‌و گیانی کەم تەرخەمی‌و دورە پەرێز وەستان‌و گۆشەگیری‌و نەمانی پەیوەندی عضوی نیوان تیورو پراکتیك‌و کارێکی گەورەتاراددەی مەترسی لێ‌کردن ئەکاتە سەر پارتیە شۆڕشگێرە سوسیالیزمیەکان ٠

وەرگێڕ : ح٠ع٠

institutkurde paris

ئەدەب و ژیان

سەرنجی پیاوێکی چوار چاو لە ٠٠

دیوی ئەو دیوو ٠٠٠

بۆسۆی ئەو دیوی پۆشینی شار
کاسی کردین ٠٠
برسیەکانمان هەروەك وهار
حەیای هەزار ساڵیان بردین
لەسەر هەموو شەقامەکان
هاتو چوونی سواڵکەرەکان
لە شارێکی گورجو گوڵی
وەکو میروڵەکان ئەکات

بەڵام ئەمانە سواڵ ئەکەن
هەندێکی تر دزی ئەکەن
وەکو میروله ئازانین
بەڕەنجی شان نان پەیدا کەن

ئەو دیوو تریش

ئەو ڕۆژەی ووشەی « ئارام » فێر بوین
ئەو ڕۆژە بو ملمان شکا ٠٠
لەسەر لاپەرە زەردەکان
وێنەی مردنمان چاپ کرا ٠٠

هەر ئەو وێنە کە پیشانی
منداڵانی ساوا درا ٠٠٠
شێوەی مردنی تەواویان
لەڕووی ئەو وێنە دیاری کرد
کەچی خاوەن ئەو وێنانە
ئەم ڕاستیەیان لا تاوانە
ڕووی تەواوی وێنەکەیان بەدی نەکرد
پەتی « ئارام » جارێکی تر
ووشەی « مافی » بەرەو دەریای لە بیر چون برد

عبدالله عباس

« سەرەتایەکی کورت »

ـ روانگە ـ ناوی ئەو کۆمەڵە بەرهەمەیە کە لەم دوایی‌یەدا هەندێ نووسەری‌لاوی کورد بلاویان کردۆتەوەو تەنها ڕواڵەتی دەرەوەی گۆڤارەکە (ئەگەر بە گۆڤاری دابنێین) پیشانی ئەدا کە نووسەرەکان ڕێرەوێکی شۆڕشگێرانەیان ، هەیەو ، ئەوباوەڕەشیان لە سێ وشەی (وتەی نوێ ، بیری نوێ ، کرداری نوێ) دا دەرخستوە ٠

روانگەو هەڵویستی مرۆڤی کورد

روانگەکە پێك هاتووە لە بانگەوازێك‌و شەش هۆنراوەوە سێ چیرۆك‌و لێکۆڵینەوەیەك ٠٠ بەڵام من لێرەدا تەنها لەسەر هۆنراوەو چیرۆکەکان ئەنووسم چونکە بانگەوازەکە باوەڕی دەستەیەك نیشان ئەدا کە ڕێچکەیەکی تازەی وێژەی کوردی ئەم سەردەمەن ، وەشی کردنەوەی ئەو باوەڕانەو لەسەر نووسینیان لە وتارێکی‌وا سەرپێیدا وابزانم سوود بەخش نابێ ٠٠ هەروەها لێکۆڵینەوەکەش بەو جۆرە وا بە کورتی ئەنووسم ٠

« **نووسەری کورد چۆن بیر ئەکاتەوە ؟** »

هەموو نووسەرێك لە بەرهەمەکەیدا هەوڵ ئەدا (هۆنراوە بێ یا چیرۆك وە یاشتی‌تر) باری ئەو کۆمەڵە پیشان بدا کە تێیدا ئەژی ، ئەویش بە هەڵبژاردنی مرۆڤێکی کۆمەڵەکەی‌و دەرخستنی هەموو باوەڕێکی خۆی لەسەر شانۆی جووڵانەوەی ئەو مرۆڤە ، وە یا پیشاندانی ئەو باوەڕانەی بە شێوەیەکی راستەوخۆ ، هەربەم پێیەش نووسەرەکانی روانگە توانیویانە (وە بە شێوەیەکی سەرکەوتووانە) کە هەڵوێستی خۆیان پیشان بدەن لە بەرهەمەکانیاندا ٠ بۆ ئەوەی ئەو لایانە بە ئاشکرا تێ‌بگەین کە نووسەرانی روانگە پیشانیان داوەو هەڵویستی خۆیانیان تێدا دیاری کردوە ، پێویستە باسەکە دابەش بکەین بە سەر چەند بابەتێکا بەم جۆرە :

١ ـ ئەو نووسەرانە هەست بە خۆشەویستی‌یەکی قووڵ ئەکەن بەرامبەر گەلی کوردو خاکی کوردستان ٠٠ وە ئامادەن (وەکوو رۆشنبیرێکی شۆڕشگێڕی خاوەن باوەڕ) ژیانی خۆیان تەرخان بکەن لە پێناوی وڵاتەکەیاندا :

بۆیە من خۆم ئەدەم بە کوشت
ئەم دیمەنو نازدارانەی ناو دیمەنە
رزگار بکەم ٠٠
وردو درشت ٠٠ بە ئاوازو زەردەخەنە
دڵشادو بەختیار بکەم ٠
(سێ چاو ـ جەمال شارباژێری) ٠

هەروەها شەهید بوونی ئازاد لە چیرۆکەکەی (حسین عارف)دا ، کە ڕەنگە قوتابی‌یەك بووبێ بەڵگەیەکی تەواوە بۆ خۆ بەخت‌کردن لە پێناوی نیشتماندا ٠

بەڵام ئەم خۆشەویستی‌یە لە یەك پلەدا نیە ٠٠ بەڵکوو لە خۆشەویستی‌یەکی رووت‌و ساکارەوە ئەبێ بە هەوڵدانێك بۆ پەیدا کردنی ڕێگایەکی راست‌و رووناك بۆ رزگاری نیشتمان ، ئەمەش لە هۆنراوەکەی ئەنوەر شاکەلی دا دەرئەکەوێ :
من ئەمەوێ وشەیەکی گەش‌و پاراو

بنێمە سەر گلێنەی چاو ،
بە درێژی تەمەن پاك بێ ، ژەنگ نەیگری ٠٠

٢ ـ رۆشنبیر لە هەموو کۆمەڵێکدا زوو هەست بە بارە نارێکەکانی کۆمەڵەکەی ئەکاو بە هێزێکی بتەوەوە ، ئەو روداوە ، ئەو بارانە ، بەدواوە ئەداو هەوڵ بۆ بەدی هێنانی کۆمەڵێکی باشترو سەرکەوتووتر ئەدا بە هێزێکی پتەوەوە، ئەم هەست کردنەش دیارە پاشی کردنەوەی دیاری کراوی هوشیارانەی کۆمەڵ ئەبێ ، کە ئەمەش پێویستی‌یەکی سەر شانی هەموو باوەڕدارێکە بە تیوری مارکسیزم (لنصلح دراستنا ، ماوتسی تونغ ، الموءلفات المختارة ـ ج ٣) ، نووسەرانی روانگەش وەکوو رۆشنبیرێکی راستەقینە (سا بە هەر تیورێك باوەڕیان هەبێت) ئەم لایەنەیان بە شێوەیەکی سەرکەوتووانە دەرخستووە :

لە ژێر کەشی شارەکەما
رۆژی هەزار ، رۆژی ملوێن
سوێندو بەڵێن
لە تەنافی بەنگەخوێنی ئابڕوویەوە
هەڵ ئەواسرین
(شێرکۆ بێکەس ٠ وەرزی پێنجەم)
هەروەها :
لە لای ئێمە ٠٠ نەك تۆ ٠٠ پیاویش
لەسەر وشەیەکی باڵدار
قۆڵ بەست ئەکرێ ، ئەدرێ لە دار
ئەیانەوێ وشەکانمان ،
بێدەنگ بکەون بە روودا
وەك حەزرەتی سمایل کەوت
لەژێر رەحمەتی چەقۆدا

بەشێو بۆ خۆشەویستەکەی ئەنووسێ کەوا کۆمەڵە خراپەکەی داوای لێ ئەکاوەکوو حەزرەتی سمایل مل بۆ چەقۆی باوك ـ کە نیشانەی سنووری کۆنە ـ درێژ بکا٠٠ بەڵام ئاشکرایە ، بەشێو وەکوو یاخی‌بوویەك هیچ کاتێ بەو کارە قایل نابێ ٠٠ نەك هەر قایل نابێ بەڵکوو ئەو چەقۆیەش ئەشکێنی (ئەگەر ئەم باوەڕەیشی لە هۆنراوەکەیدا دەربخستایە سەرکەوتووتر ئەبوو) ٠

بەڵام باری نارێکی کۆمەڵ کارێکی وا ئەکاتە سەر ئەنوەر شاکەلی کە هەست بە ون‌بوون ئەکا ، بۆیە پرسیار لە شەقام‌و دیوارەکان ئەکا، (کوا ماڵەکەم) وە نیشانەی ون‌بوونی تەواوی خۆی لە (من نازانم، دەرگاکەمان چۆنە رەنگی)دا ئەدا بەدەستەوە ٠٠وە کە ئەڕوانێتە ئەو باوەڕانەی کە لە کۆمەڵەکەیدا باون بێزاری ئەیگرێ‌و ٠ بەڵکوو پێکەنینی بەو بارە نارێکە دێت :

وشەکانی ناو فەرهەنگی ئەم خەڵکانە
کەوتوون لەسەر شەقامەکان ،
چڕنووك ئەگرن لە پێی رێبوار
پیتەکانیان هەموو رۆژێ
لەگەڵ گزنگی بەیانارووو ئەگۆڕێ ٠٠

٣ ـ دیارە کە مرۆڤ هەستی بە نارێکی سنوورو یاساکانی کۆمەڵەکەی کرد ، هەوڵیش ئەدا کە گۆڕینێکی تەواوی تێدا پەیدا بکا ٠٠ ئەمەش ناوەڕۆکی هەموو شۆڕشێکە٠٠ لە بەرهەمەکانی ناو روانگەدازۆر هەڵویستی شۆڕشگێرانەمان بەرچاو ئەکەوێت ٠٠ نووسەرەکان هەموو وشەکانیان بڵێسەو گری شۆڕشگێرانەیان تێدایە ، بە باوەڕی بتەوەوە ئەچنە ناو شۆڕشەوەو خۆیان ئەکەن بە سووتەمەنی بۆ بەردەوام بوونی ئاگری شۆڕش (پاڵەوانی چیرۆکەکەی کاکەمەم) کە زۆر لای نەنگی‌یەسەر بۆ دوژمن شۆر بکا (کورە لەگەڵ تۆمانە ـ بەس تەقە بکە ـ خۆت بەدەستەوە بدە ٠٠ بەڵێنت ئەدەینێ ٠٠) بەڵام وەکوو پێشمەرگەیەکی باوەڕ پتەوو چاو نەترس بەسەریانا ئەقیژینی (نا ٠٠نا٠٠)

هەروەها (سمکۆ) ی چیرۆکەکەی ئەحمەد شاکەلی لە کۆمەڵ‌و دایك‌و باوکی یاخی‌یە ٠٠ تەنانەت دایکی بە شێتی دائەنا (کەس نایناسێ ٠٠ شێتە) ٠

نووسەرانی روانگە لەوباوەڕەدان کە شۆڕش ئەبێ هەر بەردەوام بێت‌و بڵێسەی هەرگیز نەکوژێتەوە :

ئەیلوول هات‌و ساڵ بەسەر چوو
گری کینەو ڕق بێ‌پشوو
بە ڕووی دوژمنا هەڵئەچوو
بەجۆش تر بوو ٠٠ لە ناونەچوو
لەناو نەچوو ٠٠

جەلالی میرزا کریم بەمەشەوە ناوەستی بەڵکو ئەمانخاتە بەردەم لێ‌پرسینەوەیەکی گەورەوە ٠٠ ئەویش وەدەست هێنانی ئەو خواست‌و مەرامەیەکە :

یاقوتێکی شەوچراخی
ناو گەرووی تاری نەهەنگە

ئاشکراشە بۆ هەستان بەم کارە پێویستمان بەو ئاگرەیە کە (صلاح الدین شوان) داوای ئەکات :

من ئاگری گرو کلپەدارم ئەوێ
خۆری شێت‌و هارم ئەوێ

لە کۆتاییدا ٠٠ سلاوێك بۆ نووسەرانی روانگە ٠٠ وە سلاوێك بۆ وشەی کوردیمان کە ئەم لاوە شۆڕشگێرانە هەڵ کەوتوون بۆ ئەوەی لەسەرچاویان دای بنێن‌و هەمیشە بیپارێزن ٠

کاوەی ئاسنگەر : رەخنەو لێکۆڵینەوە

پاشماوەی ژمارەی پێشو :

کمال میراودەلی

کاوە لێرەدا خەتێکی جیاکەرەوەی لە نێوان کۆن‌و نوێدا کێشا : خەتی شۆڕش٠ ئامانجێکی نوێ دیاری کرد کە سەربەستی‌و رزگار بوونە٠ وە خواکان‌و فریشتەکانی لە مەیدان فت‌کردن‌و هەموو باوەڕبوون‌و ئومیدێکی بەوان نایە ژێرپێ ٠ جا ئێستا هێزێکی جێگری ـ بەدیلی ـ خواکان‌و فریشتەکان پیویستە (کە تا ئێستا خەڵك پشتی بەوان بەستبوو وە هیوای بەوان بوو رزگاریان کا) ٠٠ مەسەلەی گرنگ ئێستا دۆزینەوەی هێزێکی نەترس‌و لەخۆ بووردوە کە بتوانی بە شۆڕش هەڵسێ‌و بێگەیەنێتە ئەنجام :

ئایا شێرکۆ توانیویەتی ئەم هێزە دەسنیشان کا ؟ بێ گومان راسترین‌و دڵسوزترین هێزێك کە بتوانی ئەرکی شۆڕش بگرێتە ئەستۆی خۆی ، ئەو هێزەیە کە گەورەترین قازانج‌و بەرژەوەندی لە شۆڕشا هەیەو ، شۆڕش لە ئەوەوەیەو بۆ ئەوەوە ، هێزی چینە هەرە چەوساوەکانی کۆمەڵە ٠٠ چینی زەحمەتکێشان ٠٠ چینی (کاوە)و « کاردا »و « مادیا »و « کاردوخ » کە شیرکۆ لە سەر زمانی کاوە بەم جۆرە باسیان ئەکا :

کاوە :

هەموو ڕۆژێ من ئاسنی
ڕەق‌و پتەو ئەشکێنمەوە
ئەیکەم بەئاو ئەیتوێنمەوە

« ڕوو ئەکاتە کارداو مادیا»:
ئێوەش جەرگی عەرد هەڵئەدڕن
تاشە بەردی ئەم کێوانە
بە شانی ڕەنج ئەگوێزنەوە
هەڵی ئەگرن ٠
« روو ئەکاتە کارون »
تۆش شەڕ لەگەڵ گورگا ئەکەی
بە شوێن مردنا ڕائەکەی
« ڕوو ئەکاتە کاردوخ »

تۆش بەرداشی ئاش ئەگێڕی
ئارەق تێکەڵ بە جۆ ئەکەی
بە ماندوێتی ژین ئەو ێری :

بەڕاستی شێرکۆ توانیویەتی بەڕاسترین‌و درووسترین شێوە دەسنیشانی هێزی شۆڕشگێڕو وەسفێکی بێگەردی واقیعی ئەو هێزە بکا ٠ جا هێزێك کە ئەوابێ ـ وەك کاوە ئەڵێ ـ چۆن ناتوانێ تەختی زۆردار سەرنگون کا ؟ لە بەر ئەوە پشت‌و قەوەتی فریشتەکان پێویست نیەو دەوری ئەوان لە شۆڕشا قەپان نایخوێنێتەوە بەڵکو ـ کاوە ئەڵێ :

خۆمان پشتین
خۆمان خاوەن بازوو مشتین
هەر خۆشمانین

چارە نووسین !٠٠ هتد

ـشیرکۆـ نیشانەی هەنگاوت هێزێکی ڕاستەقینەی هەڵبژارد بۆ شۆڕش ٠ ئەگەرچی فەضل لەمەدا دەگەڕێتەوە بۆ داستانەکەی کاوە خۆی وەکو لەناو کوردەواریدا باوە کە پاڵەوانەکەی ئاسنگەرێکە ـ کاوە ـ ٠

بەڵام ـ شیرکۆ ـ بە هەڵبژاردنی پاڵەوانەکانی کەشی لەچینی زەحمەتکێش‌و وەسف‌کردنی ژیان‌و گوزەرانیان بەزمانێکی ڕاستەقینەو بەهێز زیاتر گرنگی بەم لایەنە داوەو، گیانێکی نوێ گەرم‌و گوڕی بەبەر داستانەکەیا کردووە ٠

وە (شیرکۆ) دیسان سەرکەوتوە لە هەڵبژاردنی چەکی باوەڕو خۆر « هیوا »و هەق لەخەباتی شۆڕشگیرەکانا بۆ تێك دانی قەڵای زۆرداری‌و هاڕینی سەری ئەژدەهاکی ناپاك ـ قۆناغ ـ ٠

کاوە : چیمان پێیە ؟
بڕوای گیان‌و بیرمان ٠٠ پێیە
خۆرمان ٠٠ پێیە
هێزی شاخ‌و کێومان پێیە
هەقمان ٠٠ پێ یە

قسەکانی کاوە لە سەرەتاوە تادوایی کاریگەرن ، شۆڕشگێرین (مادیا) ئەڵێ قسەی کاوە نەخشی بەردە !

قسەی دەروونێکی ڕاستە ئەم قسانەی دەرونی ڕاستی کاوە هێندە بە تەئسیرن کە (کاردا) بە تەواوی بیروباوەڕە کۆنەکانی لە بیر دەچنەوەو تەواو بۆ شۆڕش ئامادە دەکا چونکە ئێستا ئەوە فێربوو کە هێزو توانای خۆیان هەموو شتێکەو ئەوەی ئەوان لە شۆڕشا ئەیدوڕێنن (تەنها هەر کۆت‌و پێوەندە) ٠

هاتنە ژوورەوەی ـکۆردۆ ـ کوڕی کاوە دوایی بەگفت‌و گۆی کاوەو هاوەڵەکانی دینێ ٠ کۆردۆ هەواڵیان ئەداتێ کە (خوێن) مژەکانی ئەژدەهاك) بەدوای ئەو کەسانەدا ئەگەڕێن کە نەچوون بۆ ئاهەنگ‌و زەماوەندی ئەژدەهاك ٠ وە تابلۆیەکە بە ووتارێکی ـ کاوە ـ تەواو دەبێ کە بەڵێن دەدا بە خوێن‌و خەباتی خۆی (ئاڵای سەرفرازی میللەت) لەسەر لوتکەی بەرز هەڵکا ٠

تابلۆی پێنجەم :

ئەژدەهاك لە سەر تەختەکەی دانیشتوە لە (سەلەلیکویەکا)

« سەلەلیکوی : قسەکردن لەبەر خۆوە کە مەبەست ئەوە نەبێ کەسی‌دی قسەکان ببیسێ »باسی تواناو دەسەڵاتی بێ سنووری خۆی دەکا کە تا ئەو ڕاددەیەیە هەست دەکا ژیان هەمووی هەر بۆ ئەو درووست کراوە ٠ دنیا بۆ ئەو بە هەشتە ٠ هەرچی بیەوێ بۆی ئامادەیە : هەتا ئەڵێ :

بڕوا ناکەم ٠٠ بەهەشتی
دووری ئەستێرە
بگاتە بەهەشتی ئێرە !!

بەڵام لەدوای قەیرێ بیر
بڕوانە ل ٧

گەمەی ژانی بەهارێك

جەمیل رەنجبەر

ئەی خۆشەویستم ٠٠
لە سۆزی گەرووی خنکاوت پەستم
من لەتۆ ناگەم ، بۆ لەدایك بووی
خۆزگەت بەو ساتەی لەزستان ون‌بووی
خۆشەویستەکەم ٠٠
با مۆسیقاکەت ، شمشاڵی داس بێ
بلوێری جەفا ، وێڵی پێ‌کاس بێ
هاژەی روباری دڵی گەرمم بێ ٠٠
بزۆتی چاوی کوورەی خەمم بێ
وشەی گۆرانیت ٠٠
نوێ بێ بۆ ئێستا
ئەگەر بەبێ‌ترس
قووت لە دەنگی گەرووی تر پەستا
جا گورانی‌یەکەت بێ‌هاوتا ئەبێ
گەرووی زێڕنیش بێ‌پەروا ئەبێ

⦿ ⦿ ⦿

ئەی نەوبەهاری خونچەژان‌گرتوو
منیش ئەمەوێ ٠٠ ئەمەوێ زیندوو
وشەو ئاوازی گۆرانی‌یەکی دڕ
بیت‌و شۆڕشم پێ بکات بە خوو
ئینجا بە تێکڕا خەڵکی کوردستان
چەندین بیر تەزیوبهێنمەوە جۆش
ئەرێ ئازیز گیان
لە دوێنێکەوە ٠٠
گوێم لە دەنگێکە
لە گەرووی ویستی کوردا دەر ئەچێ
پڕشنگی ئاسۆش لیخن رەنگێکە
بۆ تەواو بیستن (ترسی) تیا ئەچێ

تایمس

جەمال نوری

لێوی ٠٠ تایمس ٠٠
لەگەڵما ٠٠ کەوتە پسە پس !
چاوی ٠٠ شادی ٠٠
هەستی ڕەنجاوی پڕ کردم ٠٠
لە ووشەی ٠٠ مژدەی ٠٠ ئازادی
زانی ٠٠ غەریبێکی ٠٠ کوردم
بۆیە وەك دۆستێکی ٠٠ دڵخواز ٠٠
بۆی کردمەوە ٠٠ باوەشی ناز !
پێم ووت ٠٠ دوێنێ ٠٠
دایکی کزی ٠٠ دیجلەو ٠٠ فورات ٠٠

ئەوەی ٠٠ بە چاو ٠٠ خەڵك ئەدوێنێ
وا لەسەر گردی ٠٠ کارەسات !
سلاوی ٠٠ گەرمی ٠٠ بۆ ناردی
تا لە بەستەڵەکی ٠٠ ساردی ٠٠
دەرهێنی ٠٠ ئەم کوڕە گەنجەی
بێ ئەنجام نەکەی ٠٠ ئەو ڕەنجەی ٠٠
وەك ٠٠ فەرهاد ٠٠ لە بێستوونا ٠٠ دای !
تا بە یەك جاری ٠٠ نەوەرێ ٠٠
دڵی پڕ لە سۆزو ٠٠ هیوای ٠٠
کوێرەوەرێ ٠٠ !!

⦿ ⦿ ⦿

ووتی ٠٠ گیانە ٠٠ خەڵکی ئێرە ٠٠
دەروون خاوێن ٠٠ بە دڵی تۆن !
چاو٠٠و دڵیان ٠٠ وەك ئەستێرە
ووڕشەت بۆ ئەڕێژن ٠٠هۆن ٠٠ هۆن
تیپەکانی ٠٠٠ ووشەی ٠٠ خەفەت !
لای ئێمە ٠٠ ناکرێن ٠٠ بە ٠٠ بابەت ؟!

⦿ ⦿ ⦿

دڵی ٠٠ تایمس ٠٠
ئازیزە ٠٠ وەك ٠٠ گوڵی نێرگس
شەماڵ ٠٠ کزەی ٠٠
و رووژانە چپەی ٠٠ بزەی !
من ٠٠ لە ژیانا ٠٠ نەمدیوە ٠٠
دڵی وا پڕ ٠٠٠ لەجریوە !

⦿ ⦿ ⦿

شەپۆلی ٠٠ زەنگی کڵێسە ٠٠
شالاوی هێنا ٠٠ بۆ گیانم
وەك تینی ٠٠ گڕەی بڵێسە ٠٠
گەیشتە ٠٠ ناخی ئێسقانم
تا ئەم دیمەنە ٠٠ جارو بار
یادکەمەوە ٠٠ بۆ ٠٠ یادگار !

لەندەن ٣٠ـ٨ـ٩٦٨

⦿ ⦿ ⦿

institut kurde de paris

هاوکاری و کرێکارانی کورد

لەگەڵ کرێکارانی نەقابەی بیناو پرۆژەی بنیات ناندا

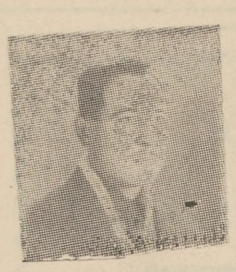

لەشکری ئەم نقابەیە زیاتر لە هەزار کەسە ، واتا ئەوانەی تەنها تا ئیستا کە «هەویە» یان وەرگرتوە ، بەڵام لەبەر بێ ئیشیو نەبوونی پرۆژەو کارگەی گەورە ، تەنها نزیکەی (٤٠٠) کەس خاوەن کارە ، ئەویش هەموو رۆژێک نا !.. بەڵکو ئەوانەی ئیشیان دەست ئەکەوێ ، نەقابە پشت گیریان دەکا ، چونکە خاوەن ئیشەکان ئەیانەوێ ، ئەو کەسانە کاریان بۆ بکا ، ئەندامی نەقابە نییە بۆ ئەوەی زیاتر لە هەشت سەعات کاربکەن .. بێ گومان ئەم سالیش ئەتوانین بلێین نەهاتە ، باران کەم بوو، خەلکی لادێیەکان زۆر روو لە شار ئەکەن .. بۆیە ئیمەش بەبۆنەی جەژنی ئایارەوە ئەم گفتو گۆیەمان کرد ، چونکە راستەوخۆ پەیوەندیان هەیە بەباری گشتی ناو شار ..

پێشەکی رووومان کردە دەستەی بەڕێوەبەر ، چەند پرسیارێکمان ئاراستەیان کرد، ئەوانیش بە هەستێکی کرێکارانە ، واتا بەسادەو ساکاری ، لەسەرخۆ وەلامیان دایەوە .

هاوکاری :ـ
جەژنی یەکی ئایار چیەو بۆچی گشت سالێك کارگەرانی جیهان یادی ئەم رۆژە ئەکەنەوە ؟

کاک زرار رەحمان سکرتێری دارایی ووتی :ـ
یادی جەژنی یەکی ئایار ،

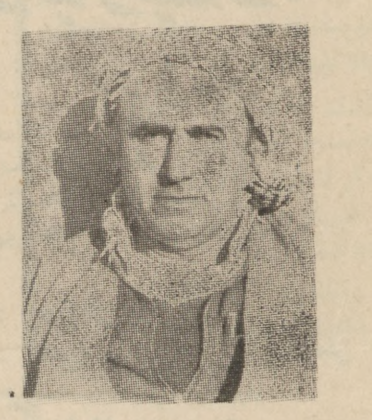

بووەتە جەژنێکی «تقلیدی»ی پیروزی چینی کارگەران،چونکە لە سالی ١٨٨٦دا ، کریکارانی شیکاغو بە مانگرتنێکی گەورە هەلسان ، بۆ ئەوەی حەقی خۆیان لە سەرمایەدارەکان وەرگرن .. چونکە وەزعی ژیانیان زۆر ناخۆش بوو، رۆژانە زۆر کەم بوو .. ژیانێکی تالیان ئەبردە سەر .. بەڵام چلکاو خورەکانی رژێمی سەرمایەداری کارە ساتێکی خوێناویان ساز کرد، لەئەنجامدا چەند سەرکردەی کرێکاران بە خنکاندن حوکم دران ..

کاک صالح شێرە ، سەروکی نقابە ، کە تێکۆشەرێکی کۆڵنەدەرە ووتێ :
ئەوەی بزانی کرێکار چیەو دەوری چۆنە لە خەباتا ، ئەوە بێ گومان ، ئەزانی یەکی ئایار چیەو بۆچیش چینی کارگەران گشت سالێك یادی ئەکەنەوە ..

هاوکاری :
باشە باری ژیانی کرێکارانی کورد چۆنە بە گشتیو هەولێر بەتایبەتی ؟

کاك قادر پیرداو سکرتێری گشتی ووتی :ـ
ئەوەی راستی بێ ، باری ژیانی کرێکارانی کورد زۆر نالەبارە ، پر ئێشو ئازارە ، خۆ باسی کرێکارانی هەولێر هەر ناکرێ؟! چونکە لەئەنجامی ئەو وەزعە ناخۆشەی بەسەر میللەتی کورد هات ، هەولێر زۆر دوواکەوت ، تووشی ئێشو ئازارو ئاوارەیی بوو .. هەروەها ئەوەی پێویستە تائێستاکە بۆی نەکراوە !

کاك صالح شێرە لێرەدا ووتی :
راستە بێ ئیشی زۆرە ، هەولێر مافی خوراوە ، بەڵام بەرێز کاك عبدالوهاب ئەتروشی تائیستا هەولێکی باشی داوە، بەڵام چ بکەین برینەکە زۆر قوولە !؟

کاك رەحمان عزیزیش ووتی :
کرێکارانی هەولێر زۆر دوواکەوتوون لە ژیانا.. شتێکی گرنگ ئەوتو لە ژیانیان رووی نەداوە ، هەر چەند پاش بەیانی ١١ی ئادار جوولانەوەی نقابی باشترە لە کوردستاندا ، بەر لەوەستانی شەر ، بەڵام چارەسەرییەکانی بێ کاری بۆ کریکاران هەمووی وەختییە ، مەسەلەکە بەندە بە کردنەوەی پروژەو کارگەی بەردەوام ..

هاوکاری :
ئەی نەقابە دەوری چیە لە ژیانی کریکاراندا ؟

کاك صالح شێرە ووتی :
بەر لە (١٧) تموز ،حکومەتەکانی پێشوو ، دژی کرێکارو نەقابە دە وەستان .. بەڵام پاشی ١٧ تموزو بەیانی ١١ی ئادار نەقابە کەوتە کار کردن لە کوردستاندا ، جوولانەوەی نەقابە بووژایەوە .. ئیمەش بەش بە حالی خۆمان ، زۆر شتمان داوا کردوە بۆ کریکاران جێ بە جێ بکرێ .. لێرەدا نقابە دەوری خۆی ئەگێری بەوەی کە پارێزگاری لە کریکاران دەکا .

کاك خضر حاجی جێگری سەرۆك ووتی :
بێ گومان نەقابە تارادەیەك دەوری خۆی دیوە ، بەڵام لەگەل ئەوەشدا پێویستە زیاتر دەوری خۆی ببینێو چاری مەسەلەی بێ کاری بکا .. هەر چەند ئەو مەسەلەیە بەشێکە لە و تەنگوچلەمە گشتییەی کە هەیە !

کاك مصلح عبدالله :
بۆ نمونە سەبارەت دەوری نەقابە ، ئەلێم ، نەقابەی ئیمە تائێستا چاری چەند گیرو گرفتیکی کردوە ، کە لەگەل خاوەن ئیشەکان هەبوو .. ئیمە پشتی کریکارەکانمان گرت .. کرێی کریکار گەیشتوتە (٥٥٠) فلس ، هەروەها بێ «هەویە» هیچ کەسێك ئیشی دەست ناکەوێو بەبێ «عقد» کریکاران ئیش ناکەن .

هاوکاری پرسی :
باشە ، باس ، باسی جەژنی کرێکارە ، ژیانی کریکارە ، با بزانین بۆچی کریکاران پێشرەوی خەباتی میللەتن ؟

کاکی شێرە ووتی :
چونکە کرێکاران بەرژەوەندیان یەکە ، بە هیزی خۆیان نان پەیدا ئەکەن .. چینو تاقمەکانی تر خاوەنی بەرژەوەندی تایبەتی خۆیانن .. زوو لە کۆڕی تێکۆشانا سل ئەکەن .

کاك زراریش ووتی :
جووتیار کە ئەبێتە خاوەن زەوی ، یان ژیانیان نەختێ باش دەبێ ، ئەوسا خۆی دوور ئەکاتەوە لە مەیدانی خەباتا .. بەڵام لەگەل ئەوەشدا هەموو چینە نیشتمانییەکانی بە پێی قوناخی تایبەتی ، دەوری شورشگیرانەی خۆیان دەبینن .. بەڵام کریکاران تاکوتایی کاروانا دەروون .

کاك قادر پیرداوود :
هەر چەند کریکاران پێشرەوی تێکۆشانن لە هەموو قوناخێکا ، بەڵام تاقمی رەوشن بیر دەورێکی باش ئەگێری ، بۆ نمونە قوتابیان، کە دەلێن چەپکە گولی یەخەی کریکارانن ، بە دەوری تێگەیاندنو هاندان هەلدەستن .. ئەلێم چینی کارگەران بۆ پێشرەون ، کە هاتنە سەر حوکم هەموو گیروگرفتیکی ئابوریو کۆمەلایەتی لە بنەرەتەوە چارە سەر دەکەن .

کاك رەحمان :
پێشرەون ، چونکە خاوەن هیچ شتیك نین ، زۆر چەوساوەنە .. هەروەها زۆرن ، خاوەن «شهادە» نین ، بۆیە زۆر بەگەرمی تی دەکۆشن بۆ چارکردنی باری ژیانی میللەت .

کاك بکر حسین ، کریکاریکی ئاساییە ووتی :
من سێ رۆژە زانیتم جەژنی ئایار هەیە ،بەر لە ئێستا دەیان گوت کرێکاران جەژنیان هەیە بەڵام کەی بۆچی جەژنە ؟ نەم ئەزانی ، ئەوا شوکر ئێستاکە زانیم ..

هاوکاری :
نابی وابی ..! بەڵام چار چیە ؟!

سوپاستان ئەکەین.. جەژنیشتان پیروزبێ ..

لە کارگەی کاشیی هەندرین

رووومان کردە کارگەی کاشیی هەندرین ، بۆ ئەوەی لەگەل چەند کرێکاریك گفتو گۆ بکەین بەبۆنەی جەژنی یەکی ئایارەوە

پ : کاکە گیان ناوت چیە ؟
و : مصطفی فقی محمد بەرزەواری !
پ : کاکە گیان ناوی جەژنی ئایارت بیستوە ؟
و : بەلێ .. بۆ یەکەم جار لە سالی ٥٩ بیستم جەژنی ئایار هەیە ، هەروەها چۆن کریکارانی ئەمریکا مانیان گرت بۆ وەرگرتنی مافی خۆیان بۆزیاد کردنی رۆژانە !

هاوکاری :
ئەی وەزعی ئێوەی کریکاران چۆنە ؟
و : زۆر خراپە .. ئیش نییە ، کارو فەرمان بە راستی ناروا !

پاشان : رووومان کردە کریکاریکی پیر ..
پ : خالو ناوت چیە ؟
و : حمد رەشید ..
پ : لەگەل ئیش کردن چۆنی ؟
و : ئەمرو تانیوە رۆ بێ ئیشن بووم .. پاشان گوتیان قەیناکە وەرە بۆ ئیش .. دەتوانم بلێم خەلکی هەمووی بێ ئیشە ..! وەزعی میللەت باش نییە پیاوی چاك کەم بووە .

هاوکاری :
چەند کرێکار لەم کارگەیە کار ئەکەن ؟

خالو حمد ووتی :
پێویستە تا (٢٠) کرێکار ئیش بکەن .. بەڵام پارەنییە ئیش وەستاوە ، تەنها حەوت یان هەشت کەس رۆژی کار دەکەن ..

هاوکاری :
سوپاستان ئەکەین ..پشت بە میللەتی تێکۆشەر ، هەموو شتیك چاك دەبی ..

لەگەڵ کرێکارانی نەوتدا

کرێکارانی نەوت .. هەردەم لە پێشەوەی تێکۆشانی چینی کارگەرانو میللەت بوون .. خاوەن رابردوویەکی گەشن لە خەباتا .. ئیمەش بەبۆنەی جەژنی یەکی ئایارەوە ، چەند پرسیارێکمان لە چەند برایەکی کرێکارانی نەوت کرد .. ئەوانیش بەگەرمییەوە وەلامیاندا .

هاوکاری :
ئەبێ جەژنی یەکی ئایار چ بێ ؟

کاك توفیق سەروکی لیژنەی نەقابەی نەوت لە وەلاما ووتی :
جەژنی یەکی ئایار ، یادی یەکەم راپەرینی کرێکارانی ئەمریکایە لە پێناو وەرگرتنی مافی خوراویان .. کە لە سالی ١٨٨٦ رووی دا ..پاشان کریکارانی جیهان ئەم رۆژەیان کرد بە جەژنێکی چینایەتیو تێکۆشان .

هاوکاری :
باری جوولانەوەی کریکاران لە کوردستاندا چونە ؟

کاك حسین عقراوی لە وەلاما ووتی :
جوولانەوەی کریکاران لە کوردستاندا دەتوانم بلێیم بە شێوەیەکی گشتی باشە ، نەقابەکانی کریکاران دەورێکی باشیان گیراوە .. پێم خۆشە بلێم ، تێکۆشانی کریکاران کاری خۆی بەخشیوە لە پێش کەوتنی گەلی کورد .. وابزانم ئیمەش لاپەرەیەکی زیندوومان هەیە لە خەباتی میللەتەکەمان .

هەروەها کاك محمود حمدیش هاوبەشی وەلامدانەوەی ئەم پرسیارەی کرد .
لەبەر ئەوەی لە کوردستاندا ـ کورکوك ـ نەبێ ، هیچ کارگە یێك نییە ، کە بە کۆمەل کریکاران تیدائیش بکەن ،وەك وولاتەکانی تر ، لەبەر ئەوە ژیانو جوولانەوەی کریکاران لە کوردستان زۆر باش نییە . تەنها لە ـ سلێمانی ـ چەند کارگەیەك هەیە .. لەبەر ئەم هویانە ژیانی کریکارانی کورد اش نییە ، بەتایبەتی لە شاری هەولێردا ..

لەوکاتدا کریکاریکیتر هاتە ژووری لیژنەی نەقابە ، پێی خوش بوو هاوبەشی بکات لە پرسیارو وەلام :

هاوکاری : کاکە گیان بەخێر ناوت ؟

و : محی الدین عبدالله .. باشە بۆچی جەژنی ئایار ، جەژنێکی پیروزە ؟

کاك محی الدین :
چونکە نمونەی قارەمانییەتی کرێکارانی شیکاغویە ئەوانەی راپەرین لە رووی زولمو زۆری سەرمایەدارەکان . وە گشت سالێکیش چینی کارگەرانی جیهان یادی ئەم رۆژە پیرۆزە دەکەنەوە، بەراستی پیروزە !

هاوکاری :
راستە کرێکاران پێشرەون ؟

کاك محی الدین :
بەلێ .. چونکە چەوساوەترین چینن .. هێرشی ئیمپریالیزمو کۆنەپەرستان ئاراستەی ئەوان دەکری هەردەم .. بەڵام ئەوان لە خەباتا هیچ شتێك زیان ناکەن تەنها کۆتو زنجیر نەبێ!! ئەوەش بزانە ئازا ترین چینە. بۆیە لە پێشرەوی کومەلانی میللەتن ..

هاوکاری : سوپاس .. هیوادارین گشت سالێك یادی ئەم رۆژە مەزنە بکەینەوە ، چینی چەوساوەی کورد زیاتر مافی چینایەتیو نەتەوایەتی وەدەست بێنی ..

ماموستا ناصح وەلی ، کۆنترین فەرمانبەری نەوتە لە شاری هەولێر .. بەبۆنەی جەژنی یەکی ئایارەوە بۆ «هاوکاری» هەستی خۆی دەرئەبری .

کاك ناصح ووتی :
لە ناخی دلەوە پیروزبایی لەکریکاران ئەکەم .. چونکە کرێکاران کۆلەکەی ژیانن .. هێزی بنەرەتی بینای ئیشتراکیەتن .. ئایار دەنگی کرێکارانە .. نیشانەی راپەرینو قارەمانییەتییە .. دەنگی زوولالی میللەتی تێکۆشەرن .

هاوکاری .. سوپاس .. بەڵام ئیمە بەبێ پرسیار وازت لێ ناهێنین ! بەتایبەتی بەرێزتان فەرمانبەریکی لێپرسراوی دەزگای نەوتن .. ئەمانەوی بزانین ئاخۆ هەلوێستان چیە بەرامبەر برینی «ئوقەر تایم» لە کریکارانی نەوت ؟!!

ماموستا ناصح ووتی :
من هەردەم لەگەل کرێکارانم پێویستەر مافی خۆیان بە تەواوی وەرگرن .. «ئوقەر تایم»یش حەقێکی خۆیانە ، مادام زیاتر کار دەکەن ، پیتویستە وەری گرن .

من هەردەم لایەنی کرێکاران ئەگرم .

هاوکاری : دووبارە سوپاس ..

ممتاز حیدری

کتێبی هاوکاری

سەرەتایەك لە فەلسەفەو ڕێبازەکانی

حمید عزیز

فەلسەفە وەکو هەمو چالاکیی بەرهەمەکانی کەی بیری ئادەمیزاد ناوەرۆکو مەوزوعو بابەتی تایبەتو مەنهەجی لێکۆلینەوەی هەیەو لە زانستەکانی کەی جیا ئەکاتەوە ... دوای سەدەی ڕێنێسانس شۆرشێکی مەزن لە هەمو کونجو کۆرێك بەرپا کراو هەر بابەتو زانستەش قەوارەو سنوری ئیختصاصو شوێنی خۆی بۆ دانراو لە زانستەکانی کە جیاکرایەوەو ئەوڕایەی سەدەکانی کۆنو ناوەڕاست باو بوو تاڕادەیەکی زۆر سڕایەوە ئەویش ئەوەبوو، مروڤی دانا ئەبوو لە هەموو شتێ شارەزابێو نیمچە ئنسکلۆپیدیایەك بێت .. هەرزانستیە سەربەخۆیی خۆی وەرگرتو هەر لایەو بابەتەش جیاکرایەوە .. فیزیاو کیمیاو فەلەکو ریازیات کە بەیەکێك لە لقەکانی فەلسەفە دائەنران جیا بوونەوەو شوێنیان دیاری کراو لەسەرێکی کەوە تارادەیەکی زۆر شارەزایان لەیەکەوە نزیکن لەدیاری کردنی ناوەرۆکو بابەتی هەر یەکێك لەو زانستیانە . فەلسەفەش کەم تازۆر چەند گۆڕانێکی بەخۆیەوە دیو سیماو ڕوالەتێکی نوێ تری وەرگرت بەڵام لەگەل ئەوەشدا جیاوازییەکی زۆر لەنێوان فەیلەسوفەکاندا ئەبینرێ سەبارەت بەناوەرۆکو مەوزوعەکانی فەلسەفەو دەوری فەیلەسوف بەگوێرەی بیرکردنەوەو ئایدیۆلۆژیو باری کۆمەلایەتیو پەیوەندی چینایەتی هەریەکێك لەو فەیلەسوفانە .. ئەمەش ئەو رایەمان زیاتر بۆ ئەسەلمێنی کە :ـ

هەموو بیرو ئایدیۆلۆژیەك سیماو سروشتی چینێکی تایبەتی ئەنوێنێ)(١) .

وە لەکونجی بەرژەوەندی وهەلوێستی چینایەتییەوە هەریەکێك لەوان ناوەرۆك ودەورو بابەتەکانی فەلسەفە دیاری ئەکات .. لەسەر دەمی ئیستاماندا دوای ئەوەی سەرمایەداری گەیشتۆتە قۆناغی ئیمپریالیزمو لەلایەکی کەوە چەسپاندنی رژێمی سوسیالیزم لەچەند ولاتێکی ئاسیاو ئەوروپاداو ناکۆکیو زۆرانی چینایەتی گەیاندۆتە قۆناغێکی کە . کارتێلو مۆنۆپۆلو ئیمپریالیزمی ئەمریکا بەتێکرایی بالۆرە بۆ فەلسەفەکەیان لێ ئەدەنو کردویانە بە چەکێك ئەینێن بەڕووی گەلانەوەو ناویان لێناوە پراگماتیزم ولەژێر پەردەی (مەبەست تەبریری وەسیلە) ئەکات چەندین جەنگیان هەلگیرساندوە :

دیالیکتیکی مەتریالیزمیش کاریگەر ترین چەکی دەستی رەشو ڕووتو چەوساوانە لەژیانو گوزەرانو چالاکیو خەباتدا دژ دوژمنانی ئادەمیزاد

کەواتا جیاوازی فەیلەسوفەکان لەسەر دەوری فەلسەفەو بابەتو ناوەرۆکی شتێکی ئاساییەو نابێتە کۆسپێك لەڕێی دەست نیشان کردنی مەسەلەی سەرەکی لەفەلسەفەدا .. بگرە ئەوجیاوازیە لەبیرو ڕادا زیاتر راستی ڕوون ئەکاتەوەو یاریدەدەرێکە لەڕێگای هەولو کۆششو ئاسۆیەکی فراوانتر ئەخاتە بەردەم .

لە زۆر کۆنەوە ڕێبازەکانی فەلسەفە شان بەشان چینو تاقمە جۆر بە جۆرەکانی کۆمەل هەبووەو بەپێی هەلوێست ڕایان سەبارەت بەوەی ئایا بیر لەپێش مادەو گیان بەر لە سروشت دێت یاخود بە پێچەوانەوە ئەوا لە ئەنجامی وەلام دانەوەی ئەو پرسیارەدا سروشتی هەر یەکێك لەو ڕێبازانە دیاری ئەکرێت لەگەل مەسەلەی سەرەکی فەلسەفەدا .

چونکە ئەو مەسەلانەی فەلسەفە چارەسەری کردون یان هەولی چارەسەرکردنی داون بە گرنگترین مەسەلەی فەلسەفە ئەژمێرین . ئەو ڕێبازەی ئەلێ بیر لەپێش مادەوە دێت ، ئەوا بەڕێبازی ئایدیالیزم (مثالی)و ئەوەی ئەلێ مادە لەپێش بیرەوە دێو بگرە بیر پاشکۆو ئنعکاسی مادەیە بە ڕێبازی مەتریالیزم (مادی) ناو ئەبرێو پەیوەندی نێوان بیرو وجود ، گیانو سروشت هەر لە کۆنەوە گرنگترین مەسەلەی فەلسەفە بوە (وە دوو ڕێگا یاخود (منهج) بەدی ئەکرێت کە فەلسەفە بەکاری هێناوە :

١ ـ دیالێکتیك : بەجۆری سەیری شت ئەکات کە لە گۆڕانو پەرەسەندنێکی بەردەوام دایە)و(٣) هیچ شتێك ساتێك لە سەر شێوەیەك نامێنی تەنها یاسای گۆران خۆی نەبێت .

٢ ـ میتافزیقی : ئەمەیان بەپێچەوانەی دیالیکتیکەوە بڕوای بە گۆڕانو پەرەسەندن نیە بەڵکو وا ئەڕوانێتە جیهان کە وشکو وەستاوەو جولانەوەی تێدانیە وە ئەم هەلوێستەش لە فیساگۆرسی یۆنانیەوەدەست پێ ئەکات .

لە سەردەمی یۆنانی کۆنەوەئەو دوو ڕێبازەو دوو مەنهەجە لە جەنگدا بوون فەلسەفەی مەتریالیزم چەکی دەستی کۆمەلەو تاقمە دیموکراتیەکان بووە لە خەباتدا دژی توێکلی سەرەوەی ئورستکراتیەکان (واتە لەکۆمەلی یۆنانیو سەردەمی بەندایەتیوو پەیوەندی نیوان بەندەکانو خاوەنەکانیان) .. و لە سەردەمی سەرمایەداریدا بوو بە چەکێکی ئایدیۆلۆژی دەستی بورژوازیەکان لە جەنگا دژ بە دەرەبەگەکانو ئیستاش چەکی بەشی پێشکەوتوخوازی ئادەمیزادە لە جەنگا دژ ئیمپریالیزمو دار دەستەکانیو(٤) فەلسەفەی ئایدیالیزمیش بە پێچەوانەوە خزمەتی بەرژەوەندی هیزە کۆنەپەرستو ئورستوکراسیو دەرەبەگەکانی کردوە لەکۆمەلداو ئیستاش ئیمپریالیزمی هاودەم کردویە بە چەکیدەستی دژ بە بەرە کۆمەلایەتیە پێشکەوتوخوازەکان ..

(١) ماوتسی تونغ : اربع مقالات فلسفية ص ٣ .
(٢) فردريك انجلس :لودفيغ فورباخ ص ١٣ .
(٣) بودوستنيك و ياخوت :عرض موجز للمادية الديالكتيكية ص ١٥-١٦ .
(٤) ف أفاناسيف : الفلسفة الماركسية ص ١٣ .

ماوەیەتی

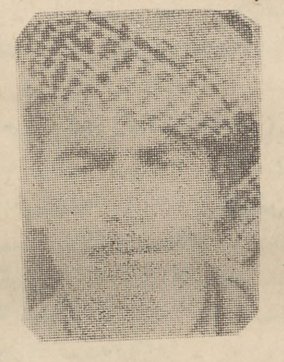
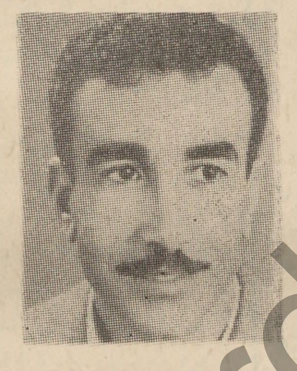

ئێکی ئایارێ پیرۆز

گەلە خویندەڤانێن هێـــژاوێن هەین ، دیروکا ڤـی روژا پیروز نزانن ، ژبەر هندێ مــن پێخوشە ئەز ڤان چەند رێزکـا پێشکێشی وان بکەم •

دسالا ١٨٨٦ دا پالێـــت باژێرێ (شکاغو) لئەمریـــکا بریاردا کو روژا ئێکی ئایارێ برێژنە ناڤ باژێــــــرێو داخازیێت خو پێشکێشـــــی کاربەدەستا بکەن ، داخازیـــا وان ، ئەو بوو روژا کارکردنێ بکەن هەشت سەعەت شوینا هندی کو شەڤو روژ کاربکەن

داخازیا وان هاتە جهــــو کاربەدەست نەچار بـــوون سەرێ خو بو پالا شورکەن • وەلێ لروژا ٣ ئایارێ ١٨٨٦ دەمێ (ئوکست ســـــبایز)سەروکی پالا ووتارەك دخانـد لناڤ چڤاتەکا پالادا ، پولیســـادەوروپشت لێ گرتن ، ئێکی ژی هناروکەك هاڤێتە ناڤ پولیسا، دەمی هناروك پەڤی ، پولیساژی دەستــرێژی لپالا کرو چارالە کوشـــتنو گەلـــە ژێ بریندارکرنو هەشت سەروکێت پالا گرتنو دانە دادگەهــێو حوکمــــێ هەلاویســـــتنێ بسێ پێکاڤە بسەردا •

پشتی (١٢) سالا ئێــکی ژپولیسا ، راستیا ڤێ رویداوێ دیارکرو گوتی ، هەر پولیس بخو بوون یێت کو ئەو بومبـا پەڤاندی • چارەکادی دادگەها ئەمریکی کومبووڤەو بریـــاردا کو ئەو هەشت کەس بێ گونەهـ بوون •

ژبەر ڤێ چەندی پایێـــت دونیایێ هەمیێ بریاردان کــو روژا ئێکی ئایارا پیروز بکەنە چەژنەکا پالاو دوێ روژێدا بیرا هەڤالێت خو بکەنو پتر بخەبتن ژبو سەرکەڤتنا پالاو بدەست خستنا دەسکەڤتا •

هەرا ساخ بیت روژا ئێـکی ئایارا پیروز •
سەرکەڤتن بۆ پالــــەو جوتیارا
مرنو سەرشوری بــو دوژمنێت ژاروژویرو پەروەریـــا •
– شڤان –

پالەتی

لچار رەخێت کوردستانێ چاندن بسەرکەفتـــــی ترە ژ کەسپو کارێت دی ، ژبــەر قەلەویا ئاخێو مشەیا ئاڤــێو نەبوونا کارگەو کارخانا ،جنکو چجارا دەسەلاتێت میـــبری نەڤیایە کارخانە بکەڤنە نــاڤ کوردستانێ ، اهەرچەنـــدە کوردستان کانیا کانانە !!

بەلێ وەکی هەمی دزانن‌و بو دەمەکێ درێژ گەلە خێـــزان‌و فامیلیێت کوردا ، نەشـــیان لبن ئاگرو ئاسنی بژیـــن‌و قەستا باژێرا کر بو پەیداکرنا نانـــی •

ئاشکرایە بڤێ چەندێ گەلە زیان بمللەتی عیراقێ کەفت ، چنکو جوتیار کێم بوون‌و شوینا درامەتێ وان یێ کو بـــەری

هینگی بازار پر دکر چو نەهاتە شوینێ ، هەروەکو دیـــارە ژ نەمانا باجان سورکاو گەنمـی‌و گەلە تشتێن دی !!•

ئەڤرو من ئێك ژوان مشەختا دیت ، یێ کو نوکە بپالـــەتێ دژیت ، پشتی کەیفخوشـــی مە دگەل ئێك کری ، من کوتێ:

– جانێ تەیێ چاوانە ؟

بەرێ خو دامن بکەرب ڤـــە هەچکو دڤیا بێژیت :

– ماتونزانی !!

من کوتێ : باشە کاری تە یێ کو توڤە ؟

گوت : مادێ یێ چاوابیت ، بەرچێلگا لمن دراندی هنـــدی ئەز بێڤە دوەستم ، بـــەلێ ئەزی دلخوش بووم هەکـــە لدیف پارێ خو با •

من گوتێ : ما پارێت تــــە تێراتە ناکەن ؟

گوت : مادێ چ تێرا من کەن ئەزی وەردکرم (٢٠) دینارا ، (١٠) دینارا ئەز نادانم یێت خو ژبەر کرێیا خانی تو لســەر ڤان بەلنگازیارا ئەز دوهـــی

چومە نك دەرمان فروشـەکی دا بخو هندەك دەرمانا بکرم، وی ژی دەرمانێ من داڤ من ئو من دەست هاڤێتێ دا پارێت وی بدەمێ ، بەلێ ئەز پێدڤی دوو (فلسا) بوم ، من گوتێ بـــرا من دوو فلس نینن ، گـــوت: (بکە (٥) فلس) ، من گوتـــێ ما تو بوچی وی دوو فلســـی لدیف من ناهێلی مانێ ئـــەز پالەمە •• گوت (نەبێژە من، هەرە بێژە وی ، یێ دشێێت لدیفتە بهێلیت) •

برادەرێ پالە بەرێ خـــۆ دامن‌و قەستا چونێ‌کرو لسەر ملێ خو زفریو گوت :

ڤێجا تو بتبلا پژمێرە کانێ ئەزێ چاوانێمە !!

دوا دفاعی کۆمەڵی فەلەستین

لە بەردەم دادگای عەسکەری ئێران دا

کۆمەڵی فەلەستین مهزلـەی رژێمی شای دەربارەی اتهـام کردنی ئەوان بە هاوکــاری لەگەڵ بەختیاری خوێنرێژدا بە درۆخستەوەو رسوای کـرد ، وە پیشانی دا کە چۆن سازمانی ئەمن بۆ گەیشتن بەم مەبەستە خائینی وەکو « احمدی صبوری» بەکرێ گرتووە تاوەکو «گوایە» پشت بە « اعترافەکانی » ئەو، هاوکاری کۆمەڵی فەلەسـتین لەگەڵ بەختیاری خوێنـرێژدا « بسەلمێنێ » ••• !

شکر اللهی پاك نەژاد لـە دادگای تمییزدا لەم بارەیـەوە ووتی :

« لە دۆسیەکەی ئێمەدا هیچ وشەیەك دەربارەی بەختیـاری خوێنرێژ نەبوو ، حکومەت پاش زیاتر لەساڵێك بریاری دا کـە مەسەلەکەی ئێمە ببەستێ بـەم جەنراڵە کۆنەپەرستەوە » •

بەپێی هەواڵی ئاژانسـی دەنگوباسی فەرەنسی ، محمد رضا شالگونی کە لە محکمەی یەکەم دا پێنج ساڵ حوکم درابوو ، لەبەر ئەوەی لــە محکمەی تمییزدا بەتوندی دژی رژێمی شاو ئاغا ئیمپریالیستەـ کانی وەستا ، حوکمەکەی کرا بە دە ساڵ ، لەگەڵ کار پێ کردنی قورسا •

بطحائی ، پاك نژاد ، کاخساز ••• حوکمی ئەبەدی دران لەگەڵ کارپێـکردنی قورسدا •

رۆژنامەی لوموند لەژمارەی ٢١ ی کانونی دووەمی ١٩٧١ دا نوسیویەتی کە لەکاتێکـــا سەرۆکی دادگا حوکمەکـــانی ئەخوێندەوە ، بەندە حوکــم دراوەکان لەکاتی بیستنی حوکمەکانیانا دەستیان کـە

بەخوێندنی سروودی ئینتەرـ ناسیونال (نشیدی ئوممی) •
بژی ئازایەتی گەل !
کونفدراسیونی جیهانی قوتابیانی ئێران
ئەی سەرۆکایەتی بەرێزی دادگا

« مدعی عام »ی بەرێز

ساڵی رابوردوو ، پیاوەکانی سازمانی ئەمن ، ژمارەیـەکی زۆریان لەقوتابیان‌و ئازادیـ خوایانی ئێران گرت بەتوهمەی ئیش کردن دژی حکومـەت‌و ئاسایشی وڵات • دوای ئازاردانێکی ترسناکی وەکو اهی سەدەکانی ناوەڕاست ، بـە دۆسیەی ساختەو دروسـت کراوەوە حەواڵەی دادگـــای عەسکەری کران •

لەمانگی کانونی دووەمـی ١٩٧٠ وە ، ژمارەی ئــەو کەسانەی کە اتهام کــراون بەتاوانی هاوبەشی لە شعور هەندێك پیـاو کوژی ، بـە رووکەش رۆشنبیر، ویستویانە خەڵکی ئێران لـە ناوبەرن ئەوەش بە دروست کـــردنی [illegible] ترسناك ، وە بەنیازی [illegible] بە مرۆڤایەتی‌و بەپیاو [illegible]ی‌و کوشتن‌و تالان کردن ،

وە بەپشت بەستن بە وڵاتەکانی بێگانە •

ئەم جۆرە درۆیانە کــە بەرەئی « ســاواك » لــە کردنا بەئازاری گەلی فەلەستین یان هاوکاری لەگەڵ ئەندامانی « کۆمەڵی فەلەستین» دا لە ١٠٠ سەد کەس زیاتر بوون • کـە ژمارەیەك لــەوانە هـەرزوو حوکم‌دران‌و دوایی پاش تەواو بونی حوکمەکانیـــان بەرەڵا کــراونەوە یان نێــرران بۆ سەربازگاکان • وەئەوانی تر ، واتە زیاتر لــە ٤٠ کــەس ، هێشتا لەزیندانەکانی «ساواك» دا ئەسیرن• پێش اهەموو شتێك ئەم پرسیارە دێتە پێشەوە : کە هۆی راستەقینەی گرتنی ئـەم کۆمەڵەو ئامانج‌و پەیوەندیەـ کانی کۆمەڵەکە وە چۆنێتـــی گرتنیان چۆن بووە ؟•

چونکە عیبارەتی : « هەڵسان دژی ئەمن‌و ئاسایشی وڵات » بیانووی گرتنی هەموو بەنـدە سیاسییەکانی ئێرانە !•

بەلای سازمانی ئەمنـەوە، رۆسیەکاندا هاتووەو چەند جار نوسراونەتەوە •

ئەمەوێ بڵێم کە ساواك لـە پێناوی دروست‌کردنی دۆسیەی ساختەدا بۆ ئێمە ئەم شتانەی نوسیوە لە راپۆرتەکانیـا بۆ « دائرەی دادرەسی سوپا » ، ئیتر پێویست ناکات اهیـچ پێشەکییەك بڵێم•• یان بمەوێ دعایەکانی سازمانی ئەمن بــە درۆ بخەمـــەوە وەیان دانی پیا بنێم •• دەربارەی دزی بانق ، بۆمبای وێرانکـــەر ، دەمانچـــە وتفەنگی دۆزراوە ، لەسنوور پەڕینەوە بە قاچاخ بۆ ئەفغانستان‌و عیراق ، پەیوەندی بە سەفارەتی چین‌و میسرەوە ، پەیوەندی بە حکومەتی عیراق‌و رێکخراوە فەلەستینییەکانـەوە •• هتد •

پێش هەموو ئـەم شتانە ، مەسەلەیەك هەیە کــە وون کردنەوەی پێویستە بو جەنابی سەرۆکی دادگاو لەم دادگایە ئەویش ئەوەیە کە زوربەی ئەو کەسانەی لەم دادگایە محکمـە ئەکرێن ، جگە لە هەستی هاو دەردیان لەگەڵ گـــەلی فەلەستیندا هیچ گوناهێـــکی تریان نیە •

لەراستیدا دەسگای فەرمان رەوای ئێران ، بە محکمەکردنی ئێمە لەم دادگایەدا ، هاوکاری نێوان گەلی ئێران‌و فەلەستین محکمە ئەکات ، پشت‌گیری کردنی خەڵکی ئێران‌و جیهـــان بۆ ئازادکردنی خاکی فەلەستین لەدەسـتی ئیمپریالیزم‌و

بروانە ل ٧

هەمە رەنگ

هوزانڤانی هێژا ئەو بەرکەتی

ئەحمەد ئەمینی نالبەند

صادق بهاء الدين

ئەڤ بابەتە دەسەرتا – پێش گۆتنا – دیوانا ئەحمەدێ نالبەند – موخلی – دا هاتیـە بەلاڤکرن بگەلە خارو خێچـو لەنگیاڤە کو خویندڤانێ بنرخ ئو بهاگران چووێ وەسا ژێ تێ نەگەهشتیـە ئو نەزانیـــە • ژبەر نرخ ئو بهاگـــرانی ئو پەیسك بلندیێ یا نالبەندی من وەسا بباشی زانی و ســەرێ ژنوی درۆژناما هاوکاریدا وی بابەتێ ببەرفرەهیترڤە بەلاڤکەم داکو وجەکێ بگەهینتە خویندە ڤانێت کورد ، ئەگـــەرچی سەیدایێ خالد حسینی چـو بەهرە دهندێدا نینە ژبلی ژخو پێڤە نەهایدانێ کو بهیڤیـا خودانێ چاپخانا دهوکێ ڤـە هێلابو •

دەڤەرا بەهدینا ژدەڤـەرێت کوردستانێ یێت بەرکەتی ئو ناڤدار بویە ددیروکـا درێژا مللەتێ کورددا ، چکو ژجهێت هندی بێژی ئاڤا ئو ببەرفرەهی ئو بێ‌دەنگ ئو تەنا بویە لدوی دەڤەرێت چارنکارێت – چار کنارێت – خو نەمازە دسـەدێ اهەڤدێ زاینی‌دا • ئـــەڤ راستییە ژزارەڤێ گەشتیڤانی فرەنسی (تاڤەرنیێ) یێ کو دکتێبا خودا یالسەر گەشتو گەریانا خو لروژهەلاتا ناڤین ئو کوردستانێ دسەدێ هەڤدێ ، زاینیێدا پێرابوی تێتە زانین • تاڤەرنیێ دکتێبا خودا گۆتییە : میرگەها – میرنشینا – بەهدینا ژمیرگەهێت ئاڤا ئو برااهاڤێژ ئو بەرفرەهی بویە • چنکـــو بێ‌دەنگو تەنا ، ئاکنجیێت وێ پرپیش ئو بکار ئو بکریار ئو بەرهەمو بریارن • هـــەمی خودان کارن • تەڤنکـــەر ئو جوتیارن یان ژی بازرگـان ئو دوکاندارن ، هوستانە دکارێت دەستان ، شەهرەزا ئو پوسپور ئو ژێهـــاتی نە دبازرگانی یا ئارمویشی ئو خودانکرنا کرمی ویدا ژبلی جغسیاتیێ ئو هەمی رەنگو توخمێت کارێت پێتڤی بازێران ئوگوندان نەمـــازە لپایتەختێ میرگەهێ لئامێدیێ یاکو چەند قەیسەریێت بازرگانیێ ئو سنعەتکاریێ یێت ژیەرتالی پر ئو رپژی • ئـەو جهێ بێ دەنگ ئو تەنا ، بەرفرەهی لێ ئو ئاڤەدان ، روی‌گەها رەوشەـ نبیر ئو زانا ئو خویندەواران بو ، کو ژهەر چار کورنەتێت کوردستانێ ئو ژدەرڤەژی روی دکرێ ئو لێ ئاکنجی دبون ئو لخاندنگەهو مەدرسێت وێ یێت بناڤ دەنگ ئو پێشکەفتی ، لنك زانا ئو کەنکەنە ئو ڤێهرس ئو ئافرەتوینێت دەرســـی لێ دگوتنی ، ژسەیدایێت پوسپور ئو مەلەڤانێت ژیارەکا خۆشی ئو بەرفرەهـ دژین لوان خویندنگەهـان • ژ خویندنـــدنگەهێت ناڤدارێت بەهدینا لئامێـــدیێ بتنێ :

١ – مەدرسا قوپا یاکـــو وەکی زانینگەهەکێ بویە ، زانا ئو رەوشەنبیرێت بەرکەتی ئو ناڤدار رووی دکرێ ، دەرس دگوتن ، کتێب لدوی کتێبێ دادنان •

٢ – مەدرسا مرادخانی •

٣ – مەدرسا نوی یا مـەلا بەحیایێ مزویری ، زانا نـو رەوشەنبیرێ بناڤو دەنگێ چاخو دەمێ خو •

٤ – مەدرسا شەرانشێ لناڤ سندێ‌یا •

٥ – مەدرسا رویسێ لناڤ گولی‌یا •

٦ – مەدرسا مایێ ئو مەدرسا کێستە لناڤ بەرواری ژۆری‌یا •

٧ – مەدرسا رەبەتکێ لناڤ بەرواری ژێری‌یا •

٨ – مەدرسا ئەرمشتێ لناڤ سلێڤانەیا •

٩ – مەدرســـا ئوشێ لشوشێ لئاکرێ •

ئەڤەنە ژبلی مەدرســـێت مزگەفتا لباژێر ئو گوندێت بەهدینا یێت کـــو ژزانا ئو رەوشەنبیرێت بەرکەتی ئو کەنکەنا لدەڤەرا بەهدینا وی چاخی ئو دەمی ، کـــو ئەڤێت ژێری چەندەکن ژوان :

١ – احمد کورێ محمـــد کەشانیێ سندی •

٢ – محمد احمدێ گێر گاشی، حدیثزانەکی بەرکەتی بویە •

٣ – عبدالرحمن یێ کاشی، دانەرێ رێچ (علم الهندسة) •

٤ – حسـن نوح قومری ، خودانێ زاراڤێت دوختوریێ •

٥ – شێخ ئسلام محمـــد کورێ محمدێ ئامێدی خودانی تەفسیرا دبێژنێ تەفسیرا کورێ مسعودێ ئامێدیێ ناڤدار (٩٥١ کوچی – ١٥٤٣ زاینی) •

٦ – عبدولایێ ئامێـــدی خودانی شرۆڤا تەســریفێ یێ سالا ١٠٠٤ ك – ١٥٩٦ز) فەرمانا خودێ بجهئیناى •

ژبلی ڤان ژی گەلەکێت دی وەکی قوطب الدینی بارزانی سەیدایێ حافظ حجر عەسقەلانی یێ کتێبا فتح الباری دشەرحا بوخاریدا دگەل ژمارەکا دی ، یا زۆر شەرحکری •

هەکـــە بێینە تورڤـــانو هوزانڤانێت ناڤـــو دەنگی وان هەمی جهێ بەهدینا کـــرییە دەنگەك ، دێ دیسا بینین دەڤەرا بەهدینا ژدەڤەرێت کوردستانێ یێت سەرکێش بویە بتورڤـان ئو هۆزانڤانان یێت لکوچك ئو شانەشین ئو دیوانێت میرێت بەهدینا لئامێدیی وەکی شێخ محمدێ مەغربی ، مەلا مەنسوری گێرگاشی یێ کو هەڤرکانەکا بەرکەتی ئو شەنگ دگەل مەلا حسینێ باتەیی کری ، حەمـــە کورێ هەتا نهو ڤێ گاڤێ ژێ هوزانێت وی یێت مللی لسەر زارێ ناڤسالڤەچوییێت رەخبێت ئامێدیێ ، هوزانڤانێ زربەهـر زبیناهیێ ، ترانەکـــەر ئو ئاخفتنخۆش ئو لاڤـــرە ئو ســـترانبێژێ شانەشـــین ئو کوچکێت میر ئو پســـمیرێت بەهدینـــا • سەرکێش ئـو سەروکێ هەمی هونەرمەند ئـو هوزانڤانێت جهێ بەهدینا دچاخ ئو دەمێ خودا بەکر بەگـــێ ئەرزی یێ نەمـــر • خودانێ هەلبەستێت درێژ یێت کــــو ببەیتا دناڤدار کو هەمی‌دیارکرنا دیمەن ئو دیدار ئو رویێ سپەهی ئو رەنگینێ کوردستانێ یە ، کو براستی دڤێت بناڤێ هۆزانڤانێ سروشتی بێتە بناڤکرن • ئەو هۆزان – بەیت – وەکی بەیتـــا تەرگێ ، بەیتا کەوی – کەوا – ئو بەیتا چۆلی بەگێنە ، ژبلی هۆزانا شـــەنگا پر رەنگ ئو قەشەنگا بنائلەخانا ژنا میری گۆتی ئو یابسێرانا میری گۆتی دبهارێدا دەمێ چوینە سرامێدیێ ئو بارانێ رێ نەدایێ فراڤینێ لوێرێ بخون • خاند ئاغایێ زیباری یێ بناڤێ لاغری ناڤدار دانەرێ بەیتـــا سیسەبانێ ، نادرێ طانی سارکی ، حسینێ بامەرنی ، طاهرێ شـــوشی ، ژبلیی وان گەلەکێت دی وەکی زانایو هوزانڤانی بەرکەتی یێ کو مخابن هەمی شوینەوارێت وی دبەرزە شێخ غیاث الدینی نەقشبەندی • اهەکە ئەم ژلایێ ولاتپارێزی ئو کوردپـەروەریێ ڤەژی بەرێ خو بدەینە جهـــێ بەهدینا ، دێ بینین دیســـا لپێشی دەڤــەرێت دی یێت کوردستانا عیراقێ بوینە ، چکو ســـــەرکێشی ئو ســەروکێ وەلاتپارێزیێ – نیشـــتمان پەروەریێ – شەهید عبدالسلام بارزانی ئو پشتگرێ وی شێخ نور محمد بریفکانی‌بون دسەدێ بیستێ زاینیدا ، هەتا خو گیانێ خو یێ باکژ دوەغەرا هنادێد گۆری کر •

اهۆزانڤانێ مە یێ ئـەم یادا وی دکەین ئو بیرا وی دئینینە بیرا خو ، مەلا ئەحمدێ نالبەندە یێ کو ئەم دێ کورتەکێ ژ ژین ئو ژیارا وی نڤیسین ، هۆزاـ نڤانەکێ بەرکەتی بو دســـەدێ بیستێ زاینیدا ، کو پاشــی هەمی ئاستەنگ هاتینـــە هەرفاندن ، کێـــزم ئو دوڕی هەمی اهاتینە برین ئو سنوتن ، رێ وەکی دەشت ئو لـــەیلانا هاتیە راستکرن ئو تەختکرن ، دەستکیی ئو قەلاویز ژی هاتینە روی‌رەشکرن ئو دیارکرن •

مەلا ئەحمەدێ نالبەند یێ کو بناڤێ ئەحمەد مخلس ناڤــدار بویی ، بێ‌گومانە ژهوزانڤانێت هێژا ئو بەرکەتی ، ژێ‌هاتی ، ژبەرخودەرکـــەتی ئو بناڤـو دەنگێت بەهدینابویە ، نالبەند

ستێرەکا گەشـــا پر ڕوهن ئو روناهی ئو ڕەوشەنە وەکـــی ستێرا گەلاڤێژێ یە دمەهـــا کەوچەرێدا ، پر گریسك ئو چریسکە بلقە – بلقە دئەسمانێ بلندێ تۆرێ کوردیدا •

نالبەند ئانکو ئەحمەدێ نالبەند ژاهوزانڤانێت دەستهـــاتی ئو ژبەرخودەرکەتی ، شـــەهسوار ئو پوسپۆر ئو مەلـــەڤان بو دهەلبژاردن ئو ژێ‌گرتنا ئاخفتن ئو گوتن ئو پەیف ئو قەسێت خۆش ئو دلڤەکەر ، هەر وەسا دەست هەلبو درێژکـــرن ئو ئێخستنە بەرێك ئو بسەرێکڤە ئینانەکا سەرت ئو ڕەهـــوان ئاواز خوش ئو دلڤەکـــەر ، سەراهوستابو ، دداڕێتنا خومالی ئو هوستانە ئو پسپورانە دا • هوزانڤانێ مە یێ نەمر ناڤێ وی ئەحمـــەدە • ناڤێ بابێ وی (ئەمین)ە هـــەر وەکی‌دڤێ هۆزانا چار مالکی‌یا ویدا دیار دبیت یاکو بگێژنا چـــەلی‌یا گۆتێ :–

ئەحمـــەدا یارێ موهاجر
اهەر وەکی تو لنك مەحازر
خوشی تە گوت بەیتا مەهادر
(ئافەرین یا ابن الامین)

هوزانڤانێ مە ، بنـــاڤێ ئەحمەد کورێ ئەمینێ نالبـــەند ناڤ ئو دەنگێت وی چبون •• ئەمینێ نالبـــەند بابێ وی ، ژبنەمالەکا ناڤدارا ئامێدیێ یە ، ژمالا باگێری یە • وەسا دیارە ئەمینێ نالبەندێ بابێ ئەحمەدێ

بروانـــە ل ٧

خوێندەڤانی هێژا

ئەڤرو برایێ هێژا چەژنـا پالێن ولاتی‌و پالێن جیهانـــێ هەمیێیە ، ئـەڤرو روژەکـا پیروزە دویروکا خەباتا پــر ئاستەنگ‌و نەخوشیێا پالادا ژبو پاشە روژەکا باشتر •

ئەڤ خەباتو بزڤیـــن‌و چەنگینە بخوینا هـــزاران بەلنگازو بێ‌کەس‌و کـــارو رویس‌و برسیا هاتیە نڤێسین‌و دیروکا مرۆڤایەتیێ هەرگاڤ سەربلندیا خو بوان بەرپـەرا دیاردکەت •

لکوردستانا مەیا رەنگین ژی ، ژاروژویرو پالـــەو جوتیارا چو تەخسیری نەکرییە دخەباتێدا ژبو رزگـــاری‌و سەربەستیا مروڤێ کـــورد ، هەکە ئەم بەرێ خو بـــکەین شورشا (دەهـ) ســـالا دێ بینین هەر کورێت پالـــەو جوتیارو ژارا خوینا خـــو یارشتی بێخەمەتی ئازدیا مللەتی هەر ئەو بوینە ، بێ‌وەستان، بێ‌دویماهی ، بێ‌ترس ، بێ‌پەك، خو هاڤێتیە ناڤ ڤادا شەری‌و دچەپەرێن مێرانییێ‌دا وولاتـــی پاراستی •

ژبەر ڤێ چەندێ ، پێدڤی‌یە ئەڤرو ، وەکی ئەم دگەل پالا بیرەوەریا ئێکی ئاداری دکەین ئەم هەمی کاربکەین‌و ژهەمـی لایەکی‌ڤە بو هندێ ژیانا ڤانا ، ئەڤێن خو گوری مە کـــری خوش‌کەین •

دڤێ هەمی دلێن ئەمەکـــدار ببنە باسکەك ژبو بەدەســت خستنا هندە دەسکەڤتێن راست بو پالەو جوتیارو هەمی رەش‌و رویتێن وولاتی •

بێ هندێ ئەم خزمەتا ڤانا بکەین ، بێ هندێ ئـــەم هاریکاریەکا راست‌و دروستا ڤانا بکەین •• ئەم چو جارا سەرفەراز نابین •

سەرکەڤتن بو پالەو جوتیارا
سەرکەڤتن بو باوەریا پالەو جوتیارا

یێ ناڤ بێ ناڤ

ئەم و روندك

مەزانی ئـەڤرو روژا بێ ناڤایـــە
کارو کەسپا وان ، پرکرنا پەرایـــە
روندکا بارانە ژ خوینـا دلایـــە
کی دبێ ئەڤ ژینە هەمی سەمایـــە

⊙●⊙

چاخێ مە بێ‌ناڤ ، نەیێ گوڤەندایە
نێ ئەڤ دونیایە وارێ ڤیندارایـــە
دل وەکی دنالن ژبەر بێ سوزایـــە
تو لکیرێ بێ‌ناڤ روژا روندکایـــە

کولیلك

Institut kurde de paris

ژمارە ـ ١٦ ـ
١ی ئایار ١٩٧١

لەگەڵ یادکردنەوەی یەکی ئایاردا
کرێکارانی کوردستان

یەکی ئایار بەردی بنچینەی چاوکردنەوەو داخوازی مافی رەوای بۆ هەموو کرێکارانی جیهان دانا ٠

هێزی کرێکاران هەمیشە سەرچاوەی سەرەکی ئەو کێشە سیاسییە نهینییە بوون کە لەسەرەتای دەرکەوتنی چینایەتییەوە لە ناو کۆمەڵانی ئادەمیزادا بەرپا بووەو هاتوەتە پێشەوە بۆ بەربەرەکانێ لە نێوان چینی کرێکاران و سیسەمی سەرمایەداری دا ٠

کە گۆڕینی ئابوری و پیشەسازی لە وڵاتەکانی ئەوروپاو ئەمەریکادا دەستی پێ کردو، دەس بە سەراگرتنی دەسەڵات لەلایەن بورجوازییەکانەوە چەسپاو رژێمی دەرەبەگایەتی چۆکی دادا، شۆرشێکی ناوخویی لە پیشەسازیدا بەرپا بوو، کە توانی تەکانێك بە گۆڕینی پیشەسازی بدات لەوڵاتا، ریکخستنی چینی کریگارانیش وەکو دروستبویەك بوو بە هێزیکی بنەڕەتی و لەناو چینی کریکارانا بوژایەوە ٠٠

بورجوازییەکان لەژێر سێبەری چەوساندنەوەی کریکارەکانا رایان ئەبوارد! وە هەموو شێوەیەکی ترساندنیان بەرامبەر بە چینی کریکاران بەکار ئەهینا بۆ سەرکوت کردنیان ٠٠

کریکارەکان بۆ بەرگری کردن لە مافی خویان لەناو ریکخراوی هۆشیاری سیاسیدا خۆیان گورج کردەوە ٠٠ وە یەکەم مانگرتنی فراوانو نیشاندانی دەسەڵاتیان بە رووی کۆمپرادۆرەکانا لە کۆتایی قوناغێکی پڕ لە کێشەی سیاسی نهینیدا لە سالی (١٨٨٦) زاینی لە پارچەی شیکاگۆ لە وڵاتی ئەمەریکا دەستی پێ کردو روو بەڕووی رژێمی سەرمایەداری وەستان ٠

سەرمایەدارەکان لە لایەکەوە وایان را نەئەبینی کە ئەم چینە چەوساوەیە بەو جۆرە راپەڕن، وە لە لایەکی تریشەوە بە پیرەوەنەچوونی داخوازییەکانیان لە لایەن کومپرادۆرەکانەوە (بە ریگای چارە سەر کردنیا) !! بووە هۆی داکوتاندنی ماکی مانگرتنەکەو متمانە کردنی کریکاران تەنیا بە هێزی بازووی خویان بۆ چارەسەر کردنی داخوازییەکانیان، وەباوەڕ هێنان بەوە کە تەنیا لە ریگای هێزی بازووی شورشگیری پرۆلیتاریاوە نەبێ ئەم کێشەیە لەرووی سەرمایەداریدا نابڕیتەوە، وە تەنیا رێکخستنی پرۆلیتاریای جیهانییە کە ئەتوانێ مەیانی کێشە بە سەرمایەداری چۆڵ بکاو ریسواو نابوتی بکا ٠٠ بۆیە بە پشتیوانی هێزی مەچەکی خۆیانەوە کەوتنە هەڕەشە کردنو سوور بون لە سەر داخوازییەکانیان ٠

لە ئەنجامدا نوکەرەکانی سەرمایەداری (کومپرادورەکان) ئەم داخوازییانەیان کرد بە زەمینەیەك بۆ هەڵگیرساندنی ئەو فەرتەنەیە، بە نیازی قەلاچۆ کردنی گیانی شۆرشگێری لەناو چینی کریکاران و تێك شکاندنی هێزی مەچەکی یەکگرتوویان ٠

ئەوەبوو هەزاران کریکار کوژراو، هەزارانی تریش لە کونجی بەندیخانە توند کران ٠ **پیلانی سەرمایەدارییەکان بە هاوکاری هێزی پۆلیسی ئەمەریکی توانی ئەم دەرکەوتنەی کریکاران تا رادەیەك لە خوێنا بگەوزێنێ، وە رووبەڕووی سەر کردایەتی کریکاران کەوتنە گوولە باران ٠**

لە سالی (١٨٨٧)دا ژمارەیەك لە سەرکردەکانی کریکاران هەر لەسەر ئەو مەسەلەیە خنکێنران ٠٠ بەم شیوەیە شاردنەوەی رووی سیاسی مەسەلەکە لە وزەی دەسەڵات چووە دەرەوە ٠٠ وە بوو بە بناغە بۆ مەسەلەیەکی گەورەتر ٠

لە سالی (١٨٨٨) دا کریکارانی ئەمەریکا لەبەر تیشکی ئەو راپەڕینەدا بانگەوازێکیان بۆ هەموو کریکارانی ئەوروپا دەرکرد، بۆ راوەستان لە دژی سەرمایەداری ٠٠ کریکارانی ئەوروپاش کە خۆیان بە بەشێك لەو مەسەلەیە ئەزانی لە رۆژی یەکەمی مانگی ئایاری هەمان ساڵا بەدەم ئەم بانگەوازەوە هاتن ٠٠ وە ئەم بە دەنگ هاتنە لەو کاتەوە بە جەژنی گشتی کریکارانی جیهان ناو ئەبری، کە کریکارانی بەشێکی گەورەی جیهان یەکیان تیا گرتوەتەوە ٠

هەڵپەی زۆر تر چەوساننەوەی کریکاران لەلایەن کۆمپرادۆرەکانەوەو، تووڕەیی و بیرکردنەوەی کریکارەکان لەناو خۆدا بوو بە هۆی تەقینەوەی ئەم رووداوە ٠

یەکی ئایار ٠٠ بووە بە جێ نەزەرگەی جوڵانەوەو راپەڕینی

برهان قانع

شۆڕشگێڕانەی هەموو پرۆلیتاریای جیهانی و چینە زەحمەتکێشە هاوسوێندەکانی تریش ٠

سەرکەوتنی شۆڕشی ئۆکتۆبەرو تەواوی شۆڕشەی کریکارییەکانی تری میللەتان بەشێکن لە تیشکی روناکی ئەو راپەڕینە ٠

ئەمڕۆش کە لە وڵاتانی ئاسیاو ئەفەریقاو ئەمەریکای لاتینی و تەواوی ئەوشوێنانەی تری جیهان کە گەلانی چەوساوەو ئازادی خواز تەنگیان بە ئەمپریالیزم هەڵ چنیوەو شۆڕشێکی وایان بەرپا کردوە ئەوسەری دیار نەبێو پەیکەری سەرمایەدارییان بە جوڵە هێناوە٠٠ ئەم هەموو پەلاماردانە فراوانانە تەنیا نموونەیەکن لە ئەنجامی ئەو راپەڕینە ٠

شۆڕشی کوردستانیش کە لە ئەنجامی ئێش و ئازاری چینە چەوساوەکانی کورد تەقیوەتەوە خەباتی عادیلانەی خۆی لەناو کۆڕی خەباتی سەختی چینە زەحمەتکێشەکانی میللەتانی تری جیهانا جیا ناکاتەوە ٠٠ بۆیە ئەڵێین شۆڕشی کوردستان مولکی شەرعی چینە چەوساوەکان و فەلاح و کریکارو رەش و رووتەکانی کوردستانەو بەشێکە لە راپەڕین و خەباتی گەلانی ئازادیخوازی جیهانی و جیاناکرێتەوە، وە ئامانجی شۆڕشەکەمان بەندە بە ئامانجی تەواوی ئەو هێزە پێشکەوتوانەوە کە لە ژێر ئاڵای خەباتی ناوکۆیی گەلانی جیهانا بەرابەری زەحمەتکیشانی نەتەوەکانی جیهان ئەڕووات بەڕێوە، بۆ هەڵتەکاندنی رژێمی سەرمایەداری لە هەموو سەرانسەری دنیادا ٠٠ کەوابو شۆڕشەکەی ئیمەش هەر بەشێکە لەو راپەڕینەو ئەڵقەیەکی بچوکی ئەو زنجیرە گەورەیە ٠٠

لە کاتێکدا کە یادی یەکی ئایار ئەکەینەوە، کە وەکوو سەرچاوەیەك ئیلهامی شۆڕشگێری بە کریکارانی کورد گەیاندووە ٠٠ ئەوەش رون ئەکەینەوە کە مەسەلەی کریکارانی کوردستان بەشیکە لە مەسەلەی کریکارانی جیهان بۆیە دەنگی دلێرانەی هەرگیز کپ نەبوویان ئەخەنە پاڵ دەنگی هەموو کریکارانی جیهان و داخوازییەکانیان ئەبەستن بە زنجیرەی داخوازی کردنیانەوە ٠٠ وە هەر لەو کاتەدا کە یادی یەکی ئایار ئەکەینەوە داوا لە کار بەدەستان و لێپرسراوانی ئەمڕۆ ئەکەین بۆ هەنگاونان بەرەو گۆڕینی وڵاتی کوردستان بەوڵاتێکی پیشەسازی نوێ ٠٠! وە ئەوەش بۆ کاربەدەستانی دڵسۆز رون ئەکەینەوە کە کوردستانی ئیمڕۆی ئێمە لە ئەنجامی ئەو هەموو ویرانکاری و ئاگربارانەدا کە لە ماوەی نۆ ساڵی شۆڕشی کوردستانا رویداوە، زیاد لە هەموو روویەکی تر کە پێویستی بە ئاوەدان کردنەوە هەیە، پێویستی بە بەکار خستنی چەرخی گەورەی پیشەسازی هەیە لەوڵاتی کوردستاندا ٠٠ بۆ ئەوەی کە گۆڕینێکی بنەڕەتی لەژیانی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستانا بەرپا بکاو، سامی برسیەتی هەڵتەکێنێ و، وڵاتیش لە رووی پیشەسازییەوە هەنگاوێکی مێژوویی بنێ ٠٠

مەسەلەی بە پیشەسازی کردنی وڵاتی کوردستان و بەرز کردنەوەی پلەی ژیانی کریکاران و هێنانەدی هۆی خۆشکردنی ژیان بۆ تەواوی خەڵکی کوردستان، شتێك نییە کە تەنیا لە موناسەباتەکانا بیری کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان بکەوێتەوە !! بەڵکو شۆڕشە ئازادیخوازەکەشمان لەسەر بناغەی ئەم داخوازییانە بەرپا بووەو دەسیشی لێ هەڵناگرێ ٠

کریکارانی کورد ئەمڕۆ لەبارێکی سەخت و ناخۆشا ئەژین ٠٠ نەبوونی ئیش لە کوردستانا بەم جۆرەی کە ئیستا هەیە دوور نییە ببێتە هۆی تورەبون و هەڵچوونی دەسەڵاتی کریکاران و زەحمەتکێشانی کوردستان ٠٠ دوزینەوەی ئیش بۆ کریکارانی کورد نەك تەنیا یەکێك ئەبێ لە هۆیەکانی پێشکەوتنی وڵات و ئاسان کردنی جۆری گوزەرانی زەحمەتکێشانی کورد بەڵکو ئەبیتە هۆی لابردنی گەلیك گێرەو کێشەی بەهێز کە جەمسەرەکانیان بەندە بەبێ ئیشییەوە ٠٠

ئەمرۆ بێ ئیشی لە هەموو سەرانسەری وڵاتی کوردستانا دەوریکی پڕ لە مەترسی و پشت گوێ خستن ئەبینێ ٠٠ ئینجا بەم بۆنەیەوە بۆ جاریکی تر بیری لێ پرسراوانی ئەخەینەوە کە ئەرکەکانی سەرشانیان بە پێویستییەکی عادیلانەو، داخوازی کریکارانی کوردیش بە داخوازییەکی شەرعی بزانن لەم رووەوە ٠

لەگەڵ ئەم داخوازییانەدا ویادکردنەوەی یەکی (ئایار) سلاومان بۆ هەموو چینی کریکاران، سەرچاوەی راپەڕینی شۆڕشگێری و هێزی لە بن نەهاتوی زەحمەتکیشانی جیهان ٠

بیرێکی راگوزاری

● یەکی ئایاری ساڵی ١٨٨٦ یەکەم مەشخەڵی دەستی زەحمەت کێشەکان ئاگر درا ٠ وە کڵپەی کرد وە تا رادەیەك کاری خۆی کرد ٠٠ دوای چوار کرێکار ٠٠ بونە سوتوی مەبەستێ ٠٠ داگیرساندنی مەشخەڵێکی بەکڵپە تر ٠٠ کە نەکوژێتەوە ٠٠ وە هەر لە کڵپەو تینا بێ ٠٠ بەردەوام بسوتێ ٠٠ وە لە پێناوی ژیانیکی سەربەست ٠٠ بۆ بەشیکی زۆری ئینسان ٠٠ کە کرێکار ٠٠ بەدی بێنێ ٠

● وە هەر لەو وڵاتەدا ٠٠ کە یەکەم مەشخەڵی تیا هەڵگیرسا ٠٠ ئەمڕۆ کرێکار ٠٠ زیاترو زیاتر ٠٠ ئەسوتێنرێن خوێنیان ئەمژرێ وە سەرمایەداری دڕندانە ٠٠ لەجیاتی ژیان ٠٠ بۆ بەشیکی زۆری ئینسان ٠٠ کورەی تواندنەوەی ٠٠ خوێن و ئیسکی زوربەی زۆری ئینسان ٠٠ زەحمەت کیشان زیاتر بەتین ئەکات ٠٠

● لە بارێکی وادا چارچیە ؟! ئەم پرسیارە وەلامێکی ورەبەردان ناداتە دەست ٠٠
چار ئەوەیە ٠٠ هەروەك «جین فۆندا»ی هونەرمەندی تورەو هەڵچو ٠٠ ووتی ٠٠
« ئەوندە تف لە ئیمپریالزمی ئەمریکا بکەن تا نوقم ئەبێ !!»

● ئەگەر تورەی و قین بونەوە لە خوین مژەکان گەیشتە ئەوڕادەیە ٠٠ ئایا پاشە ڕۆژ ٠٠ لە سوودی کێ ئەبێ ؟! ٠٠ لە سوودی ٠٠ رەش و رووت ٠٠ زەحمەت کێشەکان ٠٠٠

● کەواتە ٠٠ تفی توڕی بکەن بەڕووی هەموو شیوەیەکی چەوسانەوەدا ٠٠ دوای ٠٠ زەحمەت کێشەکان ٠٠ لە هەر کویەکی جیهان هەن ٠٠ بە ئاوی بارانی سەرکەوتن ٠٠ رووی گەردوای خۆتان بشۆن ٠٠

پوشکین

رفیق صابر

پۆشکین یەکێکە لەو شاعیرە بەناوبانگانەی روسیا کە دەورێکی باڵای دیوە بۆ گەشەکردن و پێش خستنی ئەدەبی روسی، وە نوسینەکانی ریگا خۆش کەرێك بووە بۆ پەرەسەندن و سەرکەوتنی ریبازی مرۆڤایەتی لە ئەدەبی روسیادا ٠

ئەم شاعیرە مەزنە لەساڵی ١٧٩٩ لە شاری مۆسکۆ لەدایك بووە، وە هەر لە منداڵییەوە فێری زمانی فەرەنسی بووەو بەهۆیەوە کەوتۆتە خوێندنەوەی ئەدەبی فەرەنسی و کەڵکی زۆری لێوەرگرتوە ٠

وە لەساڵی ١٨١١ لە بەرزترین قوتابخانەی روسیا ـ کە لەلایەن قەیسەرە وە کرابۆوە ـ خوێندویەتی وە لەساڵی ١٨١٧ لەوێ خوێندنی تەواو کردوەو لە وەزارەتی دەرەوەی روسیا کراوە بە مووچەخۆر، وە لە ساڵی ١٨٢٠ لەسەر هۆنراوەی (سرودی سەربەستی)و چەند هۆنراوەیەکی دی دورخراوەتەوە بۆ خواروی روسیا ٠ وە لە ساڵی ١٨٣١ (نتالیا نیقولا یفنا)ی کردوە بە هاوسەری ژیانی ٠

وە لە ساڵی ١٨٣٧ دەستەیەك لە کۆنەپەرستان هەلیان بۆ هەڵکەوتو پیلانێکیان پێکەوە ناو چەند شتێکی هەڵبەستراویان بۆ ژنەکەی ریکخست، ئەمە بوو بەهۆی ئەوەی کە لەگەڵ کابرایەکی فەرەنسی بکەوێتە (زۆران بازی)، وە لە ئەنجامدا لەرۆژی ٢٧ی کانونی دووەمی ساڵی ١٨٣٧ بریندار بوو، وە دوای ئەوەی چەند ساتێك بە دەم ئازاری زامەکەیەوە تلایەوە گیانی دەرچوو ٠٠

پۆشکین هەر لە منداڵییەوە بەهرەیەکی تەواوی لە هۆنراوەدابووەوە هێشتا قوتابی بوو کە ناوبانگی شاعیریەتی بەزۆر بەی روسیادا بلاو بوو ٠ وە لەسەرەتای شاعیرییەتی دا ئەدەبی فەرەنسی کارێکی گەورەی تێ کردبوو، ئەم کارتێ کردنە بە تەواوی لە چیرۆکی (روسلان و لودمیلا) کە لەساڵی ١٨٢٠ بە هۆنراو نوسیویەتی بەدی دەکرێ ٠ بەڵام کاتێك دورخرایەوە بۆ خواروی روسیا هۆنراوەکانی (بایرۆن ١٧٥٩ ـ ١٧٩٢)ی دەست کەوتو کەوتە خوێندنەوەیان، ئەوەبوو دیمەنی سروشت و هۆنراوەکانی بایرون کاریان تێ کرد وەك لە هۆنراوی (زیندانی قەفقاس) ١٨٢١ وە چەند هۆنراوەیەکی دی دەردەکەوێ، بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا هۆنراوەکانی پۆشکین لەچەند روویەکەوە لە هۆنراوەکانی بایرۆن باڵاترەو هەستی مرۆڤایەتی زیاتر تێدا بەدی دەکرێت، بەتایبەتی لەرووی بایەخ دان بەکۆمەڵ و نرخ و رێزی مرۆڤ و راستگۆیی لەتۆمار کردنی ژیانی دەورو پشتی ٠

بەم چەشنە تا ساڵی ١٩٢٤ نوسینەکانی پۆشکین بەشێوەیەکی گشتی پڕبوو لە باسی جوانی سروشت و سۆزو ئەندیشەو گۆشەگیری وە سەربەستی شوێنێکی گەورەی لە هۆنراوەکانیا داگیر کردبوو :

بڕوانە مانگ بەتەنیایی لە ئاسمانا ،
رێگای ون کردوە ٠٠
وە لە کاتی رۆیشتنیدا روناکی خۆی
بەسەر هەموو سروشتا بەبێ جیاوازی ئەپژێنێ ٠
کێ ئەتوانێ تاکە جێگایەکی بۆ دیاری کا
بڵێ : (لێرە بمێنەوە ٠٠)
کێ ئەتوانێ فەرمان بەسەر دڵی کچێکا بکا
بڵێ : (تەنیا یەك پیاوت خۆش بوێ و ،
قەت ناپاکی مەکە) ٠٠

بەڵام لەساڵی ١٨٢٤ی زاینییەوە پۆشکین بەرەو ریالیزم هەنگاوی نا ئەم هەنگاو نانەی لە هۆنراوی قەرەجەکان (الغجریە) وە دەستی پێکرد، کەباسی پیاوێك دەکات لەشار دور دەکەوێتەوە بۆ ئەوەی لەگەڵ قەرەجەکان بژیەت ٠٠ لە هۆنراوەی ناوبراودا هەردووك ریبازی (رۆمانسی و ریالیزمی) تێدا بەدی دەکرێت ٠٠ ئیتر پۆشکین لەوەبەدوا لەسەر ئەو ریبازە تازەیە رۆیی و کەوتە سەرنجدان لە چۆنیەتی ژیانی کۆمەڵ، وە پەیوەندی لەگەڵ چینەکانی گەلدا بەتین کردو بەقوڵی چووە دەرونیانەوەو، هاوبەشی ئازارییانی کرد :

سەرنجێکی ئەم دیمەنە بدە
کوختە کلۆڵەکان لیرەو لەوێ ئەبینی ،
وە لەپشتیەوە زەویەکی رەش هەڵگەراو ،
کەپریەتی لە چاڵ و چۆڵو کەندەلان ٠٠
ئاسمانیشی بە هەورێکی خۆڵەمێشی تاریك تەنراوە
وای لەکوێ ، ئەی روباری (نیڤای) گەورە
لەکوێن ! دارستانە بەرین و فراوانەکان
من هیچ شتێك لە ئێوە بەدی ناکەم
ئەوەی بەرچاوم ئەکەوێ ،
دوو درەختی زەرد هەڵگەڕاوە کە سەرنج رائەکێشن ،
تەنها دوو درەخت ٠٠
کە یەکێکیان پایزی باراناوی گەڵاکانی وەراندوە ،
وە ئەوەی کەشیان گەڵاکانی زەرد هەڵگەڕاوەو
چاوەڕوانی با ئەکات تا بەرەو زەلکاوەکانی بەرێت
وەلەو مەیدانە پان و بەرینە
هیچ شتێك نابینم تەنها :
جو تیارێك و دوو ئافرەت نەبێ کەلەدوایەوە ئەڕۆن ٠
جوتیارەکە سەری دانەواندوەو ،
تابوتی منالێکی لەبن باڵدایەو ،
بانگی کوری قەشە تەوە لۆزەکە دەکا :
باوکت بانگ کە با بێت کلێسایەکە بکاتەوە ،
وەخت نەماوە
تاوەکو کۆرپەکەم بەخاك بسپێرم ٠٠

وە هەروەها پۆشکینی نەمر زۆر بەوردی کەوتە خوێندنی مێژووی روسیا، ئەمەو پەیوەندی بەتین کردنی لەگەڵ کۆمەڵ بوون بەکەرەسەیەك بۆ بەرهەمەکانی ٠

پۆشکین بەشی زۆری هۆنراوەکانی بەشێوەیەکی رەوان نوسیوە، وەوردەکارییەکی تەواوی تێدا کردوەو ئاوازی بەسۆزو کاریگەری لەگەڵدا بەکار هێناوە ٠ ئەمە جگە لەوەی کە لە هۆنراوەکانیا شێوەیەکی شۆرش گێڕانەی نواندوەو ڕوو بەڕووی کاربەدەستان وەستاوەو داوای گۆڕینی یاسای بۆگەنی ئەوسەردەمەی کردوە :

وەرە هەموو چەپکە گوڵەکانم هەڵوەرێنە ،
وە ئاوازە شیرنە تاڵەکەم وردو خاش کە ٠٠
چونکە من ئەمەوێ گۆرانی بۆ ئازادی بڵێم ،
پەردە لەسەر روی ئەوشەرو بەدکاریە
لادەم کە لەسەر تەختەکا نا جێی گرتوە ٠٠
ئەی شاگردەکانی بەختی کوێرو ٠٠ ئەی زاڵمەکانی ئەم جهانە ٠٠ هەڵ لەرزن
وەئێوەش ٠٠ ئەی بەندە غەمبارەکان
غیرەت بتان گرێ و گوێم لێبگرن و ٠٠
هەستنە سەرپێ ٠

ئێستا زۆر باش بزانن ئەی پاشایەکان
لەمرۆ بەدوا هیچ شتێك ناتوانێ بتان پارێزێ
نەسزاو ئازاردان ، نەپادا شتو بەخشیش
نەکوشتن و زیندانی کردن
کەواتا ئێوە خۆتان سەرتان نەوی بکەن
بەرامبەر هێزو توانای یاسا نەگۆرەکان
ئەوکاتە ئاشتی و ئازادی ،
پارێزەری تەختی لەمێژینەی ئێوە ئەبێ ٠

پۆشکین جگە لەوەی کە شاعیرێکی هەڵکەوتوو بەتوانا بووە چیرۆك نووسێکی سەرکەوتوش بووە وە لەو مەیدانەشدا چالاکیەکی تەواوی نواندوەو گەلێك چیرۆکی بەنرخی لەپاش بەجێماوە، کە بە شێوەیەکی گشتی وەکوو ئاوێنەیەکی بێگەرد وایە تەواوی چینەکانی گەل و باری ئەوسەردەمەی روسیای قەیسەری تێدا بەدی دەکرێت وەك چیرۆکی (ئۆگین ئۆنگین) و چیرۆکی (گۆریۆگین)و کۆمەڵێك چیرۆك لەژێر ناوی (بلکین)و ٠٠ چەندان چیرۆکی بەنرخی دی ٠

فەرهەنگۆکەکەی هەولێر

بەشی حەوتەمی فەرهەنگۆکەکەی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەو فێرکردنی پارێزگاری هەولێر :

ـ ت ـ

تعس : کڵۆڵ
تعیین : دامەزراندن
تفقد : بەسەر کردنەوە
تقریر : راپۆرت
تکرار : دوو پات کردنەوە
تمدید : بە دەمەوە دان
تمییز : جیا کردنەوە
تنظیم : ریکخستن
توجیە : ئاراستە کردن
توقیع : واژۆ
توکیل : لەجێ دانان
تأریخ الیوم : بەروار
تأکید : جەخت
تأریخ (العلم) : میژوو

ماتەم

پاشماوەی : ژمارەی پێشوو

ئەنتۆن چیخۆف
وەرگێڕ : ئەورەحمانی حاجی مارف ـ لینینگراد ٠

بێباکە ٠

ـ لە سوچێکەوە عارەبانەچییەکی لاو هەڵئەستی بەدەم خەوەوە هاوارئەکا وخۆی ئەگەیەنێتە لای کووپەیەکی پڕ لە ئاو ٠

ـ تینووتە ؟ (ئیۆنە) لێی پرسی ٠

ـ نۆشی گیانت بێت ٠ براله ئەزانی کورەکەم ئەمری خوای کرد ؟ لەم هەفتەیەدا لە نەخۆشخانە ٠٠٠ ئەمە مێژووە!

(ئیۆنە) تەماشای کرد ووشەکانی چ کارێك ئەکات، بەڵام هیچی نەدی ٠ لاوە سەری داپۆشی و یەکسەر کەوتەوە پرخە پرخ ٠ پیرە هەناسە هەڵئەکێشی و خۆی ئەخورێنی ٠٠٠٠ لاوە چەند ئارەزووی ئاوی ئەکرد ئەمیش ئەوەندەی ئارەزووی دووانی ئەکرد لەگەڵ هەر کەسێکدا بێت ٠ بەم نزیکانە ئەبێت بەهەفتەیەك کە کورەکەم مردووەو ئەمە هێشتا بۆ کەسم نەگێڕاوەتەوە ٠٠٠ لازم وەگێرانەوەیەکی جوان و لەسەرخۆ هەیە٠ پێویستە باس بکرێت چۆن نەخۆش کەوت چۆن ئەمری خوای کرد ٠٠٠٠ لازمە بهۆنرێتەوە چۆن ناشتیان چۆن چووین جلکی جوانەمەرگەکەمان لە نەخۆشخانە هانیەوە ٠٠٠ لەگوندێ کچەکەم (انیسیا)(٨) ماوەتەوە٠٠٠ لازمە بەحسی ئەویش بکری ٠٠٠ گوێگر ئەبێ ئاخ و هەناسە هەڵکێشی ٠٠٠٠ ئەمە بۆ پیرێژن بگێرمەوە گەلەك باشترە هەرچەند بێ فامن بەڵام ئەم ووتانە کاریان تێ ئەکا، فرمێسکێك ئەرێژن و ئاخێك هەڵئەکێشن ٠

بڕوانە ل ٧

● هونەر ٠٠ دەورێکی باڵا ئەبینێ ٠٠ لە پاڵ پێوەنانی رەوڕەوەی بەرەو پێشەکەوتن و پاشە رۆژێکی باشتر ٠٠٠ ئەمە ئاشکرایەو لای هەمووان رونە ٠٠٠

● لەبەر روناکی ئەم راستیەدا هەموو بەشدار بونێ لە بزوتنەوەی هونەریدا ٠٠٠ کارێکی پیرۆزەو ئەرکی سەرشانی هەموو ئەوانەیە توانایان هەیە لەم رووەوە هەڵسوڕێن ٠٠

بانگەوازێك لە ناخی دەروونەوە

● ئەمەوێ ٠٠٠ ئەوەش بڵێم هەڵسوڕان لە کۆڕی هونەردا ٠٠٠ بەبێ جیاوازی ئەبێ پیاو ژن تیا بەشدار بێت ٠٠٠ هەموو نیوەیەك بەبێ نیوەکەی تری ناتەواوە ٠٠٠ لێرە وە بەبێ بەشداری ئافرەت و پیاو وەك و یەك لەم کوڕە پیرۆزەدا ٠٠ (کۆڕی هونەر) ٠٠ هونەر ناتوانی ئەرکی سەرشانی بەجێ بهێنێ ٠٠٠

● من ٠٠٠ خوێندەوارەکان ٠٠٠ روشنبیرە بەرێزەکان کچێکی کوردم ٠٠٠ خوشکی ئێوەم ٠٠٠ لەدەمێکەوە حەزو ئارەزوی هەڵسوڕانم لە کۆڕی هونەردا هەیە ٠٠ مەبەستیشم ٠٠ لەو خزمەت و هەڵسوڕانە٠٠ پڕ کردنەوەی ئەو چۆڵیە بوە لەکۆڕی هونەری کوردیا هەیەو ئەویش نەبونی ئافرەتە ٠٠٠

● ئەمە بۆیە ٠٠ چونکە دڵنیام هونەر ٠٠ بەر لە هەموو شتێ پەیامێکی پیرۆزە هونەرمەند ئەیگەیەنێ و بەگەیاندنی خزمەتی گەلەکەی ئەکات ٠٠٠

● لە کاتێکا هونەر ٠٠ کارێکی پیرۆزە ٠٠٠ وەهونەر پەیامێکی پیرۆزە ٠٠٠ وە خزمەتە بۆ گەل ٠٠٠ ئایا سڵ کردنەوە لە هاتنە ئەم کۆڕەوە بۆ ؟!

خوشکە عائشە احمد عبداللە

● ئەڵێن گوایە ٠٠ خەڵکی ! بەڵێ خەڵکی باش ناڵێن ٠٠٠!! باش ناڵێن ٠٠ بەمن ٠٠ یان بە هەر خوشکێکی کە ٠٠٠ لە کوری هونەردا (کەپەیامیکی پیرۆزەو خزمەتی گەلی پێ ئەکرێ) هەڵسوڕێ ٠٠٠

● من ئەمەوێ لێرەدا رووی پرسیار بکەمە ٠٠٠ ئێمەی خەڵکی ٠٠٠ یا ئێوەی خەڵکی ٠٠٠ یان با هەر ئەو خوشکانەی ٠٠ لەو خەڵکانە ئەترسن !! ئایا ٠٠٠ ئێمە ئەگەر توانای هەڵتەکاندن و روخاندنی هەموو ئەو بیروباوەڕە تا ریکانەمان نەبێ « خزمەتی ئێمەی ئافرەت بە شوورەی ناوبەری » بونمان چیەو ٠٠ نرخمان چیە ؟!

● من ٠٠ لیرەوە ٠٠٠ بانگی دڵسوزانە ئەکەم ٠٠٠ بۆ سڵ نەکردنەوە ٠٠٠ خۆشکان بانگ ئەکەم ئەو کۆت و زنجیرانە ببچڕێنن ٠٠٠ ئەیان بەستێتەوە بەو نەریتە کویرانەی بەبەستراوەی ئەیان هێڵیتەوە ٠٠ بەڵی ٠٠٠ بانگیان ئەکەم ٠٠٠ بۆ تەقینەوە بە رووی ئەو بتانەی ٠٠ ئەیان ترسێنن ٠٠ نە ٠٠ مەترسن ٠٠٠ بت ٠٠٠ بەیەك تەکانی ئازایانە ٠٠٠ بەزویدا ئەدرێ و وردو خاش ئەبێ ٠٠٠

● برایانیش بانگ ئەکەم ٠٠٠ رێزی راستەقینە بدەن بەو ئامانجەی بانگی بۆ ئەکەن ٠٠٠ واز لە « ترسی فاقاوی بێنن » بەدەم تەنیا بانگی سەربەستی ئافرەت نەکەن و خویان یەکەم کەس بن ریگای سەربەستی لەو ئافرەتا نە بگرن لە گەڵیانا ئەژین ٠٠٠

● هیوادارم بانگەوازەکەم ٠٠ دەنگ دانەوەی بەسوود بات ٠٠٠

Institut kurde de Paris

پاشماوەی کاوەی ئاسنگەر

لەمردن دەکاتەوە کە هەر تەنیا ئەوە کڕنووشی بۆ نابا . وە بیر لەوە دەکاتەوە کە چۆن لەدوای مردن مارو مێروو لاشەکەی ئەخۆن .. دوای ماوەیەك بیرکردنەوە لە پڕێکا دەست ئەکاتە قاقای پێکەنین وە بەوپەڕی لەخۆبایی بوون و عیزو بڕوا بەخۆبوونەوە ئەڵێ :

بەڵام بۆچی ئەبێ بمرم !
من چۆن ئەمرم !
نەخۆش .. ئەمرێ
هەژار .. ئەمرێ
بێدەرەتان .. بێ کەس ئەمرێ
من چۆن ئەمرم !

لێرەدا نەفسیەتی ئەژدەهاکمان بۆ دەر دەکەوێ کەتا ڕاددەیەکی زۆر لەخۆبایی و بڕوا ـ بەخۆیە .. ئەم باوەڕ بەخۆبوون و لەخۆ بایی بوونەی ئەژدەهاك لە هەموو داستانەکەدا گرنگی پێدراوە .. هەتاوەکو لە کۆتایی داستانەکە دوای ئەوەی کە کەسی بەدەستەوە نامێنێ و بە تەنهایی بەرامبەر هێرشی ـ کاوە ـ ئەکەوێتە گوڕێ، ئەژدەهاك قبوڵ ناکا سەر بۆ کاوە دانەوێنێ .. لەبەر ئەوە ئەتوانین بەدڵنیایی بڵێین کە ئەم قسانەشی ـ من چۆن ئەمرم ـ لێرەدا لەو لەخۆ بایی بوونەوە هەڵقوڵاوە کە خاسیەتێکی گەورەی کەسایەتی ئەژدەهاکە . لەم کاتەدایە ـ لەدوای پشوویەك ـ تارمایی مردن دێتە ژوورەوە . هاتنە ژوورەوەی تارمایی مردن لێرەدا کە ئەژدەهاك تەواو باوەڕی بەخۆی هەیەو بەسەر بیری مردنا زاڵە : کە ئەڵێ :

بەهێز بەزۆر
مردن ئەگرم
لە زیندانا تونگی ئەکەم
من چۆن ئەمرم

ئەڵێم دەرکەوتنی تارمایی مردن لێرەدا شتێکی منطقی نیە .. وەشیرکۆ هیچ هۆیەکی مەعقولی بۆ دەرکەوتنی تارماییەکە دروست نەکردوە. تەنانەت بۆ ئەوەی کە ئەژدەهاك هەر خەیاڵی مردنی بەبیرا بێ . بینینی تارمایی عادەتەن لەلایەن کەسێکەوە دەبێ کە ترس و بیمێکی زۆری تووش بوو بێ و بەجارێ ڕمابێ و مردن هەموو دەم هەڕەشەی لێ بکا .

لە زۆربەی چیرۆکە شانۆییەکانی (شەکسپیرا) تارمایی ـ گۆست ـ دەر دەکەون بەڵام دەرکەوتنیان لە چیرۆکەکانی شەکسپیرا زۆر جیاوازە لەوەی شێرکۆ . شەکسپیر لە هەموو چیرۆکەکانیا دوو جیهانی دروست کردوون . یەکەم جیهانێکی موضوعی وە دووەم: جیهانێکی ذاتی لەناو دەروون و بیرو لێکدانەوەی پاڵەوانەکانیا . وە بەپێی زیادکردنی مەترسی و هەڕەشەی تێشکان و مردن بۆ پاڵەوانەکان لەجیهانی ـ موضوعیا ـ جیهانی ذاتی پاڵەوانەکان دەشێوێ و دەشڵەژی دڵە خورپە ـ قلق ـ یان تووشی دەبێ و بەرەوە ڕمان دەچن و بیر لەمردن و دوای مردن دەکەنەوەو تارمایی دەبینن یا لە خەوا ئەبزڕکێنن ، یا ڕق و کینەیان زیاتر دەکاو پتر لە گۆمی خوێنا مەلە دەکەن .

بەڵام شیرکۆ بەبێ هیچ واقیعێکی موضوعی هاتوە ئەم تابلۆیەی داناوە . کە بەلای منەوە وا باشتر بوو بخریتە تابلۆی نۆهەم دوای ئەو شوێنەی ـ گۆتۆ ـ ئەکوژرێ و مەترسی تەنگ بە ئەژدەهاك هەڵدەچنێ :

وە کەبەووردی شوێنەکە دیاری کەین دوای ئەو شوێنەی ئەژدەهاك ئەڵێ :

هەتاکو گۆتو زیندوو بوو

مردن لە کۆشکی من دوور بوو
بەڵام ئێستا کە گۆتۆ مرد !
تارمایی ترس پەیدا بوو !

گەر باسی مردن وە دەرکەوتنی تارمایەکە بخرابایە ئێرە کە هۆی موضوعی تەواو بۆ دەرکەوتنی هەیە زۆر منطقی دەبوو وە نرخ و بایەخێکی دراماتیکی و سایکۆلوجی گەورەی دەبوو .

تابلۆی شەشەم :

کاوە لە ماڵی خۆیا چاوەڕوانی هاوەڵەکانی دەکات کە لە دوای ماوەیەك دێنە ژوورەوەو لەبارەی ڕێك خستنی پیلانی شۆڕشەوە گفت و گۆ دەکەن . شیرکۆ لەم تابلۆیەدا بەشێوەیەکی دیالەکتیکی بە سەرهات و ڕووداوەکان پاڵ دەنێ بۆ پێشەوەو دەیا نگەیینێتە نوقتەی تەقینەوە ـ شۆڕش ـ :

١ـ لەم تابلۆیەدا شێرکۆ ئەو ڕاددە بێسنوورەمان نیشان دەدا کە زوڵم و زۆرو خوێن ڕێژی ئەژدەهاك پێی گەیشتوە :

کاوە :

سەگەکانی کۆشکی زۆردار
وەك شێت و هار
دوێنێ کەوتوونەتە بازاڕ
دروێنەی لەشیان کردوە !.

کوردۆش ڕوویەکی تری ئەم (شێت و هار) یەمان نیشان دەدا بەگێڕانەوەی ئەو هەواڵەی لە ـ ڕێبوارێکی ناسیاو ـ ی بیستوە :

لە بەندەکانی ناو زیندان
بەیانی زوو ..
شەش حەوتێکیان ،
هەڵواسیووە ..

ئەم هەواڵە بەناسزرە یەك لەدوای یەکانە دەکاتە ئەوپەڕی تاڵی و جەرگ بڕی کە پشتکۆ هاوڕێی گوردۆ خۆی ئەکا بەژووراو هەواڵی گرتن و پێوەندکردنی گوردۆ حەوتەم کوڕی کاوە دەگەیەنێ :

کاوە :

ئەمە حەوت کوڕ !
ئارام ئیتر
چۆن ئەتوانی .. لەمە زیاتر
خۆی ڕابگرێ ....
لەپاش دوا کوڕ
لەپاش گوردۆ
چیم ما ئیتر
(ڕوو ئەکاتە دانیشتوان)
ئێوە بڵێن .. چیم ما ئیتر ؟!

چی ما ئیتر ؟! هیچ . تەنها شۆڕش نەبێ . ئێرە نوقتەی تەقینەوەیە ، کە پێویستە سەرنجی تەماشاکەرانی بۆ ڕابکێشری و هەوڵ بدرێ کەئەوانیش وەك کاوە بگەنە ئەو قەناعەتەی کە ئیتر هیچ نەما تەنها : هێرش بردن نەبێ شیرکۆ ئەم پێویستیە بەدی هێناوە لە ڕێگای پەیوەندی ڕاستەوخۆی کاوە لەگەڵ تەماشاکەراناو قسەکردنی ڕووبەڕوو بۆیان .

ووتمان زوڵم و تاوانکاری ئەژدەهاك گەیشتە ڕاددەیەك کە ئیتر هیچ نەما شۆڕش نەبێ ، ئایا پێویستیەکانی ئەم شۆڕشە ئامادەکراوە ؟

٢ ـ هەر لەم تابلۆیەدا شیرکۆ ئەو هەنگاوانەمان بۆ ڕوون دەکاتەوە کە نراون لە ڕێگای بەرپاکردنی شۆڕشا :

١ـ پەیوەندیکردن بەپاسەوانی کۆشك و قەڵای ئەژدەهاك کە پشتگیری شۆڕشگێرەکان دەکا ٢ ـ ئامادە بوونی کۆمەڵانی خەڵك بۆ شۆڕش کە هێندە داخ لەدڵن ناتوانن لە مە زیاتر ئارام بگرن ، ٣ ـ ڕێکەوتنی کاوەو هاوەڵەکانی لەسەر شۆڕش و دیاری کردنی ئەو کاتەی کە ـ پشتی سەرما ئەشکێ ـ بۆ دەست پێکردنی ، ٤ ـ ناردنی کارون بۆ ـ شاخ و کێو ـ بۆ هوشیار کردنەوەی خەڵکی و خەبەردار کردنی (نووسەرەکان)

بەم جۆرە ، شێرکۆ ڕووداوەکان دەگەیەنێتە پلەی شۆڕش ، پلەی ڕووبەڕوو بوونی جەماوەری زوڵم لێکراو لەگەڵ ئەژدەهاکی زاڵما لەجەنگی ئازادی و تۆڵەدا ... شتێکی کە لەم تابلۆیەدا سەرنجی ڕاکێشام ئەوەیە کە شێرکۆ لەسەر زمانی کاردوخ و کاوە دوو هۆ بۆ زوڵم و زۆری و ئارەزووی خوێن ڕێژی ئەژدەهاك دیاری دەکا :

یەکەم : چونکە ئەژدەهاك بێگانەیەو ، ووڵاتەکە ووڵاتی خۆی نیەو تاجی دزراوی کردۆتە سەر .

دووەم : چونکە وەجاخ کوێرە واتە کوڕی نابن .

ئەم دوو هۆیانە هەردووکیان مەعقول و بەجێن بەتایبەتی لەلایەنی سایکولوژیەوە . ئەشێ ئەم دوو هۆیە وایان لە ئەژدەهاك کردبێ کە هەست بە غەریبی و بەکەمی ـ شعور بالنقص ـ بکاو لەبری ئەوە داخی دڵی خۆی بە میللەتن بڕێژێ . بەڵام بەداخەوە شێرکۆ زۆر بایەخی بەم لایەنە نەداوە تەنها بەشێوەیەکی پەراوێزی ـ هامشی ـ باسی کردوەو نەی توانیوە وەك و ـ عنصرێکی گرنگ لە پلۆتەکەیا بەکاری بێنی .وە لە تابلۆی داهاتوا زیاتر باس لەمەوە دەکەین .

ماویەتی

کەمال میراودەلی

بوزانین

وەزارەتی کاروباری سەروو

دروست کردنی قوتابخانەی ناوەندی و بەشی ناوخۆ لە ناحیەی قوڕە توو ـ قەزای خانەقین .

موناقەسەیەك هەیە بۆدروست کردنی قوتابخانەیەکی ناوەندی و بەشی ناوخۆ لە ناحیەی « قوڕە توودا» لە قەزای خانەقین ، هەر کەسێ لە بەڵێندەرە خاوەن تاقی کردنەوەکان ئارەزووی بەشداربوونیان هەیە ئەتوانن مەرجەکانی ئەم بەڵێنەو نەخشەکانی لە ناوچەکانی ئاوەدان کردنەوە لە محافەزەکانی سەروودا یان لە محاسیبی بەڕێوەبەرایەتی ئاوەدان کردنەوەی گشتی سەروودا یان لە دیوانی ئەم وەزارەتە وەرگرن کە بە « ٥ » دینارە بۆ هەر مەجموعەیەك وە ناشدرێتەوە ، ئەمە بە مەرجێك شهادەی زەریبەی دەخلی ئەمساڵ و شهادەی تەسنیفی لیژنەی تەسنیف کردنیان هەبێت ئەگەر لە مەرکەزی محافەزەکان بن .

عەتاکان بە سکرتێری لیژنەی کردنەوەی عەتاکان ئەسپێررێت لە دیوانی ئەم وەزارەتەدا لە زەرفێکی مۆرکراودا وە ناوی موناقەسەکەی لە سەربێت تاوەکو کۆتایی دەوامی ڕەسمی لە ڕۆژی ١٣ـ٥ـ١٩٧١دا بە مەرجێك تأميناتێکی « ٤٥٠ » دیناریی لەگەڵا بێت بە نەقدی یان بە کەفالەتێکی بانقی لە یەکێك لەبانقە عیراقی یەکانەوە دەرچووبێت وە تەنها چەکی تصدیق کراو قبوڵ ئەکرێت . وە ئەشێ عەتاکان بە پۆستەی مەضموون بنێررێت بە مەرجێك گەیشتنی لە پێش کاتی دیاری کراودا لە سەرەوە دڵنیا بکرێت وە ئەوەش بزانرێت کە ئەم وەزارەتە ملزم نیە بەوەی نزمترین پلەی عەتاکان یان هەر عەتایەکی کە وەربگرێت ئەو عەتائاتانەی مەرجەکانی ئەم ئیعلانەیان بەتەواوی تیدا نەبیت رەفض ئەکریت وەنەخشەو تخطیطی ئەم پروژانە لە لایەن هەیئەتی هونەری یەوە لە بەڕێوەبەرایەتی ئاوەدان کردنەوەی سەروودا یان لە ناوچەکانی ئاوەدان کردنەوەدا دەس ئەکەوی .

ع . وەزیری کاروباری سەروو

عەسکەر مەحموود

وەزارەتی کاروباری ژورو
بەڕێوەبەرایەتی ئینحصاری توتن
ـ مەلبەندی گشتی ـ

ئاگاداری ژمارە(٢١)ی ساڵی ١٩٧١
لە بەڕێوەبەرایەتی ئینحصاری توتنەوە
مناقصەی گواستنەوەی توتن

ئیدارەی ئینحصاری توتن بانگی هەموو ئەوانەی ئەیانەوێ بەشداری بکەن لە موناقەصەی نەهێنی گواستنەوەی توتنەکەی لە وە بۆ ئەو شوێنانەی کە لەمادەی یەکی مەرجەکانی موناقەصە دیاری کراون .

عەطائات پێشکەش ئەکرێ لەناوزەرفێکی مۆرکراودا بۆ سکرتێری ئەنجومەنی بەڕێوەبەرایەتی لە بەغدا پێش وەیا لەسەعات دوانزەی ڕۆژی شەموڕێکەوتی ١٥ـ٥ـ١٩٧١ بە مەرجێك لەگەڵ عەطائاتەکان ، تأمینات (١٥٠٠) هەزارو پێنج سەد دینارو کەفالەی مەصرەفی و باوەرنامەی بەشداربوون لە غورفەی تجارە وەیا باوەرنامەی تەسجیل لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی زەریبەی دەخلی گشتی ، پێش کەش کرێ .

ئەتوانری ئاگاداریین و مەرجەکانی موناقەصە بەدەستخرێ لەلایەن سکرتێری مەجلسی بەڕێوەبەرایەتی لە مەرکەزی ئەم بەڕێوەبەرایەتییەوە لە مەرکەزی بەڕێوەبەرایەتیەکانی ئینحصاری توتن لە سلێمانی و هەولێرو نەینەواو کەرکوك .

بەڕێوەبەری گشتی و
سەرۆکی مجلسی بەڕێوەبەرایەتی
ئینحصاری توتن
عبدالكریم توفیق

٢ـ١

پاشماوەی چیرۆکی ژمارە

بڕۆم سەیرێکی ئەسپەکەم بکەم باشترە ـ بیری کردەوە (ئیۆنە) ... هەموو وەخت فریای خەو ئەکەوی .. مەترسە تێر خەو هەرئەبی .

پاڵتۆکەی لەبەرئەکا . خۆی ئەکابەو تەویلەیەدا کە ئەسپەکەی لێ بەسترابووەوە . ئەوبیر ئەکاتەوە لەجۆ ، لەکا ، لەئاوو هەوا .. ناتوانێ بیرکاتەوە لە کوڕەی کاتێك کە بەتەنهایە لەگەڵ خەڵکا ئەو باسە بکات ، بەڵام ، بەتەنها بیرکردنەوەو هێنانە پێش چاوی شیوەی لە توواناداني هیندەگران و جەرگ بڕە .

بلەوەڕێ . (ئیۆنە) بەئەسپەکەی ئەڵی کاتێ چاوە بریسکاوی یەکانی ئەبینی . دەی بلەوەڕێ ، بلەوەڕێ ... پارەی جۆمان پەیدا نەکرد ئەبێ کا بخۆیت ... ئا ... من تازە پیربووم ولێخوڕین لە توانا ـ مانەماوە . کوڕەکەم پیاوی لێخورینە نەك من ... گەر لەژیانا ئەما ... ئەوسا ئەبینرا کە چۆن عارەبانەچیەك ئەبوو .

(ئیۆنە) بۆ ماوەیەکی کەم بێ دەنگ ئەبی ... دەست ئەکاتەوەبە دووان : ئەسپە نازدارەکەم ... وا (کوزما)(٩) نەما ... ئەبووایە زۆر بژیایە ... کەچی لە ناکاو مرد ...

بابڵێین ئێستا تۆ جووانوویەکت هەیە ... ئەتەویت زۆر بژی .. ئەی بابڵێین لەپڕ ئەم جووانووەت مرد .... ئەبینی ئەمە دڵ بڕە ؟

ئەسپە لەسەر دەستی خاوەنەکەی ئەلەوەڕێ ، گوێ ئەگری ، هەناسە هەڵئەکێشی .

(ئیۆنە) بەمە دڵی زۆر ئەکرێتەوەو هەرچی یەکی هەیە بۆ ئەسپەکەی ئەگیرێتەوە ..

١ ـ (ئیۆنە پەتاپەڤ) ناوو لەقەبی عارەبانەچی یەکەیە .

٢ ـ (ڤیبرسکی) ناوی گەرەکێکی شاری لینینگرادە .

٣ ـ (کەپیك) (ڕۆبل) . پارەی ڕووسی یە . (ڕۆبل)یك سەد (کەپیك) ەو نزیکەی ٤٠٠ فلسی عیراقی یە .

٤ ـ (پیتربورگ) پێش شۆڕشی ئوکتۆبەر بەشاری لینینگرادیان ئەووت .

وتاری « ڕوانگەو هەڵویستی مرۆڤی کورد » لە لاپەڕەی ئەدەب و ژیاندا لەنووسینی کاك (نیزار هاشم بەرزنجی)یە .

پاشماوەی : چیرۆکی منداڵان
عەزێت ژیانێکی خۆش بژی .
برای کرێکار وەرامی ئەداتەوەو ئەڵێت .. برام ئەی تۆ بۆچی واز لەم سەر شۆڕی خزمەت کاریەت ناهێنیت وەك من دەست ناکەیت بە کرێکاری و ڕەنجدان و عارەق ڕشتن و بۆ خۆت بەسەر بەرزی و سەر بڵندی ناژیت !؟ برام . دانایان و توویانە .. پیاوی مەرد ئەبێ « قسل » بەدەست بشێلێت و شیری زێری مل کەچی نەکات بەقەدیدا .

« لەفارسیەوە وەرگیراوە »

پاشماوەی : هوزانڤانی هیژا

نالبەند ژئامێدیێ بو ، بو ئیش ئو کاری ئانکو ڕێنجبەریێ چویە بامەرنێ . لبامەرنێ لبن ڕێزە چیا مەتینا ئەحمەدێ نالبەند هاتیە دونیا روهن ، ئانکو ژدایێ بویە لسالا ١٨٩٠ زاینی . ئەڤە بچ دیار ئو روهن دبیت گەلو !؟ ئەڤ ڕاستیە ، بڤی هۆزانا نالبەندی بخو روهن ئو دیاردبیت یاکو بناڤی مێهڤانیا چاوش عبدالرحمن ڤەهاندی :

ئەی ئەحمەدێ ئامێدی
وەی مەـلایێ بێگوڤا
ڤێت تو نەگەرهی ئێدی
خەلکێ نەڤێ ژڤا تۆڤا
هەرێ تولجە ئامێدی
بەس وەرە ناڤ مرۆڤا

بابێ وی دیارە دەست کورت ئو رویتو ژار بویە ژبنێ گوهی ئانکو نەچار بویە پاشی ئەحمەدێ کوڕێ وی بسپور ئو زڕکوڕە بویە کری یە شڤانێ بەرخ ئو کارکا . هەڕو بەرخ ئو کار داینە بەری خو برینە بەتەن ئو زویرێت نێزیکی گوندی ئو دئینانە ڤە . سەیدایێ مسعود حاجی مصطفی ئامێدی هۆزانڤانێ نافدار ئو هەڤکور ئو هەڤالێ دلسۆزێ نالبەندی دبێژیت : «دەمێ شڤانکارکێ دا نالبەندێ نەمر دەست بلێك ئینانا ئاخڤتن ئو گۆتن ئو قەسێت خۆش ئو سپەهی ئو تازە کربو ، لێك دئینان ئو دئێخستنە بەرێك ، پاشی گۆتی » .

ڕۆژەکێ نالبەندی کەرێ کارك ئو بەرخکا بربو چەرێ ـ چەروانی ، دگەل کارکێت دی ییێت دگەل ییێت گوندی‌یا تێکەل ببون . هندی نالبەندێ مە هاتێ ، کوکارکا خو ژناڤ کارێت دی ییێت گوندی چەرت کەت ، کارا گەلاچ ئو ئەجلاف خو بدەستڤە بەرنەدا ، ژبەر هندێ پۆسیدەبو ئو تنگژی ئو دەست هاڤێتە گوهێ کارکێ گرت ئو گوت » :

چتە وەرە جانێ هە کە بچویك دێ لتە کەنەڤ کوری کێشانێ .

پاشی نالبەندێ مە هێدی هێدی ئو بەرە بەرە دەست پێ کر هۆزان ڤەهاندن .....

یاشی سەیدایێ مەسعود ژزاردەڤێ وی بخو ئانکو نالبەندی بخو دبێژیت : « ئەحمەدێ نالبەند دژیێ (١٢ ـ ١٣) سالیێدا دەست بلێك ئینانا ئاخفتن ئو گوتن ئو قەسێت خۆش ئو ئاواز ساز ئو دلڤەکەر کر . پاشی ژیێ وی گەهشتی یە (١٤ ـ ١٥) سالیێ ، بابێ وی دانایە بەر فەقاتیێ . نالبەندی لبامەرنێ دەست بفەقاتیێ کری یە ، پاشی هەیامەکی لێ مایە . بەلێ لدوی ڕەوشت ئو تیتالێت وی چاخی ئو دەمی کو فەقە گەروك ببن نەکو لجهەکی ئاکنجی ببن داکو لنك گەلەك سەیدا ئو زانایێت بەرکەتی خویندنا خو بدویماهی بینن ، نالبەند ژبامەرنێ چو مەدرسا مایێ لناڤ بەرواری ژوری‌یا ئولگەلە جهێت دی ژی خویند هەتا کو گەهشتی یە جامیێ .

دویماهی هەیە

پاشماوەی کۆمەڵەی فەلەستین

بێ گومان برادەرانی تر بەدرێژی قسەیان کردوەو ئەکەن دەربارەی مەسەلەی فەلەستین و هۆیەکانی ڕۆیشتنی ئێمە بۆ پەیوەندی کردن بە شۆڕشی فەلەستینەوە .

بەڵام من بەکورتی ئەوەندە ئەڵێم .. کە بەپێچەوانەی دعایە دووپات کراوەکانی دەسگای حوکمڕانی ئێران ، کە گوایە پشتگیری مافی فەلەستینیە ئاوارەکان ئەکات ، وە بە پێچەوانەی دعایەی حکومەتەوە لەبارەی یارمەتی دانی ئەوانەوە بەپێچەوانەی قسەکانی کاربەدەستانی حکومەت لەرادیوو تلفزیون وەهەروەها وتارەکانی کاربەدەستان دەربارەی لایەنگیری کردنی یان بۆ داخوازیەکانی گەلی فەلەستین . ئەڵێم بە پێچەوانەی هەموو

ـ ماوەیەتی ـ

بوزانین

بۆ ئاگاداری ژمارە (١١)ی ساڵی ١٩٧٠

لە ئیدارەی ئینحصاری توتنەوە

بە پێی ئەحکامی فەقەرەی چوار لە مادەی نۆزدەهەم لە قانونی ئینحصاری توتن و گۆڕینەکانی ژمارەی ٥٤ ساڵی ١٩٥٢ ، وە لە سەر ئەوەی لە نووسراوی سەرۆکایەتی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمار ـ دائرەی دارای ـ دا ژمارە ٢٩٥٤ لە ١٧ـ٣ـ١٩٧١ داهاتوە :

یەکەم : ئەم بۆ ئاگادارییەدوا نرخی کرینی توتن و تەنباك لە بەرهەمی ساڵی ١٩٧١ بەم جۆرە دیاری ئەکەین :

أ ـ توتنی چاك کراو

(توتنی خام)	نرخی یەك کیلو بە فلس
دەرەجەی ممتاز ـ ١	٤٠٠ چوار سەد فلس
دەرەجەی ممتاز ـ ٢	٣٦٠ سێ سەدو شەست فلس
دەرەجەی یەك ـ ١	٣٣٠ سێ سەدو سی فلس
دەرەجەی یەك ـ ٢	٣١٠ سێ سەدو دە فلس
دەرەجەی دوو ـ ١	٢٦٠ دووسەد شەست فلس
دەرەجەی دوو ـ ٢	٢٤٠ دووسەدو چل فلس
دەرەجەی سێ ـ ١	٢٢٠ دووسەدو بیست فلس
دەرەجەی سێ ـ ٢	٢٠٠ دووسەد فلس
دەرەجەی چوار	١٠٠ سەد فلس

ب ـ تەنباك :

تەنباك دەرەجەی ممتاز (بێ شیلە و خۆی) ٢٧٥ دوو سەدو حەفتاو پێنج فلس .

تونکە یان شاهات ـ

دەرەجەی یەکەم	٢٢٠ دووسەدو بیست فلس
دەرەجەی دووەم	١٨٠ سەدوو هەشتا فلس
دەرەجەی سێیەم	١٥٠ سەدوو پەنجا فلس

دووەم : کرێ گواستنەوە بۆ ماوەیەك لە پێنج کیلو مەتر زیاتر بێ لە بەینی کێلگەکەوە بۆ شوێنی وەرگرتنی بەم جورەئەبێ :

١ ـ (١٠) دە فلس بۆ هەرسەد کیلوگرام توتن بەرامبەر یەك کیلومەتر بۆ ئەو ڕێگایەی بە هوی چارەوێ وە ئەگوێزرێتەوە .

٢ ـ (٥) فلس بۆ سەدکیلوگرام توتن بەرامبەر یەك کیلومەتر بۆ ئەو ڕێگایەی ئۆتۆمۆبیللی تیا بەکار ئەهێنری .

٣ ـ (٥) فلس بۆ سەدکیلوگرام تەنباك بەرامبەر کیلومەتریك بۆ ڕێگای گواستنەوەی تەنباك بەهۆی چارەوی یان ئۆتۆمۆبیللەوەبێ .

بەڕێوەبەری گشتی و
سەرەکی ئەنجومەنی ئیدارە
عبدالكریم توفیق

٣ـ٣

لاپەڕەیەکی سەربەست

بەسەرپەرشتی : نوری حەیران

هاوکاری و خوێنەران

ئومێد

● کاك جەبار عبداللە صالەیی لە کەرکوکەوە :
سوپاسی هەستی بەرزت ئەکەین ، هیوادارین بەرهەمی داهاتووت سەرکەوتوتر بێت .

● کاك کرمانج قەلادزەیی :
لە هەولێرەوە ، هیوادارین هەوڵی داهاتووت سەرکەوتووتر بێ .

● کاك عبدالقادر ئەمین :
لە بەغداوە ، زور باسی ئەو شاعیرەمان کردووە ، لەسەر یەکێکی کە بنووسی باشە .

● خوشکە خوناو مام طە :
لە هەولێرەوە ، باسەکەت تەنها لایەکی مەسەلەکەی گرتووتەوە ، ئەبوایە بە فراوانتر باسی گیروگرفتی ئافرەتانت بکردایە .

● کاك نوری سەعید قادر :
باسەکەت زۆر دورو درێژە ، لە گۆڤاری (العربی) شتێکی وا بلاوکراوەتەوەو ئاینی ئیسلامیش جیاوازی کردووەلە نێوان ئافرەتو پیاودا «وللذكر مثل حظ الانثيين » .

● پەژار ناوێك لەکەرکوکەوە ، دووەم جارە بێ ناوونیشان شت‌بنێری ، توبلێی باوەرت نەبێ بەو شتە سەیرانەی ئەیان نووسی !!

● کاك فەرج نەگۆر
لە هەلەبجەوە ، بریا زیاتر خۆت بەو شیعرەوە ماندوو کردبایە .

● کاك عبدالله شێخ مەمووندی :
لە هەولێرەوە ، پارچەکەت (بۆباخی‌دل) لەرووی رێختەوە سەرکەوتوو نیە ، ببورە .

● کاك مولود عەزیز :
لە هەولێرەوە ، کاکی برا ئێستاش لە سەرنجەکەی تو نەگەیشتین !!

● کاك صباح محمد حمید :
لە کەرکوکەوە ، قوربان نامەکەت ئاراستەی یەکێتی قوتابیان بکە چاکترە . ئێمەش ئەوە دەزانین .

● کاك عوسمان شارباژێری
لە هەولێرەوە ، شیعرێك بەناوی (خۆویست) مان پێ‌گەیشتووە ، بەلام لە شیعری تۆ ناکە ، زور لاوازە، مشورێکی بخو .

● کاك رەسول هۆرمزیانی :
لە هەولێرەوە ، چاوەکەم جارێ ئەو جورە باسانە بلاو ناکەینەوە . باسی هیچمان نەکردووە ئەڵێن (دژی ئاینی ئیسلامی پیروزن) ئەی تواخوا ئەگەر ئەمەی تۆ بلاوکەینەوە ئەبێ چیمان پێ‌بڵێن ؟

● کاك مەجید جەباری :
لە هەولێرەوە ، قوربان ئەگەر پارچەکەت پەخشان بوایە ، گەلێ چاکتر بوو . ببورە .

● کاك ئەحمد سید علی برزنجی :
لە سلێمانیەوە ، قوربان مەسەلەکە ئەوەندە ناهێنێ ، شتی‌ترمان بەدەستەوەیە بۆ بەرپەرچ دانەوەی ، ئەم شالاوی رق‌و کینە .

● کاك حەسن عەزیز کۆیی :
لە هەولێرەوە ، باوکم ئەوە شیعر نیەو بڕایەوە !!

● کاك صبحی ئەحمەد کۆیی :
لە هەولێرەوە ، ئەوەندە بۆ دوژمنی شیعری ، ئا بەم شێوەیە شیعر بنووسی .

● کاك ناظم دلبەند :
لە هەولێرەوە ، بەپێی کاتی گەیشتنی بلاوئەکرێتەوە .

● کاك ئەحمەد شاکەلی، ببورە تائێستا نەمان زانیبوو ، ئەوەندە بەپەروشی بۆ چەوساوەکان .. ئێ پۆپەکەت بلاو ئەکرێتەوە ، کاك شاکەلی لە بێ‌خەبەران دە کەشك سلاوات !!

تۆکیۆ تەنگە نەفەس بووە !!

لەو شتانەی لە شاری تۆکیودا سەر لێی سورئەمینێت ئەویە کەپولیسی مرور هەرساتە نا ساتی جێگاکەی خۆی بەجێ دەهێڵێتو دەچێتە ژورێکەوە دوای کەمێك دەگەرێتەوە جیگای خۆی ئەگەر لەو شتە بپرسیت پێت دەلین .. هەوای پاك وەردەگرێت !!

ئەو ژورانەش بەتایبەتی بۆ وەرگرتنی هەوای پاك دروست کراوە ، لەوانەیە لەم قسەیە سەیرت لێ‌بێت .. بەلام ئەم سەیرەت ئەرەوێتەوە ئەگەر بزانیت لەشاری توکیودا ١١ ملیون کەسی تیادایە واتە نزیکەی ئەوەندەو نیوی هەموو دانیشتوانی عیراق ، لەگەل ملیون‌و نیوێك ئۆتومبیلدا ،

لەگەل ئەمانەشدا ٧٥ هەزار دوکەل کێش تەنیا کارگەکانی تیادایە .. ئەم ژمارانەش لەوانەیە بەس‌بێت بۆ ئەوەی هەوای ئەوشارەت بخاتە پێش چاوو بزانیت خەلکی ئەوی لەچیدا ئەژین .

بەپێی ئەو لێکولینانەوەی لەم دوای‌یەدا کراون ، دەرکەوتووە کە هەوای شاری تۆکیو هەتا لە هەوای شاری نیۆیۆکیش پیس‌ترە . خۆ ئەگەر بۆت ریکەوت‌و ئەوشارەت بینی ئەبینی کەچەند گەرماوی تیادایە کە ئەو گەرماوانە هەمیشە پڕە لە خەلك ، خەلکی ئەوی ناچارن کە زوو بچنە گەرماو بۆ ئەوەی خۆیان لەو تەپو تۆزە پاکەنەوە کە لیان ئەنیشێت .

ناوی ئەنێیت چی ؟

لە مەیدانی ئوتۆمبیلدا ئەمە نمونەی تازە ترین داهێنراوە کانێتی ، قەوارەی بەقەدەر ئۆتۆمبیلێکی ئاسایە ، تەنیا ئەوە نەبێت دوو مەکینەی هەیە لەگەل دوو سوکاندا ، وە ئەتوانێت بەهەر دوو سەری بەخێرای‌یەکی ئاسای بڕوات .

ئەو ئەندازیارانەی نەخشەی ئەم ئۆتۆمبیلەیان داناوە ئەلێن .. ئەم ئۆتۆمبیلە شۆڕشێك بەرپا ئەکات لە مەیدانی رێگەوبان‌و رۆیشتندا ، چونکە ئەو شۆفیرەی لێی بخورێت عەزێتی پیچکردنەوە ناکێشی لە قەرەبالغیدا ، بەلکو تەنیا ئەوەندەی ئەوێت لە سوکانی یەکەمەوە جێگاکەی بگوێزیتەوە بۆ دووەم‌و بەشێوەیەکی ئاسای لێ‌بخورێت ، وە ئەوەی هیوای سەرکەوتنی ئەم جۆرە ئۆتۆمبیلە زیاد ئەکات ئەوەیە کە نرخی ئەم‌جۆرە تەنیا کەمێك زیاترە لە ئۆتۆمبیلە ئاسایەکانی‌تر .

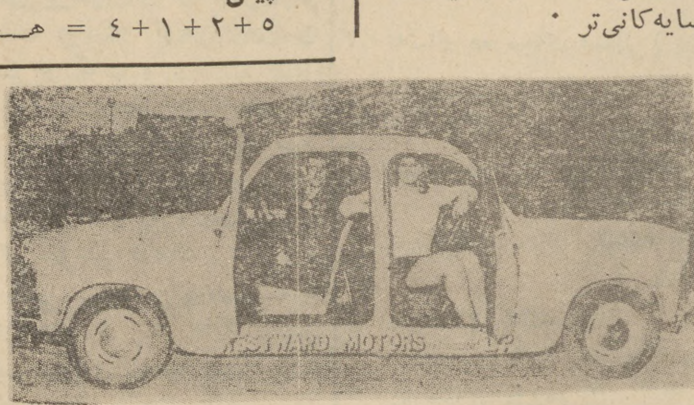

نامەیەك بۆ جەنگاوەرێکی ڤیێتنامی

ئەحمەد سەلام

هاورێم ..
هەوالێکت کەوتە بەرگوێم
ئەڵێن : ئازایەکی ڤیێتنام
بە مەترەلۆز !!
چۆتە سەر بارەگای دوژمن
بەلام برام ..
رەنگە تۆ ئەوە نەزانی
کەوا لەناو وولاتی من
پێشمەرگەکان ..
بە خەنجەرێکی رووتەوە !!
لەگەل دوژمنا ئەجەنگان
تۆ زوربەی خەلکی رووی دنیا
لە گەلتایە !
منیش هەر خۆم بەتەنیا
لەم رێگایە !!
کاکی برام ..
من لێم روونە
دوارۆژ (ڤیێتنام‌و کوردستان)
ئەبنە نیشانەو نموونە
بۆ گەلانی هەموو جیهان

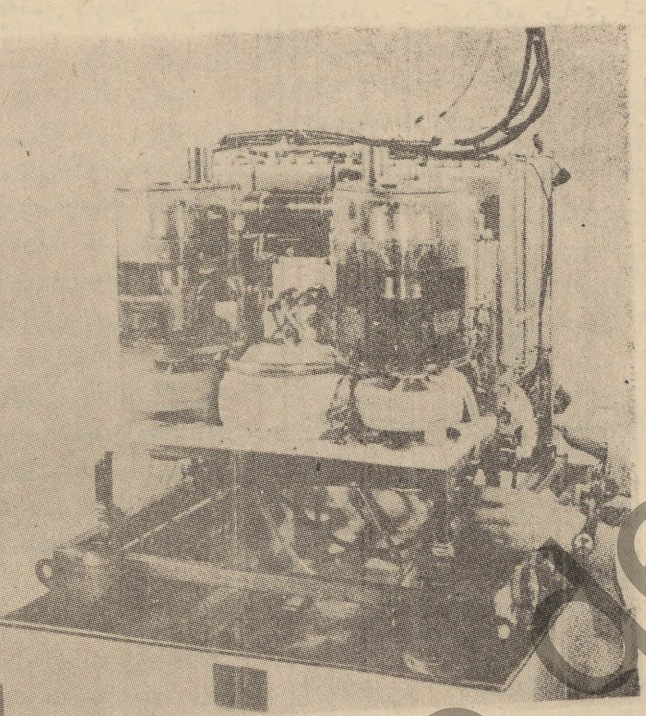

کۆمپانیای « ستۆم » ماوەی چەند سالێکە خەریکی لێکولینەوەی رێگایەکە بۆ ئەوەی بگاتە ئەوەی بتوانی پاتریەکی وا دروست بکات بەسوتەمەنی ئیش‌بکات ..

وەلە مەهرەجاناتی تەقنیەدا لەم بارەیەوە هەندێك لە نموونەی ئەو پاتریانە نیشان دراون کە سەرنجی شارەزایانی مەیدانی ئەم پیشە سازی‌یەیان راکێشاوە ئەویش بەهۆی .. خەستی زۆرو هێزێکی گەورە (کە نزیکەی کیلۆ واتێکە لە هەرلیترێکدا ، لەگەل ئەوەشدا توندوتۆلە .

ئەمەش وێنەی پاتریەکەیە بە سووتەمەنی ئیش دەکات .. نزیکەی ٥٠ کیلۆوات هێزی هەیە .

مەتەلی هەفتە

مەتەلی ئەم هەفتەیە ناوی قارەمانێکی شورشگێرە ، لە پیناوی ئازادی مرۆڤدا ژیانی خۆی بەخشیوە .

ناوەکەی لە «٦» پیت پێك هاتووە .

پیتی

٥ + ٢ + ١ + ٤ = هۆی ئاسان کردنی هاتووچۆ کردنە .
٥ + ٦ + ٥ + ٤ = بەو کەسە دەلێن کە زو لە بڕیارەکانی پاشگەز دەبێتەوە .
٦ + ٥ + ٢ = ناوی رەگەزێکە لە رەگەزەکانی مرۆڤ
٤ + ٢ + ٦ = نیشانەیەکی پرسیار کردنە .

وەرامی راستی مەتەلی ژمارە «١٤»ی هاوکاری شاخی « ئەزمر »ە .. ئەوانەی وەرامی تەواویان ناردبوو ئەم بەرێزانەن

لە سلیمانی‌یەوە : تاڤگە مصطفی امین ، شیروان وە برهان مصطفی حەیران ، دلخوش محمود ، زەردەشت محمد حەیران ، زەردەشت محمود ، احمد رضا ، کمال بهجت ، نەرمین دەروێش ، وە لە هەولێردوە : رەشاد حمید کاوانی ، هەلۆی جەنگ ،جمال کاوانی ، هەژار کاوانی ، ابراهیم محمد ، ابراهیم حاجون ، شێرزاد محمد امین ، محمد عبدالله گەردی، عبدالجبار جەباری ، فەوزیە حسین ، کوردۆ عبدالله گەردی ، هیوا نانەکەلی ، دلپاك رووتە ،راستی رووتە ، سەردار کریم، هوشیار عبدالکریم ، بەختیار عبدالکریم وە لە بەغداوە : عبدالله صابر، احمد بەرزنجی .

لە ئەنجامی خۆبەختدا ، پاداشی یەکەم بەر کاك بەختیار عبدالکریم کەوت لە هەولیر ، وە پاداشی دووەم بۆ کاك کمال بهجت دەرچوو لە سلیمانی ، پر بە دل پیروزبایی لەو دوو برایە دەکەین .

برۆسپێر مێریمی

لەیەکێ لەهۆلەکانی کۆشکی (سۆلی) دا ، کە یەکێکە لە هەرە جوانترین کۆشکەکانی گەرەکی (ماری) کۆن ، ئەو گەرەکەی کەوتۆتە ناو جەرگەی‌پاریسی سەردەمی پاشایەتی‌یەوە لە مانگی کانوونی یەکەمی‌رابوردۆوە خەریکی بنیات نانی پێشانگایەکی جوانن بۆ« برۆسپێر مێریمی » کە یەکێکە لە ئەو ئەدیبانە کە هەتا ئێستا حەقی خۆی نەدرابویە ، « مێریمی » خاوەنی چیرۆکی کارمن و کۆلومباو قوربانی پیرۆزە ، وە خاوەنی گەلێ‌چیرۆکی شانویی وایە کە هەتا ئێستاش لەناو خەلکی پاریسدا لە گەرم‌و گوری نەکەوتوون .. ئەو پێشانگایە ئەمرۆی مێریمی نیشان نادات بەلکو رووی بەشداری کردنێکی گەورەی‌ئەو ئەدیبە نیشان ئەدات لە ژیاندنەوەی کۆشکە مێژوویە‌کان‌و چاکردنەوەیان‌و رزگار کردنیان لە رووخان کە ئەمەش پرۆژەیەکە فەرەنسێکان بەچاوێکی ئێجگار بالاوە تێی ئەروانن ..

مێریمی‌ی ئەدیب لە سالی ١٨٣٠دا دانرابە موفەتیشی گشتی لەسەر خانوە مێژویەکان بۆ ماوەی ١٠ سال بەبێ‌کۆلدان ئەم کارە تازەیەی هەلەسووڕان‌هەتا لە سالی ١٨٥٣دا ناپلیونی سێ‌هەم کردی بە ئەندامی ئەنجومەنی پیران . کاتی ئەم پلەیەدرا بەولاوە ئەدیبە کەس ئەوەی بەبیردانە ئەهات کە کەسێکی‌وا رومانسی بتوانی ئەوهەموو کارە گەورانە بکات کە بووە بناغەی زیندوکردنەوەی بەشی زۆری کە لپوری فەرەنسا توانی وێنەو نەخشە بۆگەلێك لە کۆشکەکانی سەردەمی سەدەکانی ناوەراست دابنێتەوە لەگەل کۆشکەکانی سەردەمی راپەرین‌دا ، بە هەموو توانایەوە بێ کۆلدان هەولی ئەدا بۆ رزگارکردنی ئەو کۆشکانە لەروخان‌و لە ناو چوون ، هەر ئەمیش چاکردنەوەی کلێسەی‌مادلین‌و نواتردامی سپارد بە ئەندازیاری بەناوبانگ «فیلولی‌ـ لو ـ دۆك » ، ئەو شایانی باسکردنە ئەویە کە برۆسپێرمیریمی یەکەم کەسەکە سەرنجی ولاتەکەی خۆی‌و ولاتانی تریشی‌راکێشا بۆ رزگار کردن‌و بوژاندنەوەی‌ئەو بەلگەمێژوویانەکە سەراپا خەزێنەیەکن لە کرین نایەن وە شایەتی رابوردوون .

قسەی بەجێ

● خۆشەویستی ئەو زمانەیە کە لال دەتوانێت قسەی پێ‌بکات ئەو دەنگەیە کە کەر دەیبیستێ، وە شتێکە کوێر دەتوانێت بێ‌بینێت ..

ابراهیم نورا

● کاتێ ئەو شتەی لێی دەترسین روو دەدات .. ئەوەندە نابات هیچ مەترسیمان نامێنێت .

● ئازادی بەبێ شۆرش کردن دەست‌گیرنابێت .

« نیللی کابلان »

● هێشتا ئافرەتێکم نەدیوە لەبەختی خۆی رازی‌بێت .

« جۆن دیڤز »

خەندەیەکی ناسك

لاوێك زۆر دلخۆش‌و شاناز بوو بەو شەهادەی دبلۆمەوە کە بە نامەگۆرکێ لە کیمیادا وەری گرتبوو ،

رۆژێك ئەم لاوە گەرووی هاتەوە یەك . گورج خۆی ناوی چەند دەرمانێکی لەرەچەتەیەکدا نووسی‌و دایە دەست ئەجزاچی‌یەك بۆ ئەوەی دەرمانەکانی بداتی ..

ئەجزاچی‌یەکە دوای خوێندنەوەی رەچەتەکە لە لاوەکەی پرسی باشە تەمەنی سەگەکەت چەندەیە ؟

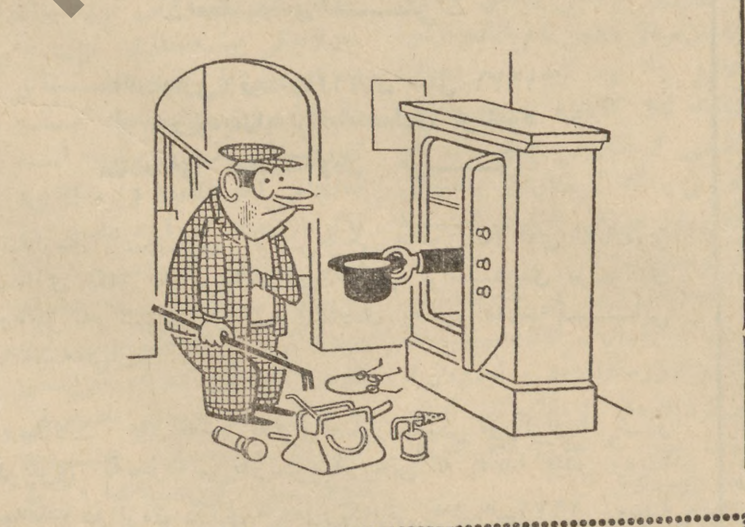

لە ئاسۆی ئەرخەوانیدا

سەربەست

وا جارێکی تر ، یەکی ئایار هاتەوە ..
بە رووالەت‌و لە سەرانسەری جیهاندا ، جەژنە ، زەماوەندە ، شادی‌یە ..
لە حەقیقەتیشا ..
بێ‌ گاری‌و سوخرەو .....
قورکاری‌و پۆلا توانەوەو ئیش لە کارگەو کانەکانی خەلوزو زێرو مس‌و ئەلماس کە سەدان مەتر لەژێر زەویدان هەر بەردەوامە .. بەردەوامە !
ملیونەها کرێکار .. ئالەم‌رۆژەشدا خەریکی کارکردن‌و نان پەیاکردنن ..
رۆژێك بێ‌کاری .. ئەکا .. رۆژێك برسێتی !!
بۆیەکا صەدای بەزم‌و رەزم‌و ئاهەنگ‌و خۆپیشاندانەکان ، تا بەرزیش بێتەوە ، صەدای نالەو فوغان‌و ئاخ‌و هەناسە برکێی کرێکاران ،وون‌ناکات .

⊙ ⊙ ○

لای کرێکاران .. جەژنویەکی ئایار .. شتێکی‌کەیە .
لای کرێکاران .. یەکی ئایار، رۆژی پەیمان نوێ‌کردنەوەو پەرەدانە بە خەباتی سەخت‌و درێژخایەن ، لەپێناوی چەژنی راستەقینەدا .

کرێکاران .. کاتێك یادی یەکی‌ئایار ئەکەنەوە ، بیر لەو هەموو قوربانیانە ئەکەنەوە کەلە کۆمۆنی پاریس‌و یەکی‌ئایارو پرکارەسات‌و نەهامەتیان ، داوەو ئەیدەن .. !

بیر لەو قەوارە زل‌و قەبەو ناومرۆك پوچەلانە ئەکەنەوە کە بەناوی کرێکارانەوە قسەئەکەن‌و فریان بەسەر کرێکارانەوە نیە!

بیر لەوانە ئەکەنەوە کە بەناوی بەرگری کردن لە مافە مرۆڤایەتی‌و چینایەتیەکانی کرێکاران ، هەوڵ ئەدەن کرێکاران‌هەلفریوێنن‌و بزوتنەوەشورشگێرەکانیان بەرەو هەلدێر بەرن .. وەك ئەوەی کە ئەلێن: (هیچ مەرج نیە کرێکاران هێز بە کار بێنن بۆ رزگاربوونیان) !!
وەیاخود :
(مەرجیش نیە کرێکاران سەرکردەو رابەری شۆرش بن) !!

⊙ ⊙ ○

بەلام کرێکاران .. ئەوانەی‌ژیان دروست ئەکەن‌و خۆیان لێی بێ‌بەشن ، لەئەنجامی هەموو تاقی‌کردنەوە شورشگێرەکانیان ، چاك ئەزانن کە تەنها، وە تەنهاو بەس لە رێگەی بەکارهێنانی هێزەوە ، لەرێگەی جەنگی سووتێنەرەوە ، مافەکانیان ئەسێنن‌و شەوەزەنگی چەوساندنەوەی درندانە رائەمالن ، وە تەنها شۆرشگێرانەیە ، سەرەرای سیاسی‌و ئابوری‌و کۆمەلایەتی‌وەدی‌بهێنێ ، کە کرێکاران سەرکردەو رابەری بن ، بەحوکمی ئەوەی چینی کرێکاران خاوەن تیورێکی زانستی‌و شۆرشگێرانەیە ، سەرەرای ئەوەی کە وەکو چینێکی نوێ‌شۆرشگێرترین‌و تێکۆشەرترین چینی کۆمەلەو بەرژەوەندی‌راستەقینەی لەوەدایە هەموو چینە نیشتمانیەکانی کۆمەل‌رزگار بن ، وە بەبێ رزگار بوونی ئەو چینانە ، شەپۆلی‌رزگاری ناگاتە کرێکاران بەپێی شوێن‌کەوتی چینانە .

⊙ ⊙ ○

ئەم راستیە ، تاقی‌کردنەوەی بزوتنەوە شۆرشگێرەکانی ئادەمیزادی چەوساوەسەلماندویەتی ، وە رەچاو نەکردنی نیشانەی‌خۆهەلفریواندنە ، ئەگەر نیشانەی دوژمنایەتی ئەو بزوتنەوانە نەبێ .

کرێکاران لە یەکی ئایاری پیرۆزدا بیر لەم شتانە ئەکەنەوەو لە ژێر زەبرەزەنگی‌چەوساندنەوەو پیاکێشانی قامچی چەوسێنەرەکان پەرە بە خەباتی پیروزی خۆیان‌ئەدەن لەپێناوی رزگارکردنی تەواوی ئادەمیزادا .

سەرکەوتن بۆ خەبات‌و بیروباوەری پیرۆزی کرێکاران .

چیرۆکێکی منداڵان

سەر بلندی کرێکارێك

گیلاس علی
کۆلیجی ئاداب

ئەگێرنەوە کە دوو برا ئەبێ، ئەم دوو برایە یەکێکیان لە دیوەخانی پاشادائیش ئەکات ، بەمە گوزەرانی زۆر خۆش ئەبێت‌و مال‌و مندالی هەموو پۆشتەو تێرو تەسەل ئەبن ، بەلام براکەی تری کرێکارێکی رەش‌و روتی برسی ئەبێت ، بەرەنجی شان‌و ئارەق رشتن‌و ماندویەتیەکی زۆر ، ئەوجا نانەسکی‌یەك پەیدا ئەکات بۆ خێزانەکەی .

رۆژێ خزمەت کارەکەی پاشا لەبرا کرێکارەکەی ئەپرسێت : برام . تۆ بۆ وا خۆت خستۆتە عەزێت‌و هیلاکی‌یەوە ؟ بۆچی واز لەم کارە سەختەت ناهێنیت ؟ وەرە لە دیوەخانی پاشادا ببە بەنۆکەرو وەك من بۆ خۆت بکەوەرە خۆشی‌یەوە ، بەبێ

بروانە ل ٧

● ئەمەریکای سەرمایەداری‌پاکانە لەم رووە بلحەی خۆی ناکات ، بەلکو بە ئاشکراو بەگەلی شێوە لە ناو گەلاندا نیشانی دەدات ، وەك ئەمرۆکە لە ڤیتنام‌و کەمبۆدیاو لاوس‌دا ئەینوێنێت .

● « ١ »ی ئایار نموونەی بزووتنەوەی شۆرشگێری‌یە لە ناوجەرگەی دەسەلاتی سەرمایەدارێتی‌ئەمەریکای رەگەزپەرستی دارژاودا، وە نمونەیەکی خەباتی پرئازادی چینی چەوساوەو رەنجدەرانی گەلانە .

● ئەمرۆش کە یادی رۆژی ١ی ئایار دەکەینەوە ، لە هەمان کاتیشدا یادی خەباتی سەختی گەلی‌کوردمان دەکەینەوە بە هاوکاری هەموو رەنجدەران‌وچەوساوەو زەحمەت‌کێشان بۆ گەندەل کردن‌و داڕزان‌و روخاندنی رژێمی ئیمپریالیزمی جیهانی بە هیوای دوارۆژێکی بەختیار بۆ جیهان . دوارۆژێکی بێ چەوساندنەوەو ژێردەستی‌وشەڕو خوێن‌رشتن .

لەم گۆشەیەوە

نوری حەیران

● لە ئەمرۆی سالی ١٨٨٦دا ، رژێمی سەرمایەداری ئەمەریکا پیلانێکی گلاوی نایەوە بۆ دەم‌کوت کردن‌و بەربەستی کردنی تەشەنە کردنی مانگرتنی کرێکارانی شیکاغۆ ، کە بۆچەند مافێکی رەوایان مانیان گرتبوو . لە ئەنجامی ئەوپیلانەدا ، سزای مردن درا بەسەر چوار لە سەرکردەکانی ئەو مانگرتنەو بە دەیان کرێکاریش لە بەندیخانەکانی ئەمریکادا توندکران .

● رژێمی پیلانگێرری‌ودەسەلاتی سەرمایە داری ئەمەریکا هەر لە زووەوە رووی‌چەپەلی خۆی دەرخستووە ، کە تینووی شەڕ فروشتن‌و خوێن‌رشتن‌و وێران‌کردنە ، هەر لە مێژەوە دوژمنایەتی خۆی‌بەرامبەر ئاشتی‌و سەربەستی گەلان‌و مافی رەنجدەروچەوساوەی ئاشکرا کردووە .